Benedikt XII.

*Nach **OL 778**. Abweichungen und Fehlstellen, außer wenn speziell vermerkt, nach **Mainz 39**, auf die jeweils stellvertretend für alle anderen Textzeugen verwiesen wird.*

Regule[a] date per dominum Benedictum papam XII[b] servande[c] in Cancellaria[d]

[a] Regule *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Paris 14457* Incipiunt regule*; Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162* Sequuntur regule*; Dublin 11059* Item regule
[b] papam XII *fehlt Mainz 1162, Wien 5474;* XII *Berlin 861, VL 2665, VL 3987, VL 4989, Köln 25b, Opava 9, Paris 14457* duodecimum*; Budapest 81* septimum*; Graz 708* VII
[c] servande *fehlt VL 3987; Berlin 861* servanda*; München 7662* servandum
[d] Regule - Cancellaria *Mainz 39; VL 2665, Göttingen 55, Kraków 391* Benedictus papa XII *bzw.* duodecimus*; Dresden 87, Hildesheim 665* Benedictus XII*; Leipzig 1665 (nachgetragen)* Regule Benedicti XI *(!)* servande in Cancellaria*; Maribor 120* Incipiunt regule domini nostri Benedicti pape*; München 3063* Regule Benedicti XII*; München 5313* Regule domini Benedicti pape XII*; Paris 1461* Incipiunt regule pape Benedicti XII*;* servande - Cancellaria *fehlt Augsburg 10, VL 6165 int. 3, Halle 76, Ivrea 54, München 3871, München 16433, Napoli 20, Paris 4121, Paris 14457, Prato 1787, Reims 771, Trier 947, Trier 954 int. 2; Budapest 81, Graz 708* in Cancellaria Romane curie servande et tenende in Cancellaria*; VL 2665 folgt* apostolica*; München 15601 folgt* etc.*; Mainz 1162, Prag 39 folgt* Romana*; Wien 443 folgt* et primo*; ohne Überschrift sind Berlin 210, Oxford 72, Wien 215*

Anonym

Observate tempore Martini[a1].

[1] *Vgl. Martin V. OT Nr. 8; bezieht sich auf die in der Hs. enthaltenen Regeln.*

[a] Observate – Martini *VL 4990, Trier 954 int. 1 am Rand von Nr. 4*

1.

Ordinavit sanctissimus pater et dominus noster dominus Benedictus papa XII et per Cancellariam suam servari voluit et mandavit, quod in litteris gratiarum de beneficiis secularibus cum cura vel sine cura, in quarum supplicationibus pro parte petentium vel in responsionibus domini nostri de aliqua summa sive taxatione nulla sit mentio, ponatur semper in curato beneficio taxatio sive summa LV librarum et in non curato XL librarum Turonensium parvorum secundum decimam. Postea voluit, quod, si essent doctores vel licentiati in decretis vel legibus, habeant summam centum librarum.

2.

Item, quod id ipsum in litteris gratiarum de beneficiis religiosorum servetur.

3.

Item, quod in litteris gratiarum huiusmodi, que fient de beneficiis consistentibus in regionibus illis, in quibus non currit dicta moneta, et etiam in illis, in quibus non sunt taxata beneficia, habeatur consideratio ad summas suprapositas, ita quod usque ad valorem parvorum Turonensium predictorum fiat extimatio de moneta currente in partibus illis et illa summa taliter extimata ponatur in litteris de illa alia moneta predicta. Postea declaravit dominus ..[a], quod in Anglia ponatur in curato XX marcharum sterlingorum et in sine cura XV et in Alamania ponatur eadem summa, sed loco sterlingorum ponatur argenti. Item in ultramontanis in curato LV florenos et in sine cura XL.

---

[a] *sic*

4.

DE SUMMA MAIORI VEL MINORI PONENDA IN GRATIIS ET UTRUM INTELLIGATUR SECUNDUM TAXATIONEM DECIME VEL NON, CUM DECLARATIONE GREGORII[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*
Item, quod in litteris gratiarum, in quarum supplicationibus dominus noster scribit summam maiorem vel minorem, summa illa semper in litteris apponatur et quod etiam intelligatur dicta summa secundum decimam,	Ordinavit[b] idem dominus Benedictus[c], quod[d] in litteris gratiarum, in quarum supplicationibus[e] scribit[f] summam maiorem vel minorem summa[g] dari consueta[h], illa[i] summa[j] semper[k] in litteris apponatur et[l] quod[m] etiam intelligitur[n] dicta[o] summa[p] secundum taxationem decime,

esto[q] quod hec[r] verba[s] „Secundum decime taxationem[t]" vel equipollentia[u] non essent[v] scripta[w] per[x] ipsum dominum nostrum[y].

---

[a] De – Gregorii *Zeitz 13; München 3063* In gratiis semper ponitur taxatio decime, licet summa maior consueta exprimitur. Hoc est verum in exspectativis tantum*; Paris 1461, Trier 987* Quando dicatur „Secundum taxationem decime"*; Prato 1787* Dicit idem, quod Iohannes supra in regula „Item in gratiis" *(= Johannes XXII. Nr. 14); Wien 5474* De summa ponenda in litteris, quando impetratur maior vel minor in exspectativis
[b] Ordinavit *Opava 9* In primis ordinavit
[c] Ordinavit – Benedictus *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457* Ordinavit dominus noster Benedictus papa duodecimus *bzw.* XII*; Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, Maribor 120, Prag 39* Item ordinavit dominus noster Benedictus*; VL 4988, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Dublin 11059, München 5313, Napoli 12, Prato 1787, Trier 954 int. 1* Ordinavit idem dominus noster Benedictus*; Berlin 210, Göttingen 55, Hannover 176a, Kraków 391, Prag 45, Trier 954 int. 2, Wien 215* Ordinavit dominus noster Benedictus papa XII et per Cancellariam suam observari voluit et mandavit*; Hannover 176a* Idem dominus noster Benedictus ordinavit*; Ivrea 54* Item ordinavit dominus noster Benedictus papa XII*; Kraków 1288* Ordinavit idem dominus Benedictus XII*; Leipzig 1665* Item ordinavit idem dominus noster Benedictus*; München 3871* Ordinavit idem dominus noster Benedictus papa XII
[d] Ordinavit – quod *Oxford 72* Item
[e] supplicationibus *Berlin 861* supplicationum*; Wolfenbüttel 382 folgt* dominus noster

[f] scribit *Augsburg 117, Budapest 81, PL 685, Eichstätt 478, Graz 708, Madrid 55, Opava 9, Oxford 72, Prag 39, Trier 947, Wien 215, Wolfenbüttel 382* scribat

[g] summa *fehlt Augsburg 117, Budapest 81, PL 685, Dresden 87, Dublin 11059, Eichstätt 478, Graz 708, Halle 54, Ivrea 54, Köln 25b, Mainz 1162, München 3871, München 7662, Opava 9, Oxford 23, Prag 39, St. Florian 616, Trier 947, Zeitz 13; Berlin 210, Ross. 1035, Leipzig 1665, Trier 954 int. 2, Wolfenbüttel 382* summam

[h] summa – consueta *fehlt Maribor 120; PL 647, VL 3983, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, Kraków 1288, Madrid 55, München 15601, Napoli 12, Napoli 20, Oxford 72, Prato 1787, Trier 954 int. 1, Wien 443* summam dari consuetam*;* consueta *Budapest 81, PL 685, Dublin 11059, Graz 708, München 3871, Opava 9, Prag 39* consuetam*; Mainz 1162* non consuetam*; VL 6165 int. 3, Dublin 11059 folgt* in

[i] illa *Wien 215* alia

[j] illa summa *fehlt Oxford 23; Oxford 72 folgt* videlicet dari consueta

[k] semper *fehlt Wolfenbüttel 382*

[l] et *fehlt Berlin 861*

[m] quod *fehlt Napoli 20; München 5313* id

[n] intelligitur *Augsburg 10, Augsburg 117, Budapest 81, VL 3984, VL 3987, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Dresden 87, Eichstätt 478, Firenze 103, Göttingen 55, Graz 708, Halle 76, Hildesheim 665, Ivrea 54, Köln 25b, Kraków 391, Kraków 1288, Leipzig 1665, Madrid 55, Mainz 1162, München 5313, Napoli 12, Paris 1461, Paris 4121, Prag 39, Prag 45, St. Paul 142, Trier 954 int. 1, Trier 954 int. 2* intelligatur*; München 5313, Paris 1461 folgt* de

[o] dicta *Mainz 1162* de ea

[p] semper – summa *fehlt München 16433*

[q] esto *Halle 54* etiam*; Prag 45 etiamsi*

[r] esto – hec *Leipzig 1665, München 16433* esto hec*; Maribor 120* etiamsi dicta*;* esto *fehlt München 7602; Halle 54* etiam

[s] esto – verba *VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 14457, Trier 954 int. 2* etiamsi verba huiusmodi

[t] esto - taxationem *fehlt Augsburg 10, Berlin 861, PL 647, Ross. 1035, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, Hildesheim 665, Köln 25b, München 5313, München 15601, Paris 1461, Trier 954 int. 1, Wien 443;* Secundum - taxationem *fehlt Maribor 120; Mainz 1162 folgt* decime

[u] equipollentia *Trier 947* equivalentia*; Paris 1461 folgt* etiamsi

[v] *Maribor 120 folgt* posita vel

[w] scripta *Oxford 72* specificata*; Mainz 1162* scripte

[x] *Ross. 1035, Halle 54 folgt* eum scilicet

[y] Esto – nostrum *fehlt Augsburg 10, Berlin 861, PL 647, Ross. 1035, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, Graz 708, Hildesheim 665, Köln 25b, München 5313, München 15601, Paris 1461, Paris 14457, Prag 39, St. Florian 616, Trier 954 int. 1*

4Ka. Anonym

Ista[a] regula servatur[b] in expectationibus[c], secus autem[d] in certis[e] beneficiis vacantibus seu[f] etiam vacaturis[g], quia tunc non[h] ponitur „Secundum taxationem decime[i]“, nisi expresse[j] in supplicationibus seu responsionibus domini nostri hoc[k] expresse[l] teneatur[m].

---

[a] Ista *Dresden 87* Item eadem*; Leipzig 1665* Preterea ista*; Napoli 12 folgt* eadem

[b] servatur *Berlin 210, Hildesheim 665, Oxford 72, Prag 45, Wien 215* observetur*; PL 685 folgt* bene *(?)*

[c] expectationibus *Berlin 861, Maribor 120* expectantibus*; Oxford 72* spectationibus

[d] autem *fehlt Oxford 23, Oxford 72, Prag 45*

[e] certis *fehlt Paris 1461; PL 647, VL 2665, VL 4989, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Napoli 20* ceteris

[f] autem - seu *fehlt München 3871*

[g] seu - vacaturis *fehlt Maribor 120*

[h] non *fehlt Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162*

[i] vacantibus - decime *fehlt Wolfenbüttel 382*

[j] expresse *fehlt Maribor 120, Napoli 12, Trier 947; Madrid 55* expressam

[k] hoc *Trier 947* quod

[l] hoc expresse *fehlt München 7662;* expresse *fehlt PL 647, PL 685, München 15601, Oxford 72*

[m] teneatur *Augsburg 10, Augsburg 117, Berlin 861, OL 911, PL 685, VL 2665, VL 4988, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, VL 6165 int. 2, VL 6165 int. 3, Dresden 87, Dublin 11059, Eichstätt 478, Firenze 103, Hannover 176a, Köln 25b, Kraków 1288, Leipzig 1665, Madrid 55, Mainz 1162, München 3871, München 5313, München 15601, Napoli 12, Napoli 20, Opava 9, Oxford 23, Oxford 72, Paris 1461, Paris 14457, Prag 39, Prag 45, Prato 1787, Reims 771, St. Florian 616, St. Paul 142, Trier 954 int. 2, Trier 987, Wien 443, Wien 5102, Wien 5474, Wolfenbüttel 382* caveatur*; Maribor 120* habeatur

4Kb. Gregor XI.

GREGORIUS[a].

Placet[b] domino[c] Gregorio[d] huiusmodi observantia[e].

[a] Gregorius *München 5313, Reims 771*
[b] Placet *VL 2665* Placuit
[c] *Budapest 81, VL 6165 int. 1, VL 6165 int. 2, Graz 708, Halle 76, Ivrea 54, Kraków 1288, Madrid 55, Mainz 1162, München 16433, Prag 39, Reims 771, St. Florian 616, St. Paul 142, Trier 954 int. 1 folgt* nostro
[d] Gregorio *fehlt VL 4989, München 3871, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2; Wolfenbüttel 382 folgt* XI
[e] huiusmodi observantia *Madrid 55* hoc servare

5.

DE SUMMA ALIA IN CURATO ET ALIA IN NON CURATO BENEFICIO PONENDA IN LITTERIS[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*

Item, quod[b] in gratiis[c], que petuntur fieri[d] de beneficiis antedictis[e] cum cura vel sine cura[f], in quibus dominus noster scribit[g] unicam[h] certam summam sive maiorem[i] sive minorem[j]

a predictis, summa illa in curato beneficio dumtaxat	summa[k] dari consueta[l], illa summa[m] in curato beneficio[n]

apponatur et in non[o] curato ponatur[p] summa

taxata superius in huiusmodi beneficio non curato.	in[q] huiusmodi[r] beneficio[s] sine cura[t] dari consueta[u].

[a] De – litteris *Zeitz 13; München 3063* In litteris ponitur summa consueta dari non obstante signatura pape*; PL 647, Firenze 103* In mandato de maiori vel minori summa ponenda semper ponitur in curatis et non in aliis. In non curatis datur taxa consueta*; VL 4990* Idem, ut supra, vide, quod unica summa apposita [in]telligitur de beneficio curato*; Halle 76 (mit Verweis auf* antedictis*)* Immo de exspectationibus ad litteram sequens non bene sonat et sic vidi servari*; Köln 25b, Prag 39* Nota summam maiorem vel minorem ponendam in curato dumtaxat
[b] quod *fehlt Augsburg 117, Berlin 861, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Eichstätt 478, Firenze 103, Göttingen 55, Hannover 176a, Köln 25b, Kraków 1288, Madrid 55, Maribor 120, München 5313, München 15601, Prag 45, Trier 954 int. 1*
[c] gratiis *PL 685, Trier 947* litteris gratiarum*; Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, Prag 39 folgt* antedictis
[d] fieri *fehlt Augsburg 117, Berlin 210, Eichstätt 478, Halle 76, Köln 25b, Leipzig 1665, Reims 771, Trier 954 int. 2*
[e] fieri – antedictis *fehlt Maribor 120;* antedictis *fehlt Berlin 210, Budapest 81, Graz 708, Hildesheim 665, Mainz 1162, Prag 39*
[f] fieri – cura *Berlin 210, Göttingen 55, Hildesheim 665, Kraków 391, Prag 45, Wien 215* beneficiis curatis vel non curatis
[g] scribit *Budapest 81, VL 6165 int. 1, Graz 708, Madrid 55, Mainz 1162, Wien 215* scribat

---

[h] unicam *Ivrea 54, Maribor 120, Mainz 1162, Oxford 23, Wien 215* unam
[i] sive maiorem *fehlt Trier 954 int. 2*
[j] sive minorem *fehlt Trier 954 int. 1*
[k] summa *fehlt Augsburg 117, Budapest 81, Eichstätt 478, Graz 708, Prag 39; VL 2665, VL 3983, VL 4990, VL 6165 int. 1, Leipzig 1665, Madrid 55, Mainz 1162, München 15601, Opava 9, Prato 1787, Wien 443, Wolfenbüttel 382* summam
[l] consueta *Budapest 81, PL 685, VL 2665, VL 3983, VL 4990, VL 6165 int. 1, Graz 708, Madrid 55, Mainz 1162, Prag 39, Prato 1787, Trier 947* consuetam
[m] illa summa *fehlt Trier 987;* summa *fehlt Wolfenbüttel 382*
[n] *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2 folgt* dumtaxat
[o] non *fehlt VL 4989, Trier 954 int. 1*
[p] et – ponatur *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2* sed
[q] in *fehlt München 7662, Trier 954 int. 2*
[r] *Trier 954 int. 2 folgt* de
[s] apponatur – beneficio *fehlt Ross. 1035;* beneficio *fehlt VL 6165 int. 2*
[t] *Ivrea 54 folgt* taxa ud *(?)*
[u] in quibus – consueta *fehlt Kraków 1288;* consueta *Budapest 81, Graz 708* consuetam*; Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Trier 954 int. 2 folgt* observetur*; Paris 14457 folgt* conservetur*; Prag 45 folgt mit* vacat-*Vermerk* nimis in expec(tationibus) in littera sequentur

6.

UTRUM RESPONSUM PAPE DE CURATO EXTENDATUR AD NON CURATUM[a].

Item, quod[b] gratie huiusmodi, que petuntur fieri[c] de beneficiis[d] cum cura vel sine cura[e], si[f] dominus noster[g] respondet[h] simpliciter sic scribendo[i] „Fiat B[j1] de curato usque ad talem[k] summam[l]“, ad[m] non curata beneficia[n] nullatenus se extendant[o].

---

[1] *Benedikt XII. signierte die Suppliken mit* B*; mit P signierten Bonifaz IX. und Alexander V., vgl.* BRESSLAU, *Handbuch 2 S. 105.*

---

[a] Utrum – curatum *Zeitz 13; München 3063* Signatura ad curata non comprehendit non curata*; PL 647, Firenze 103* Que gratia se non extendat ad non curata*; Heiligenkreuz 268, Wien 5102* „Fiat de curato ad summam talem“*; Napoli 12* Cum petitur curatum vel non curatum et respondet de curato tantum*; Prato 1787* Per simplex „Fiat de curato usque ad certam summam“ non venit nisi curatum in petitione expressum*; Wien 5474* Quando papa scribit „Fiat de curato“, ad non curatum se non extendat
[b] Item quod *Maribor 120* In primis*;* quod *fehlt Oxford 72, Prag 45, Trier 954 int. 1*
[c] fieri *fehlt VL 4989*
[d] beneficiis *Berlin 210, Ross. 1035, VL 3987, Göttingen 55, Halle 54, Hannover 176a, Heiligenkreuz 268, Hildesheim 665, Kraków 391, Leipzig 1665, Opava 9, Paris 1461, Prag 45, Trier 947, Wien 215, Wien 5102* beneficio
[e] Item – cura *fehlt Kraków 1288*
[f] si *fehlt Oxford 72; Maribor 120* et
[g] noster *fehlt OL 778; VL 3987* non
[h] respondet *PL 685, Göttingen 55, Halle 76, Hildesheim 665, Kraków 391, Madrid 55, Maribor 120, Oxford 72, Prag 45, St. Paul 142, Trier 947, Trier 954 int. 1, Wien 215* respondeat
[i] scribendo *Prag 45* dicendo
[j] sic – B *fehlt Oxford 72;* B *fehlt Augsburg 117, Berlin 210, Berlin 861, OL 778, Eichstätt 478, Köln 25b, Kraków 1288, Madrid 55, Maribor 120, Napoli 12, Paris 4121, Reims 771, St. Paul 142; PL 647, VL 4989, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, Trier 954 int. 1* P*; Göttingen 55* B *über durchgestrichen* Benedicto*; Kraków 391* B *übermalt; München 15601* per
[k] talem *München 5313* certam
[l] *OL 778, München 7662 folgt* et
[m] ad *Dublin 11059* et

[n] ad - beneficia *München 7662* non curato beneficio*;* beneficia *fehlt Budapest 81, Graz 708*
[o] extendant *München 15601* intendant

6K. Anonym

Indiget declaratione, si veniret non[a] curatum, et forte, quod est declaratum per immediatam precedentem ibi supra[b].

[a] non *fehlt Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288*
[b] Indiget – supra *Prag 39;* et – supra *fehlt Augsburg 117, Berlin 861, Eichstätt 478, Köln 25b, Kiel 103, Kraków 1288, München 16433*

7.

Item, quod premissa omnia serventur indifferenter in litteris omnium impetrantium in gratia speciali, hoc excepto quod in gratiis familiarium domini aut nepotum, consanguineorum sive familiarium domesticorum continuorum commensalium dominorum cardinalium ponatur in curato beneficio taxatio LX librarum Turonensium predictorum vel eorum in alia moneta taxatio, prout superius est distinctum, et in non curato XL librarum, ut supra.

8.

DE DATA IN FINE ROTULORUM POSITA, AN DEBEAT PONI IN OMNIBUS GRATIIS IN EISDEM ROTULIS CONTENTIS[a].

Item mandavit[b] servari[c], quod[d] data[e] in fine rotulorum habentium[f] in se[g] plures[h] petitiones[i] signatas[j] apposita ponatur[k] in litteris omnium gratiarum in[l] eisdem[m] rotulis[n] contentarum, exceptis gratiis habentibus[o] datas[p] aliquas[q] speciales, in[r] quibus[s] apponatur[t] data[u] illa sibi[v] contigua[w] et propinqua[x] dumtaxat. In[y] aliis[z] vero[aa] precedentibus[bb] et subsequentibus[cc], ut premissum est, data[dd] communis[ee] alia[ff] apponatur.

[a] De – contentis *Zeitz 13; München 3063* Data in rotulis communis omnibus datur preter aliquibus ad latus positis*; VL 4988* Que data apponatur in supplicationibus rotulorum*; Ivrea 54, Wien 5474* De data ponenda in rotulis*; Prag 39* Nota de data rotulorum et de data apponenda in gratiis in rotulis
[b] *Oxford 72 folgt* dominus noster
[c] servari *Berlin 861, Köln 25b, München 3871* observari*; VL 6165 int. 1, Maribor 120, München 15601* servare
[d] quod *München 15601* que*; Trier 987 folgt* in
[e] data *Ross. 1035, Halle 54* datum*; VL 4989* date*; VL 6165 int. 3* datur*; Oxford 72* detur
[f] habentium *Leipzig 1665* habita
[g] habentium – se *fehlt Ivrea 54;* in se *fehlt Oxford 72*
[h] plures *Reims 771* plurium
[i] petitiones *PL 647, Firenze 103* responsiones*; Prag 45* supplicationes*; Ivrea 54 folgt* nisi habentium
[j] signatas *Göttingen 55* signatura
[k] apposita ponatur *VL 2665* appositam ponantur*;* ponatur *fehlt Prag 45; VL 4989, VL 6165 int. 1* ponantur
[l] in *fehlt München 15601*
[m] eisdem *München 3871* eis

[n] rotulis *fehlt Zeitz 13; Trier 954 int. 1* litteris
[o] habentibus *Maribor 120, Trier 954 int. 2* habentes
[p] datas *Mainz 1162* gratias
[q] aliquas *fehlt Trier 954 int. 2*
[r] in *fehlt Wien 215*
[s] in quibus *fehlt VL 6165 int. 3*
[t] apponatur *fehlt Oxford 72, Trier 954 int. 2*
[u] data *VL 6165 int. 1* datum
[v] sibi *fehlt Oxford 72; VL 2665* si*; Dublin 11059* vel
[w] contigua *Trier 954 int. 1* antiqua
[x] propinqua *Paris 4121* proxima
[y] In *Trier 954 int. 2* cum
[z] aliis *VL 6165 int. 1, Wolfenbüttel 382* hiis
[aa] vero *Berlin 861, Trier 954 int. 2* non
[bb] precedentibus *Hildesheim 665* pendentibus
[cc] et subsequentibus *fehlt Oxford 72, Reims 771*
[dd] data *Prato 1787* dantur
[ee] communis *Dublin 11059* communia
[ff] alia *fehlt Augsburg 117, Eichstätt 478, Oxford 72; PL 685, Prag 45* alias*; VL 6165 int. 2, München 3871* illa*; Leipzig 1665* aliis*; Maribor 120* alias aut*; VL 3987 folgt* et

8Ka. Anonym

Hic attende quid, si rotulus sit sutus et in fine ultime pecie dumtaxat sit apposita dicta data communis et in fine aliarum peciarum sutarum nulla est data posita, sicut fieri deceret.

8Kb. Anonym

Item attendendum ‹est›, quod a predicta regula excluduntur petitiones absentium in eisdem rotulis contentorum signate in margine tali signo „O[1]“, quia talium gratie, quamvis signate sint per dominum nostrum, non sunt expediende nec etiam littere conficiende super eis, donec examinati fuerint et sufficientes reperti, sed interim conserventur cum rotulis dicte petitiones in Cancellaria, nisi aliud expresse per dominum nostrum fieri mandaretur[a].

[1] *Vgl. Johannes XXII. Nr. 42 und 45.*

[a] *Layoutendnote*

9.

Item prefatus dominus noster volens, quod omnes impetrantes in gratia speciali signatis prius per dominum nostrum eorum petitionibus examinentur, familiaribus suis ac consanguineis, nepotibus, auditoribus et camerariis dominorum cardinalium nec non magistris, licentiatis et baccalariis in aliqua facultate dumtaxat exceptis, ordinavit et voluit, quod super omnibus petitionibus signatis, que sub secreto sigillo ipsius domini nostri ad Cancellariam mittentur, expediantur littere exceptis signatis pro absentibus, et quod huiusmodi missio sub sigillo predicto sufficiat pene‹s› vicecancellarium quantum ad examen et sufficientia‹m› illorum, quorum sunt gratie sic signate et misse ad ipsum. Sed de predictis absenti-

bus, in quorum petitionibus est appositum in margine signum videlicet „O[1]“, vult, quod expectentur et examinentur et quod interim serventur et retineantur eorum petitiones in rotulis, ut supra, quodque tunc demum, quando cedule continentes, quod predicti absentes venerunt et examinati sunt, ad Cancellariam sub sigillo predicto mittentur, expediantur littere eorum gratie sic retente[a].

---

[1] *Vgl. Johannes XXII. Nr. 42 und 45.*

---

[a] *Layoutendnote*

10.

Item ordinavit, quod in litteris, que fient super antiquis gratiis specialibus renovandis, in quibus dominus noster scribit „Renovetur expectatio“, ponatur ‹summa antique gratie, que renovari mandatur[a]›. Voluit tamen et vult dictus dominus noster in casibus subscriptis videlicet, si antique gratie essent maioris taxationis quam taxatio noviter data per ipsum dominum nostrum vel si nullam taxationem haberent, consuli, antequam littere grossentur super renovatione, et quod littere bullate antique gratie sibi exhibeantur, ut possit perpendere de conditionibus personarum et de valore beneficiorum, que tenent. Si tamen idem dominus noster daret certam summam sive taxationem augendo vel minuendo antiquam vel apponendo certam, ubi in antiqua gratia nulla esset taxatio talium, gratias sic taxatas per eum, si sub sigillo, ut de aliis premissum est, ad Cancellariam transmittantur, vult et mandat libere expediri.

---

[a] summa – mandatur *OL 778 Lücke von 8 cm, ergänzt nach Johannes XXII. Nr. 43 (2)*

10K. Anonym

Attendendum hic, quid fiet, si dominus noster augendo vel minuendo vel dando certam, ubi nulla erat ante, dederit unicam certam summam, si ponetur in curato beneficio vel in curato et non curato aut dividetur.

11.

Item ordinavit, quod in gratiis antiquis factis in communi forma, quas mandavit renovari dicendo „Renovetur expectatio in forma speciali“, sive sint consanguinei vel familiares dominorum cardinalium vel alii quicumque, apponantur summe sive taxationes superius tradite iuxta distinctionem factam superius circa personas predictas.

11K. Anonym

Attendendum hic quid fiet, quando dominus mandat formam pauperis renovari dicendo „Renovetur expectatio“. Attende cedulam per gratiam sic signatam „:/:“, si satisfacit.

12.

Item ordinavit, quod, quando in supplicationibus petitur provideri de beneficio certo vacante vel certum beneficium reservari et gratia conceditur sub expectatione, ponatur in litteris clausula acceptationis.

13.

UTRUM PER „FIAT AD COLLATIONEM“ DUMTAXAT DEBEAT ETIAM PONI IN LITTERIS „AD PROVISIONEM, PRESENTATIONEM SEU QUAMVIS ALIAM DISPOSITIONEM[a]“.

Item, quod[b], quando petitur gratia[c] de beneficio sub[d] expectatione[e] ad collationem, provisionem, presentationem[f] seu quamvis aliam dispositionem ..[g] abbatis et conventus[h] communiter[i] vel divisim[j] et[k] respondetur sic[l] „Fiat ad collationem[m] abbatis et conventus[n]“, ponatur[o] in litteris[p] „Ad collationem[q], provisionem, presentationem[r] seu quamvis aliam dispositionem[s]“, prout erat petitum[t].

---

[a] Utrum – dispositionem *Zeitz 13; München 3063* In expectativa ad collationem etc. veniunt omnia per signaturam „Ad collationem abbatis et conventus“*; VL 4988* Nota „Ad collationem, provisionem, presentationem“ per „Fiat B ad collationem“, quod per responsionem „Fiat B“ non venit „Communiter vel divisim“*; Prato 1787* Per „Fiat ad collationem“ venit provisio, presentatio et alia dispositio in supplicatione expressa, sed non venit „Communiter vel divisim“ ad collationem regularium*; Wien 5474* Quando respondit „Fiat ad collationem abbatis“ etc., ponatur „Collatio, provisio, presentatio“ etc.

[b] quod *fehlt Berlin 210, Berlin 861, VL 3983, VL 6165 int. 2, Dublin 11059, Göttingen 55, Hildesheim 665, Köln 25b, Kraków 391, Madrid 55, Mainz 1162, Oxford 72, Prag 39, Prag 45, Prato 1787, Trier 947, Trier 954 int. 2, Wien 215*

[c] gratia *fehlt Ivrea 54*

[d] sub *Paris 4121* vel

[e] sub expectatione *Trier 954 int. 2* expectationum

[f] presentationem *fehlt München 7662*

[g] .. *fehlt Mainz 39*

[h] *VL 2665 (mit* Vacat-*Vermerk), Trier 947 folgt* ponatur in litteris

[i] communiter *Kraków 1288* coniunctim

[j] communiter – divisim *fehlt Halle 54, Kraków 1288*

[k] et *fehlt Opava 9; Wien 5102* sed*; Oxford 72 folgt* dominus noster

[l] sic *Ivrea 54* si

[m] *Budapest 81 folgt* provisionem, presentationem etc.

[n] communiter – conventus *fehlt Berlin 861, Ross. 1035, München 3871;* et conventus *fehlt Mainz 1162, Prag 39; Augsburg 10, Ivrea 54 folgt* et*; VL 4990 folgt* comuniter seu divisim

[o] *Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, Prag 39 folgt* clausula

[p] in litteris *fehlt München 16433*

[q] abbatis – collationem *fehlt Oxford 72*

[r] presentationem *fehlt Berlin 861, Köln 25b*

[s] communiter – dispositionem *fehlt Wien 215; 2.* abbatis – dispositionem *Oxford 72* etc.*; 2.* provisionem – dispositionem *VL 4990, Paris 1461* etc.*;* seu quamvis aliam dispositionem *PL 647, VL 4989, VL 6165 int. 1,*

Firenze 103, München 5313, München 15601, Trier 954 int. 1 etc.*; Berlin 210, Göttingen 55, Hildesheim 665 folgt* abbatis et conventus
[t] petitum *PL 647* petitio

13Ka. Anonym

CLAUSULA „COMMUNITER VEL DIVISIM“ NON DATUR, NISI PETATUR[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*
Attende hic, quid ‹fiet›, si per ignorantiam vel vitium scriptoris seu ordinantis supplicationem petitur tantum ad collationem talis, sicut sepe contingit, et dominus noster similiter respondeat simpliciter „Fiat ad collationem talis“.	Attende[b], quid fiet[c], si[d] petatur[e] „Ad collationem abbatis et conventus“ et dominus noster respondeat simpliciter „Fiat[f] ad collationem“ vel „Fiat[g]“ simpliciter[h], videlicet si[i] habebit[j] „Ad[k] collationem[l], provisionem[m], presentationem seu quamvis aliam dispositionem“ et si[n] habebit[o] „Communiter[p] vel divisim“, presertim[q] cum[r] habeant[s] in forma pauperum[t] expectantes[u] ad collationem regularium „Communiter[v] vel divisim[w]“.

[a] Clausula - petatur *Wien 5474; VL 4990* Quod non detur „Communiter vel divisim“ in forma pauperum*; Napoli 12* Nota ad collationem
[b] Attende *Ivrea 54* Item attende*; Napoli 20* Sed*; Berlin 210 folgt* hec*; Göttingen 55, Hildesheim 665, Kraków 391, Prag 45, Wien 215 folgt* hic
[c] fiet *fehlt St. Florian 616; Augsburg 10, Augsburg 117, Berlin 210, PL 647, PL 685, Ross. 1035, VL 2665, VL 3983, VL 4988, VL 6165 int. 1, Dresden 87, Dublin 11059, Eichstätt 478, Firenze 103, Göttingen 55, Halle 54, Hannover 176a, Heiligenkreuz 268, Hildesheim 665, Ivrea 54, Leipzig 1665, Maribor 120, München 5313, München 7662, München 15601, München 16433, Napoli 12, Napoli 20, Prag 45, Trier 947, Trier 954 int. 1, Trier 954 int. 2, Wien 5102, Wolfenbüttel 382, Zeitz 13* fiat*; Kiel 103, Madrid 55* fit*; Prato 1787* erit
[d] si *Ivrea 54* quando
[e] quid – petatur *Madrid 55* quando fit*;* petatur *Ivrea 54* petitur de beneficio
[f] *PL 685, Opava 9, Prag 45 folgt* B
[g] abbatis - Fiat *fehlt Berlin 210;* vel Fiat *fehlt Halle 76, Maribor 120;* Fiat *fehlt Kraków 391*
[h] Fiat ad – simpliciter *fehlt Ross 1035*
[i] videlicet si *PL 685* vel*; VL 2665* si
[j] habebit *VL 2665, VL 4989, Firenze 103, Trier 954 int. 1* habet*; Mainz 39 (individueller Fehler), Wien 443* habeat
[k] Fiat simpliciter – Ad *fehlt VL 3987*
[l] collationem *fehlt Oxford 23*
[m] vel Fiat – collationem *fehlt VL 3987;* Fiat simpliciter - provisionem *fehlt München 3871*
[n] si *fehlt Dublin 11059; Ross. 1035, Halle 54, Hannover 176a, Wien 5102* sic*; Trier 954 int. 2* sibi
[o] Ad - habebit *fehlt Wien 443*
[p] Communiter *Kraków 1288, Trier 954 int. 2* Coniunctim
[q] *München 3871 folgt* vel „Fiat“ simpliciter, videlicet si habebit „Ad collationem, provisionem“
[r] cum *VL 4989, Trier 954 int. 1* si*; Paris 1461 folgt* non
[s] habeant *Augsburg 117, Berlin 210, PL 647, VL 4989, VL 6165 int. 1, Firenze 103* habeat*; Budapest 81, Mainz 1162* habebit
[t] pauperum *fehlt Prag 45; VL 3987 folgt* ad
[u] expectantes *Augsburg 117, Eichstätt 478, Maribor 120* expectantia*; PL 647, Firenze 103* expectativam*; Ross. 1035, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Göttingen 55, Halle 54, Hannover 176a, München 5313, München 15601, Napoli 12, Prag 39, Prag 45, Reims 771, Trier 954 int. 1, Wien 5102* expectantium*; VL 2665* spectantium*; Leipzig 1665* expectationem*; Trier 954 int. 2* spectantes
[v] Communiter *Berlin 861, Kraków 1288, Maribor 120, Reims 771* Coniunctim

[w] presertim – divisim *fehlt VL 3983;* divisim *Halle 76, Maribor 120* separatim*; Augsburg 117, VL 3983 folgt* in casu supradicto *von Nr. 13Kb*

13Kb. Gregor XI.

INFRA PER „FIAT AD COLLATIONEM“ VEL „FIAT“ SIMPLICITER NON VENIT „COMMUNITER VEL DIVISIM[a]“.

Placet[b] domino nostro Gregorio, quod detur „Ad collationem, provisionem, presentationem[c] seu quamvis aliam dispositionem[d]“, sed non detur[e] „Communiter vel divisim[f]“ in casu supradicto[g].

[a] Infra - divisim *München 3063; VL 4988* Quod per responsionem „Fiat B“ non venit „Communiter vel divisim“*; VL 4990* Responsio domini Gregorii ad regulam precedentem*; Napoli 20* Gregorius XI*; Reims 771* Gregorius

[b] Placet *Leipzig 1665* Item placet*; München 16433 folgt* domino nostro Gregorio, quod habeant. Placet domino nostro Gregorius, quod non habeant. Placet

[c] presentationem *fehlt Berlin 210, Hildesheim 665; PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, München 5313, München 15601, Trier 954 int. 1 folgt* electionem

[d] presentationem - dispositionem *fehlt VL 2665, Paris 14457; Augsburg 10, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, Napoli 20, Paris 1461, Trier 954 int. 2* etc.*;* seu – dispositionem *fehlt München 3871*

[e] sed non detur *Trier 947* et*;* detur *fehlt Trier 954 int. 2*

[f] Placet - divisim *fehlt Augsburg 117, VL 3983*

[g] Placet – supradicto *Oxford 72* Placet Gregorio, quod in forma pauperum non detur „Communiter vel divisim“ ut supra, sed „Ad collationem“ etc. ut supra*;* in - supradicto *fehlt Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2, Trier 987, Wolfenbüttel 382; Budapest 81, PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 3, Firenze 103, Graz 708, Mainz 1162, München 5313, München 15601, Napoli 12, Trier 954 int. 1 folgt* sed communiter tantum

13Kc. Johannes XXIII.

Placet domino nostro Iohanni XXIII, quod etiam veniat[a] „Communiter vel divisim“, et idem vult in episcopis et capitulis et aliis similibus, etiamsi non petatur[b].

[a] veniat *VL 6165 int. 3* veniant

[b] Placet - petantur *Berlin 861;* petatur *VL 6165 int. 3* ponantur

14.

DE DISPENSATIONE PONENDA IN GRATIIS CARDINALIUM SUPER PLURALITATE BENEFICIORUM ET QUOD BENEFICIA EORUM HABEANTUR PRO EXPRESSIS[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*

Item mandavit idem dominus noster[b], quod[c] in[d] litteris gratiarum

, que fient per ipsum tempore suo dominis cardinalibus, apponatur dispensatio opportuna, quamvis in petitione petita non sit nec etiam per ipsum in petitione pro concessa signata, et id ipsum de beneficiis ipsorum dominorum, quod pro expressis in litteris vult	per eum[e] dominis cardinalibus faciendarum[f] ponatur[g] dispensatio opportuna[h], quamvis[i] in supplicatione non fuerit petita nec specialiter concessa[j]. Ac etiam beneficia, que obtinent[k], voluit[l] in eisdem litteris[m] haberi pro expressis[n].

illa haberi.	

[a] De – expressis *Zeitz 13; München 3063* In litteris cardinalium semper venit dispensatio in exspectativa, licet non petitur, et beneficia habentur pro expressis*; VL 4988* Quod in litteris cardinalium ponatur dispensatio opportuna etiam non petita et beneficia, que obtinent, habeantur pro expressis*; Heiligenkreuz 268, Wien 5102* Dispensatio ex se venit pro cardinali*; Napoli 12* Nota de gratiis cardinalium*; Zeitz 13* De preeminentia gratiarum factarum
[b] idem – noster *fehlt Mainz 39 (mit Ausnahme von Madrid 55)*
[c] quod *fehlt Berlin 210, Halle 76, Kraków 391, Wien 215*
[d] quod in *fehlt Oxford 72*
[e] per eum *fehlt Trier 954 int. 2*
[f] faciendarum *fehlt Kiel 103; VL 4988, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 15601, Napoli 12, Prato 1787, Trier 954 int. 1* fiendarum*; Leipzig 1665* faciendis*; Oxford 72* faciendarum sive factarum*; Paris 1461* factarum aut faciendarum
[g] ponatur *fehlt Oxford 72*
[h] opportuna *Dresden 87* optima
[i] quamvis *Ross. 1035* quam*; Halle 54, Leipzig 1665, Oxford 72* que
[j] concessa *Budapest 81, Graz 708, Kiel 103, Mainz 1162, Opava 9, Prag 39* expressa
[k] obtinent *Augsburg 10, OL 911, PL 685, VL 3987, VL 4988, VL 6165 int. 1, Dublin 11059, Halle 76, Leipzig 1665, München 7662, Napoli 12, Oxford 23, Paris 4121, St. Florian 616, Trier 954 int. 2, Trier 987, Wien 215, Wien 443, Wien 5474* obtinerent*; Berlin 861, Kraków 1288, Madrid 55* obtineant*; Ross. 1035, Dresden 87, Halle 54, Hannover 176a, Heiligenkreuz 268, Opava 9, Wien 5102, Zeitz 13* obtinuerunt
[l] voluit *VL 3984, Halle 76, Kraków 391* noluit
[m] litteris *fehlt Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162*
[n] haberi - expressis *Oxford 72* habere secundum expressionem

14K. Gregor XI.

DE QUALITATIBUS BENEFICIORUM VACANTIUM VEL CERTO MODO VACATURORUM IN GRATIIS CARDINALIUM EXPRIMENDIS[a].

Item[b] voluit[c] dominus[d] Gregorius XI[e], quod in[f] gratiis[g] dominorum cardinalium de beneficiis vacantibus vel certo modo[h] vacaturis qualitates[i] beneficiorum[j], nisi essent dignitates maiores in cathedralibus post pontificales[k] vel in collegiatis[l] principales vel conventuales[m] prioratus, pro expressis[n] habeantur et[o] motu proprio[p] facta[q] censeantur[r], licet in supplicationibus vel[s] signationibus[t] nihil[u] exprimatur, VI[v] idus septembris[w] anno primo[x1].

[1] *1371 September 8.*

[a] De – exprimendis *Zeitz 13; München 3063* Qualitas beneficiorum vacantium pro cardinalibus, ubi maiores, habentur *(!)* pro expressa et proprio motu censentur *(!)* facta, licet non exprimitur*; München 5313, Reims 771* Gregorius*; Napoli 20* Gregorius XI*; Paris 4121* Tollit subreptionem impetrationis dominorum cardinalium*; Prag 39* Nota aliam prerogat‹iv›am pro cardinalibus in gratiis ipsorum cardinalium
[b] Item *Prag 45* Idem
[c] voluit *fehlt Göttingen 55; München 7662* noluit*; Prato 1787* mandavit*; Paris 4121, Trier 954 int. 2 folgt* dictus
[d] *Göttingen 55 folgt* noster
[e] Gregorius XI *Madrid 55* noster papa*;* XI *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Paris 14457, Wien 5102* undecimus*; Berlin 210, Göttingen 55, Hildesheim 665, Ivrea 54, Kraków 391* papa XI
[f] in *fehlt Oxford 72*
[g] gratiis *VL 2665* litteris seu gratiis*; Göttingen 55, München 15601* litteris
[h] certo modo *fehlt Göttingen 55*
[i] qualitates *Berlin 861, PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Napoli 12, Trier 954 int. 1* qualitas*; Maribor 120* qualitatem
[j] beneficiorum *fehlt Madrid 55, Oxford 72*
[k] in cathedralibus – pontificales *fehlt Berlin 210, Göttingen 55, Hildesheim 665, Kraków 391, Wien 215;* post pontificales *fehlt Halle 76, Maribor 120*

[l] in collegiatis *Hildesheim 665, Kraków 391* collegiat(is)*;* collegiatis *Berlin 210* collegiis*; Augsburg 117, Berlin 861, PL 647, VL 3983, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Eichstätt 478, Firenze 103, Köln 25b, Kraków 1288, Leipzig 1665, Maribor 120, München 5313, München 15601, Napoli 12, Napoli 20, Paris 1461, Prag 45, Prato 1787, St. Paul 142, Trier 954 int. 1 folgt* ecclesiis
[m] conventuales *Madrid 55* in conventualibus
[n] *Berlin 210, Göttingen 55, Hildesheim 665, Kraków 391, Wien 215 folgt* non
[o] et *Leipzig 1665* vel*; Prato 1787 folgt* non
[p] motu proprio *Madrid 55* proprio nomine
[q] facta *fehlt Hannover 176a, Trier 947; Berlin 861, VL 4990, Köln 25b, Paris 1461* facte*; Kraków 1288* factis
[r] censeantur *Madrid 55* teneantur vel intelligantur
[s] in supplicationibus vel *fehlt Madrid 55*
[t] signationibus *Wien 215* resignationibus
[u] nihil *Maribor 120, Oxford 72* non
[v] VI *Berlin 861, Köln 25b* videlicet*; VL 2665, Göttingen 55, Halle 54, Opava 9* sexto*; Wolfenbüttel 382* quinto
[w] septembris *Berlin 210, Ross. 1035, Göttingen 55, Halle 54, Hildesheim 665, Kraków 391, Prag 45, Wien 215* decembris*; Napoli 20* novembris*; Prato 1787 folgt* pontificatus sui
[x] VI – primo *fehlt Oxford 72;* primo *Paris 4121* I

15.

Item, quod super concessione officii servientium facta per petitiones signatas servetur modus antiquus super litteris dandis vel non dandis[a1].

[1] *Gemeint ist die Kanzleiordnung Nikolaus' III. von 1278, vgl. Barraclough, Chancery ordinance.*

[a] *Layoutendnote*

16.

An summa sit ponenda in litteris expectationum de dignitatibus, personatibus vel officiis[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*
Item, apud Pontemsergie[1], ordinavit, quod in gratiis de dignitatibus, personatibus et officiis, nisi ipse poneret summam vel supplicans peteret, nulla summa in litteris apponatur.	Item ordinavit[b], quod in litteris gratiarum expectationum[c] de[d] dignitatibus, personatibus[e] vel officiis non ponatur[f] aliqua summa, nisi supplicans poneret in supplicatione vel dominus noster[g] in responsione[h].

[1] *Sorgues (Vaucluse), Provence-Alpes-Côte d'Azur, Frankreich. Benedikt verbrachte nur zweimal den Sommer in Sorgues, nämlich vom 7. Juli bis zum 26. September 1335 und vom 4. Juli bis 20. September 1336, vgl. Weiss, Versorgung S. 120 Anm. 1. Diese Regel dürfte also 1335 erlassen worden sein, wenn wir davon ausgehen, dass die Regeln chronologisch geordnet sind.*

[a] An – officiis *Zeitz 13; München 3063* In expectativis de dignitatibus etc. non ponitur summa, nisi a supplicante vel papa vel nisi ad collationem peteret*; VL 4988* Quod in gratiis expectationum super dignitatibus non ponitur summa*; Prato 1787* Differentia, quando petitur provideri in ecclesia vel ad collationem, circa expressionem summe
[b] ordinavit *fehlt Ross. 1035, Halle 54; Kraków 1288* mandavit

[c] expectationum *Augsburg 10, Budapest 81, Mainz 1162, Maribor 120* expectantium*; München 5313, München 15601, Napoli 20* expectativarum
[d] de *fehlt St. Florian 616*
[e] personatibus *fehlt Göttingen 55, Maribor 120*
[f] *St. Florian 616 folgt* in
[g] noster *fehlt Berlin 210; Opava 9, St. Florian 616 folgt* poneret
[h] nisi – responsione *fehlt Kiel 103*

16K. Anonym

Ista[a] regula habet locum, quando[b] petitur[c] in[d] ecclesia dumtaxat et non ad collationem alicuius[e], quia tunc[f] poneretur[g] summa[h], etiamsi haberet in ecclesia cathedrali[i] vel extra[j].

[a] Ista *Budapest 81, Graz 708, Opava 9* Et ista*; VL 3983, Dresden 87, Madrid 55* Item ista*; Leipzig 1665* Hec*; Wien 215, Wolfenbüttel 382* Item
[b] quando *Oxford 23* quod
[c] quando petitur *fehlt Budapest 81;* petitur *Trier 954 int. 2* ponitur
[d] in *fehlt PL 647*
[e] alicuius *fehlt Ross. 1035, Halle 54, Ivrea 54, Wolfenbüttel 382*
[f] tunc *fehlt Madrid 55, St. Florian 616, Trier 987*
[g] et - poneretur *Napoli 20* seu
[h] Ista – summa *fehlt Kiel 103;* quia – summa *fehlt PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Trier 954 int. 1;* summa *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2* taxa seu summa
[i] cathedrali *fehlt VL 2665*
[j] vel extra *fehlt Mainz 39 (individueller Fehler), Prato 1787;* extra *Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288* monasterio*; Kiel 103* etc.*; Prag 39 folgt* scilicet ad collationem

17.

17A. Item concessit, primo anno suo circa finem septembris[1], quod de registro domini Iohannis pape XXII sumeretur copia gratie dudum per eum facte Iohanni de Pontemaco *(!)* clerico Gebennensis[2] diocesis de beneficio etc. ad collationem .. episcopi et capituli et sub eiusdem domini nomine bullaretur in forma, si iuraret, quod amiserat litteras et quod sine fraude hoc petebat[3]. Et eodem modo concessit fieri de aliis gratiis in eodem registro repertis[a].

[1] *1335 September.*
[2] *Genf, Schweiz.*
[3] *Vgl. das Formular für ein entsprechendes Transsumpt für einen Genfer* canonicus *bei* T*ANGL, Kanzleiordnungen S. 347 Nr. 165.*

[a] *Layoutendnote*

17B*. *RV 119 Rubr.*, *fol. 15r Nr. 756;* ***RV 119, *fol. 286v;* ***BL 2825***, *fol. 44v-45r;* ***BL 2850***, *fol. 26v-27r;* ***OL 778***, *fol. 3r (Rubrik), fol. 18v-19r;* ***VL 3984***, *fol. 67r;* ***VL 6343***, *fol. 48v;* ***Mainz 39***, *fol. 281r-281v;* ***Napoli 12***, *fol. 45r-46r;* ***Paris 4172***, *fol. 49r-49v;* ***Trier 987***, *fol. 17v-18r;* ***Wolfenbüttel 75***, *fol. 31r;* ***Druck:*** T*ANGL, KO S. 347 Nr. 165 (nach BL 2825); Regest: Benoît XII, Lettres communes 1 S. 205 Nr. 2371.*

DECERNITUR TENORES LITTERARUM IN REGISTRO PREDECESSORIS REPERTI EUNDEM VIGOREM HABERE, SICUT HABERENT ORIGINALES LITTERE, SI ESSENT EXHIBITE VEL OSTENSE[a].

RV 119.	*BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75.*

Dilecto filio Iohanni[b] de Pontevitreo[c] canonico Gebennensi[d] salutem[e]. **Provisionis nostre** debet provenire subsidio, ut ius suum cuilibet conservetur. Hinc est, quod nos tenores[f] quarundam litterarum felicis recordationis Iohannis pape XXII[g] predecessoris nostri in registro ipsius predecessoris[1] repertos[h] pro eo, quod, sicut tua petitio nobis nuper exhibita continebat, predicte originales littere ignis incendio casualiter sunt combuste, de registro ipso de verbo ad verbum transcribi et ad tue supplicationis instantiam presentibus annotari fecimus, qui tales sunt „Iohannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni[i] de Pontevitreo[j]“

es folgt der ganze Gratialbrief bis zum Datum.	etc. usque ad finem.

Item „Iohannes episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis ..[k] abbati monasterii de Intermontibus[l] Gebennensis[m] diocesis et ..[n] priori sancti Victoris[o] Gebennensis ac ..[p] preposito ecclesie Avinionensis[q] salutem etc.[r] Vite ac morum honestas“

es folgt das ganze Exekutorialschreiben bis zum Datum.	etc. ut in[s] prima mutatis mutandis usque „Mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum[t]“ etc. usque in finem et ponentur[u] toti tenores de verbo ad verbum.

Ceterum, ut earundem litterarum tenores predicti sic[v] inserti omnimodam rei seu facti certitudinem faciant, apostolica auctoritate decernimus, ut illud idem robur eamque vim eundemque[w] vigorem dicti tenores[x] per omnia[y] habeant, que haberent originales littere supradicte, et eadem prorsus eisdem tenoribus fides adhibeatur, quandocumque et ubicumque in iudicio vel alibi, ubi fuerint exhibiti vel ostensi, et[z] eisdem stetur firmiter in omnibus, sicut eisdem originalibus litteris staretur, si forent exhibite vel ostense, quodque executores prefati possint in executione[aa] dicte gratie iuxta tenorum ipsorum[bb] continentiam[cc] perinde[dd] procedere, ac si prefate originales littere apparerent. Per hoc autem nullum ius de novo tibi acquiri volumus, sed antiquum, si quod habes, tantummodo conservari[ee]. Nulli ergo omnino hominum etc.[ff]

[1] *Vgl. Jean XXII, Lettres communes 8 S. 47 Nr. 43146.*

nostre annotationis et constitutionis infringere etc. Datum apud Pontemsorgie[2] Avinionensis diocesis, VI kalendas octobris anno primo[3].	

[2] *Sorgues (Vaucluse), Provence-Alpes-Côte d'Azur, Frankreich.*
[3] *1335 September 26.*

[a] Decernitur - ostense *OL 778; Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Wolfenbüttel 75* Decernuntur tenores litterarum predecessoris in suo registro reperti *(*reperti *Napoli 12* repertarum*)* eundem vigorem habere, quem haberent *(*haberent *Napoli 12* habebant*)* originales littere, si essent exhibite *(*si - exhibite fehlt *Wolfenbüttel 75); RV 119* Iohanni de Pontevitreo canonico Gebennensi decernitur, quod tenores litterarum gratie sibi facte de beneficio episcopi et capituli Gebennensis sumpti de registro domini pape Iohannis eandem vim et vigorem habeant, quos haberent dicte littere, que casualiter sunt combuste, si extarent*; Trier 987* Innovatio litterarum perditarum*; BL 2850, VL 6343 am Rand neben dem Text* Alia forma est fol. 115 in fol. 145 *(in VL 6343, fol. 115r-115v findet sich die KR Bonifaz IX. ME 35 mit gleichem Incipit und ähnlichem Inhalt); Napoli 12 zu* Quodque executores *am linken Rand* Clausula datur in litteris habentibus executores
[b] Iohanni *Arm. 82* N.*; BL 2825, VL 3984, Mainz 39, Paris 4172* ..
[c] Iohanni - Pontevitreo *BL 2850, VL 6343, Napoli 12, Wolfenbüttel 75* ..*;* Pontevitreo *Arm. 82* N.*; BL 2825, VL 3984, Mainz 39, Paris 4172* ..
[d] Gebennensi *Wolfenbüttel 75* ..
[e] salutem *fehlt BL 2825, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75; BL 2850, VL 6343, Napoli 12* etc.
[f] tenores *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Paris 4172, Wolfenbüttel 75* tenore
[g] pape XXII *fehlt Wolfenbüttel 75*
[h] repertos *BL 2850, VL 6343, Wolfenbüttel 75* reperto*; VL 3984, Napoli 12* reperta
[i] Iohanni *Arm. 82* N.*; BL 2825, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172* ..
[j] servus - Pontevitreo *fehlt Wolfenbüttel 75;* Iohanni - Pontevitreo *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343;* Pontevitreo *Arm. 82* N.*; BL 2825, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172* ..
[k] .. *fehlt BL 2850, VL 6343, Napoli 12, Trier 987, Wolfenbüttel 75; Arm. 82* N.
[l] Intermontibus *Trier 987* Montibus
[m] Intermontibus Gebennensis *Arm. 82* N.N.*; BL 2825, Mainz 39, Paris 4172* .. ..*; BL 2850, VL 6343, Napoli 12* .. de ..
[n] .. *fehlt Arm. 82, BL 2850, VL 6343, Napoli 12, Paris 4172*
[o] Victoris *BL 2850* Sistoris
[p] .. *fehlt BL 2850, VL 6343, Paris 4172, Trier 987; Arm. 82* N.
[q] de Intermontibus - Avinionensis *Wolfenbüttel 75* etc.*;* .. abbati - Avinionensis *VL 3984* etc.
[r] etc. *RV 119* salutem et apostolicam benedictionis
[s] in *fehlt VL 3984, Wolfenbüttel 75*
[t] aut - vestrum *fehlt Wolfenbüttel 75*
[u] ponentur *BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75* ponantur
[v] sic *fehlt BL 2825, OL 778, VL 3984, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[w] eundemque *OL 778* eundem
[x] tenores *VL 3984* tenoris
[y] per omnia *fehlt BL 2850, VL 6343*
[z] et *BL 2825, OL 778, VL 3984, Mainz 39, Paris 4172, Trier 987* ut*; Wolfenbüttel 75* in
[aa] in executione *Napoli 12* ad executionem
[bb] tenorum ipsorum *Napoli 12* litterarum ipsarum
[cc] *Napoli 12 folgt* et tenorum
[dd] perinde *RV 119, BL 2850* provide
[ee] conservari *Wolfenbüttel 75* reservari
[ff] *BL 2825, BL 2850, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12 folgt* Datum etc.

18.

Item dominus noster ordinavit et voluit noviter, quod omnes et singuli baccalarii et magistri seu doctores in quacumque scientia, exceptis magistris in theologia, quibus fiet gratia, examinentur nec alias transeant littere super gratiis eis factis.

19.

Gratie fuerint aperte propter adventum regis Francie[1], XIII die mensis martii, clericis, qui in dicta die presentes erant in curia, pontificatus domini Benedicti pape XII anno secundo[a2].

[1] *Philipp VI. von Frankreich, 1328-1350.*
[2] *1336 März 13.*

[a] *Layoutendnote*

20.

OL 778.	*Göttingen 55, München 16433, Oxford 23, Wolfenbüttel 382.*
VI kalendas iunii anno secundo[1], mandavit dominus noster, quod, si illi, quibus facte fuerunt per eum gratie speciales, non fecerint infra sex menses a die concessionis earum ipsas expediri, quod deinceps huiusmodi gratie non expediantur in Cancellaria, sed habeantur pro non factis.	Item ordinavit, quod[a], si[b] illi[c], quibus per eum fierent gratie speciales[d], non facerint[e] infra sex[f] menses a die concessionis earum litteras super eis[g] expediri, quod deinceps huiusmodi gratie[h] non expedirentur in Cancellaria, sed[i] haberentur pro non factis.

[1] *1336 Mai 26.*

[a] quod *fehlt Wolfenbüttel 382*
[b] si *fehlt München 16433*
[c] illi *Wolfenbüttel 382* impetrantes
[d] speciales *fehlt Oxford 23*
[e] quibus – facerint *fehlt Wolfenbüttel 382;* facerint *München 16433* facerent
[f] sex *fehlt Wolfenbüttel 382*
[g] super eis *fehlt Göttingen 55;* eis *München 16433* eas*; Wolfenbüttel 382* gratia
[h] expediri – gratie *fehlt Wolfenbüttel 382*
[i] sed *fehlt München 16433, Wolfenbüttel 382*

20Ka. Anonym

Ista regula est cassata, quod gratie speciales infra sex menses[a] expediri deberent[b].

[a] infra sex menses *fehlt Hannover 176a*
[b] Ista – deberent *Ross. 1035*

20Kb. Anonym

Ista[a] non[b] fuit[c] servata[d] a[e] tempore domini Benedicti citra[f].

---

[a] Ista *Prag 45* Adde ista*; Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, München 16433, Opava 9 folgt* regula
[b] non *fehlt VL 3984, Göttingen 55*
[c] fuit *Oxford 23* fuerit
[d] Ista - servata *Trier 947* Istud non fuit servatum*;* servata *VL 2665* servanda
[e] a *fehlt Ivrea 54, Trier 954 int. 2*
[f] citra *fehlt PL 647, PL 685, Ross. 1035, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Halle 54, Mainz 1162, München 15601, München 16433, Trier 947, Wolfenbüttel 382; Budapest 81, Graz 708, Opava 9* et citra*; VL 4989, VL 6165 int. 1, München 5313, Trier 954 int. 1* etc.*; Trier 954 int. 2* vel circa

21.

DE NON OBSTANTIBUS PONENDIS IN LITTERIS IMPETRATIS CONTRA RELIGIOSOS PRIVILEGIATOS[a].

OL 778.	*Alle anderen Textzeugen.*
Sanctissimus pater dominus noster Benedictus papa XII, pontificatus sui anno IIII, die XIII mensis martii anno domini millesimo CCCXXXVIII[1],	Item

ordinavit clausulam infrascriptam apponi[b] in litteris apostolicis, que[c] impetrabuntur[d] contra religiosos privilegiatos[e]. Cuius[f] clausule[g] tenor ponitur[h] infrascriptus[i] post clausulam „Testes[j2]" contra[k] mendicantes indistincte et contra alios, si pars petat[l], etiam[m] seculares[n] „Non obstante[o], si eidem[p] ordini a dicta[q] sede sit indultum, quod[r] persone ipsius ordinis[s] ad iudicium[t] trahi[u] aut suspendi vel excommunicari[v] seu ipse et[w] dicti ordinis loca[x] interdici[y] non possint per litteras apostolicas non facientes[z] plenam[aa] et expressam ac[bb] de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem et[cc] qualibet[dd] alia[ee] dicte sedis indulgentia generali[ff] vel speciali, cuiuscumque tenoris[gg] existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter[hh] non insertam[ii] tue iurisdictionis[jj] explicatio[kk] in hac parte[ll] valeat quomodolibet impediri[mm], que[nn] quoad[oo] hoc[pp] ipsis[qq] nolumus[rr] aliquatenus[ss] suffragari[3]".

---

[1] *1338 März 13.*
[2] *Vgl.* HERDE*, Audientia 2 S. 18 Nª2.*
[3] *Vgl.* HERDE*, Audientia 2 S. 22 Nª9, S. 49 N34, S. 71 (3), S. 108f. K111.*

---

[a] De – privilegiatos *Zeitz 13; München 3063* Clausula contra religiosos privilegiatos ponitur et contra alios, si pars petat*; Köln 25b, Kraków 1288, Prag 39* Nota clausulam contra mendicantes indistincte ponendam et, si pars petat, etiam contra alios seculares*; Prato 1787* De clausula apponenda in litteris iustitie contra religiosos privilegiatos et contra universitates
[b] apponi *Firenze 103* poni*; Prag 45* apponendam
[c] que *Kraków 1288* quando
[d] que impetrabuntur *Madrid 55* quando impetrantur
[e] privilegiatos *fehlt Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461*
[f] cuius *Trier 954 int. 1* unius*; Trier 954 int. 2 folgt* talis
[g] clausule *fehlt Dublin 11059; Berlin 210* talis*; Wien 5102* tale

[h] ponitur *Augsburg 10, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461* est
[i] ponitur infrascriptus *Trier 954 int. 2* scriptus est*;* infrascriptus *fehlt Prato 1787; Kiel 103* infrascriptam*; Oxford 72* inferius
[j] Testes *OL 911, Ross. 1035, VL 4988, Dresden 87, Halle 54, Hannover 176a, Wien 5102* Clausula*; Prag 39 folgt* et*; Trier 954 int. 1 folgt* taliter*; Wien 443 folgt* autem
[k] contra *Hildesheim 665* extra
[l] petat *Trier 954 int. 2* petatur
[m] etiam *Kraków 1288* si etiam*; Paris 14457* etiamsi
[n] petat - seculares *Berlin 861* petit si etiam secular(is)*; Leipzig 1665, Paris 4121* petat esse seculares *bzw.* secularis*;* seculares *Prag 39* secularis*; Leipzig 1665 folgt* clausula
[o] obstante *Ross. 1035, Halle 54, Wien 5102* obstantibus
[p] eidem *fehlt Zeitz 13*
[q] a dicta *Berlin 861* ab eadem*;* dicta *Wien 215* certa
[r] quod *fehlt München 15601*
[s] ipsius ordinis *fehlt Oxford 72*
[t] iudicium *VL 3983* iudices
[u] trahi *Oxford 72* extrahi
[v] excommunicari *Prag 39* communicari
[w] seu ipse et *Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162* se ipsi et*; München 5313* ipsi*;* ipse et *Augsburg 117, Berlin 861, OL 778, VL 3987, Eichstätt 478, Halle 76, Kiel 103, Köln 25b, Leipzig 1665, Napoli 12, Trier 987* ipse aut*; PL 647, PL 685, VL 2665, Hildesheim 665, Kraków 391, Prag 45, Wien 215* ipsi vel*; Ross. 1035, Halle 54, Hannover 176a, Wien 5102* ipsi in*; VL 3983* ipsorum et*; VL 3984, Ivrea 54, Mainz 39 (individueller Fehler), Napoli 20, Paris 1461, Prag 39, Prato 1787* ipsi et*; VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, VL 6165 int. 2, Firenze 103, Trier 954 int. 1* ipse vel*; Göttingen 55, Kraków 1288, Madrid 55, Maribor 120, Reims 771, Trier 947* ipsi aut*; Oxford 72* ipse ordo aut
[x] ad - loca *fehlt Berlin 210;* et dicti ordinis loca *Paris 4121* antedicti eidem loc(o)*;* loca *fehlt Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162; Leipzig 1665* bona
[y] interdici *VL 6165 int. 1* interdicti
[z] facientes *Wien 215* facientibus
[aa] plenam *fehlt Mainz 1162*
[bb] ac *Maribor 120* aut
[cc] et *München 7662* in
[dd] qualibet *PL 647* qualiter
[ee] alia *fehlt Prato 1787*
[ff] generali *fehlt Halle 54*
[gg] tenoris *fehlt Berlin 210, Kraków 391, Wien 215*
[hh] dicte sedis – totaliter *Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288* usque
[ii] non insertam *VL 3987, Göttingen 55, Oxford 72* incertam*; Ivrea 54 folgt* effectus
[jj] tue iurisdictionis *München 15601* tue etc. iurisdictione
[kk] explicatio *Ross. 1035* explicatam
[ll] in hac parte *fehlt Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, München 3871, Napoli 20, Paris 1461*
[mm] impediri *Trier 954 int. 2* expediri
[nn] que *VL 3983* ne
[oo] que quoad *Berlin 861, Köln 25b* quoquomodo ad*; Ross. 1035, Halle 54* non*; Kraków 1288* quoquo ad
[pp] que quoad hoc *Ivrea 54* quo*; Oxford 72* ad hoc quoque*;* quoad hoc *Oxford 23* quo adhuc
[qq] ipsis *fehlt Augsburg 10, OL 778*
[rr] nolumus *Augsburg 10, Berlin 861, OL 911, PL 647, Ross. 1035, VL 3983, VL 6165 int. 3, Göttingen 55, Halle 54, Hildesheim 665, Ivrea 54, Köln 25b, Mainz 39 (individueller Fehler), München 5313, München 15601, St. Florian 616* volumus*; Leipzig 1665, Prag 45, Wolfenbüttel 382* volumus *in* nolumus *verbessert; München 7662* volumus non*; Ivrea 54 folgt* adhoc
[ss] aliquatenus *fehlt Göttingen 55; Mainz 39 (außer Augsburg 117, PL 685, VL 2665, VL 3987, VL 4988, Ivrea 54, Kiel 103, Leipzig 1665, Madrid 55, Oxford 72, Prag 45, St. Paul 142, Trier 947, Trier 954 int. 1, Wien 215, Zeitz 13)* aliqualiter*; Maribor 120* alterquatenus *(!); Wien 443* in aliquo

22.

Item ordinavit, quod, quando beneficia resignata conferuntur, clausula „Nostre tamen intentionis existit“ non ponatur, nisi quando ex causa permutationis conferuntur.

23.

Item data illorum, cum quibus dispensatur super defectu natalium de presbitero etc., fuit XV kalendas maii pontificatus domini nostri anno quarto[a1].

---

[1] *1338 April 17.*

---

[a] *Layoutendnote*

24.

De clausula ponenda in litteris iustitie contra universitatem[a].

Item[b] in[c] litteris iustitie de Audientia[d] contra[e] universitatem[f] ponatur post verbum „Observari[g]“ clausula sequens „Proviso[h], ne[i] aliqua singularis[j] persona[k] de universitate predicta[l] auctoritate presentium[m] ad iudicium evocetur[n1]“.

---

[1] *Vgl.* Herde, *Audientia 2 S. 59f. N57, S. 61f. N61.*

---

[a] De – universitatem *Zeitz 13; München 3063* Clausula in litteris iustitie contra universitatem*; VL 4988* Quod in litteris iustitie universitatis ponitur clausula „Proviso, ne aliqua singularis persona“ etc.*; Napoli 12* Nota clausulam in litteris contra universitatem*; Prag 39* Nota pro universitate. De clausula ponenda in rescriptis impetratis contra universitatem

[b] *St. Florian 616 folgt* si*; St. Paul 142 folgt* quod

[c] *Augsburg 10, VL 2665, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457, Trier 954 int. 2 folgt* aliis

[d] de Audientia *fehlt Mainz 1162, Prag 39; VL 3983* ad audien(dum)*; Maribor 120* per Audientiam*; VL 4988, VL 4990 folgt* contradictarum*; Kiel 103 folgt* dentur in curia

[e] contra *fehlt VL 4988*

[f] universitatem *OL 778, VL 3983, Leipzig 1665, Prato 1787* universitates

[g] Observari *Trier 954 int. 2* conservari*; München 3871 folgt* cum

[h] *VL 3984 folgt* quod

[i] Proviso ne *VL 6165 int. 3, Kraków 1288, München 3871, München 7662, Oxford 72* provisione

[j] singularis *Leipzig 1665* secularis

[k] persona *fehlt München 3871*

[l] universitate predicta *OL 778* universitatibus antedictis*; Augsburg 10, Augsburg 117, Berlin 861, OL 911, PL 647, PL 685, Ross. 1035, VL 2665, VL 3983, VL 3987, VL 4989, VL 6165 int. 1, VL 6165 int. 3, Dresden 87, Dublin 11059, Eichstätt 478, Firenze 103, Göttingen 55, Halle 54, Halle 76, Ivrea 54, Kiel 103, Köln 25b, Kraków 391, Kraków 1288, Leipzig 1665, München 3871, München 5313, München 15601, München 16433, Napoli 20, Paris 1461, Paris 4121, Paris 14457, Prag 45, Reims 771, St. Paul 142, Trier 954 int. 1, Trier 954 int. 2* universitatibus predictis

[m] auctoritate presentium *fehlt Prato 1787*

[n] evocetur *Ross. 1035, Halle 54* teneatur*; Wien 215* vocetur

25.

De clausula ponenda etiam in litteris expectationum videlicet „Si vacant vel cum vacabunt[a]“.

OL 778.	Alle anderen Textzeugen.
Anno domini millesimo CCCXL, die XIIII decembris[1], dominus noster papa de sero declaravit et voluit,	Item voluit[b] et declaravit[c],

quod[d] super gratiis, que petuntur[e] fieri vel conceduntur super beneficiis vacaturis[f], fiant littere[g] de beneficiis[h] „Si vacant vel cum[i] vacabunt[j]“.

[1] *1340 Dezember 14.*

[a] De – vacabunt *Zeitz 13; München 3063* Clausula in exspectativis „Si vacant vel cum vacabunt“*; Köln 25b, Kraków 1288* Nota conceditur in litteris „Si vacant vel cum vacabunt“, licet solum petatur vacaturum*; Napoli 12* Nota clausulam super beneficiis vacaturis
[b] *Napoli 20, Paris 1461, Paris 14457 folgt* et ordinavit
[c] declaravit *fehlt Paris 1461*
[d] quod *fehlt Trier 954 int. 2*
[e] petuntur *PL 647, VL 2665, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601* impetrantur *(!)* petuntur*; Napoli 12* petuntur *über durchgestrichen* impetrantur
[f] beneficiis vacaturis *VL 3983* beneficio vacan(te)*; Oxford 72* beneficio vacaturo
[g] littere *fehlt VL 3987*
[h] de beneficiis *fehlt Oxford 72, Paris 4121, Trier 947*
[i] cum *fehlt VL 6165 int. 2, Göttingen 55, Hannover 176a, München 7662, Prato 1787, Wien 215, Zeitz 13; Budapest 81, VL 3987, Graz 708, Mainz 1162, Prag 39* dum
[j] Si - vacabunt *Maribor 120* cum vacant vel vacabunt

26.

Data notariorum citatorum pro auditoribus Palatii ‹est› VIII idus octobris pontificatus domini Benedicti pape XII anno septimo[a1].

[1] *1340 Oktober 8. Auffällig ist die zeitliche Nähe zum Erlass der Konstitution* Decens et necessarium *(1340 Oktober 27), welche die Befugnisse und Bezüge der Prokuratoren und Advokaten an der Rota neu ordnete, vgl. Tangl, Kanzleiordnungen S. 118-124; Benoît XII, Lettres communes Nr. 8270.*

[a] *Layoutendnote*

27.

De beneficio impetrato et vacante per consecrationem vel assecutionem, si tali modo non vacavit, sed alio, utrum nihilominus littere super alio modo vacandi debeant expediri, cum declaratione Gregorii[a].

OL 778.	Alle anderen Textzeugen.

Item mandavit idem dominus noster papa, circa principium novembris pontificatus sui anno septimo[1],	Item mandavit,

quod[b], quandocumque aliquis de cetero impetrabit quodcumque[c] beneficium narrans[d] in petitione[e] illud[f] vacare[g] per consecrationem[h] vel assecutionem[i] alterius beneficii et ipse impetrans postea informatus[j], antequam[k] littere super dicta gratia[l] sint[m] bullate[n], quod beneficium[o], quod impetravit[p], tempore[q] impetrationis[r] huiusmodi sic[s] non[t] vacabat, sed per[u] hoc[v] idem[w] sperabatur[x] vacare, quod[y] de huiusmodi gratia[z] fiant[aa] due littere[bb], gratiosa[cc] et executoria[dd], et[ee] huiusmodi beneficium[ff] reservetur[gg] sibi[hh] conferendum[ii], quamprimum[jj] etc.[kk] preterquam per obitum[ll] etc.[mm], ut in forma[nn].

---

[1] *1341 November*.

---

[a] De – Gregorii *Zeitz 13; München 3063* Impetrans beneficium vacans per consecrationem vel assecutionem et non sic est, sed speratur, habebit duas litteras gratiosam et executoriam*; VL 2665* Quod de beneficiis certo modo vacaturis fiant due littere gratiose etc.*; Köln 25b, Kraków 1288, Prag 39* Nota, quando de beneficio petitur provideri et illud reservatur et econverso, quando illud petitur reservari conferendum et de illo providetur vel mandatur provideri. Nota „Preterquam per obitum"*; Paris 1461, Trier 987* Cum beneficium vacat per consecrationem vel assecutionem, nota clausulam „Preterquam per obitum" etc.*; Prato 1787* De beneficio impetrato tamquam vacante civiliter et non vacat, qualiter littere debent ingrossari, et quod econverso adde quasi relatam Gregorii regulam, que incipit „Item ordinavit" *(= Gregor XI. Nr. 69)*
[b] quod *fehlt Hildesheim 665*
[c] quodcumque *VL 4988, Trier 954 int. 1* quod numquam
[d] narrans *PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Trier 954 int. 1* vacans*; Halle 54, Prag 39* vacans narrans*; Napoli 20* et narrat
[e] in petitione *fehlt Napoli 20, Oxford 72; Budapest 81 folgt* sua
[f] *München 5313 folgt* dicit
[g] vacare *Paris 1461* vacaturum
[h] consecrationem *München 16433* constitutionem per consecrationem*; Oxford 23* constitutionem*; Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, Opava 9, Prag 39 folgt* alicuius
[i] vel assecutionem *fehlt München 16433, Trier 954 int. 2*
[j] informatus *Halle 54* reformatus*; PL 647, VL 2665, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Napoli 12, Trier 954 int. 1 folgt* fuerit
[k] antequam *Trier 947* numquam
[l] super - gratia *München 7662* supradicte gratie
[m] sint *VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 15601, Trier 954 int. 1* fiant sint*; Leipzig 1665* fiant*; München 5313* fiant simul
[n] et ipse – bullate *fehlt Oxford 72;* sint bullate *PL 647* fiant sive bullate*;* bullate *Paris 1461* sigillate
[o] *VL 2665, München 5313, München 15601, Trier 954 int. 1 folgt* illud
[p] quod impetravit *München 7662* impetrans*;* impetravit *Augsburg 117, Eichstätt 478* impetratur*; Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288* impetretur*; Budapest 81, OL 778, OL 911, VL 3983, VL 3987, VL 4988, VL 6165 int. 2, Dresden 87, Dublin 11059, Göttingen 55, Graz 708, Halle 76, Heiligenkreuz 268, Hildesheim 665, Kraków 391, Leipzig 1665, Madrid 55, Mainz 39 (individueller Fehler), Mainz 1162, München 16433, Oxford 23, Paris 4121, Prag 39, Prag 45, Prato 1787, Reims 771, St. Florian 616, Trier 987, Wien 215, Wien 5102, Wien 5474, Wolfenbüttel 382, Zeitz 13* impetrat*; VL 2665, VL 4990* impetraverit*; VL 6165 int. 1* impetraverat*; PL 685 folgt* ille
[q] tempore *fehlt Madrid 55; Wien 443* ipse
[r] impetrationis *Budapest 81, OL 911, VL 4988, Dresden 87, Graz 708, Mainz 39 (individueller Fehler), Mainz 1162, München 7662, Opava 9, Oxford 23, St. Florian 616, Trier 987, Wien 5474, Wolfenbüttel 382, Zeitz 13* presentationis
[s] et ipse - sic *Oxford 72* quod si huiusmodi bene(ficium)*;* sic *VL 3983, München 3871, Trier 954 int. 2* si
[t] non *fehlt München 16433*

[u] per *Wolfenbüttel 382* quod
[v] hoc *fehlt PL 647, Oxford 23*
[w] idem *fehlt Oxford 72; Mainz 1162* illud
[x] sperabatur *OL 778* sperabat*; Trier 954 int. 1* expectabatur
[y] quod *fehlt VL 4989, Trier 954 int. 2* quem
[z] gratia *fehlt München 16433*
[aa] fiant *fehlt Wien 5474*
[bb] littere *Madrid 55* bulle
[cc] gratiosa *fehlt Trier 954 int. 1; Budapest 81, Ross. 1035, VL 2665, VL 3983, VL 3987, VL 6165 int. 1, Dresden 87, Halle 54, Hildesheim 665, Leipzig 1665, München 5313, Wien 215* gratiose*; München 15601* gratiosis
[dd] executoria *VL 2665, Hildesheim 665* executorie
[ee] quod de – et *fehlt Oxford 72*
[ff] quod de - beneficium *Oxford 72* beneficium ipsum*;* beneficium *fehlt Augsburg 10, VL 6165 int. 3, Ivrea 54, München 3871, Paris 14457*
[gg] reservetur *München 15601* servetur
[hh] sibi *fehlt VL 6165 int. 1; Budapest 81* sic*; Mainz 1162* si
[ii] conferendum *München 7662* conservendum
[jj] *Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162 folgt* illud
[kk] etc. *fehlt PL 647, Ross. 1035, Oxford 72; Leipzig 1665* citra
[ll] obitum *Oxford 72, Prag 45* mortem
[mm] etc. *fehlt Budapest 81, Graz 708, Mainz 1162, Opava 9, Prag 39*
[nn] quamprimum – forma *fehlt Berlin 210, Hildesheim 665, Kraków 391, Wien 215;* ut in forma *fehlt PL 647, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, München 5313, München 15601, Prag 45, Reims 771; Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288* et in forma

27K. Gregor XI.

GREGORIUS[a].

Sed[b] quid[c] in casu[d] converso[e]? Placet[f] domino nostro[g] domino[h] Gregorio[i], quod fiat idem[j].

[a] Gregorius *Reims 771*
[b] Sed *Berlin 861, VL 3987* Et
[c] Sed quid *fehlt Kraków 1288; Köln 25b (durchgestrichen), Madrid 55* Et*; Maribor 120* Sicut*; München 16433* Et quod*; Paris 4121* Quidem*;* quid *fehlt Berlin 861, Budapest 81, PL 647, Ross. 1035, VL 2665, VL 3987, VL 4988, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, VL 6165 int. 3, Firenze 103, Halle 54, Hannover 176a, Köln 25b, Mainz 1162, München 5313, München 15601, Napoli 20, Opava 9, Prag 39, Prato 1787, St. Florian 616, St. Paul 142, Trier 954 int. 1, Wien 443, Wien 5102, Wien 5474, Zeitz 13; VL 3983* quod*; Kiel 103* quum *(!)*
[d] Sed – casu *Augsburg 117, Eichstätt 478, Napoli 12, St. Paul 142* In casu autem*;* casu *Halle 54* capitulo
[e] Sed – converso *fehlt Berlin 210, Hildesheim 665, Kraków 391, Reims 771, Wien 215;* converso *Ross. 1035, Halle 54* quinto
[f] Placet *Napoli 12* Placuit
[g] domino nostro *fehlt Berlin 210, Budapest 81, PL 647, PL 685, Ross. 1035, VL 4989, VL 4990, VL 6165 int. 1, Firenze 103, Ivrea 54, Kraków 391, München 3871, München 5313, München 15601, München 16433, Napoli 12, Napoli 20, Opava 9, Paris 1461, Prato 1787, Trier 954 int. 1, Wien 215; München 3871* idem
[h] domino – domino *Berlin 861, Köln 25b, Kraków 1288* s(anctitati) v(estre) f(acere) s(imiliter)*;* domino *fehlt Augsburg 10, Augsburg 117, VL 4988, Graz 708, Hannover 176a, Leipzig 1665, Mainz 1162, Paris 4121, Paris 14457, Prag 39, Prag 45, Reims 771, St. Paul 142, Trier 947, Trier 954 int. 2, Wien 443, Wien 5474, Wolfenbüttel 382*
[i] Gregorio *fehlt Paris 4121; Opava 9 folgt* XI
[j] Sed – idem *Oxford 72* Idem placet domino Gregorio*;* Placet - idem *fehlt Maribor 120;* quod - idem *Augsburg 117, Eichstätt 478* quod fiant littere idem*; VL 4990* idem

28.

Expliciunt[a].

[a] Expliciunt *OL 911*

Extravaganten

Die Regeln 29A-37A sind in ***Halle 76****, fol. 114r, zwischen Nr. 5 und 6 eingetragen und zusammen mit den beiden davorstehenden Regeln zeitgenössisch durchnumeriert, jedoch mit einem Strich von links oben nach rechts unten durchgestrichen. Am rechten Rand auf der Höhe von Nr. 28 steht* Non habentur in Cancellaria.

29.

29A. Halle 76*, fol. 114r.*	***Berlin 661****, fol. 164r;* ***PL 647****, fol. 73v;* ***Ross. 1035****, fol. 20r;* ***VL 4990****, fol. 22v;* ***Kassel 59****, fol. 57r und 74r;* ***Regest:*** *Nova Alamanniae 2/2 S. 795 Nr. 1394.*
Item anno secundo reservavit omnia beneficia per assecutionem quorumcumque beneficiorum a sede apostolica collatorum, [que] ante assecutionem vel causa permuta[tionis r]esignentur[a], vacatura. Et incipit constitutio „Dudum nos ex certis causis“.	DUDUM[b]. Declarat beneficia per assecutionem vacatura sive[c] per liberam resignationem, ex causa permutationis vel alia quacumque[d] ante huiusmodi assecutionem vacantia[e] reservata[f] dispositioni apostolice.

[a] que – resignentur *mit Verweis auf dem linken Rand*
[b] Dudum *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[c] sive *Kassel 59* si
[d] alia quacumque *PL 647* alias*; VL 4990* aliter
[e] vacantia *Kassel 59* vacabant*; PL 647 folgt* et
[f] reservata *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* reservationi

29B. Bonn 871*, fol. 10v-11r;* ***Arm. 82****, fol. 101r-102v;* ***RA 50****, fol. 1r (Rubrik), fol. 47v-48r (= a), fol. 442v-443r (= b);* ***RV 122 Rubr.****, fol. 1r;* ***RV 122****, fol. 14v;* ***BL 2825****, fol. 56r-56v (= a), fol. 79v-80r (= b);* ***BL 2850****, fol. 38r-38v;* ***OL 778****, fol. 3r-3v (Rubrik) (= a), fol. 3v (Rubrik) (= b), fol. 25v-26r (= a), fol. 45r-45v (= b);* ***VL 1171****, fol. 108v-109r;* ***VL 3984****, fol. 75r-75v (= a), fol. 93v-94r (= b);* ***VL 6343****, fol. 57r-57v;* ***Firenze 45****, fol. 10vb-11ra (= a), fol. 14va-vb (= b);* ***Kassel 59****, fol. 74r-74v;* ***Mainz 39****, fol. 291v-292r (= a), fol. 313r-313v (= b);* ***Mainz 463****, fol. 57v-58r;* ***Napoli 12****, fol. 54v-55r (= a), fol. 71v-72r (= b);* ***Paris 4172****, fol. 64v-65v (= a), fol. 93v-94r (= b);* ***Stuttgart 61****, fol. 440v-441r;* ***Trier 987****, fol. 25v-26r (= a), fol. 41v-42r (= b);* ***Wolfenbüttel 75****, fol. 44r-44v (= a), fol. 67v-68r (= b);* ***Druck: B****R 4 S. 389f. Nr. 10; Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 145-147 Nr. 222 (nach RV 122);* ***Regest:*** *Benoît XII, Lettres communes 1 S. 360 Nr. 3925 und S. 368 Nr. 3984; Lettres de Benoît XII S. 143f. Nr. 325. Zur weiteren* **Überlieferung** *vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 4.*

RESERVATIO BENEFICIORUM, QUE DEBEBANT VACARE PER ASSECUTIONEM ALIORUM BENEFICIORUM, DIMISSORUM, PER RESIGNATIONEM SIMPLICEM VEL PERMUTATIONEM ANTE ASSECUTIONEM PREDICTAM[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei[b]. Ad futuram[c] rei memoriam[d]. Dudum nos certis ex[e] causis rationabilibus inducti prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia[f], canonicatus, prebendas et ecclesias ceteraque beneficia ecclesiastica secularia et regularia cum cura vel sine cura[g], quotcumque[h] et qualiacumque forent[i], etiamsi ad illa persone consuevissent[j] seu deberent per electionem seu quemvis alium modum assumi, que per assecutionem pacificam quorumcumque prioratuum, dignitatum, personatuum[k], officiorum, canonicatuum, prebendarum et ecclesiasticorum[l] beneficiorum[m] aliorum[n] per nos seu auctoritate litterarum nostrarum tunc[o] collatorum ac conferendorum in posterum tunc vacantia et in antea vacatura ordinationi, dispositioni et provisioni[p] nostre auctoritate apostolica duximus reservanda, decernentes ex tunc[q] irritum et inane, si secus super premissis per quoscumque[r] quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Verum quia[s], sicut accepimus, frequenter hactenus contigit, quod, cum[t] alicui beneficium ecclesiasticum obtinenti de alio[u] beneficio ecclesiastico[v] vacante vel vacaturo providebamus seu mandabamus[w] per nostras litteras provideri, dictum beneficium, quod obtinebat, pro[x] eo, quod se non compatiebatur, cum alio[y], de quo sibi providebamus seu provideri mandabamus[z], ut prefertur, seu alias[aa] ex voluntate seu[bb] dispostione nostra tenebatur dimittere, quamprimum[cc] dictum secundum beneficium existeret pacifice assecutus, idem obtinens[dd] ante assecutionem huiusmodi dictum primum beneficium simpliciter vel ex causa permutationis seu alias in manibus ordinarii resignabat et sic[ee] per consequens ipsum primum beneficium ante dictam assecutionem eiusdem secundi beneficii per ordinarium vel alium, ad quem alias[ff] spectabat[gg] eius collatio, contingebat conferri, propter que[hh] dicta reservatio seu voluntas in eo casu[ii] suum sortiri nequibat effectum. Nos volentes circa premissa adhibere[jj], sicut expedit, remedium opportunum, omnes prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, prebendas et ecclesias[kk] ceteraque beneficia ecclesiastica supradicta, que[ll] de cetero[mm] per assecutionem pacificam quorumcumque prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum, prebendarum et ecclesiasticorum beneficiorum aliorum per nos seu auctoritate nostrarum litterarum collatorum seu conferendorum in posterum fuerint vacatura, sive illa per resignationem simplicem vel ex causa[nn] permutationis ante dictam assecutionem forsan vacare contingeret[oo], collationi et dispositioni[pp] nostre auctoritate predicta specialiter

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

reservamus, districtius inhibentes quibuslibet ordinariis et diocesanis locorum ac personis aliis ecclesiasticis[qq] quibuscumque, ad quos talium beneficiorum alias[rr] collatio vel provisio[ss] seu quevis alia dispositio pertinet, ne[tt] de illis[uu], que premissis modis vel aliquo[vv] eorundem vacant vel in posterum vacabunt, illa vice disponere quoquo modo presumant, ac decernentes ex nunc[ww] irritum et inane, si secus super premissis per quoscumque quavis auctoritate[xx] scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reservationis, inhibitionis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Pontemsorgie[yy] Avinionensis diocesis[zz], X[aaa] kalendas octobris[bbb] pontificatus nostri[ccc] anno secundo[ddd1].

---

[1] *1336 September 22.*

---

[a] Reservatio - predictam *OL 778(a); Bonn 871* Constitutio de beneficiis reservatis*; Arm. 82, BL 2825(b), VL 3984(b), Firenze 45(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75(b)* Reservatio dignitatum, prebendarum, ecclesiarum et aliorum beneficiorum per assecutionem vacantium vel vacaturorum*; RA 50, RV 122 Rubr.* Beneficia vacatura per adeptionem aliorum beneficiorum apostolica auctoritate collatorum reservantur, etiamsi ante adeptionem dictorum beneficiorum ex causa permutationis vel simplicis renuntiationis vacaverint*; BL 2825(a), BL 2850, VL 3984(a), VL 6343, Firenze 45(a), Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Wolfenbüttel 75(a)* Reservatio beneficiorum, que debebant vacare per assecutionem aliorum beneficiorum et que ante assecutionem huiusmodi per simplicem resignationem vel permutationem *(*vel permutationem *fehlt Wolfenbüttel 75)* dimittuntur*; OL 778(b)* Declaratio, quod beneficia per assecutionem aliorum beneficiorum vacare debentia, que ante assecutionem huiusmodi resignantur vel permutantur, sunt apud sedem apostolicam reservata*; VL 4990* Declaratio constitutionis „Ad regimen“*; Arm. 82, Stuttgart 61 am Rand* Clemens VI *(!)*

[b] Benedictus - Dei *fehlt RA 50(a+b), RV 122; BL 2825(b), VL 3984(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b); Arm. 82 (von jüngerer Hand), Firenze 45(b), Stuttgart 61 (von jüngerer Hand)* Clemens *bzw.* Clemens VI

[c] futuram *BL 2825(a), OL 778(a+b), VL 3984(a), VL 6343, Firenze 45(a), Kassel 59, Mainz 39(a), Mainz 463, Napoli 12(a), Paris 4172(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 382(a)* perpetuam

[d] Benedictus - memoriam *fehlt OL 778(b)*

[e] certis ex *RA 50(a), RV 122* ex certis*;* ex *fehlt VL 1171*

[f] officia *Kassel 59, Mainz 463* officiorum

[g] et ecclesias ceteraque beneficia ecclesiastica secularia et regularia cum cura vel sine cura *fehlt OL 778(a)*

[h] quotcumque *nur RA 50(a), RV 122; RA 50(b)* quocumque*; alle anderen Hs.* quecumque

[i] forent *BL 2825(b), OL 778(b), Firenze 45(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)* fuerint

[j] consuevissent *Arm. 82, BL 2825(b), Firenze 45(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75(b)* consueverant*; OL 778(b)* consueverint

[k] dignitatum personatuum *fehlt Napoli 12(b)*

[l] ecclesiasticorum *BL 2825(a+b), BL 2850(a+b), OL 778(a), VL 1171, VL 3984(a+b), VL 6343, Firenze 45(a+b), Mainz 39(a+b), Napoli 12(a), Paris 4172(a+b), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)* ecclesiarum ac

[m] ac beneficiorum *fehlt Firenze 45(a)*

[n] aliorum *fehlt VL 3984(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b)*

[o] tunc *fehlt Arm. 82, BL 2825(b), VL 3984(b), Firenze 45(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Stuttgart 61, Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)*

[p] et provisioni *fehlt Firenze 45(b);* provisioni *Bonn 871* reservationi

[q] ex tunc *fehlt Napoli 12(a);* tunc *Napoli 12(b)* nunc

[r] per quoscumque *Stuttgart 61* a quoquam

[s] Verum quia *Paris 4172(a)* verumque*;* quia *fehlt VL 3984(b); Bonn 871, BL 2825(a), BL 2850, VL 3984(a), VL 6343, Firenze 45(a), Kassel 59, Mainz 39(a), Mainz 463, Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)* que

[t] cum *fehlt Stuttgart 61*
[u] alio *Bonn 871* aliquo
[v] ecclesiastico *fehlt BL 2850, Wolfenbüttel 75(a)*
[w] mandabamus *Kassel 59, Mainz 463* dabamus
[x] pro *Mainz 463* quod
[y] alio *BL 2850, Kassel 59, Mainz 463* aliquo
[z] seu provideri mandabamus *fehlt VL 1171, VL 3984(b)*
[aa] seu alias *Firenze 45(b)* cum ad*; Mainz 463* se alias*;* alias *Napoli 12(a)* alius
[bb] voluntate seu *fehlt Trier 987(a)*
[cc] quamprimum *Napoli 12(a)* quod
[dd] obtinens *VL 1171* obtinenti
[ee] sic *Bonn 871* sicut
[ff] alias *fehlt VL 1171; Napoli 12(a)* aliud
[gg] spectabat *VL 3984(b)* expecatabat
[hh] que *RA 50(b), RV 122* quod*; OL 778(b)* quem
[ii] casu *Stuttgart 61* statu
[jj] adhibere *Napoli 12(a)* debere
[kk] prebendas - ecclesias *fehlt Firenze 45(b)*
[ll] supradicta que *fehlt Napoli 12(a)*
[mm] cetero *Kassel 59, Mainz 463* certo
[nn] ex causa *BL 2850* extra eam
[oo] contingeret *RA 50(a), RV 122, OL 778(b), Paris 4172(b)* contigerit
[pp] et dispositioni *fehlt Stuttgart 61*
[qq] ecclesiasticis *fehlt Trier 987(a)*
[rr] alias *fehlt VL 3984(b), Kassel 59, Mainz 39(b), Mainz 463, Napoli 12(b)*
[ss] provisio *Mainz 39(b)* dispositio
[tt] ne *Bonn 871* nec
[uu] ad quos - illis *Stuttgart 61* ad illa
[vv] aliquo *OL 778(b)* aliquorum
[ww] nunc *BL 2850, Firenze 45(b), Kassel 59, Mainz 463* tunc
[xx] quavis auctoritate *fehlt BL 2850, VL 3984(a), VL 6343, Wolfenbüttel 75(a)*
[yy] apud Pontemsorgie *fehlt Arm. 82, BL 2825(b), Firenze 45(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Stuttgart 61, Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)*
[zz] apud - diocesis *OL 778(b), Paris 4172(b)* Avinione
[aaa] X *Napoli 12(a)* decimo
[bbb] X - octobris *fehlt VL 1171*
[ccc] pontificatus nostri *fehlt Arm. 82, RA 50(a+b), RV 122, BL 2825(b), OL 778(b), Firenze 45(a), Firenze 45(b), Mainz 39(b), Napoli 12(a), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61, Trier 987(b)*
[ddd] Datum - secundo *Kassel 59* Datum apud *(Textverlust);* secundo *VL 1171* II*; Firenze 45(a+b)* 2°

***29C. Berlin 661**, fol. 168r-168v; **Arm. 82**, fol. 67r-67v (= a), fol. 102v-103v (= b); **RA 50**, fol. 1r (Rubrik), fol. 52r; **RV 122 Rubr.**, fol. 1r; **RV 122**, fol. 16r; **RA 187**, fol. 21v (Rubrik), fol. 452r-452v; **RV 283**, fol. 234r; **BL 2825**, fol. 60r-60v (= a), fol. 80r-80v (= b); **BL 2850** fol. 41v-42r (= a), fol. 62v-63r (= b); **OL 778**, fol. 27v-28r (= a), fol. 45v (= b)**; PL 647**, fol. 67v-68r; **Ross. 1035**, fol. 23vr-23v; **VL 3984**, fol. 81r (= a), fol. 94r-94v (= b); **VL 4990**, fol. 19r-19v; **VL 6343**, fol. 60r-60v (= a), fol. 75v-76r (= b); **Firenze 45**, fol. 14vb; **Graz 708**, fol. 325v; **Mainz 39**, fol. 295r-295v (= a), fol. 313v-314r (= b); **Napoli 12**, fol. 57v (= a), fol. 72r-72v (= b); **Paris 4172**, fol. 69v-70r (= a), fol. 94r-95r (= b); **Paris 14457**, fol. 276v-277r; **Stuttgart 61**, fol. 428r-428v (= a), fol. 441v-442r (= b); **Trier 987**, fol. 28r-28v (= a), fol. 42v-43r (= b); **Wolfenbüttel 75**, fol. 48r-48v (= a), fol. 68r-68v (= b); **Druck:** LUX, Constitutionum S. 74 Nr. 21 (nach BL 2825); **Regest**: Benoît XII, Lettres communes 1 S. 368 Nr. 3988; Lettres de Benoît XII S. 147f. Nr. 335; Lettres de Grégoire XI 2 S. 1 Nr. 1391. Aus Nr. 29B wörtlich übernommene Teile sind in Petit gesetzt.*

DECLARATIO, QUOD BENEFICIA, QUE DEBEBANT VACARE PER ASSECUTIONEM ALIORUM BENEFICIORUM, ANTE ASSECUTIONEM HUIUSMODI RESIGNATA VEL PERMUTATA SUNT APUD SEDEM APOSTOLICAM RESERVATA[a].

Alle anderen Textzeugen.	*RA 187, RV 283.*
Benedictus episcopus servus servorum Dei[b].	‹Gregorius episcopus servus servorum Dei›.

Ad futuram[c] rei memoriam. Dudum nos[d] certis ex[e] causis rationabilibus inducti[f] prioratus[g], decanatus, dignitates[h], personatus, administrationes, officia, canonicatus, prebendas et ecclesias[i] ceteraque beneficia ecclesiastica secularia et regularia cum cura vel sine cura[j], quecumque et qualiacumque forent[k], etiamsi ad illa persone consuevissent[l] seu deberent[m] per electionem seu quemvis alium modum assumi[n], que per assecutionem[o] pacificam quorumcumque prioratuum, dignitatum, personatuum[p], officiorum, canonicatuum, prebendarum et ecclesiarum ac beneficiorum aliorum per nos seu auctoritate litterarum[q] nostrarum tunc collatorum et conferendorum[r] in posterum tunc vacantia et in antea vacatura ordinationi, dispositioni et provisioni nostre auctoritate apostolica duximus reservanda, decernentes ex tunc[s] irritum et inane, si secus super premissis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Verum quia, sicut[t] accepimus, frequenter hactenus contigit, quod, cum alicui beneficium ecclesiasticum obtinenti[u] de alio[v] ecclesiastico beneficio vacante vel vacaturo providebamus seu mandabamus per nostras litteras provideri, dictum beneficium[w], quod obtinebat, pro eo, quod non se[x] compatiebatur[y] cum[z] alio[aa], de quo sibi[bb] providebamus seu provideri mandabamus[cc], ut prefertur, seu alias[dd] ex voluntate seu dispositione[ee] nostra tenebatur dimittere, quamprimum dictum secundum beneficium existeret pacifice assecutus, idem obtinens ante assecutionem huiusmodi dictum primum beneficium simpliciter vel ex causa permutationis seu alias[ff] * resignabat et sic per consequens ipsum[gg] primum[hh] beneficium[ii] ante dictam assecutionem eiusdem secundi beneficii per ordinarium vel alium, ad quem alias[jj] spectabat[kk] eius collatio[ll], contingebat conferri, propter que dicta reservatio seu voluntas in eo casu suum sortiri nequibat effectum. Nos super premissis providere volentes[mm] auctoritate presentium[nn] declaramus nostre intentionis fuisse et adhuc[oo] existere, quod eadem beneficia per reservationem[pp] et decretum predicta adeo essent affecta[qq], quod, etiamsi ante assecutionem prefatam[rr] per resignationem simplicem seu ex causa permutationis[ss] factam vel alio[tt] quovis modo ea[uu] vacare contingeret, de ipsis per alium quam per nos non[vv] potuerit neque possit[ww] in posterum alicui[xx] provideri seu quovis alio modo disponi[yy]. Nos insuper irritum, prout est[zz], decernimus[aaa] et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter attemptatum forsan est hactenus vel contigerit in posterum attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declarationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum[bbb]. Datum Avinione,

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

X kalendas novembris pontificatus nostri[ccc] anno secundo[ddd1].	nonis ianuarii pontificatus nostri[eee] anno secundo[2].

[1] *1336 Oktober 23.*
[2] *1372 Januar 5*.

[a] Declaratio - reservata *Arm. 82, BL 2825(a), BL 2850(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Graz 708, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a); Arm. 82(b), BL 2825(b), BL 2850(b), VL 6343(b), Mainz 39(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61(b), Wolfenbüttel 75(b)* Declaratio reservationis dignitatum et aliorum beneficiorum per assecutionem vacaturorum*; RA 50* Reservatio beneficiorum vacantium declaratur fuisse et esse intentionis apostolice, quod per assecutionem aliorum beneficiorum auctoritate apostolica collatorum propter illam reservationem taliter sint affecta, quod nullus preter [Romanum pon]tificem de illis beneficiis quoquo modo ante assecutionem dictorum beneficiorum vacantium disponere possit*; RA 187* Ad perpetuam rei memoriam. Beneficia per assecutionem aliorum auctoritate apostolica dimittenda, etiamsi ante assecutionem secundi fuerint in manibus ordinariorum resignata, in curia Romana vacare declarantur*; RV 122 Rubr.* Declaratur fuisse et esse intentionis apostolice, quod reservatio beneficiorum vacantium per assecutionem beneficiorum auctoritate apostolica collatorum propter illam reservationem tale sint affecta, quod nullus preter Romanum pontificem de illis beneficiis quoquo modo ante assecutionem dictorum beneficiorum vacantium disponere possit*; PL 647, VL 4990* Declaratio constitutionis „Ad regimen“*; Napoli 12* Declaratio, quod dispositio auctoritate ordinaria de beneficiis per assecutionem aliorum auctoritate apostolica collatorum vacaturis ante assecutionem huiusmodi facta est irrita et inanis*; Paris 14457* Declaratio extravagantis „Ad regimen“
[b] Benedictus - Dei *fehlt Arm. 82(b), BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b); Stuttgart 61(b)* Clemens sextus
[c] futuram *Arm. 82(a), RA 187, RV 283, BL 2825(a), BL 2850(a), OL 778(a), PL 647, Ross. 1035, VL 3984(a), VL 6343(a), Graz 708, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)* perpetuam
[d] nos *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[e] certis ex *Arm. 82(b), BL 2825(b), PL 647, VL 3984(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Paris 4172(b), Paris 14457, Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)* ex certis*;* ex *Napoli 12(a)* de
[f] inducti *Paris 14457* moti
[g] prioratus *fehlt Stuttgart 61(a)*
[h] dignitates *fehlt Napoli 12(b)*
[i] et ecclesias *fehlt Firenze 45, Paris 14457*
[j] secularia - cura *fehlt PL 647, VL 4990*
[k] forent *Arm. 82(b), BL 2825(b), OL 778(b), VL 3984(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)* fuerint
[l] consuevissent *OL 778(b), VL 6343(b), Napoli 12(b), Trier 987(b)* consueverint*; Paris 4172(b)* consueverant
[m] seu deberent *fehlt VL 3984(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b)*
[n] persone - assumi *fehlt Napoli 12(a)*
[o] seu quemvis - assecutionem *fehlt PL 647, VL 4990*
[p] *BL 2850(a), VL 6343(a) folgt* administrationum vel
[q] litterarum *fehlt PL 647, VL 4990*
[r] *RA 187, RV 283 folgt* eisdem
[s] tunc *Graz 708, Napoli 12(b), Paris 14457* nunc
[t] sicut *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[u] obtinenti *Graz 708* obtinens
[v] alio *VL 3984(a)* aliquo*; Napoli 12(a), Wolfenbüttel 75(a)* illo
[w] beneficium *Stuttgart 61(a)* officium
[x] non se *Berlin 661, RA 187, RV 283, BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(a), VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(a), Wolfenbüttel 75(b)* se non*; BL 2850(a)* si non
[y] compatiebatur *RA 187* compatiebant
[z] cum *fehlt RV 122*
[aa] *Ross. 1035 folgt* beneficio ecclesiastico vacante vel vacaturo
[bb] sibi *VL 3984(b)* si
[cc] per nostras - mandabamus *fehlt Paris 14457*
[dd] alias *fehlt Paris 14457*
[ee] voluntate seu dispositione *OL 778* dispositione seu voluntate

[ff] *Arm. 82(b), BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b) folgt* in manibus ordinarii
[gg] ipsum *fehlt Paris 14457*
[hh] primum *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[ii] simpliciter - beneficium *fehlt BL 2850(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Wolfenbüttel 75(a)*
[jj] ante dictam - alias *fehlt Stuttgart 61(b);* alias *fehlt Paris 14457*
[kk] specatabat *VL 3984(b)* expectabat
[ll] eius collatio *fehlt Stuttgart 61(b)*
[mm] super - volentes *Arm. 82(b), BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)* volentes circa premissa adhibere sicut *(Napoli 12[b]* exhibere ut*)* expedit remedium opportunum*;* volentes *Graz 708* voluntates
[nn] presentium *fehlt OL 778(b); Arm. 82(b), BL 2825(b), BL 2850(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)* apostolica*; Paris 14457* apostolica tenore
[oo] adhuc *fehlt Paris 14457*
[pp] reservationem *BL 2850(a), VL 6343(a), Graz 708* resignationem
[qq] affecta *RV 283* effecta
[rr] prefatam *BL 2850(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Napoli 12(a), Wolfenbüttel 75(a)* pacificam
[ss] seu ex - permutationis *fehlt RA 187, RV 283, BL 2825(a), BL 2850(a), OL 778(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Graz 708, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a);* permutationis *Arm. 82(a), Paris 4172(a) (unterpunktet)* per mortem*; PL 647* pronuntiationis
[tt] alio *Berlin 661, Arm. 82(b), RV 283, BL 2825(b), BL 2850(b), PL 647, Ross. 1035, VL 3984(b), VL 4990, VL 6343(b), Firenze 45, Mainz 39(b), Napoli 12(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b)* alias
[uu] ea *fehlt Arm. 82(a), BL 2825(a), BL 2850(a), OL 778(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Firenze 45, Graz 708, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)*
[vv] non *fehlt Graz 708*
[ww] potuerit - possit *PL 647, VL 4990* potuisse neque posse*;* possit *Berlin 661, Ross. 1035* possint
[xx] alicui *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Paris 14457*
[yy] disponi *fehlt Graz 708; Stuttgart 61(a)* dispositioni
[zz] irritum - est *OL 778(b)* prout est irritum
[aaa] decernimus *BL 2825(a), PL 647, VL 4990, Graz 708, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 14457, Trier 987(a)* decrevimus
[bbb] super hiis - incursurum *Paris 14457* etc.
[ccc] pontificatus nostri *fehlt RA 50, RV 122, VL 3984(a), Stuttgart 61(a)*
[ddd] nostre declarationis - secundo *fehlt VL 3984(b);* Datum - secundo *fehlt Wolfenbüttel 75(a+b);* Avinione - secundo *fehlt BL 2825(b), BL 2850(b), Stuttgart 61(b); Arm. 82(b), OL 778(b), VL 6343(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Paris 14457, Trier 987(b)* etc.*;* X - secundo *fehlt Firenze 45*
[eee] pontificatus nostri *fehlt RV 283*

***29Ka. BL 2825**, fol. 60r (am unteren Rand); **Firenze 45**, fol. 10v (bei Nr. 29B am unteren Rand); **Graz 708**, fol. 325v (am linken Rand)*; ***Mainz 39**, fol. 295r (bei Nr. 29C am unteren Rand).*

Innozenz VI.

Similem fecit dominus Innocentius.

***29Kb. BL 2825**, fol. 60r (am unteren Rand); **OL 778**, fol. 27v (bei Nr. 29C am linken Rand); **Firenze 45**, fol. 10v (bei Nr. 29B am unteren Rand); **Graz 708**, fol. 325v (am linken Rand); **Mainz 39**, fol. 295r (bei Nr. 29C am unteren Rand).*

Urban V.

Similem fecit dominus Urbanus V, II nonas septembris anno primo[a1].

[1] *1363 September 4.*

[a] II - primo *fehlt Firenze 45*

***29Kc. BL 2825**, fol. 60r (am unteren Rand); **OL 778**, fol. 27v (bei Nr. 29C am linken Rand); **Firenze 45**, fol. 10v (bei Nr. 29B am unteren Rand); **Graz 708**, fol. 325v (am linken Rand); **Mainz 39**, fol. 295r (bei Nr. 29C am unteren Rand).*

Gregor XI.

OL 778.	*BL 2825, Firenze 45, Graz 708, Mainz 39.*
Et dominus Gregorius etiam.	Item similem[a] dominus Gregorius papa XI.

[a] Item similem *Firenze 45, Graz 708* Similem fecit

***29Kd. Firenze 45**, fol. 10v (bei Nr. **28B** am unteren Rand).*

Urban VI.

Similem fecit dominus Urbanus papa VI.

30.

***30A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Halle 76**, fol. 115r.*	***Berlin 661**, fol. 164r; **PL 647**, fol. 73v; **Ross. 1035**, fol. 20v; **VL 4990**, fol. 23r; **Kassel 59**, fol. 57r; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 795 Nr. 1395.*
Item eodem anno[1] declaravit reservationes Iohannis XXII de certis ecclesiis per eius obitum non expirasse. Constitutio „Dudum felicis recordationis Iohannes".	Item declaravit reservationes cuiuscumque pape, de quibus in archanis sedis apostolice fieri potest fides, per ipsius obitum non expirasse. Littera „Dudum felicis recordationis Iohannes pape".	DUDUM FELICIS RECORDATIONIS[a]. Declarat per reservationes Iohannis XXII, que non sunt sortite effectum, beneficia sic reservata[b] remansisse affecta, quod nullus de illis preter Romanum pontificem potuit neque possit disponere.

[1] *1336 Januar 8 - 1337 Januar 7.*

[a] Dudum - recordationis *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[b] beneficia - reservata *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* de beneficio reservato sic

***30B. Bonn 871**, fol. 11r; **IM 1332**; **RA 49**, fol. 17r (Rubrik), fol. 422v; **RV 121 Rubr.**, fol. 1r Nr. 17; **RV 121**, fol. 10r-10v; **BL 2825**, fol. 53v-54r; **BL 2850**, fol. 36r; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 24r; **VL 1171**, fol. 109r-109v; **VL 3984**, fol. 73r-73v; **VL 6343,** fol. 55v; **Firenze 45**, fol. 10rb; **Mainz 39**, fol. 289v; **Mainz 463**, fol. 58r-58v; **Napoli 12** fol. 52v-53r; **Paris 4172**, fol. 61r-61v; **Stuttgart 61**, fol. 423r-423v; **Trier 987**, fol. 24r; **Wolfenbüttel 75**, fol. 41r-41; **Druck:** Lux, Constitutionum S. 69 Nr. 17 (nach BL 2825); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 368 Nr. 3985 und S. 373 Nr. 4021; Lettres de Benoît XII S. 144f. Nr. 327. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. Brown, Extravagantes S. 406-411 Nr. 5.*

DECLARATIO, QUOD RESERVATIONES PER DOMINUM IOHANNEM PAPAM[a] FACTE NON FUERUNT REVOCATE[b].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Dudum felicis recordationis Iohannes papa[c] XXII predecessor noster nonnullas ecclesias cathedrales, dignitates, personatus et officia, abbatias quoque et prioratus, decanatus et preposituras[d] et alia beneficia ecclesiastica regularia et secularia, quorum aliqua tunc vacabant et nonnulla eorum, cum ea[e] vacare contingeret, ordinationi, collationi, provisioni[f] et dispositioni sue et sedis apostolice, dum ageret in humanis, specialiter reservavit, decernens ex tunc irritum et inane, si secus super hiis per quoscumque quavis auctoritate[g] scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Cum autem nonnulli[h] prudentie proprie[i] contra sapientis[j] doctrinam minus provide innitentes reservationes[k] huiusmodi per obitum predecessoris eiusdem fuisse presumpserint[l] et presumant[m] asserere[n] revocatas ac propter hoc per[o] nonnulla capitula ecclesiarum taliter[p] reservatarum[q] ad electionem prelatorum[r] earundem[s] ac etiam per nonnullos diocesanos et ordinarios locorum et alios, ad quos alias[t] dictorum beneficiorum provisio, collatio seu quevis alia dispositio pertinebat, ad collationem et provisionem illorum[u] et per nonnullos alios ad permutationem vel renuntiationem eorum, ut[v] per hoc in alios transferrentur, in elusionem[w] reservationum[x] huiusmodi sit[y] processum. Nos ad presumptionem talium compescendam, qui[z] super hiis apostolice sedis[aa] iudicium debuerunt expectare, omnemque ambiguitatem super premissis tollendam reservationes predictas, de quibus per litteras vel registra predecessoris eiusdem, que in[bb] archivis sedis apostolice facimus[cc] conservari, constare noscitur evidenter, auctoritate apostolica declaramus et decernimus per eiusdem predecessoris obitum revocatas nullatenus extitisse, sed eas plenam habuisse et habere roboris firmitatem omnesque electiones, collationes[dd], provisiones et permutationes vel alias quascumque concessiones[ee] de illis per quoscumque absque[ff] auctoritate sedis predicte de facto presumptas nullas[gg] fore penitus et inanes, eas[hh] nihilominus, quatenus processerunt[ii] de facto[jj], cassantes et revocantes omnino, quinimo cassas et irritas nuntiantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pagi-

nam nostre declarationis, constitutionis, cassationis, revocationis et renuntiationis[kk] infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, II kalendas octobris pontificatus nostri[ll] anno secundo[mm1].

---

[1] *1336 September 30*.

---

[a] papam *fehlt OL 778*
[b] Declaratio - revocate *BL 2825, OL 778, Firenze 45, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61; Bonn 871* Constitutio de dignitatibus a domino Benedicto papa duodecimo reservatis*; BL 2850, VL 3984, VL 6343* Reservatio facta per dominum Benedictum in terris ecclesie*; RA 49, RV 121 Rubr.* Ad futuram rei memoriam decernitur et declaratur reservationes factas per dominum papam Iohannem de cathedralibus ecclesiis et aliis dignitatibus et beneficiis non esse per eius obitum revocatas*; Wolfenbüttel 75* Declaratio, quod reservationes facte per dominum Benedictum in terris sancte Romane ecclesie non fuerunt revocate*;* revocate *OL 778* reservate
[c] papa *fehlt Wolfenbüttel 75*
[d] prepositur as *Bonn 871* personatus
[e] ea *fehlt Mainz 463*
[f] provisioni *fehlt VL 3984*
[g] quavis auctoritate *fehlt BL 2850, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[h] nonnulli *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61* nonnulle
[i] proprie *fehlt Mainz 463*
[j] sapientis *Wolfenbüttel 75* sapientes
[k] reservationes *BL 2850, VL 3984, Wolfenbüttel 75* reservationem
[l] presumpserint *BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Wolfenbüttel 75* presumpserunt*; Trier 987* promiserunt
[m] presumant *OL 778* presumunt*; Trier 987* prosumant
[n] asserere *Mainz 463* esse
[o] per *fehlt BL 2850, VL 3984, Wolfenbüttel 75*
[p] taliter *Mainz 463* talium
[q] reservatarum *VL 3984* reservatorum
[r] prelatorum *Mainz 463* predictorum
[s] earundem *Bonn 871, VL 6343, Firenze 45, Mainz 463, Wolfenbüttel 75* eorundem
[t] alias *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[u] illorum *Bonn 871, OL 778, VL 1171* illarum*; Wolfenbüttel 75* eorum
[v] ut *VL 1171* et
[w] in elusionem *fehlt Stuttgart 61; VL 3984, Mainz 463* inclusionem
[x] reservationum *Mainz 463, Stuttgart 61* reservationem
[y] sit *fehlt BL 2850, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[z] qui *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* que
[aa] *BL 2850, VL 6343 folgt* nuntium et*; VL 3984 folgt* nuntium
[bb] in *fehlt BL 2850*
[cc] facimus *BL 2850, VL 6343, Trier 987* fecimus
[dd] collationes *fehlt VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[ee] concessiones *VL 1171* constitutiones
[ff] absque *fehlt VL 3984*
[gg] nullas *fehlt Firenze 45*
[hh] eas *Stuttgart 61* easque
[ii] processerunt *Firenze 45* precesserunt
[jj] *Stuttgart 61 folgt* presumptas
[kk] renuntiationis *IM 1332, RV 121, VL 1171* nuntiationis*; Mainz 463* nuntionis *(!)*
[ll] pontificatus nostri *fehlt RA 49, RV 121*
[mm] omnino - secundo *Stuttgart 61* etc.*;* Datum - secundo *fehlt BL 2825, OL 778, VL 3984, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75; BL 2850, VL 6343* Datum etc.*;* secundo *VL 1171* II

31.

***31A. OL 778**, fol. 47r.*	***Halle 76**, fol. 114r.*	***Berlin 661**, fol. 164r; **PL 647**, fol. 73v; **Ross. 1035**, fol. 20r; **VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 57r und 74r; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 791 Nr. 1374.*
Facta fuit reservatio in terris ecclesie per dominum Benedictum sub data Avinione, II nonas maii anno II[1].	Item eodem anno reservavit dispositioni sedis apostolice collationem beneficiorum quorumcumque infra terminos ecclesie existentium usque ad biennium. Constitutio incipit „Circa confovendum".	CIRCA CONFOVENDUM[a]. Reservat dispositioni sedis apostolice provisionem archiepiscopalium, episcopalium[b], collegiatarum ecclesiarum et abbatiarum, monasteriorum et prioratuum conventualium[c] etc.[d] in terris ecclesie usque ad biennium.

[1] *1336 Mai 6.*

[a] Circa confovendum *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[b] episcopalium *fehlt PL 647, VL 4990*
[c] conventualium *fehlt PL 647, VL 4990; Ross. 1035* conventuum
[d] etc. *Kassel 59* Item

***31B. Bonn 871**, fol. 11r-11v; **RA 49**, fol. 380v; **RV 131 Rubr.**, fol. 5r Nr. 108; **RV 131**, fol. 32rb-32va; **BL 2825**, fol. 54r-54v; **BL 2850**, fol. 36v; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 24v; **VL 1171**, fol. 107v-108r; **VL 3984**, fol. 73v-74r; **VL 6343**, fol. 55v-56r; **Firenze 45**, fol. 10va; **Kassel 59**, fol. 73v-74r; **Mainz 39**, fol. 289v-290r; **Mainz 463**, fol. 57r-57v; **Napoli 12**, fol. 53r-53v; **Paris 4172**, fol. 61v-62v; **Trier 987**, fol. 24r-24v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 41v-42r; **Druck:** LUX, Constitutionum S. 73 Nr. 20 (nach RV 131); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 366 Nr. 3973; Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 118 Nr. 177; Lettres de Benoît XII S. 116f. Nr. 282. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 6.*

RESERVATIO IN TERRIS ECCLESIE PER DOMINUM BENEDICTUM FACTA[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Circa confovendum et dirigendum statum terrarum ecclesie Romane immediate subiectarum pacificum non[b] parum conspicimus[c] expedire, quod in ecclesiis presertim cathedralibus et aliis precipuis[d] locis ecclesiasticis infra terras easdem consistentibus[e] prelati et rectores preficiantur[f], cum fuerit opportunum, idonei[g], qui pacem et iustitiam diligant ac nobis et eidem Romane ecclesie fideles et devoti existant, sciantque[h] velint et possint eisdem ecclesiis et locis preesse utiliter[i] et[j] prodesse. Hiis igitur et aliis certis considerationibus[k], que ad id

nostrum movent animum et inducunt, provisiones[l] omnium et singularum archiepiscopalium, episcopalium et collegiatarum ecclesiarum nec non abbatiarum, monasteriorum et prioratuum conventualium regularium et secularium exemptorum et non exemptorum infra dictas terras consistentium[m] nunc vacantium vel vacaturorum in antea, in quibus prelati seu rectores consueverunt per electionem assumi, quotiens ea aut eas[n] vel eos aut[o] aliquam seu aliquod[p] vel aliquem[q] ipsorum vacare contigerit, dispositioni nostre et sedis apostolice usque ad biennium a data presentium computandum auctoritate apostolica reservamus, universis ecclesiarum[r], abbatiarum[s], monasteriorum et prioratuum predictorum capitulis, collegiis, conventibus et personis districtius inhibentes, ne in eisdem ad[t] electionem, postulationem vel provisionem aliquam, si[u] vacationis tempus[v] eis vel alicui ex eis ad presens immineat vel quotiens in posterum eodem durante biennio[w] imminebit[x], procedere[y] presumant quovis modo, ac decernentes ex nunc[z] irritum et inane, quidquid contra reservationem, inhibitionem et decretum nostra huiusmodi quavis auctoritate scienter vel ignoranter per quoscumque contigerit attemptari. Ceterum volumus et nostre intentionis existit eandem reservationem, inhibitionem et decretum[aa] nequaquam extendi ad monasteria monialium et aliarum religiosarum mulierum nec ad ecclesias vel[bb] prioratus non conventuales seu quorum fructus, redditus et proventus annui[cc] summam quinquaginta[dd] florenorum auri secundum communem[ee] extimationem[ff] patrie non excedunt. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reservationis, inhibitionis, constitutionis et voluntatis infringere[gg] vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, II nonas maii[hh] pontificatus nostri[ii] anno secundo[jj][1].

---

[1] *1336 Mai 6.*

---

[a] Reservatio - facta *OL 778; BL 2825, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172* Reservatio facta per dominum Benedictum in terris ecclesie*; RV 131* Littera patens, ad futuram rei memoriam, super generali reservatione ecclesiarum et beneficiorum infra terris ecclesie Romane consistentium*; VL 1171* Reservatio dignitatum et beneficiorum in terris ecclesie immediate subiectis*; Kassel 59, Mainz 463* De reservatione episcopatuum et dignitatum in terris Romane ecclesie immediate subiectis vel de beneficiis in terris usque ad biennium reservatis etc.
[b] non *fehlt Bonn 871*
[c] respicimus *BL 2825, BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Kassel 59, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Trier 987, Wolfenbüttel 75* conspicimus
[d] precipuis *Kassel 59, Mainz 463* precipue
[e] consistentibus *Kassel 59, Mainz 463* existentibus
[f] preficiantur *BL 2850* perficiantur
[g] idonei *VL 1171* idoneis
[h] sciantque *BL 2825* sciant quia
[i] utiliter *Paris 4172* fideliter
[j] preesse - et *Bonn 871* expresse utilitatem
[k] considerationibus *Bonn 871* modificationis

[l] et inducunt provisiones *BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75* inducti provisionem
[m] consistentium *Bonn 871, Firenze 45* existentium*; Kassel 59, Mainz 463* convertentium
[n] ea aut eas *VL 1171* eas antea
[o] eos aut *fehlt Kassel 59, Mainz 463;* aut *Firenze 45* ad
[p] seu aliquod *fehlt Bonn 871*
[q] vel aliquem *fehlt Kassel 59, Mainz 463;* aliquem *OL 778* aliquam
[r] ecclesiarum *fehlt Napoli 12*
[s] abbatiarum *Kassel 59, Mainz 463* abbatibus
[t] eisdem ad *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[u] si *VL 1171* vel
[v] tempus *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343*
[w] biennio *Kassel 59, Mainz 463* biennis
[x] imminebit *OL 778, Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12* imminebat
[y] procedere *fehlt Wolfenbüttel 75*
[z] nunc *BL 2825, VL 3984, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75* tunc
[aa] nostra - decretum *fehlt VL 3984, Firenze 45*
[bb] *VL 1171 folgt* personatus seu
[cc] annui *BL 2850, VL 6343* annuam*; Kassel 59, Mainz 463* anni
[dd] quinquaginta *Bonn 871* quadraginta*; BL 2850, VL 6343* L*; Kassel 59, Mainz 463* XL
[ee] communem *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[ff] *Napoli 12 folgt* valorem annuum
[gg] infringere *Firenze 45* irrefragabile
[hh] maii *BL 2850, VL 3984, VL 6343* februarii
[ii] pontificatus nostri *fehlt RA 49, OL 778, Firenze 45*
[jj] Datum - secundo *fehlt Wolfenbüttel 75;* secundo *BL 2850, VL 1171, VL 6343* II

32.

32A. Halle 76*, fol. 114r.*	***Berlin 661****, fol. 164r;* ***PL 647****, fol. 73v;* ***Ross. 1035, fol. 20v; VL 4990****, fol. 23r;* ***Kassel 59****, fol. 57r;* ***Regest:*** *Nova Alamanniae 2/2 S. 782 Nr. 1356.*
Item eodem anno reservavit usque ad suum beneplacitum fructus pro toto tempore vacationis omnium ‹beneficiorum› vacantium in curia vel in posterum vacaturorum. Littera „Attendentes gravia“.	ATTENDENTES[a]. Reservat redditus primi anni omnium beneficiorum vacantium et vacaturorum in curia usque ad beneplacitum ipsius.

[a] Attendentes *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, Kassel 59, VL 4990*

32B. Bonn 871, *fol. 11v-12r;* ***IM 1295****;* ***RV 130 Rubr****., fol. 6r Nr. 159;* ***RV 130****, fol. 31vb-32rb;* ***VL 1171,*** *fol. 108r-108v;* ***VL 2548,*** *fol. 50va-50vb;* ***Mainz 463,*** *fol. 63r-63v;* ***Druck:*** *Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 1f. Nr. 1;* ***Regest****: Lettres de Benoît XII S. 1 Nr. 1. Zur weiteren* **Überlieferung** *vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 7****.***

RESERVATIO FRUCTUUM ET REDDITUUM OMNIUM BENEFICIORUM VACANTIUM VEL VACATURORUM APUD SEDEM APOSTOLICAM AD CAMERAM PAPE[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad futuram[b] rei memoriam. Attendentes gravia et importabilia[c] expensarum onera, quibus Camera nostra incessanter premitur supra vires[d], et volentes eius[e] necessitatibus utique grandibus de aliquali subsidio pro eisdem oneribus[f] supportandis utilius[g] providere[h], fructus, redditus et proventus omnium et singulorum beneficiorum ecclesiasticorum nunc[i] apud sedem apostolicam vacantium et vacaturorum in antea, etiamsi dignitates, personatus vel officia fuerint et curam habeant animarum - ecclesiis cathedralibus et monasteriis conventualibus ac beneficiis ex causa permutationis resignatis vel resignandis dumtaxat exceptis - pro toto tempore vacationis eorum usque ad nostrum beneplacitum reservamus tenore presentium et eidem Camere deputamus, non obstantibus exemptionis[j] aut quibusvis[k] aliis privilegiis, gratiis seu litteris apostolicis quibuscumque personis aut locis[l] sub quacumque[m] forma vel expressione verborum ab eadem sede concessis, etiamsi de illis esset specialis et expressa ac[n] de verbo ad verbum in presentibus mentio facienda, seu statutis vel consuetudinibus[o] contrariis[p] ecclesiarum et monasteriorum, in quibus beneficia[q] fuerint supradicta, et, ut[r] fructus, redditus et proventus huiusmodi melius et fidelius[s] ad utilitatem eiusdem Camere colligantur[t], dilecto filio magistro Iohanni de Coiordano[1] canonico Biterrensi[u2] capellano et thesaurario[v] nostro damus presentibus in mandatis, ut[w] per se vel alium seu alios, de quibus sibi videbitur, super hiis per eum deputandos[x] eosdem fructus[y], redditus et proventus nomine dicte Camere colligat et percipiat diligenter, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo[z], non obstantibus omnibus supradictis seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit sede[aa] indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam[bb] ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reservationis et deputationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noviter incursurum. Datum Avinione, VI idus ianuarii pontificatus nostri anno primo[cc3].

---

[1] *Johannes de Coiordano.*
[2] *Béziers, Languedoc-Roussillon, Frankreich.*
[3] *1335 Januar 8.*

---

[a] Reservatio - pape *Mainz 463; Bonn 871* Reservatio omnium reddituum et proventuum et beneficiorum omnium vacantium vel vacaturorum usque ad beneplacitum domini pape*; RV 130 Rubr.* Littera patens, ad fu-

turam rei memoriam, super generali reservatione facta usque ad domini pape beneplacitum de fructibus beneficiorum vacantium apud sedem apostolicam et vacaturorum in antea pro toto tempore, quo ea vacare continget*; VL 1171* De subsidio Camere apostolice
[b] *Bonn 871 folgt* perpetuam
[c] importabilia expensarum onera *Mainz 463* imperabilia expensas
[d] vires *VL 1171* nos
[e] eius *fehlt VL 1171; Mainz 463* excessus
[f] oneribus *fehlt VL 1171, VL 2548*
[g] utilius *Bonn 871* omnibus*; Mainz 463* volumus
[h] utilius providere *fehlt VL 1171, VL 2548*
[i] nunc *Mainz 463* immo
[j] exemptionis *VL 1171* exemptionibus
[k] *Mainz 463 folgt* personis
[l] *Mainz 463 folgt* suis
[m] personis - quacumque *fehlt DAUMET*
[n] ac *fehlt Bonn 871, VL 1171, Mainz 463*
[o] consuetudinibus *VL 2548* concessionibus*; Mainz 463* consuetudinis
[p] contrariis *Mainz 463* canonicus
[q] eneficia *Bonn 871* monasteria
[r] ut *fehlt Mainz 463*
[s] fidelius *Bonn 871, VL 2548* utilius
[t] colligantur *Mainz 463* colligentur
[u] Biterrensi *VL 1171, VL 2548, Mainz 463* Bituricensi *(= Bourges)*
[v] et thesaurario *fehlt VL 1171*
[w] ut *Mainz 463* et
[x] deputandos *VL 1171, VL 2548* deputandis
[y] eosdem fructus *fehlt Bonn 871*
[z] per censuram - compescendo *RV 130* etc.
[aa] sede *fehlt Mainz 463*
[bb] et expressam *fehlt VL 2548*
[cc] primo *VL 1171* I

33.

***33A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r**;** **VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 56v und 65r; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 784 Nr. 1364.*
Item, anno primo, revocavit omnes gratias a predecessoribus factas, ubi non erat ius in re quesitum. Littera „Experimento didicimus“.	EXPERIMENTO[a]. Retractat omnes reservationes factas in genere de dignitatibus vel prebendis, dum tamen in re non sit ius quesitum, quantumcumque sit processum.

[a] Experimento *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* Experimentis

***33B. Bonn 871**, fol. 12r-12v; **Arm. 82**, fol. 68r-69v; **RA 48**, fol. 28r Nr. 35 (Rubrik), fol. 376v; **RA 49**, fol. 423v (durchgestrichen, marginal* ac de primo et est scripta in anno primo in papiro et in pergameno*); **RV 119 Rubr.**, fol. 1v Nr. 35; **RV 119**, fol. 18v; **BL 2825**, fol. 60v-62r; **BL 2850**, fol. 42r-43r; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik),*

fol. 28r-29r; ***VL 1171****, fol. 115r-116r;* ***VL 3984****, fol. 81r-82r;* ***VL 6343****, fol. 60v-61v;* ***Firenze 45****, fol. 11va-11vb;* ***Kassel 59****, fol. 65r-66r;* ***Mainz 39****, fol. 295v-296v;* ***Mainz 463****, fol. 46v-48v;* ***Napoli 12****, fol. 57v-58v;* ***Stuttgart 61****, fol. 428v-430r;* ***Trier 987****, fol. 28v-29v;* ***Wolfenbüttel 75****, fol. 48v (= a), fol. 49r-50r (= b);* ***Druck****: LUX, Constitutionum S. 71 Nr. 19 (nach BL 2825); BOMBI, Registro S. 211-213 (ohne Kenntnis von LUX nach BL 2126);* ***Teildruck:*** *Nova Alamanniae 2/2 S. 795 Nr. 1397 (nach Mainz 463);* ***Regest****: Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 88f. Nr. 129; Benoît XII, Lettres communes 1 S. 215 Nr. 2454; Lettres de Benoît XII S. 91 Nr. 224. Zur weiteren* ***Überlieferung*** *vgl. Brown, Extravagantes S. 406-411 Nr. 8.*

REVOCATIO GENERALIUM GRATIARUM ET EXPECTATIONUM PER PREDECESSOREM FACTARUM[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam[b] rei memoriam. Experimento didicimus, quod per[c] importunam[d] instantiam[e] multi hactenus a[f] nonnullis[g] predecessoribus nostris Romanis pontificibus in multis et diversis ecclesiis atque locis per orbem diffusis super collationibus, provisionibus, reservationibus et concessionibus canonicatuum, prebendarum, dignitatum, prioratuum[h], personatuum[i], officiorum[j], ecclesiarum, portionum, prestimoniorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum vacaturorum[k] multas et diversas apostolicas litteras impetrarunt, ex[l] quorum impetrantium multitudine eedem ecclesie sunt plurimum pregravate. Nos igitur ob premissa et alias certas causas[m], que ad hec[n] rationabiliter nos inducunt, super hiis providere volentes, presentis constitutionis edicto[o] omnes[p] reservationes et concessiones super canonicatibus, prebendis, dignitatibus, prioratibus, personatibus, officiis, portionibus, prestimoniis, ecclesiis[q] parochialibus et ruralibus[r] et aliis quibuscumque ecclesiasticis[s] beneficiis[t] vacaturis secularibus et regularibus[u] cum cura vel sine cura, quocumque[v] nomine censeantur, et etiam collationes seu provisiones super canonicatibus in[w] cathedralibus seu collegiatis ecclesiis cum reservationibus prebendarum, dignitatum, personatuum, officiorum, portionum[x], prestimoniorum vel aliorum beneficiorum[y] ecclesiasticorum quorumcumque cum cura vel sine cura ac etiam reservationes de certis[z] et[aa] expressis[bb] huiusmodi beneficiis, cum vacarent per assecutionem pacificam[cc] alterius beneficii vel per munus consecrationis suscipiendum[dd] vel alio quovis modo, commissiones seu concessiones insuper facultatis[ee] seu potestatis[ff] quibusvis factas super huiusmodi ecclesiasticis beneficiis[gg] vacaturis auctoritate apostolica etiam[hh] ad nominationem alterius reservandis aut etiam conferendis, in quibus[ii] nondum est in re[jj] licet ad rem alicui[kk] ius quesitum[ll], commissiones quoque[mm] et mandata super recipiendis personis aliquibus in[nn] ecclesiis vel[oo] monasteriis sive locis aliis regularibus, que in eis minime sunt recepte, a quibuscumque predecessoribus nostris Romanis pontificibus factas seu facta, concessas seu concessa quibuscumque personis cuiuscumque conditionis, preeminentie, ordinis sive status per eorundem predecessorum litteras sub qui-

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

buscumque tenore, modo, forma vel concessione[pp] verborum omnesque processus habitos per easdem, etiamsi[qq] in ecclesiis secularibus earum alique in canonicos sint recepte ac etiamsi per executores earum facte fuerint reservationes, inhibitiones et decreti interpositiones aut si earum alique auctoritate dictarum litterarum in aliquibus ecclesiis secularibus ultra statutum[rr] canonicorum numerum[ss] in canonicos sint recepte[tt], quantum ad capitulum et ad chorum et perceptionem[uu] distributionum[vv] cotidianarum et plenitudinem iuris canonici habeant, sed[ww] in eis prebendas, dignitates, personatus sive portiones et alia beneficia, que dantur tantum[xx] existentibus de numero, nunc[yy] expectent, auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio[zz] revocamus, cassamus, irritamus et vacuamus eaque cassa, irrita et vacua nuntiamus et[aaa] nullius existere firmitatis. Verum si huiusmodi persone recepte ultra numerum distributiones[bbb] et alia ut[ccc] canonici de numero existentes sic[ddd] percipiant[eee], quod per cessionem[fff] vel decessum illorum, qui sunt intra[ggg] numerum, ex vigore dictarum litterarum amplius assequi[hhh] nil expectent nisi distributionum seu partium suarum augmentum, cum forsan sit in ecclesia, in qua[iii] canonicorum non autem portionum numerus vel prebendarum distinctio habeatur, quantoque[jjj] inter pauciores eiusdem ecclesie dividuntur proventus, tanto maiores fieri possunt singulorum percipientium portiones, ad istos nec non ad eos[kkk], quibus de certis expressis beneficiis ecclesiasticis, que certo modo proponebantur vacare, datis super hoc per[lll] litteras dictorum predecessorum executoribus, ad illos[mmm] etiam, quibus de certis et expressis[nnn] huiusmodi beneficiis, cum vacarent per assecutionem pacificam alterius beneficii vel per munus consecrationis[ooo] suscipiendum vel quovis modo alio, ut prefertur, et ad eos, quibus per dictos[ppp] predecessores facte fuerant gratie[qqq] cum reservationibus prebendarum, dignitatum, personatuum[rrr], officiorum, prioratuum, ecclesiarum, portionum, prestimoniorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum vacaturorum huiusmodi, que ante datam presentium vacaverunt et adhuc vacant et per impetrantes, quibus erant provisiones huiusmodi faciende, a suis executoribus petitum fuerit, quod talia beneficia sic vacantia[sss] eis conferrent, nec per eos steterit[ttt], quominus conferrentur eisdem, nec non ad[uuu] eos, qui per litteras dictorum predecessorum in aliquibus ecclesiis in canonicos sint recepti ac[vvv] dignitates, personatus vel officia canonicis dumtaxat consueta conferri, dictarum litterarum vel alia quavis auctoritate inibi fuerint assecuti licet prebendas expectent[www], ad eos etiam, qui per litteras facultatis[xxx] dictorum predecessorum[yyy] in aliquarum ecclesiarum canonicos non apostolica, sed[zzz] auctoritate recipientium sunt recepti licet prebendas vel alia beneficia expectent ibidem, et ad eos, qui super receptione sua in ecclesiis vel monasteriis seu locis aliis regularibus, in quibus non erat certus canonicorum vel canonicarum regularium[aaaa] vel monachorum[bbbb] seu moniali-

um aut quarumvis aliarum[cccc] personarum religiosarum[dddd], quocumque nomine nuncupentur, numerus vel, si erat, et[eeee] aliquis vel aliqua de numero predicto ante datam presentium defuerit vel adhuc desit, litteras apostolicas impetrarunt, si per[ffff] eos vel eas non[gggg] steterit, quominus recepti seu recepte fuerint in dictis ecclesiis, monasteriis sive locis, presentem constitutionem volumus non extendi. Nos insuper[hhhh] irritum decernimus et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre revocationis, cassationis, irritationis, vacuationis, constitutionis[iiii] et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, XV kalendas ianuarii pontificatus nostri anno primo[jjjj][1].

---

[1] *1335 Dezember 18; vgl. auch Anm. a.*

---

[a] Revocatio - factarum *OL 778; Bonn 871* Constitutio beneficiorum concessorum a domino nostro papa Iohanne et predecessoribus suis facta per dominum Benedictum papam duodecimum*; Arm. 82, BL 2825, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61* Revocatio gratiarum generalium et aliarum expectationum per predecessorem factarum*; RA 48, RV 119* Ad perpetuam rei memoriam revocantur omnes reservationes et concessiones canonicatuum, prebendarum, dignitatum, personatuum omniumque aliorum beneficiorum ecclesiasticorum a quibuscumque Romanis pontificibus facte seu concesse in quibusvis ecclesiis, monasteriis sive locis*; Kassel 59, Mainz 463* De revocatione gratiarum, que lecta fuit sub bulla in Audientia contradictarum, XVII kalendas decembris pontificatus domini pape Benedicti XII anno secundo *(= 1336 November 15)*
[b] perpetuam *Bonn 871* futuram
[c] per *fehlt Bonn 871, VL 1171*
[d] importunam *Napoli 12* optimam
[e] instantiam *Bonn 871* iustitiam
[f] a *fehlt Bonn 871*
[g] nonnullis *fehlt Stuttgart 61*
[h] prioratuum *fehlt VL 1171*
[i] personatuum *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[j] officiorum *Bonn 871* beneficiorum
[k] vacaturorum *fehlt Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61*
[l] ex *Bonn 871* ab*; Wolfenbüttel 75(b)* et
[m] causas *fehlt Mainz 463*
[n] ad hoc *Kassel 59, Mainz 463* adhuc
[o] edicto *Bonn 871* edicte
[p] omnes *Bombi* presentes
[q] ecclesiis *fehlt VL 3984*
[r] et ruralibus *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61*
[s] ecclesiasticis *Bonn 871, Firenze 45* ecclesiis
[t] beneficiis *fehlt Firenze 45*
[u] et regularibus *fehlt Bombi;* regularibus *Kassel 59* ruralibus
[v] quocumque *fehlt Bonn 871*
[w] in *fehlt Wolfenbüttel 75(b); Bonn 871* et
[x] officiorum, portionum *fehlt OL 778*
[y] portionum - beneficiorum *fehlt VL 3984*
[z] de certis *Firenze 45*, *Stuttgart 61* decretis
[aa] quorumcumque - et *fehlt Bonn 871*
[bb] expressis *BL 2850* expensis
[cc] pacificam *fehlt Kassel 59, Mainz 463*

[dd] suscipiendum *BL 2850, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* suscipiendi
[ee] facultatis *BL 2850, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* facultates
[ff] insuper – potestatis *Bombi* super facultatis‹!› et potestatis‹!›*;* potestatis *Kassel 59, Mainz 463* pont. *(!); Stuttgart 61* potestates
[gg] ecclesiasticis beneficiis *Bonn 871* ecclesiis et beneficiis
[hh] etiam *Kassel 59, Mainz 463* et
[ii] *Mainz 463 folgt* non
[jj] in re *fehlt Mainz 463*
[kk] alicui *Kassel 59, Mainz 463* alicuius
[ll] quesitum *Trier 987* acquisitum
[mm] quoque *Bonn 871* quecumque
[nn] in *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Stuttgart 61* et
[oo] ecclesiis vel *fehlt Wolfenbüttel 75(b)*
[pp] concessione *Bonn 871, Kassel 59, Mainz 463, Bombi* conceptione
[qq] etiamsi *Kassel 59, Mainz 463* etsi
[rr] statutum *Firenze 45* statum
[ss] auctoritate - numerum *fehlt Bonn 871*
[tt] *Bonn 871, Firenze 45 folgt* ac etiamsi per - recepte
[uu] perceptionem *Trier 987* preceptionem
[vv] distributionum *Bonn 871* distributionem
[ww] sed *Bombi* si
[xx] tantum *fehlt VL 1171, Napoli 12*
[yy] nunc *fehlt Bonn 871*
[zz] consilio *RA 49* concilio
[aaa] irritamus - et *fehlt Bonn 871*
[bbb] distributiones *Kassel 59, Mainz 463* distributionis
[ccc] ut *Bonn 871* vel*; BL 2850* et
[ddd] sic *BL 2850, VL 6343* si
[eee] percipiant *RA 48, RA 49, RV 119* percipiunt
[fff] cessionem *BL 2850, VL 6343* cessum
[ggg] intra *RV 119, Napoli 12* ultra
[hhh] assequi *fehlt OL 778*
[iii] qua *fehlt OL 778*
[jjj] quantoque *VL 3984* quandoque
[kkk] nec non - eos *fehlt Stuttgart 61*
[lll] per *fehlt VL 1171, Napoli 12*
[mmm] illos *Bombi* illas
[nnn] litteras - expressis *fehlt VL 3984*
[ooo] consecrationis *Kassel 59, Mainz 463* benedictionis
[ppp] per dictos *BL 2850* predictos
[qqq] gratie *fehlt Mainz 463*
[rrr] personatuum *Arm. 82 folgt* administrationum
[sss] vacantia *fehlt Arm. 82*
[ttt] steterit *RA 48, RV 119, Paris 4172, Bombi* stetit
[uuu] ad *Firenze 45* per
[vvv] ac *Firenze 45, Kassel 59, Mainz 463* ad
[www] prebendas expectent *Bombi* prebende spectent
[xxx] facultatis *Kassel 59, Mainz 463* facultates
[yyy] predecessorum *Mainz 39* processuum
[zzz] apostolica sed *OL 778(a)* apostolice sedis*;* sed *fehlt Napoli 12*
[aaaa] regularium *fehlt Firenze 45, Bombi*
[bbbb] monachorum *Bonn 871, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Wolfenbüttel 75(b)* monacharum
[cccc] quarumvis aliarum *Bombi* quorumvis aliorum
[dddd] religiosarum *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75(b)*
[eeee] et *fehlt Bonn 871, VL 1171; Bombi* aut
[ffff] per *VL 1171* super
[gggg] non *fehlt VL 3984*

[hhhh] insuper *Kassel 59, Mainz 463* igitur
[iiii] constitutionis *fehlt RA 48, RV 119*
[jjjj] expressis beneficiis - primo *fehlt RA 49;* edicto - primo *fehlt Wolfenbüttel 75(a);* primo *VL 1171* II

34.

***34A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r**;** **VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 57r; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 783 Nr. 1360.*
Item, anno secundo, statuit multa contra apostatas. Littera „Pastor bonus diligens“.	PASTOR BONUS[a]. Iubet requiri[b] omnes apostatas ordinis mendicantium, etiamsi aliam[c] intraverint[d] religionem.

[a] Pastor bonus *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*
[b] requiri *Kassel 59* inquiri
[c] etiamsi aliam *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035* etiam aliqua*;* aliam *VL 4990* aliquam
[d] intraverint *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* meruit

***34B. Bonn 871**, fol. 12v-13v; **Arm. 82**, fol. 46r-48v; **RV 120 Rubr.**, fol. 1r Nr. 3; **RV 120**, fol. 2r-2v; **BL 2825**, fol. 41v-43r; **BL 2850**, fol. 23v-25r; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 17r-18r; **VL 1171**, fol. 104r-105v; **VL 2548**, fol. 51rb-51vb; **VL 3984**, fol. 65r-66r; **VL 6343**, fol. 46r-47r; **Firenze 45**, fol. 7vb-8ra; **Kassel 59**, fol. 66v-68r; **Mainz 39**, fol. 278r-279v; **Mainz 463**, fol. 49v-51r; **Napoli** 12, fol. 43v-44v; **Paris 4172**, fol. 45r-47v; **Stuttgart 61**, fol. 418v-420v; **Trier 987**, fol. 15v-16v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 27v-29r; **Druck:** BR 4 S. 326-328; Benoît XII, Lettres communes 1 S. 214 Nr. 2449. Zur weiteren **Überlieferung** vgl.* BROWN, *Extravagantes S. 406-411 Nr. 9. Wegen der Vielzahl der Varianten habe ich die Konstitution in Abschnitte geteilt, obwohl sie in den Textzeugen immer in einem Textblock erscheint.*

CONSTITUTIO[a] BENEDICTI[b] SUPER APOSTATIS MONASTERIA[c] EXEUNTIBUS ORDINIS HABITU RELICTO[d].

(1) Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Pastor bonus, diligens, operosus[e] et pervigil oves[f] suas errabundas et devias, ne lacerentur et devorentur lupinis a[g] morsibus, ad caulam[h] reducere satagens sollicite et prudenter super[i] illas et alias sue[j] custodie deputatas instituit studiosas excubias sibi et eis[k] spiritualiter et temporaliter salutares[l], sic ergo nos, qui celesti disponente pastore quamquam immeriti constituti sumus in summi pontificii specula Domini[m] nostri Iesu Christi vicariatus[n] officium exercentes[o] ferventer in votis[p] gerimus et[q], quatenus[r] divinis beneplacitis convenire percipimus[s], studium apponimus sollicitudinis[t] efficacis[u], ut[v] cuncti[w] tam eterne[x] maiestatis obsequiis[y] sub[z]

regulari observantia dedicati quam ceteri christicole deliri a norma rectitudinis et tramite rationis ad reconciliationis[aa] Deo grate gratiam admittantur et ad eam redeant, ne pereant, sed[bb] salventur[cc].

---

[a] *Napoli 12, Trier 987 folgt* domini
[b] *VL 3984 folgt* XI
[c] *Napoli 12, Trier 987 folgt* et ecclesias
[d] Constitutio - relicto *BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75; Bonn 871, RV 120 Rubr.* Constitutio de apostatis*; VL 1171* Contra apostatas*; Kassel 59* [Pa]stor bonus. Iubet inqui[ri omne]s apostatas [ordinis] mendicantium, [etiam]si aliam intra[verint] religionem*; Mainz 463* De apostatis. Ad ordinem reducantur*;* ordinis - relicto *Arm. 82, Paris 4172* ordinum suorum habitu derelicto*; VL 3984* ordine et habitu relictis*; Napoli 12* habitu ordinis derelicto*; Trier 987* etc.
[e] operosus *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[f] oves *Wolfenbüttel 75* aves
[g] lupinis a *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* a lupinis*;* a *fehlt Arm. 82 (durchgestrichen), Kassel 59, Mainz 463*
[h] caulam *VL 2548* cautelam*; Stuttgart 61* aulam
[i] super *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[j] sue *Wolfenbüttel 75* que
[k] et eis *Kassel 59, Mainz 463* que et
[l] salutares *Kassel 59, Mainz 463* temporales
[m] *RV 120 folgt* et
[n] vicariatus *VL 1171* vicarius
[o] exercentes *Kassel 59, Mainz 463* gerens
[p] *Bonn 871, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463 folgt* nostris
[q] *Bonn 871, VL 2548 folgt* quantum*; Kassel 59, Mainz 463 folgt* quam
[r] quatenus *Firenze 45* quantum
[s] percipimus *fehlt VL 2548; VL 3984, Mainz 39, Wolfenbüttel 75* percepimus*; Kassel 59, Mainz 463* principium
[t] sollicitudinis *Bonn 871, VL 2548 folgt* effectus
[u] efficacis *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* efficaciter
[v] ut *Kassel 59, Mainz 463* unde
[w] cuncti *OL 778, Trier 987* cunctis
[x] eterne *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75* terrene
[y] obsequiis *Wolfenbüttel 75* obsequii
[z] sub *Firenze 45* quam
[aa] et tramite rationis ad reconciliationis *fehlt Trier 987*
[bb] sed *Bonn 871, VL 2548* si
[cc] salventur *Kassel 59, Mainz 463* solventur

(2) Sane ad apostolatus nostri non sine mentali molestia iam dudum perducto[a] notitiam, quod nonnulli[b] stabilitatis sue[c] professionis violato proposito[d] regularem habitum temere dimittentes ac de[e] diversis[f] mundi partibus ad sedem apostolicam confluentes[g] et pretendentes[h] variis coloribus et figmentis exquisitis[i] se in suis claustris[j] et religionibus[k] non posse commode permanere, nos de apostolice pietatis[l] abundantia talium[m] periculis animarum occurrere desiderabiliter affectantes et, ut[n] huiusmodi religionis[o] apostatandi[p] et extra religiones[q], ecclesias, monasteria seu alia loca ordinum eorundem vagandi[r] materia in posterum[s] amputetur[t] ipsique apostate vel, qui iam perniciose vagantur per seculum, ab eorum temeritatis revocentur nequitia et ad[u] eorum[v] religionis abiecte[w] propositum

reducantur, super premissis opportune ordinationis[x] remedia, prout series subscripta describit, digesta in hac parte deliberatione prehabita providimus apponenda[y].

---

[a] perducto *Arm. 82, BL 2825, Firenze 45, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* producto*; Mainz 463* producta
[b] nonnulli *Arm. 82* nonnullo*; VL 3984* nonnulla
[c] sue *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[d] violato proposito *VL 1171* violentia proposita
[e] de *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[f] diversis *VL 1171* universis
[g] confluentes *Stuttgart 61* confluentibus
[h] pretendentes *VL 1171, VL 2548* precedentes*; Kassel 59* percedentes*; Mainz 463* procedentes
[i] exquisitis *Stuttgart 61* ex quibus
[j] claustris *Firenze 45* castris
[k] et figmentis - religionibus *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[l] pietatis *Napoli 12* sedis
[m] talium *Mainz 463* clericum
[n] et ut *BL 2850, VL 6343* ut et*;* ut *fehlt Arm. 82, VL 3984, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Wolfenbüttel 75; Kassel 59, Mainz 463 folgt* in
[o] religionis *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* religiosis*; VL 1171* religiosi
[p] apostatandi *RV 120* apostetandi *(!)*
[q] religiones *Kassel 59, Mainz 463* religionis*; Stuttgart 61* religiosas
[r] vagandi *Bonn 871, VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463* evagandi*; Arm. 82* vacandi vagandi*; Paris 4172* vacandi
[s] in posterum *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[t] amputetur *Kassel 59* reputetur
[u] ad *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[v] eorum *VL 1171* aliarum
[w] abiecte *VL 1171* abinde*; Stuttgart 61* obiecte
[x] ordinationis *VL 1171* considerationis
[y] apponenda *VL 3984, Kassel 59, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* opponenda

(3) Volumus namque et apostolica auctoritate ordinamus universis et singulis tam exemptis quam non exemptis[a] prelatis[b] immediatis quorumcumque religiosorum quorumlibet ordinum in virtute sancte obedientie districte precipiendo mandantes[c], ut[d] ipsi prelati apostatas et etiam de suis ordinibus eiectos et quosvis religiosos[e] alios eis subditos sine prelatorum eorundem licentia per seculum evagantes requirant seu requiri[f] faciant diligenter[g] ipsosque ad religionem reducere[h] studeant eorundem, quod, si apostate, eiecti et evagantes[i] religiosi prefati redire noluerint[j] aut prelatis[k] ipsorum predictis super hiis inobedientes[l] seu rebelles extiterint, illos, qui ad presens apud sedem consistunt eandem, auditor curie[m] Camere apostolice[n], alios vero[o] exemptos videlicet apostolica[p], non[q] exemptos autem[r] ordinaria auctoritate locorum ordinarii ad requisitionem dictorum prelatorum capere teneantur, per auditorem[s] et ordinarios[t] antedictos prelatis eisdem sine difficultate qualibet remittendos, ut sic[u] redire[v] ad religionis observantiam[w] et obedientiam prelatorum suorum ac in[x] illis[y] persistere compellantur.

[a] et singulis - exemptis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[b] prelatis *fehlt VL 1171*
[c] mandantes *Kassel 59, Mainz 463* mandamus
[d] ut *VL 3984, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* ne
[e] *Stuttgart 61 folgt* ordines
[f] requirant seu requiri *BR* inquirant seu inquiri
[g] diligenter *fehlt Wolfenbüttel 75*
[h] reducere *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Wolfenbüttel 75* ducere
[i] requirant - evagantes *fehlt Firenze 45;* evagantes *Bonn 871, BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* vagantes
[j] noluerint *Firenze 45* voluerint
[k] prelatis *Napoli 12* prefatis
[l] inobedientes *OL 778* inobediente
[m] curie *fehlt VL 1171, Stuttgart 61*
[n] apostolice *fehlt Bonn 871*
[o] vero *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Trier 987* non
[p] vero - apostolica *fehlt Wolfenbüttel 75;* apostolica *fehlt VL 3984*
[q] vero - non *fehlt VL 1171*
[r] apostolica - autem *fehlt BL 2850, VL 6343;* autem *Bonn 871, VL 3984, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* aut*; Arm. 82 Kassel 59, Mainz 463* auctoritate
[s] *Mainz 463 folgt* Camere
[t] ordinarios *Napoli 12* ordinationes
[u] sic *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61* si
[v] ut sic redire *fehlt VL 1171;* redire *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[w] observantiam *fehlt Firenze 45*
[x] in *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Trier 987, Stuttgart 61*
[y] illis *Stuttgart 61* aliis

(4) Nostre preterea[a] intentionis existit rursusque volumus et ordinamus, ut omnes apostate, qui religionem seu religionis, quam[b] professi sunt, habitum dimiserunt et ad religionem aliam absque predicte sedis seu alia[c] debita licentia transierunt habitumque assumpserunt huiusmodi religionis alterius, etiamsi[d] in ipsa religione altera, in qua, ut prefertur, assumpserunt[e] habitum, secundo[f] professi[g] fuerint, ad[h] religionem[i] eorum primam, dum tamen canonice in ea[j] professi fuerint[k], infra trium[l] mensium spatium computandum a die, qua hec intentio, voluntas et ordinatio nostre ad notitiam eorum pervenerint vel per ipsos steterit[m], quo minus perveniant ad eosdem, quod quidem spatium[n] eis[o] pro peremptorio termino assignamus, curent reverti et[p] habitum ipsius prime religionis nequiter dimissum resumere ac gestare.

[a] preterea *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* propterea
[b] quam *Bonn 871, Arm. 82, VL 2548, Paris 4172, Stuttgart 61* quem
[c] seu alia *fehlt Wolfenbüttel 75*
[d] etiamsi *Kassel 59, Mainz 463* et si*; Wolfenbüttel 75* si
[e] assumpserunt *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[f] secundo *VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* secundum
[g] professi *Kassel 59, Mainz 463* confessi
[h] etiamsi - ad *fehlt VL 2548*
[i] altera - religionem *fehlt Bonn 871*

[j] ea *Arm. 82, BL 2825, OL 778, VL 3984, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* eo
[k] ad religionem eorum primam - fuerint *fehlt BL 2850, Kassel 59, Mainz 463*
[l] trium *BL 2850, VL 6343* certum
[m] steterit *OL 778* steterint
[n] computandum - spatium *fehlt Firenze 45*
[o] eis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[p] et *VL 2548, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* ad

(5) Volumus quoque ac etiam ordinamus, quod predicti prelati ecclesiarum, monasteriorum aut aliorum locorum quorumlibet, a[a] quibus[b] ipsi apostate, ut premittitur, temere apostatarunt, eosdem apostatas ad habitum et religionem eorum priores recipere teneantur.

[a] a *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[b] a quibus *fehlt BL 2850, VL 6343*

(6) Quodsi forte iidem[a] prelati, capitula ecclesiarum[b], conventus monasteriorum seu fratres eorum et locorum predictorum recusarent[c] recipere apostatas prelibatos, volumus et ordinamus, quod ipsi prelati[d], capitula, conventus et fratres[e] per certos executores super hoc a sede apostolica[f] deputandos ad eos[g] recipiendos salva ordinis disciplina, quam volumus et mandamus[h] circa illos, qui voluntarie redierint, hac vice, ut infra sequitur, misericorditer temperari[i], monitione premissa per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellantur.

[a] iidem *Kassel 59, Mainz 463* eidem
[b] ecclesiarum *Kassel 59, Mainz 463* ecclesias
[c] recusarent *VL 1171* non curant*; Kassel 59, Mainz 463* recusant alias non curant
[d] prelati *BL 2850* prelibati
[e] et fratres *fehlt VL 1171*
[f] apostolica *fehlt Kassel 59, Mainz 463; Bonn 871, Arm. 82, BL 2825, OL 778, VL 1171, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987* ipsa
[g] eos *fehlt VL 3984*
[h] quod ipsi - mandamus *fehlt Wolfenbüttel 75*
[i] temperari *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Wolfenbüttel 75* temperare*; Kassel 59* temptari*; Mainz 463* attemptari

(7) Nempe circa illos ex dictis apostatis, qui ordinum mendicantium fuerint[a], etiam volumus et ordinamus, quod, si apostate ipsi ordinum, ut predicitur, mendicantium[b] in suis primis locis eorundem suorum ordinum recipi commode[c] nequeant[d], in aliis locis[e] ordinis cuiuscumque ipsorum vel alterius ordinis[f] dictorum mendicantium, si alii mendicantes huiusmodi apostatas recipere[g] voluerint[h], hac vice collocentur et nihilominus religiosi predicti locorum eiusdem ordinis ad recipiendum[i] apostatas ipsos, qui transire ad alia loca eiusdem ordinis[j],

ut prefertur, habebunt, ad recipiendum dictos apostatas[k] in locis[l] huiusmodi per executores a predicta sede super hoc deputandos, si opus fuerit, censura simili compellantur.

---

[a] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* professi
[b] fuerint - mendicantium *fehlt Firenze 45; VL 1171 folgt* sumere
[c] *Paris 4172 folgt* alias *mit Verweiszeichen, am Rand dazu* alias nesciant
[d] nequeant *Arm. 82 dazu am Rand* alias nesciant*; BL 2825* nesciant *und am Rand* alias nequeant*; Stuttgart 61 folgt* nesciant
[e] eorundem - locis *fehlt Bonn 871*
[f] cuiuscumque - ordinis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[g] recipere *fehlt VL 1171*
[h] voluerint *BL 2825, VL 1171, VL 2548, VL 3984, Trier 987, Wolfenbüttel 75* noluerint *(!)*
[i] recipere - apostatas *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[j] ad - ordinis *fehlt VL 3984*
[k] ipsos - apostatas *fehlt VL 1171*
[l] in locis *fehlt Bonn 871, VL 2548; Kassel 59, Mainz 463 folgt* ipsis

(8) Et quia nimia rigoris vel penalis seu penitentialis asperitas ob[a] fragilitatem carnis humane[b] non edificat, sed corrumpit, volumus et ordinamus erga[c] omnes apostatas supradictos et[d] quemlibet ipsorum per[e] eorum prelatos servato subscripto moderamine provideri scilicet[f], quod ipsi prelati[g] circa huiusmodi apostatas, etiamsi[h] ante vel post eorum apostasiam excessus in ordine suo vel extra illum commiserint et proinde vel etiam[i] ex quacumque alia causa in apostasiam huiusmodi lapsi fuerint vel ordinis sui carceres effregerint seu ab ipsis evaserint[j], pro predictis[k] eis penam seu penitentiam salutarem imponant[l] iuxta eorundem ordinum antiqua statuta. Quam tamen penam[m] seu penitentiam[n] sic etiam[o] misericorditer volumus temperari[p], quod iidem[q] apostate terrore ultionis seu pene a resumptione[r] suorum religionis et habitus minime retrahantur.

---

[a] ob *Firenze 45, Kassel 59, Mainz 463* ad
[b] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* nature
[c] erga *Kassel 59, Mainz 463* quod
[d] et *RV 120, VL 1171* ut
[e] per *Kassel 59, Mainz 463* et
[f] scilicet *Kassel 59, Mainz 463* sed
[g] *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Wolfenbüttel 75 folgt* si
[h] etiamsi *Wolfenbüttel 75* etiam
[i] vel etiam *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[j] et proinde - evaserint *Kassel 59, Mainz 463* quod
[k] pro predictis *BR* quod
[l] imponant *OL 778* imponent
[m] seu penitentiam - penam *fehlt Firenze 45*
[n] imponant - penitentiam *fehlt VL 3984; BL 2850, VL 6343, Wolfenbüttel 75 folgt* salutarem
[o] etiam *Bonn 871, VL 2548* eisdem*; VL 1171* hactenus
[p] temperari *Kassel 59, Mainz 463* temperare
[q] quod iidem *VL 1171* prout
[r] resumptione *BR* sumptione*; RV 120* sumptione

(9) Insuper memoratis prelatis eorundem[a] apostatarum dictos apostatas ad religionem suam[b] pristinam vel aliam[c] mendicantium, ut pretangitur[d], redeuntes absolvendi hac vice iuxta formam ecclesie ab excommunicationis sententia, in quam apostatando taliter inciderunt, et cum eis super irregularitate, quam occasione apostasie huiusmodi vel alias forsan sic[e] ligati divina offcia celebrando immo verius profanando aut illis[f] se immiscendo[g] damnabiliter incurrerunt, prout eorundem apostatarum saluti dicti[h] prelati expedire viderint, dispensandi plenam atque liberam concedimus auctoritate apostolica potestatem, non obstantibus quibuscumque statutis et consuetudinibus quorumlibet ordinum, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum locorum predictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel alia quavis firmitate roboratis vel etiam privilegiis, indulgentiis[i] aut litteris apostolicis seu aliis quibuscumque, per que presentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum plenam et expressam oporteat[j] in nostris litteris fieri[k] mentionem. Ut autem voluntatum et ordinationum nostrarum premissarum aliorumque superius expressorum executio promptior et efficacior subsequatur, volumus et mandamus, quod ordinariis, prelatis, apostatis ac religiosis predictis petentibus iuxta[l] qualitatem casuum[m] eorundem opportune ipsis littere apostolice concedantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatum, ordinationum, mandatorum et concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, XV kalendas iulii pontificatus nostri[n] anno primo[o][1].

---

[1] *1335 Juni 17.*

---

[a] eorundem *Mainz 39 folgt* quod
[b] suam *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[c] aliam *fehlt Mainz 463*
[d] pretangitur *Bonn 871* pertangitur*; VL 1171* premittitur seu tangitur*; Kassel 59, Mainz 463* pretenditur*; Stuttgart 61* prefertur
[e] sic *Kassel 59, Mainz 463* sint
[f] illis *Kassel 59, Mainz 463* alia
[g] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* divinis
[h] dicti *RV 120* de
[i] indulgentiis *fehlt OL 778*
[j] oporteat *fehlt Bonn 871; RV 120* oporteret
[k] litteris fieri *fehlt Bonn 871*
[l] iuxta *RV 120* nostre
[m] casuum *Kassel 59, Mainz 463* earum
[n] pontificatus nostri *fehlt RV 120, VL 6343*
[o] Si quis - primo *fehlt Wolfenbüttel 75;* Avinione - primo *fehlt BL 2850, Stuttgart 61; Firenze 45* etc.*;* primo *VL 1171* I

35.

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

***35A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Reims 771**, fol. 25r.*	***Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r**; VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 57r; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 782 Nr. 354α.*
Item reservavit, anno primo, omnia beneficia officialium curie, licet ultra duas dietas a curia moriantur; et hoc ad tempus vite sue fecit. Littera „Ad regimen".	Item idem dominus Benedictus fecit reservationes generales beneficiorum dominorum cardinalium etc. ac familiarium et officialorum ecclesie Romane iuxta tenorem sue decretalis extravagantis seu constitutionis, que incipit „Ad regimen", cuius tenor sequitur de verbo ad verbum et est talis:	AD REGIMEN[a]. Reservat omnia beneficia et officia cum dignitatibus in curia vacantia et declarat, que sint illa.

[a] Ad regimen *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063; Kassel 59 am rechten Rand* Et bonum esset scire et habere ea, sed non habemus. Item nota, non extenditur ad beneficia vacantia spectantia ad presentationem laicorum nec ad hospitalia

***35B. Bamberg 68**, fol. 165r-166v; **Berlin 661**, fol. 166v-168r; **Berlin 861**, fol. 115r-116r; **Bonn 871**, fol. 13v-14v; **Arm. 82**, fol. 65r-67r; **IM 1296** (beschädigt); **RA 48**, fol. 28r Nr. 36 (Rubrik), fol. 377r-377v; **RV 120 Rubr**, fol. 1r Nr. 2; **RV 120**, fol. 1v-2r; **BL 2825**, fol. 59r-60r; **BL 2850**, fol. 40v-41v; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik), fol. 27r-27v (= a), fol. 55v-56v (= b)**; PL 647**, fol. 66v-67v (= a), fol. 112r-113r (= b), fol. 115v-116v (= c), fol. 120v (= d), fol. 198r-198v (= e); **PL 685**, fol. 94r-94v; **Ross. 1035**, fol. 22v-23r; **VL 1171**, fol. 103r-104r**; VL 2665**, fol. 91v-92v (= a), fol. 104r-104v (= b), fol. 146r-146v (= c); **VL 3984**, fol. 76v-77v; **VL 4990**, fol. 18v-19r; **VL 6343,** fol. 59r-60r; **Firenze 45**, fol. 11rb-11va; **Graz 708**, fol. 325r-325v; **Innsbruck 636**, fol. 221r-222r; **Köln 25b**, fol. 127r-127v; **Mainz 39**, fol. 294r-295v**; Mainz 463,** fol. 61v-62v; **München 577**, fol. 42v-43r; **München 3871**, fol. 260r-260v; **München 8457**, fol. 70r-71r; **München 14533**, fol. 269r-271v; **Napoli 12**, fol. 65v-57v; **Napoli 20**, fol. 296r-297r; **Paris 4172**, fol. 68r-69v; **Paris 5223**, fol. 44r-44v; **Paris 8604**, fol. 88r-88v; **Paris 14457**, fol. 271r-271v (= a), fol. 276r-276v (= b); **Prag 39**, fol. 435r-435v; **Reims 771**, fol. 25r-26r; **Stuttgart 61**, fol. 426v-428r; **Trier 987**, fol. 27v-28r; **Wien 5474**, fol. 144r-144v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 46v-48r; **GW 5728-5736**, **GW M27137**, **GW M29935-M22936**; **Druck:** FRIEDBERG, Corpus iuris canonici 2 Sp. 1266f. = Extravag. Com. 3.2.13; LUX, Constitutionum S. 54-56 Nr. 4 (nach nach RA 48/BL 2825/VL 3984/Berlin 861); MERCATI, Raccolta S. 145-147 (= a), S. 152f. (= b); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes*

1 S. 210 Nr. 2417f., S. 216 Nr. 2459; Lettres de Benoît XII S. 10f. Nr. 25. Zur weiteren **Überlieferung** *vgl.* BROWN, *Extravagantes S. 406-411 Nr. 10. Vgl. dazu auch Nikolaus V. Nr. 195. Wegen der Vielzahl der Varianten habe ich die Konstitution in Abschnitte geteilt, obwohl sie in den Textzeugen immer in einem Textblock erscheint.*

Alle anderen Textzeugen.	*PL 647(b-d), VL 2665(a+c), MERCATI.*
RESERVATIO BENEFICIORUM CARDINALIUM, NOTARIORUM, CAPELLANORUM ET ALIORUM ROMANE ECCLESIE FAMILIARIUM ET OFFICIALIUM. AD REGIMEN[a].	AD REGIMEN. QUOD PAPA NON UTETUR ALIIS RESERVATIONIBUS QUAM IURIS SCRIPTI ET CONSTITUTIONIS „EXECRABILIS“ ET ETIAM ALTERIUS CONSTITUTIONIS „AD REGIMEN“, QUE SEQUITUR MODIFICATA, ALIA EST INFRA FOLIO LXX[b].
Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam[c] rei memoriam[d].	Sanctissimus dominus noster papa Martinus quintus super provisionibus ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum[e] et beneficiorum secularium et regularium[f] quorumcumque non utetur aliis reservationibus quam[g] iuris scripti et constitutionis „Execrabilis“ et „Ad regimen“ modificate, ut sequitur:

[a] Reservatio - regimen *OL 778; Berlin 661, Ross. 1035* Constitutio „Ad regimen“ Benedicti XII*; Berlin 861* Extravagans „Ad regimen“ Benedicti pape XII*; Bonn 871, Mainz 463* Reservatio beneficiorum in curia vacantium*; Arm. 82, BL 2850, PL 685, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Köln 25b, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* Reservatio beneficiorum cardinalium, notariorum, capellanorum et aliorum Romane ecclesie *(*ecclesie *fehlt Arm. 82, Paris 4172; Stuttgart 61* curie*)* officialium*; RA 48* Ad futuram rei memoriam reservatur quecumque beneficia, dignitates, personatus etc. apud sedem apostolicam vacantia et in posterum vacatura ac etiam venientium et redeuntium ad curiam usque ad duas dietas legales prope curiam decedentium*; RV 120 Rubr.* Cathedrales ecclesie, monasteria, dignitates ceteraque beneficia ecclesiastica apud sedem apostolicam quoquomodo seu etiam ubilibet per obitum capellanorum, officialium seu nuntiorum sedis apostolice aut per assecutionem alterius beneficii litterarum apostolicarum auctoritate collati seu conferendi vacantia et in posterum vacatura collationi et dispositioni apostolice reservantur*; OL 778(b), Reims 771* Constitutio „Ad regimen“*; PL 647(e)* Constitutio „Ad regimen“, que est de omnibus et singulis beneficiis in Romana curia etc. vacantibus reservatio*; VL 2665(b)* Constitutio „Ad regimen“ super reservatione beneficiorum etc. non modificata, alia est folio infra *(!); Köln 25b* Constitutio „Ad regimen“, que est moderata ut infra in regulis domini Martini V *(= Martin V. OT 1); München 577* Reservatio. Constitutio „Ad Regimen“ domini Benedicti XII*; Prag 39* Sequitur ista constitutio Benedicti, de qua statim imminente superius mentio, in qua sunt beneficia nominata, que sunt generaliter reservata, „Ad regimen“*; GW M27137* Ad regimen*; GW M22936* Benedicti pape XII reservatio „Ad regimen“

[b] Ad - LXX *VL 2665(a); PL 647(b)* De reservationibus beneficiorum*; PL 647(c)* De provisione ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, dignitatum et aliorum beneficiorum

[c] perpetuam *Bamberg 68, VL 1171, München 14533, GW 5728-5736, GW M29935-M29936* futuram

[d] Benedictus - memoriam *fehlt RA 48, Wien 5474*

[e] dignitatum *fehlt PL 647(c)*

[f] secularium et regularium *PL 647(c)* aliorum

[g] non - quam *PL 647(c)* utetur reservationibus

(1) Ad regimen ecclesie generalis[a] quamquam[b] immeriti[c] superna[d] dispositione[e] vocati gerimus in[f] nostris[g] desideriis[h], ut debemus, quod per nostre[i] diligentie[j] studium[k] ad[l] quorumlibet[m] ecclesiarum et[n] monasteriorum[o] regimina et alia beneficia ecclesiastica[p] iuxta divinum[q] beneplacitum et nostre intentionis[r] affectum[s] viri[t] assumantur[u] idonei[v], qui presint et prosint[w] committendis eis[x] ecclesiis, monasteriis et[y] beneficiis prelibatis[z].

---

[a] generalis *München 577, Reims 771* universalis
[b] quamquam *Mainz 463* per quam*; München 577* licet*; Napoli 20* quam
[c] immeriti *fehlt PL 647(e); PL 647(a)* in mente
[d] superna *München 14533* supra
[e] dispositione *München 3871* dispensatione
[f] in *fehlt VL 2665(a)*
[g] nostris *OL 778(b)* terris*; Prag 39* anisacordiis
[h] desideriis *Stuttgart 61* deferendis
[i] nostre *Paris 5223* mere
[j] diligentie *VL 1171* vigilantie*; Prag 39* negligentie
[k] per - studium *fehlt München 8457*
[l] ad *PL 647(c)* a
[m] quorumlibet *GW M27137* quarumlibet
[n] et *GW 5732* e *(!)*
[o] et monasteriorum *Bonn 871, Mainz 463* quod ostenditur
[p] et monasteriorum - ecclesiastica *fehlt Napoli 20*
[q] divinum *fehlt VL 1171*
[r] intentionis *Berlin 861, München 3871* monitionis
[s] affectum *fehlt Graz 708, GW M27137; PL 647(c), Innsbruck 636, München 14533, Napoli 20, Paris 5223* effectum
[t] viri *fehlt BL 2850, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[u] assumantur *Berlin 861* assignantur
[v] viri - idonei *fehlt Innsbruck 636*
[w] et prosint *fehlt PL 647(e), GW M27137;* prosint *PL 647(a)* presint*; Mainz 463* possint
[x] *GW 5729 folgt* e
[y] monasteriis et *Bonn 871* non ac ubi*; Mainz 463* vero et ut
[z] gerimus - prelibatis *PL 647(d), VL 2665(c)* etc. prout in reformatione Germanice et Gallicane nationum prescriptum est usque ad illas dictiones circa finem positas scilicet „dicto quinquennio durante“. Et post hec sequitur*;* prelibatis *PL 647(a), VL 4990, München 577, Napoli 20* prelatis

(2)[a] Premissorum namque[b] consideratione[c] inducti et suadentibus nobis aliis rationabilibus[d] causis nonnullorum[e] predecessorum nostrorum[f] Romanorum pontificum vestigiis inherentes omnes patriarchales[g], archiepiscopales[h] et episcopales[i] ecclesias et etiam[j] monasteria, prioratus, dignitates, personatus et officia nec non canonicatus[k], prebendas[l] et ecclesias[m] ceteraque beneficia ecclesiastica[n] cum cura vel sine cura secularia et regularia, quecumque et qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa persone consueverint seu debuerint[o] per electionem seu quemvis[p] alium modum[q] assumi[r], nunc[s] apud sedem apostolicam quocumque modo vacantia et in posterum[t] vacatura nec non per depositionem[u] vel privationem seu translationem[v]

per felicis recordationis[w] Iohannem papam XXII[x] predecessorem nostrum seu eius	per nos seu auctoritate nostra factas et in antea faciendas ubilibet nec non ad que[ff]

auctoritate[y] factas et[z] per nos seu auctoritate[aa] nostra in antea faciendas ubilibet[bb] nec non ad que[cc] forsan tempore iamdicti[dd] predecessoris aliqui[ee]	aliqui[gg]

in concordia seu discordia electi vel postulati fuerint, quorum electio cassata[hh] seu postulatio[ii] repulsa[jj] vel per eos[kk] facta renuntiatio et admissa[ll]

per ipsum predecessorem vel auctoritate ipsius[mm]	auctoritate nostra

extiterunt seu quorum[nn] electorum vel[oo] postulatorum[pp] et in antea[qq] eligendorum seu postulandorum[rr]

ac renuntiantium[ss]	

electionem cassari vel postulationem[tt] repelli aut renuntiationem[uu] admitti[vv] per nos[ww] vel[xx] auctoritate nostra[yy] continget[zz], apud sedem

predictam[aaa]	apostolicam[bbb]

vel alibi ubicumque et etiam[ccc] per obitum[ddd] cardinalium eiusdem ecclesie[eee] Romane ac officialium[fff] dicte sedis[ggg]

	, quamdiu ipsa officia[hhh] actualiter tenebunt,

videlicet camerarii, vicecancellarii[iii],

notariorum[jjj], auditoris[kkk] litterarum contradictarum et apostolici Palatii causarum auditorum[lll], correctoris[mmm] et[nnn] scriptorum litterarum apostolicarum ac Penitentiarie[ooo] prefate sedis ac[ppp] abbreviatorum nec non[qqq] commensalium et aliorum quorumlibet[rrr] capellanorum sedis eiusdem[sss] et etiam quorumcumque legatorum sive nuntiorum ac in terris ecclesie Romane rectorum[ttt] et thesaurariorum per dictum[uuu] Iohannem[vvv] predecessorem vel nos specialiter deputatorum seu missorum hactenus vel a nobis deputandorum[www] aut mittendorum in posterum nunc[xxx] vacantia	VII[yyy] notariorum, auditoris[zzz] litterarum contradictarum et apostolici Palatii causarum auditorum, correctoris[aaaa], centum et unius scriptorum litterarum apostolicarum et XXIIII Penitentiarie prefate sedis et XXV abbreviatorum nec non verorum commensalium nostrorum et aliorum XXV[bbbb] capellanorum sedis eiusdem in epitafio[cccc] descriptorum[dddd] et etiam quorumcumque legatorum seu collectorum ac in terris Romane ecclesie rectorum et thesaurariorum deputatorum[eeee] seu missorum hactenus seu deputandorum seu mittendorum in posterum vacantia

et in antea[ffff] vacatura, ubicumque dictos legatos vel

nuntios	collectores

seu rectores aut thesaurarios, antequam[gggg] ad Romanam curiam redierint seu venerint[hhhh], rebus[iiii] eximi contigerit ab humanis, nec non quorumlibet pro[jjjj] quibuscumque negotiis ad Romanam curiam venientium vel[kkkk] etiam recedentium[llll] ab[mmmm] eadem, si in locis a dicta curia ultra duas dietas legales non distantibus[nnnn] iam forsan obierint[oooo] vel eos[pppp] in antea transire[qqqq] contigerit de hac luce, et etiam simili modo[rrrr] quorumcumque curialium peregrinationis[ssss], infirmitatis[tttt] aut recreationis[uuuu] seu alia quacumque causa ad quevis loca secedentium[vvvv], si[wwww], antequam[xxxx] ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia, ut premittitur, non[yyyy] remotis[zzzz], dummodo eorum proprium domicilium non[aaaaa] existat ibidem, iam[bbbbb] forsitan decesserint[ccccc] vel in posterum eos[ddddd] contigerit[eeeee] de medio[fffff] submoveri[ggggg], nunc per obitum huiusmodi vacantia vel in posterum vacatura.

---

[a] *(2) fehlt PL 647(d), VL 2665(c)*
[b] namque *Berlin 861* non*; OL 778(a)* itaque*; München 3871* nam*; GW 5728-5733* nanque *(!)*
[c] consideratione *Arm. 82, Paris 4172* occasione*; PL 647(a), München 3871* desideratione
[d] rationabilibus *PL 685* rationalibus
[e] nonnullorum *Mainz 463* nobis nullorum
[f] predecessorum nostrorum *fehlt PL 647(a), Innsbruck 636;* nostrorum *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[g] patriarchales *GW 5733-5734* patriarchas
[h] archiepiscopales *fehlt BL 2850, VL 3984, Köln 25b*
[i] et episcopales *fehlt Innsbruck 636*
[j] et etiam *fehlt PL 647(b+c);* etiam *fehlt PL 647(e); Paris 5223* ecclesiastica
[k] etiam monasteria - canonicatus *fehlt VL 1171; PL 647(c), Innsbruck 636, Napoli 20, Paris 5223, Paris 14457(a+b), Prag 39, Reims 771, Wien 5474, GW 5728-5736, GW M29935-M29936 folgt* et
[l] prebendas *GW M27137* et prebende
[m] et etiam monasteria - ecclesias *fehlt München 14533*
[n] ecclesiastica *fehlt Graz 708*
[o] seu debuerint *fehlt Reims 771*
[p] *Paris 5223 folgt* per
[q] modum *Innsbruck 636* nomen
[r] assumi *fehlt PL 647(b)*
[s] nunc *fehlt VL 2665(b)*
[t] vacantia - posterum *fehlt München 577*
[u] depositionem *Bonn 871, PL 685, Paris 5223, Prag 39, Friedberg* dispositionem
[v] *Bamberg 68, GW 5728-5734, GW M29935-M29936, Friedberg folgt* aut muneris consecrationis suspensionem*; RV 120, VL 1171, GW 5735-5736 folgt* aut muneris consecrationis impensionem *(GW 5735* impentionem*)*
[w] per depositionem - recordationis *fehlt Mainz 463*
[x] XXII *Bamberg 68, München 3871, GW 5728-5729, GW M29936* vicesimumsecundum*; GW 5730* vigesimumsecundum
[y] auctoritate *fehlt PL 647(a)*
[z] factas et *VL 2665(b)* prefat(as)
[aa] factas - auctoritate *fehlt Bonn 871, München 577*
[bb] ubilibet *GW M29936* cuilibet
[cc] ad que *Bamberg 68, GW 5728, GW M29935-M22936* adire*; VL 2665(b)* que*; München 3871* acque*; Stuttgart 61, GW M27137* ad quem*; GW 5729-5736* a die*; Friedberg* si
[dd] iamdicti *Graz 708* iamdicto*; VL 2665* iamdicto tempore iamdicti
[ee] aliqui *Berlin 861, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Köln 25b, Mainz 39, München 3871, Paris 5223, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* alicui*; GW 5734* allqui

[ff] que *PL 647(b)* quem
[gg] *VL 2665(a) folgt* non
[hh] cassata *München 14533* taxata
[ii] postulatio *fehlt PL 647(b), Firenze 45; GW M27137* postulatione
[jj] repulsa *PL 647(b)* expulsa
[kk] eos *RV 120* nos
[ll] admissa *BL 2850* promissa*; PL 647(c), PL 685* admissio*; VL 3984* premissa*; VL 6343, Innsbruck 636, Köln 25b, München 3871, München 8457, Napoli 12, Paris 5223, Paris 8604, Wolfenbüttel 75* ad premissa
[mm] ipsius *GW M27137* eius
[nn] quorum *Wien 5474* quotiens
[oo] electorum vel *Berlin 861, PL 647(e), München 3871, Paris 5223* electio
[pp] electorum - postulatorum *PL 647(b)* electio vel postulatio
[qq] admissa - antea *PL 647(b)* ad*;* et in antea *GW M27137* renuntiatio*;* antea *Paris 5223* ante
[rr] seu postulandorum *fehlt GW 5733-5736*
[ss] ac renuntiantium *IM 1296* ac etiam renuntiantium*; VL 2665(b)* ad renuntiationem et*;* renuntiantium *München 3871* renuntiationem*; München 14533* renuntiatio
[tt] ac renuntiantium - postulationem *fehlt München 577*
[uu] cassari - renuntiationem *fehlt GW M27137*
[vv] admitti *Firenze 45* amitti
[ww] nos *Paris 4172* vos
[xx] vel *fehlt PL 647(c)*
[yy] nostra *Paris 4172* vestra
[zz] continget *Bamberg 68, München 14533, Napoli 20, Reims 771, GW 5728-5736, GW M29935-M29936, Friedberg* contingeret*; Berlin 661, PL 647(a+c), Ross. 1035* contingat*; Mercati(a)* contigerit
[aaa] predictam *Berlin 661, Ross. 1035, Paris 5223, GW M27137* apostolicam*; PL 647(e)* apostolicam vel predictam
[bbb] apostolicam *PL 647(c)* predictam
[ccc] vel alibi - etiam *VL 2665(a)* quocumque modo vacantia vel alibi, etiamsi
[ddd] obitum *Bonn 871* habitum
[eee] ecclesie *Paris 4172* curie
[fff] officialium *PL 647(b+c), VL 2665(a), München 577, Napoli 20, Paris 14457(a+b), Mercati(a+b)* officiariorum
[ggg] *PL 647(e) (mit Verweiszeichen am Rand), München 577 folgt* quamdiu ipsa officia actualiter tenebunt
[hhh] officia *fehlt PL 647(b)*
[iii] camerarii vicecancellarii *OL 778(a)(mit korrigierter Reihenfolge), PL 647(b+c), Napoli 20, Wien 5474* vicecancellarii camerarii*; München 577 folgt* VII
[jjj] notariorum *PL 647(e)* protonotariorum *und mit Verweiszeichen am Rand* VII
[kkk] auditoris *fehlt PL 685; Bamberg 68, Berlin 661, Berlin 861, Bonn 871, BL 2850, PL 647(a+e), Ross. 1035, VL 1171, VL 2665(b), VL 3984, VL 4990, Graz 708, Innsbruck 636, Köln 25b, Mainz 463, München 577, München 3871, München 8457, München 14533, Napoli 20, Paris 5223, Paris 8604, Prag 39, Reims 771, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75, GW 5728-5736, GW M27137, GW M29935-M29936, Friedberg* auditorum
[lll] litterarum - auditorum *fehlt Bonn 871, VL 2665(b);* auditorum *fehlt München 3871, Prag 39; München 577* auditores
[mmm] correctoris *Bamberg 68, Berlin 661, Bonn 871, BL 2850, PL 647(a+e), PL 685, Ross. 1035, VL 1171, VL 2665(b), VL 3984, VL 4990, VL 6343, Firenze 45, Innsbruck 636, Mainz 463, München 8457, München 14533, Paris 5223, Paris 8604, Prag 39, Reims 771, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75, GW 5728-5736, GW M27137, GW M29935-M29936, Friedberg* correctorum
[nnn] et *fehlt GW M27137; München 577* centum et unius*; PL 647(e) mit Verweiszeichen am Rand* videlicet centum et unius
[ooo] Penitentiarie *Paris 5223* penitentiariis*; Paris 14457(a+b)* penitentiariorum
[ppp] Penitentiarie - ac *München 577* XXV
[qqq] *München 577 folgt* verorum
[rrr] quorumlibet *OL 778(b), Paris 5223* quorumcumque*; PL 647(e) mit Verweiszeichen am Rand* XXV*; München 577* nostrorum et aliorum XX
[sss] *München 577 folgt* in epitaphio descriptorum
[ttt] rectorum *fehlt Bonn 871*
[uuu] per dictum *GW 5728, GW M29935-M29936* predictum*;* dictum *GW M27137* dominum
[vvv] Iohannem *fehlt Berlin 661, PL 647(a) Ross. 1035, VL 4990; VL 2665(b)* papam aut*; PL 647(e) folgt* vel
[www] seu missorum - deputandorum *fehlt Bonn 871, Firenze 45*

[xxx] nunc *fehlt GW M27137; OL 778(a), München 8457* tunc
[yyy] VII *PL 647(b+c)* septem
[zzz] *PL 647(b+c), VL 2665(a), Mercati(b)* auditorum
[aaaa] correctoris *fehlt PL 647(c); PL 647(b)* correctorum
[bbbb] XXV *fehlt PL 647(b)*
[cccc] epitafio *PL 647(b)* pitafio*; PL 647(c), VL 2665(a)* pithafio*; Mercati* pitaffio
[dddd] descriptorum *fehlt PL 647(c)*
[eeee] deputatorum *fehlt PL 647(b), Mercati(a+b)*
[ffff] et in antea *VL 2665(a+c)* vel
[gggg] antequam *PL 647(c)* tamquam
[hhhh] seu venerint *fehlt Graz 708;* venerint *fehlt VL 2665(b)*
[iiii] rebus *fehlt Prag 39*
[jjjj] pro *fehlt Graz 708*
[kkkk] venientium vel *Bamberg 68, GW 5728-5736, GW M29935-M29936* redierint seu venerint rebus eximi viventium *(GW 5734-5736* venientium*)* seu
[llll] venientium - recedentium *VL 2665(b)* concurrentibus vel redeuntibus*;* recedentium *Napoli 12, Wien 5474* residentium
[mmmm] ab *PL 647(e)* in
[nnnn] distantibus *Napoli 12* obstantibus
[oooo] obierint *Berlin 861* abierunt*; IM 1296, RA 48* obierunt
[pppp] eos *fehlt OL 778(b); PL 685, Wien 5474, Wolfenbüttel 75* eas*; Ross. 1035* in eis
[qqqq] transire *fehlt München 577*
[rrrr] eos in - modo *fehlt Berlin 661*
[ssss] peregrinationis *GW M27137* peregrinantium
[tttt] infirmitatis *fehlt PL 647(c)*
[uuuu] recreationis *PL 647(a)* retractionis
[vvvv] secedentium *Bonn 871* se sedentium*; Berlin 861, BL 2850, PL 647(b,c,e), VL 2665(b), VL 3984, VL 6343, Innsbruck 636, Köln 25b, München 577, München 3871, München 8457, Paris 5223, Wolfenbüttel 75, GW M27137* decedentium*; Arm. 82, PL 647(a), VL 2665(a), Paris 4172 (aus* decedentium *korrigiert)* recedentium*; Berlin 661, Ross. 1035, Napoli 12* cedentium*; Napoli 20* se redecentium*; Paris 14457(a+b)* secesserint*; Trier 987* sedentium*; Wien 5474* recedentia
[wwww] si *Berlin 861* sed*; Bamberg 68, Bonn 871, RA 48, RV 120, OL 778(a), PL 647(b+c), VL 1171, VL 2665(a), Mainz 463, München 577, Napoli 20, Wien 5474, GW 5728-5736, GW M29935-M29936 folgt* eos
[xxxx] antequam *fehlt Bonn 871, Mainz 463, Napoli 20*
[yyyy] non *fehlt VL 2665(b)*
[zzzz] non remotis *fehlt VL 1171;* remotis *Paris 5223* remotas
[aaaaa] non *fehlt Mainz 463*
[bbbbb] iam *fehlt Paris 8604; PL 647(a)* non
[ccccc] decesserint *Berlin 861, IM 1296, RA 48, PL 647(e)* decesserunt
[ddddd] eos *fehlt Berlin 861, BL 2850, PL 647(e), VL 2665(b), VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, München 3871, Napoli 12, Paris 5223, Paris 8604, Stuttgart 61, Wien 5474, Wolfenbüttel 75; Prag 39* eorum
[eeeee] ibidem - contigerit *fehlt Innsbruck 636*
[fffff] de medio *fehlt München 14533*
[ggggg] de - submoveri *fehlt VL 2665(b);* submoveri *fehlt Wien 5474; München 8457* subveniri*; München 14533, Prag 39* se moveri*; Napoli 12* moveri

(3) Rursus monasteria, prioratus[a], decanatus[b], dignitates, personatus[c], administrationes, officia, canonicatus, prebendas et ecclesias ceteraque beneficia ecclesiastica[d] secularia et regularia cum cura vel sine cura, quecumque[e] et qualiacumque fuerint[f], etiamsi ad illa persone consueverint[g] seu debuerint[h] per electionem[i] aut quemvis alium modum assumi, que[j] promoti[k] per

eundem predecessorem vel eius auctoritate	nos et auctoritate nostra

ad patriarchalium, archiepiscopalium[l] et episcopalium ecclesiarum nec non[m] monasteriorum[n] regimina obtinebant tempore promotionum[o] de ipsis factarum[p], nunc[q] quocumque modo[r] vacantia

et, que[s] per nos vel auctoritate nostra in posterum[t] ad[u] eadem regimina promovendi[v] tempore promotionis huiusmodi obtinebunt[w], quovis modo[x]	vel

in posterum[y] vacatura[z] nec non etiam[aa], que[bb] per[cc] assecutionem pacificam quorumcumque prioratuum[dd],

dignitatum,	

personatuum[ee], officiorum, canonicatuum[ff], prebendarum, ecclesiarum ac beneficiorum aliorum per nos

vel eundem Iohannem[gg] predecessorem seu	sive

auctoritate litterarum nostrarum[hh]

vel ipsius Iohannis[ii] predecessoris[jj]	immediate

collatorum et conferendorum[kk] in posterum[ll]

	, preterquam si virtute[mm] gratie expectative assecutio fiat,

nunc vacantia[nn] et in antea vacatura[oo] - plena super[pp] premissis[qq] omnibus et singulis cum fratribus[rr] nostris collatione[ss] prehabita et matura deliberatione secuta[tt] - ordinationi, dispositioni ac provisioni[uu] nostre

, donec[vv] miserationis[ww] divine[xx] clementia[yy] nos universalis ecclesie regimini presidere[zz] concesserit,	usque ad quinquennium

de ipsorum fratrum

	nostrorum[aaa]

consilio[bbb] auctoritate apostolica[ccc] reservamus, decernentes ex nunc[ddd] irritum et inane, si secus super premissis[eee] et quolibet

eorum	eorundem[fff]

per quoscumque[ggg] quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari, non obstantibus[hhh] quibuscumque constitutionibus[iii] a predecessoribus[jjj] nostris Romanis pontificibus[kkk] editis[lll], quatenus obsistere[mmm] possent[nnn] super[ooo] enarratis[ppp] articulis[qqq] vel[rrr] alicui seu aliquibus eorundem[sss]

.	dicto quinquennio durante, alias autem constitutiones et reservationes contrarias per nos factas seu[ttt] in Cancellaria observari[uuu] mandatas[vvv] revocantes[www].
Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reservationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius[xxx] se noverit incursurum. Datum Avinione[yyy], III[zzz] idus ianuarii pontificatus nostri[aaaa] anno primo[bbbb1].	Nulli ergo hominum etc.[cccc]

[1] *1335 Januar 13.*

[a] prioratus *fehlt Berlin 661, Ross. 1035*
[b] decanatus *GW 5730* deconatus *(!)*
[c] personatus *fehlt PL 647(e), Innsbruck 636*
[d] ecclesiastica *fehlt PL 647(c), VL 2665(b)*
[e] quecumque *München 8457* quorumcumque
[f] ecclesias ceteraque - fuerint *fehlt VL 1171*
[g] etiamsi - consueverint *fehlt München 577*
[h] seu debuerint *fehlt VL 2665(b)*
[i] seu - electionem *fehlt Napoli 20;* electionem *GW 5728* electionen *(!)*
[j] que *PL 647(b+c), VL 2665(b), München 577, München 14533, Napoli 20, Stuttgart 61, Wien 5474, GW M27137* qui
[k] promoti *fehlt Bonn 871, Mainz 463, Paris 5223; Graz 708* pro motu
[l] archiepiscopalium *fehlt München 14533, GW 5732-5736*
[m] ad patriarchalium- non *Bonn 871, Mainz 463* ac etiam*;* patriarchalium - non *fehlt RV 120, VL 1171*
[n] monasteriorum *PL 647(a)* monasteria
[o] promotionum *Mainz 463* prestimoniorum
[p] factarum *fehlt VL 2665(b)*
[q] nunc *GW M27137* nec non
[r] quocumque modo *fehlt Bamberg 68, RA 120, VL 1171, GW 5728-5736, GW M29935-M29936, FRIEDBERG; Paris 5223 folgt* in antea
[s] que *Bamberg 68, GW 5728-5736, GW M29935-M29936, FRIEDBERG* qui
[t] in posterum *fehlt München 8457*
[u] ad *Paris 5223* ab
[v] promovendi *VL 2665(b), GW M27137* promovendum
[w] obtinebunt *Berlin 661, Berlin 861, Arm. 82, BL 2825, BL 2850 PL 647(a-e), Ross. 1035, VL 2665(a+c), VL 3984, VL 4990, VL 6343, Firenze 45, Graz 708, Innsbruck 636, Köln 25b, Mainz 39, München 3871, München 8457, Paris 4172, Paris 5223, Paris 8604, Prag 39, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75, GW M27137* obtinerent*; Bonn 871, OL 778(a), PL 685, VL 1171, München 577, München 14533, Napoli 20, Paris 14457(a+b), Wien 5474* obtinebant*; VL 2665(b)* obtinuerunt*; Mainz 463* obediebant
[x] modo *fehlt Graz 708*
[y] ad eadem - posterum *fehlt Bonn 871*
[z] quovis modo - vacatura *fehlt Bamberg 68, RV 120, VL 1171, GW 5728-5736, GW M29935-M29936, FRIEDBERG*
[aa] etiam *VL 1171* ecclesia

[bb] que *fehlt Berlin 661, Berlin 861, PL 647(e), Ross. 1035, Innsbruck 636, Köln 25b, München 3871, München 8457, Napoli 20, Paris 5223, Paris 8604, Wien 5474, GW M27137*
[cc] que per *Mainz 463* qui
[dd] prioratuum *fehlt Mainz 463*
[ee] personatuum *fehlt PL 647(c)*
[ff] officiorum canonicatuum *fehlt GW M27137;* canonicatuum *Bonn 871, Mainz 463* conventuum*; Bamberg 68, BL 2850, VL 6343, Innsbruck 636, Paris 5223, GW 5728-5736, GW M29935-M29936 folgt* et
[gg] Iohannem *fehlt Paris 8604*
[hh] nostrarum *PL 647(c)* nostra
[ii] Iohannis *fehlt Berlin 661, Berlin 861, Arm. 82, IM 1296, BL 2825, BL 2850, OL 778(b), PL 647(a+e), PL 685, Ross. 1035, VL 2665(b), VL 3984, VL 4990, VL 6343, Graz 708, Innsbruck 636, Köln 25b, Mainz 39, München 3871, München 14533, Napoli 12, Paris 5223, Paris 8604, Paris 14457(a+b), Prag 39, Reims 771, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[jj] ipsius - predecessoris *GW M27137* eorum predecessorum
[kk] auctoritate - conferendorum *fehlt GW M29935*
[ll] in posterum *fehlt* M*ERCATI(a); München 577 folgt* postquam si virtute gratie expectative assecutus fiet
[mm] virtute *PL 647(b)* vigore
[nn] Iohannis - vacantia *fehlt München 8457*
[oo] et in antea vacatura *fehlt Berlin 861*
[pp] super *MERCATI(a)* sub
[qq] premissis *fehlt München 8457*
[rr] cum fratribus *fehlt PL 647(b); BL 2850* confratribus
[ss] collatione *fehlt PL 647(b), Wien 5474; GW M27137* in collatione
[tt] secuta *Graz 708* secura
[uu] ac provisioni *fehlt PL 647(a), München 8457, Stuttgart 61;* provisioni *Mainz 463* promissioni
[vv] et matura - donec *VL 2665(b)* quamdiu
[ww] miserationis *GW M27137* miseratione
[xx] divine *PL 647(e), VL 2665(b)* divina
[yy] miserationis - clementia *PL 647(c), VL 2665(b), München 8457* miseratione divina clementia*; München 577* miserationi divine clementie*;* clementia *Paris 5223* clementie
[zz] regimini presidere *GW M27137* regimen possidere
[aaa] nostrorum *fehlt PL 647(c)*
[bbb] consilio *PL 647(b)* consensu*; VL 2665(b), Innsbruck 636, Napoli 20, Paris 14457(b), GW 5731-5734* concilio
[ccc] apostolica *VL 2665(b)* nostra
[ddd] nunc *Paris 14457(a+b), Reims 771* tunc
[eee] premissis *GW M27137* his *(!); PL 647(e), Paris 5223, Paris 8604* hiis premissis
[fff] quolibet eorundem *PL 647(b)* quomodolibet eorum*;* eorundem *PL 647(c)* eorum
[ggg] per quoscumque *PL 647(b)* pro quocumque
[hhh] obstantibus *GW 5731* nbstantibus *(!)*
[iii] constitutionibus *Bonn 871, MERCATI(a)* consuetudinibus
[jjj] a predecessoribus *fehlt VL 2665(b), Graz 708, GW M27137;* predecessoribus *Prag 39* predictis
[kkk] nostris Romanis pontificibus *GW M27137* Roman(orum) pontificum
[lll] editis *München 577, GW M29935* edictis
[mmm] obsistere *PL 647(b)* obstare*; Wien 5474* consistere
[nnn] possent *PL 647(b), GW M27137* possint
[ooo] super *RA 48, PL 647(a+c)* supra*; MERCATI(b)* superius
[ppp] enarratis *GW M27137* enumeratis
[qqq] articulis *fehlt Prag 39*
[rrr] vel *RA 120* ne
[sss] Rursus - eorundem *fehlt PL 647(d), VL 2665(c);* eorundem *PL 647(c), GW M27137* eorum
[ttt] seu *PL 647(d), VL 2665(c)* sed
[uuu] observari *PL 647(b+d), VL 2665(c)* servari
[vvv] *PL 647(d), VL 2665(c), MERCATI(a) folgt* quoad beneficia in futurum vacatura
[www] alias - revocantes *fehlt PL 647(c)*
[xxx] eius *fehlt GW M27137*
[yyy] Avinione *fehlt VL 2665(b); GW M27137* Avinioni
[zzz] III *Bamberg 68, München 577, München 14533, GW 5728-5734, GW M27137, GW M29935-M29936* tertio

[aaaa] pontificatus nostri *fehlt RA 48, RV 120, OL 778(a), VL 6343, Firenze 45, Stuttgart 61, Wien 5474*
[bbbb] super premissis - primo *fehlt München 3871;* Datum - primo *fehlt Paris 5223, Paris 8604;* Avinione - primo *fehlt Reims 771; Wolfenbüttel 75* etc.*;* pontificatus - primo *fehlt BL 2850, PL 647(e), Innsbruck 636, Köln 25b; VL 3984* etc.*;* primo *VL 1171* I*; GW 5731-5734* MCCCXXXV*; GW 5735-5736* MCCCXXV *(!); Bamberg 68, GW 5728-5730, GW M29936 folgt* MCCCXXXV*; GW M29935 folgt* MCCCCXXXV *(!)*
[cccc] Nulli - etc. *fehlt PL 647(d), VL 2665(c)*

***35Ka. BL 2825**, fol. 59r (am rechten Rand); **OL 778**, fol. 27r (am rechten Rand); **VL 3984**, fol. 76v (am linken Rand); **Firenze 45**, fol. 11rb (im Anschluss an die Marginalie zu Nr. 35B); **Graz 708**, fol. 325r (am linken Rand); **Mainz 39**, fol. 294r (am rechten Rand); **Druck:** Tangl, Neue Forschungen S. 557.*

Urban V.[1]

Similem[a] huic[b] fecit dominus[c] Urbanus V[d] videlicet II nonas novembris pontificatus sui anno primo[e2].

[1] *= Urban V. Nr. 7.*
[2] *1362 November 4.*

[a] Similem *Firenze 45* Et similem
[b] huic *fehlt BL 2825, VL 3984, Firenze 45, Graz 708, Mainz 39*
[c] dominus *fehlt BL 2825*
[d] V *VL 3984, Firenze 45, Mainz 39* papa quintus
[e] videlicet - primo *fehlt BL 2825, VL 3984, Firenze 45, Graz 708*

***35Kb. PL 685**, fol. 94r; **VL 3984**, fol. 77r; **Firenze 45**, fol. 11rb; **Mainz 39**, fol. 294r; **Prag 39**, fol. 435v (nach Nr. 35B); **Stuttgart 61**, fol. 427r (alle anderen am rechten Rand mit Verweis auf* privationem *von Nr. 35B).*

Urban V.

PL 685, VL 3984, Firenze 45, Mainz 39, Prag 39.	*Stuttgart 61.*
Nota, quod dominus Urbanus V[a] declaravit et mandavit, quod sub hac dictione „Privationem“ includeretur etiam amotionem.	Urbanus V declaravit, quod sub hac dictione „Privationem“ deberet includi dictio amotionem.

[a] V *Prag 39* quintus

***35Kc. PL 647**, fol. 198r (am rechten Rand auf der Höhe von* camerarii, vicecancellarii *etc.).*

Urban V.[1]

Urbanus V in certa sua regula reservavit etiam beneficia subcollectorum[a].

[1] *= Urban V. Nr. 7.*

[a] *Layoutendnote*

***35Kd. OL 778**, fol. 27r (am rechten Rand nach 35Ka); **Paris 14457**, fol. 276v (nach Nr. 35B).*

Gregor XI.[1]

Similem fecit dominus Gregorius, III nonas ianuarii pontificatus sui[a] anno primo[2], post assumptionem[3] suam et ante coronationem[4], sed de subcollectoribus voluit deliberare. Postea, II kalendas iulii pontificatus sui anno primo[5], idem fecit de subcollectoribus ita videlicet, quod in qualibet diocesi non sit nisi unus subcollector[b].

---

[1] *Vgl. Urban V. Nr. 7Ka und 7Kb. Eine entsprechende Konstitution Gregors XI. lässt sich nicht nachweisen.*
[2] *1371 Januar 3.*
[3] *1370 Dezember 30.*
[4] *1371 Januar 5.*
[5] *1371 Juni 30.*

---

[a] pontificatus sui *fehlt OL 778*
[b] post - subcollector *fehlt OL 778*

***35Ke. Berlin 661**, fol. 168r; **BL 2825**, fol. 59v (am Rand mit Verweis auf* vacatura *von Nr. 35B); **PL 647**, fol. 67v (im Anschluss an Nr. 35B); **PL 685**, fol. 94v (am Rand mit Verweis auf* vacatura *von Nr. 35B); **Ross. 1035**, fol. 23r (nach Nr. 35B); **VL 4990**, fol. 19r (nach Nr. 35B, mit Nr. 35Kg zu einer Regel verschmolzen); **Graz 708**, fol. 325r (am linken Rand); **Mainz 39**, fol. 295r (am rechten Rand); **Prag 39**, fol. 435v (nach Nr. 35Kf).*

Gregor XI.[1]

Similem reservationem fecit dominus Gregorius papa[a] XI videlicet[b] II[c] kalendas ianuarii ante[d] coronationem[e2] ipsius[f] anno domini millesimo[g] CCCLXXI[h3].

---

[1] *Vgl. Urban V. Nr. 7Ka.*
[2] *1371 Januar 5.*
[3] *1370 Dezember 31.*

---

[a] papa *fehlt Prag 39*
[b] videlicet *fehlt Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[c] II *PL 685* 2[a]
[d] ante *fehlt PL 685, Prag 39*
[e] ante coronationem *BL 2825* die coronationis
[f] ipsius *Berlin 661, Ross. 1035* suam
[g] millesimo *Berlin 661, BL 2825, PL 685, Graz 708, Mainz 39, Prag 39* M
[h] coronationem - CCCLXXII *fehlt PL 647, VL 4990*

***35Kf. BL 2825**, fol. 59r (am unteren Rand); **PL 685**, fol. 94v; **VL 3984**, fol. 77r; **Firenze 45**, fol. 11rb; **Prag 39**, fol. 435v (nach Nr. 35Kb); **Stuttgart 61**, fol. 472r; **Trier 987**, fol. 27v (alle anderen am Rand mit Verweis auf* commensalium *von Nr. 35B).*

Urban VI.[1]

Dominus noster[a] dominus[b] Urbanus papa VI[c] declaravit, Ianue[2], XVI kalendas ianuarii pontificatus sui[d] anno VIII[e3], constitutionem predictam extendere se[f] ad omnia beneficia familiarum suorum, ut sint generaliter reservata, dummodo fuerint continui commensales vel de librata[g] sua vel cantores[h] capelle sue.

---

[1] *Vgl. Urban VI. Nr. 33.*
[2] *Genua, Ligurien, Italien.*
[3] *1385 Dezember 17.*

[a] dominus noster *fehlt Firenze 45*
[b] dominus *fehlt PL 685, Prag 39*
[c] Dominus - VI *Stuttgart 61* Urbanus VI*;* VI *PL 685, Prag 39* sextus
[d] ianuarii - sui *fehlt Stuttgart 61*
[e] VIII *PL 685* 9*; Prag 39* octavo
[f] predictam - se *Stuttgart 61* extendere
[g] de librata *Stuttgart 61* deliberata*;* librata *PL 685* liberata
[h] cantores *Trier 987* cantorum

***35Kg. Berlin 661**, fol. 168r; **BL 2825**, fol. 60r (am oberen Rand); **PL 647**, fol. 67v (nach Nr. 35Ke); **PL 685**, fol. 94v (am linken Rand nach 35Ke); **Ross. 1035**, fol. 23r (nach 35Ke); **VL 4990**, fol. 19r (nach Nr. 35Ke); **Mainz 39**, fol. 295r (am rechten Rand nach 35Ke); **Prag 39**, fol. 435v (nach Nr. 35Ke).*

Urban VI.

Similem fecit dominus[a] Urbanus papa[b] VI[c] videlicet die coronationis sue[1].

[1] *1378 April 18.*

[a] Similem - dominus *fehlt PL 647, VL 4990*
[b] dominus - papa *PL 685* Urbanus*;* papa *fehlt Prag 39*
[c] VI *Prag 39* sextus

36.

***36A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r; **VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 57r; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 783 Nr. 1361.*
Item statuit, eodem anno, quod nullus in ordine mendicantium professus ad ordines nigrorum monachorum vel Cisterciensium possit transire sine sedis apostolice licentia speciali. Littera „Regularem vita‹m› professis“.	REGULAREM VITAM[a]. Nullus mendicantium possit sine speciali licentia pape transire ad ordinem monachorum nigrorum et Cisterciensium.

[a] Regularem vitam *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*

***36B. Bonn 871**, fol. 14v; **Arm. 82**, fol. 45v; **RA 48**, fol. 28r Nr. 30 (Rubrik), fol. 372v; **RA 74**, 9v (Rubrik), fol. 192r-192v; **RA 77**, fol. 12r Nr. 141 (Rubrik), fol. 289v-290r; **RV 119 Rubr**., fol. 1v Nr. 30; **RV 119**, fol. 16r-16v; **BL 2825**, fol. 41r-41v; **BL 2850**, fol. 23v; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 16v; **VL 1171**, fol. 105v-106r; **VL 2548**, fol. 52ra-52rb; **VL 6343**, fol. 45v-46r; **Firenze 45**, fol. 7va; **Mainz 39**, fol. 278r; **Mainz 463**, fol. 62v-63r; **Napoli 12**, fol. 43v; **Paris 4172**, fol. 45r (kollationiert); **Prato 1787**, fol. 90v; **Stuttgart 61**, fol. 418v (= a), fol.*

*455v-456r (= b); **Trier 987,** fol. 15v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 27r-27v; **Druck: B**R 4 S. 328f. Nr. 3; Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 46f. Nr. 75 (nach RV 119); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 214 Nr. 2450. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. Brown, Extravagantes S. 406-411 Nr. 11.*

Decernitur, ne quis cuiusvis ordinis mendicantium professor ad monachorum nigrorum et Cisterciensem ordines sine Romani pontificis licentia valeat se transferre[a].

Alle anderen Textzeugen.	*RA 74.*	*RA 77.*
	‹Clemens episcopus servus servorum Dei›. Ad perpetuam rei memoriam. Tenorem quarundam litterarum felicis recordationis Benedicti pape XII predecessoris nostri in	
	eiusdem registro repertum de verbo ad verbum	registro ipsius predecessoris repertum ad dilecti filii .. abbatis monasterii Tuiciensis ordinis sancti Benedicti Coloniensis[b1] diocesis supplicationis instantiam de registro ipso de verbo ad verbum transcribi et
	presentibus annotari fecimus, qui talis est:	

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Regularem vitam professis sic[c] expedit subtrahi omnem inquietudinis et turbationis[d] materiam, quod in contemplationis suavitate[e] quiescere valeant et tranquillum[f] Domino reddere[g] famulatum. Cum igitur ex eo, quod professores ordinum mendicantium ad monachorum nigrorum et Cistercien(sis) ordines consueverunt plerumque transire, multas in dictis ordinibus turbationes[h], infestationes, molestias, damna et scandala provenisse[i] experientia doceat[j] manifeste, nos hiis ex debito pastoralis[k] officii pro futuro tempore occurrere cupientes de consilio fratrum nostrorum decernimus, ne quis[l] cuiusvis ordinis mendicantium professor ad[m] aliquem dictorum duorum ordinum quoquo modo transire valeat sine Romani pontificis licentia speciali plenam et expressam faciente de constitutione huiusmodi mentionem[n], non obstantibus privilegiis apostolicis quibuscumque concessis in contrarium dictis ordinibus[o] mendicantium seu eorum[p] prelatis aut aliquibus eorundem, que quoad hoc nullius ex nunc[q] fore[r] decernimus[s] firmitatis[t]. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre

---

[1] *Deutz, Nordrhein-Westfalen, Deutschland*

constitutionis[u] infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione[v], IIII[w] nonas[x] iulii[y] pontificatus nostri[z] anno primo[aa2].

	Decernimus itaque tenorem eundem taliter annotatum illam fidem ubique tam in iudicio quam extra iudicium posse facere et habere ac eandem vim eundemque vigorem ubique per omnia obtinere, quas et quam originales littere dicti predecessoris exinde confecte possent facere ac haberent et etiam obtinerent, si forent exhibite vel ostense, ac eidem tenori stetur firmiter in omnibus, sicut staretur eisdem originalibus litteris, ubicumque fuerit exhibitus vel ostensus. Nulli ergo etc. nostre reservationis, inhibitionis et constitutionis infringere etc. Datum Avinione, X kalendas februarii anno secundo[3].	Ceterum, ut earundem litterarum tenor predictus sic insertus omnimodam rei seu facti certitudinem faciat, apostolica auctoritate decernimus, ut illud idem robur eamque vim eundemque vigorem dictus tenor per omnia habeat, quem haberent originales littere supradicte, et eadem prorsus eidem tenori fides adhibeatur, quandocumque et ubicumque sive in iudicio vel alibi, ubi fuerit exhibitus vel ostensus, et eidem stetur firmiter in omnibus, sicut eisdem originalibus litteris staretur, si forent exhibite vel ostense. Per hoc autem nullum ius de novo alicui acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari. Nulli ergo etc. nostre constitutionis et voluntatis infringere etc. Datum apud Villamnovam Avinionensis[4] diocesis, VI kalendas octobris anno tertio[5].

[2] *1335 Juli 4.*
[3] *1344 Januar 23.*
[4] *Villeneuve-les-Avignon, Languedoc-Roussillon-Midi-Pyrénées, Frankreich.*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

---

[5] *1344 September 26.*

[a] Decernitur - transferre *OL 778; Bonn 871, VL 1171* De religiosis paupertatum*; Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Paris 4172, Stuttgart 61(a)* Ne quis mendicantium intret ordines Cisterciensium aut monachorum nigrorum sine dispensatione pape*; RA 48, RV 119* Ad futuram rei memoriam ordinatur, ne quis ordinum mendicantium professor transire valeat ad aliquem ordinum Cisterciensis et monachorum nigrorum*; RA 74* Ad perpetuam rei memoriam exemplatur et annotatur tenor cuiusdam constitutionis domini Benedicti pape XII, qua cavetur, ne mendicantes ad ordinem monachorum nigrorum se transierint*; RA 77* Ad perpetuam rei memoriam annotantur quedam littere domini Benedicti pape XII ad supplicationem abbatis monasterii Tuiciensis Cracoviensis *(!)* diocesis*; Mainz 463* De religiosis paupertatum. Alias sit constitutio, quod nullus de mendicantium ordine vadat ad ordinem non mendicantium*; Napoli 12* Decernitur, ne quis cuiusvis ordinis mendicantium professor ad monachorum nigrorum et Cisterciensium ordinis *(!)* sine Romani pontificis licentia valeat se transferre*; Prato 1787* Constitutio Benedicti pape XI *(!)*, quod fratres mendicantes non possint ad monachorum ordines pertransire*; Stuttgart 61(b)* Contra mendicantes transeuntes ad ordinem sancti Benedicti vel Cisterciensium*; Trier 987* Ad mendicantes transire volentes etc. faciant mentionem de constitutione presenti*; Wolfenbüttel 75* Constitutio Benedicti, ne quis mendicantium intret ordinem Cistercien(sium) aut monachorum nigrorum*;* sine - pape *fehlt BL 2850, VL 6343*

[b] Coloniensis *RA 77* Cracoviensis

[c] sic *Bonn 871, VL 2548* sicut

[d] et turbationis *fehlt Prato 1787*

[e] suavitate *BL 2850, VL 6343, Stuttgart 61(a), Wolfenbüttel 75* suavitatis

[f] tranquillum *Firenze 45* tranquillo

[g] reddere *Firenze 45* reddit

[h] turbationes *BL 2850, VL 6343, Stuttgart 61(a), Wolfenbüttel* perturbationes

[i] provenisse *BL 2850, VL 6343, Firenze 45, Mainz 463, Prato 1787, Stuttgart 61(a+b), Wolfenbüttel 75* pervenisse

[j] experientia doceat *Bonn 871, VL 2548* docetur

[k] pastoralis *Bonn 871, VL 2548* pastoris

[l] ne quis *fehlt Stuttgart 61(b)*

[m] ad *fehlt OL 778*

[n] mentionem *VL 1171* intentionem

[o] dictis ordinibus *Bonn 871, VL 2548* edictis ordinum

[p] eorum *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61(a+b), Trier 987, Wolfenbüttel 75* ipsorum

[q] ex nunc *fehlt OL 778*

[r] fore *fehlt BL 2850, VL 6343*

[s] fore decernimus *fehlt Wolfenbüttel 75*

[t] que quoad - firmitatis *fehlt Bonn 871, VL 2548*

[u] *VL 1171 folgt* et voluntatis

[v] Avinione *Bonn 871, VL 2548, Mainz 463* apud Pontem Sorgie Avinionensis diocesis

[w] IIII *BL 2850, VL 6343* quarto

[x] nonas *Bonn 871, VL 2548* idus*; Arm. 82* novembris

[y] iulii *Mainz 463* ianuarii

[z] pontificatus nostri *fehlt RV 119, OL 778;* nostri *fehlt Arm. 82, BL 2825, VL 1171, Mainz 39 (nachgetragen), Paris 4172*

[aa] dictis ordinibus - primo *fehlt Prato 1787;* Datum - primo *fehlt Stuttgart 61(a), Wolfenbüttel 75;* primo *VL 1171* I

37.

***37A. Halle 76**, fol. 114r.*	***Berlin 661**, fol. 164r; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r; **VL 4990**, fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 57r; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 782 Nr. 1358.*
	SUPER GREGEM[b].

Item revocavit omnes commendas factas non cardinalibus illa vice reservans collationem earum. Littera „Super gregem dominicum[a]".	Revocat omnes commendas quorumcumque preterquam cardinalium.

[a] gregem dominicum *Halle 76 grege* dominico
[b] Super gregem *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*

***37B. Bonn 871**, fol. 1v-2r; **Arm. 82**, fol. 62v-63r; **RA 48**, fol. 28r Nr. 34 (Rubrik), fol. 376r; **RV 119 Rubr.**, fol. 1v Nr. 34; **RV 119**, fol. 18v; **BL 2825**, fol. 53r-53v (= a), fol. 56v-57r (= b); **BL 2850**, fol. 35v-36r (= a), fol. 39r (= b); **OL 778**, fol. 3r (Rubrik) (= a), fol. 3v (Rubrik) (= b), fol. 23v-24r (= a), fol. 26r (= b); **VL 1171**, fol. 106r; **VL 3984**, fol. 73r (= a), fol. 75v (= b); **VL 6343**, fol. 55r-55v (= a), fol. 57v-58r (= b); **Firenze 45**, fol. 10ra-10rb; **Mainz 39**, fol. 289r (= a), fol. 292r-292v (= b); **Mainz 463**, fol. 59r-59v; **Napoli 12**, fol. 52r-52v (= a), fol. 55r-55v (= b); **Paris 4172**, fol. 60v-61r (= a), fol. 65v-66r (= b); **Stuttgart 61**, fol. 422v (= a), fol. 424r-424v (= b); **Trier 987**, fol. 23v (= a), fol. 26r-26v (= b); **Wolfenbüttel 75**, fol. 40v-41r (= a), fol. 44v-45r (= b); **Druck**: LUX, Constitutionum S. 70 Nr. 18 (nach BL 2825); **Regest:** Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 34f. Nr. 57; Benoît XII, Lettres communes 1 S. 214 Nr. 2447; Lettres de Benoît XII S. 48 Nr. 136. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 14.*

DOMINUS BENEDICTUS PAPA REVOCAT COMMENDAS ECCLESIARUM ETC. EA DISPOSITIONI SUE RESERVANDO[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Super gregem dominicum nostre[b] vigilantie divinitus creditum vigilis speculatoris[c] officium, prout nobis desuper[d] conceditur, exercentes ad[e] universas orbis ecclesias tam seculares quam etiam regulares aciem[f] interne[g] considerationis extendimus et opportune[h] provisionis remedia paterne diligentie studiis adhibemus[i]. Suadentibus igitur[j] certis rationabilibus causis cum fratribus[k] nostris[l] consulta[m] et digesta deliberatione[n] prehabita omnes commendas de quibusvis[o] cathedralibus ecclesiis seu monasteriis aut quibuslibet prioratibus, locis religiosis nec non dignitatibus, personatibus[p], officiis[q] vel beneficiis ecclesiasticis secularibus et regularibus quorumcumque ordinum, quibuscumque nominibus censeantur, a[r] quibuslibet predecessoribus nostris Romanis pontificibus quibuscumque[s] personis[t], cuiuscumque status[u], ordinis vel conditionis existant, per litteras apostolicas vel earum auctoritate sub quavis forma seu conceptione[v] verborum factas - illis[w] commendis[x] de ecclesiis, que tituli cardinalium[y] fore noscuntur, ac[z] de prefatis[aa] monasteriis, prioratibus, locis, dignitatibus, personatibus, officiis et beneficiis[bb] per eosdem[cc] predecessores eisdem[dd] fratribus nostris sancte Romane ecclesie cardinalibus, qui nobiscum regiminis[ee] universalis ecclesie onera[ff] partiuntur[gg], factis[hh] dumtaxat exceptis - de ipsorum fratrum[ii] consilio et apostolice potesta-

tis[jj] plenitudine penitus[kk] revocamus[ll] et[mm] viribus[nn] vacuamus et nihilominus ecclesias, monasteria, prioratus, loca, dignitates, personatus, officia et beneficia[oo] supradicta ordinationi et dispositioni nostre[pp] hac vice auctoritate apostolica reservamus, decernentes ex nunc[qq] fore[rr] irritum et inane, si secus super[ss] hiis per quoscumque quavis[tt] auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre revocationis, vacuationis[uu], reservationis[vv] et constitutionis[ww] infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, XV kalendas iunii[xx] pontificatus nostri[yy] anno primo[zz1].

---

[1] *1335 Mai 18.*

---

[a] Dominus - reservando *OL 778(a); Bonn 871* Reservatio commendarum Camere domini nostri pape reservatarum*; Arm. 82, BL 2825(a), BL 2850(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Firenze 45, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a), Wolfenbüttel 75(a)* Benedictus *(Arm. 82, Paris 4172* Hic Benedictus*; Napoli 12* Dominus papa Benedictus*)* revocat commendas ecclesiarum et monasteriorum*; RA 48, RV 119* Ad perpetuam rei memoriam revocantur omnes commende facte de quibuscumque beneficiis quibuslibet personis ecclesiasticis, dominis cardinalibus dumtaxat exceptis*; BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4172(b), Wolfenbüttel 75(b)* Revocatio commendarum et earum *(Ol 778(b), Napoli 12* earundem*)* reservatio*; VL 1171* De commendis revocatis*; Mainz 463* Revocatio commendarum Camere domini pape reservati *(!); Napoli 12(a) folgt* etc. dispositioni sue reservando*; BL 2850(b), VL 6343(b) am Rand* Repetita superius

[b] gregem - nostre *Bonn 871* grege dominico nostro

[c] speculatoris *Napoli 12(b)* speculationis

[d] desuper *fehlt Wolfenbüttel 75(b)*

[e] ad *fehlt Mainz 463*

[f] aciem *VL 1171* etiam

[g] aciem interne *fehlt Bonn 871;* interne *BL 2850(b), Mainz 463* eterne

[h] opportune *BL 2850(b)* opportuna

[i] adhibemus *Stuttgart 61(a)* exhibemus

[j] igitur *Bonn 871* quibusdam

[k] cum fratribus *BL 2850(b), VL 6343(b)* confratribus

[l] nostris *fehlt OL 778(a), Paris 4172(a)*

[m] consulta *VL 1171* consultis

[n] deliberatione *Stuttgart 61(a)* liberatione

[o] quibusvis *Mainz 463* quibus*; Stuttgart 61(a+b)* quibusdam

[p] personatibus *fehlt Stuttgart 61(a); BL 2850(a)* personis

[q] officiis *fehlt Trier 987(a)*

[r] a *VL 1171* ac

[s] quibuscumque *fehlt BL 2825(b), BL 2850(b), OL 778(b), VL 3984(b), VL 6343(b), Mainz 39(b), Napoli 12(b), Paris 4121(b), Stuttgart 61(b), Trier 987(b), Wolfenbüttel 75(b)*

[t] personis *fehlt Arm. 82, BL 2825(a), BL 2850(a), OL 778(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Firenze 45, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Stuttgart 61(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)*

[u] *BL 2850(b), VL 3984(b), VL 6343(b) folgt* gradus

[v] conceptione *VL 3984(b)* contentione*; Mainz 463* concessione

[w] illis *Stuttgart 61(b)* vel*; Wolfenbüttel 75(a)* illas

[x] commendis *Arm. 82, BL 2825(a), BL 2850(a), OL 778(a), VL 3984(a), VL 6343(a), Firenze 45, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Trier 987(a), Wolfenbüttel 75(a)* commendas

[y] tituli cardinalium *OL 778(a)* tituli .. card(inalis)

[z] de ecclesiis - ac *Bonn 871, VL 1171, Mainz 463* que

[aa] prefatis *fehlt Napoli 12(b)*

[bb] et beneficiis *fehlt Napoli 12(b)*

[cc] eosdem *fehlt Mainz 463*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[dd] eisdem *Bonn 871, VL 1171, Mainz 463* venerabilibus
[ee] regiminis *Firenze 45* regimina*; Mainz 463, Stuttgart 61(b)* regimen*; Trier 987(a)* regimine
[ff] onera *fehlt BL 2850(b), VL 6343(b), Stuttgart 61(b)*
[gg] partiuntur *Bonn 871, VL 1171* supportare noscuntur*; RV 119, BL 2850(a), VL 3984(b)* patiuntur*; Mainz 463* se portare noscuntur
[hh] factis *Bonn 871, VL 1171, Mainz 463* facte fuerunt
[ii] *Mainz 463 folgt* nostrorum
[jj] potestatis *Napoli 12(a)* sedis
[kk] penitus *fehlt Bonn 871*
[ll] revocamus *VL 6343(b)* devocamus
[mm] fratrum consilio - et *fehlt Napoli 12(b)*
[nn] viribus *Mainz 463, Wolfenbüttel 75(a)* iuribus
[oo] et beneficia *fehlt Stuttgart 61(b)*
[pp] dispositioni nostre *Mainz 463* diffinitioni
[qq] nunc *Firenze 45, Mainz 463* tunc
[rr] fore *fehlt Bonn 871, BL 2850(a), OL 778(a+b), VL 6343(a), Firenze 45, Wolfenbüttel 75(b)*
[ss] super *BL 2850(b)* per
[tt] quavis *fehlt Bonn 871*
[uu] vacuationis *fehlt RV 119, VL 3984(a), Mainz 39(a), Napoli 12(a); VL 3984(b), Napoli 12(b)* vacationis
[vv] reservationis *fehlt Arm. 82, OL 778(a), VL 3984(a), Firenze 45, Mainz 39(a), Napoli 12(a), Paris 4172(a), Trier 987(a)*
[ww] revocationis - constitutionis *VL 1171* ordinationis, voluntatis et mandati
[xx] iunii *Stuttgart 61(a)* iulii
[yy] pontificatus nostri *fehlt RA 48, BL 2850(b), Firenze 45, Stuttgart 61(a)*
[zz] aciem - primo *Wolfenbüttel 75(b)* etc. per omnia ut supra*;* omnino - primo *Wolfenbüttel 75(a)* etc.*;* Avinione - primo *fehlt VL 3984(b), Mainz 463; Bonn 871* etc.*;* XV - primo *VL 1171* etc.

Die Regeln 38A bis 43 und die zweite Kopie von Nr. 30A folgen in ***Halle 76****, fol. 115r-115v, unmittelbar auf Nr. 27K und sind zeitgenössisch durchnumeriert. Auf fol. 115r sind sie mit einem Strich von links oben nach rechts unten durchgestrichen. Marginal rechts auf der Höhe von Nr. 38A steht* Infrascripte non habentur in Cancellaria.

38.

38A. Halle 76*, fol. 115r.*	***Berlin 661****, fol. 164r-164v;* ***PL 647****, fol. 73v;* ***Ross. 1035****, fol. 20v;* ***VL 4990****, fol. 23r;* ***Kassel 59****, fol. 57r.*
Item revocavit omnes ordinationes episcoporum.	EXIGIT APOSTOLATUS[a]. Prohibet fieri deinceps ordinationes, quas ordinarii facere solebant[b] in parochialibus ecclesiis, scilicet quod ibi[c] essent certe persone, que a cura essent libere, tamen haberent redditus alii[d] vicarii, qui haberent curam animarum. Et de iam[e] factis ordinat, quod, que a XXX annis facte sunt, quod cedentibus vel decedentibus personis[f] huiusmodi

	persone ipse curam habeant et vicarii sint adiutores[g] et alias ad pristinum statum revertantur. Et mandat ordinariis, ut super hoc faciant vicariis iustitie complementum.

[a] Exigit apostolatus *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[b] facere solebant *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* faciebant
[c] ibi *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* ubi
[d] alii *fehlt VL 4990; Berlin 661, PL 647, Ross. 1035 Lücke von 3 cm*
[e] de iam *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* deinde
[f] personis *Berlin 661, Ross. 1035, VL 4990* parochianis
[g] adiutores *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* coadiutores

***38B. Bonn 871,** fol. 3r-3v; **VL 1171**, fol. 114v-115r; (nicht in RA 48, 49); **VL 2548**, fol. 53ra-53rb; **Mainz 463**, fol. 60r-60v; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 823-825 Nr. 1480 (nach Kassel 62). Zur weiteren **Überlieferung** vgl. Brown, Extravagantes S. 406-411 Nr. 15. (keine Registerüberlierferung feststellbar)*

Revocatio unionum[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Exigit apostolatus nostri officium, ut[b] deformatis ecclesiis reformationem accommodam impendamus. Sane nonnullos diocesanos locorum etiam cum suis capitulis vel de ipsorum assensu accepimus[c] ordinasse, quod in quibusdam parochialibus ecclesiis eis subiectis ab olim per rectores singulos solitis[d] gubernari sint[e] quedam perpetua beneficia sine cura, prioratus vel personatus seu scolarie aut ecclesiagia vel alio nomine appellata et[f] quod in[g] dictis ecclesiis sint perpetui capellani, vicarii seu rectores, qui curam animarum[h] eisdem ecclesiis imminentem[i] soli et in solidum habeant et certam de ipsarum ecclesiarum redditibus recipiant[j] portionem quodque in ecclesiis ipsis sint alii, qui priores, personas vel quovis alio nomine se appellent, certos redditus ipsarum[k] habeant et sint a cura liberi memorata. Verum, quanta ex hiis sequatur absurditas, facile percipit, qui advertit[l], quod beneficium datur propter officium eosque non esse ferendos[m], qui complectentes commoda onera supportare recusant. Rursus ex quarundam parochialium ecclesiarum redditibus per eorum diocesanos etiam cum suis capitulis vel de eorum assensu ordinata sunt quedam beneficia sine cura, que alicubi scolarie, alibi vero ecclesiagia vel aliter iuxta voluntatem ordinantium appellantur, et propter que[n] plures ex ipsis ecclesiis ad tantam sunt paupertatem deducte, quod earum rectores non habeant, unde valeant sustentari se ipsos et alia incumbentia illis onera supportare. Immo sepe contingit, quod non inveniuntur persone idonee, que huiusmodi ecclesias seu vicarias velint recipere, sicque frequenter[o] minus idoneis conferuntur et hec pericula imminent. Super hiis igitur de opportuno remedio provi-

dere volentes ordinationes[p] deinceps fieri[q] de fratrum nostrorum consilio prohibemus, quod, si secus[r] attemptatum fuerit, irritum decernimus et inane. De iam[s] factis ordinationibus predictis sic volumus observari, ut in illis, que a XXX annis proxime preteritis citra[t] facte fuerunt, in primo casu dictis prioribus[u] et personis aliis[v], quovis nomine nuncupentur, cedentibus vel decedentibus illi[w], qui eis succedent in prioratibus, personatibus vel aliis nominibus, curam habeant animarum in dictis ecclesiis et exerceant supradictam, quam etiam prefati capellani, vicarii seu rectores non in eorum liberationem a cura, sed in eorum subsidium habeant exercere[x] et per omnia, prout ante percipiebant, sine[y] omni diminutione percipere, et quod eis cedentibus vel decedentibus[z] capellanie, rectorie seu vicarie predicte hic[aa] ipso facto cessent omnino[bb] et iamdicte[cc] ecclesie ad statum antiquum et solitum revertantur; hiis quoque[dd], qui predicta alia beneficia in utroque casu curata nunc tenent[ee], cedentibus vel decedentibus beneficia ipsa hoc ipso[ff] cessare volumus et eorum redditus[gg] hoc ipso ad ecclesias memoratas reverti; proviso nihilominus, quod scolarie, ecclesiagia vel alio nomine nuncupata a XXX annis citra facta, quod[hh] interim[ii] de eorum redditibus sic[jj] suppleantur, si necesse fuerit, in ecclesiis, a quibus decisa fuerunt, facultatum defectus, quod eorum capellani[kk], vicarii seu rectores rite[ll] cum aliis suis redditibus possint communiter vivere et onera eis incumbentia sustinere. Et hoc ipsum de aliis, qui ante XXX annos ordinata fuerunt, decrevimus[mm] observandum, precipientes districte diocesanis eisdem, quod dictis capellanis[nn], vicariis seu rectoribus se promptos exhibeant ad iustitiam super eis[oo] simpliciter et de plano et sine strepitu et figura iudicii faciendam, ad quod etiam idem rectores apostolicam sedem promptam invenient, si super hoc ad eandem duxerint recurrendum[pp]. Ceterum ex premissis nulli, cuius intersit, adimimus facultatem ordinationes impugnandi predictas, si ex[qq] iuris sollemnitate omissa vel alias iuste poterint impugnare. Datum Avinione[rr] etc.[1]

---

[1] *1335-1342 April 25.*

---

[a] Revocatio unionum *Bonn 871, Mainz 463*
[b] ut *Bonn 871* vel
[c] accepimus *VL 1171* accedimus
[d] solitis *VL 2548* solitas
[e] sint *VL 2548* sicut
[f] et *VL 1171* etiam
[g] in *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[h] *VL 1171 folgt* que
[i] imminentem *VL 1171* imminent
[j] redditibus recipiant *VL 2548* recipi aut
[k] ipsarum *Bonn 871* ipsorum
[l] advertit *VL 1171* avertit
[m] eosque - ferendos *Bonn 871, VL 2548* easque - ferendas
[n] que *fehlt Bonn 871*

[o] *VL 1171 folgt* vicariis *(?)*
[p] *Mainz 463 folgt* huiusmodi et eis similes
[q] fieri *fehlt VL 1171*
[r] si secus *Bonn 871* sicut
[s] *VL 1171 folgt* vero
[t] citra *Bonn 871* circa
[u] prioribus *Mainz 463* prioratibus
[v] aliis *VL 1171* ecclesiagiis
[w] illi *Bonn 871, Mainz 463* illis
[x] exercere *Bonn 871* extrahere
[y] sine *Mainz 463* sint
[z] vel decedentibus *fehlt Bonn 871*
[aa] hic *Bonn 871, VL 1171* hoc
[bb] omnino *Bonn 871* omnia
[cc] et iamdicte *Bonn 871* etiam dicte
[dd] quoque *Bonn 871* que
[ee] tenent *Bonn 871, VL 1171* teneant
[ff] *VL 1171 folgt* facto
[gg] hoc ipso - redditus *fehlt VL 2548*
[hh] quod *fehlt Mainz 463*
[ii] interim *VL 1171* in tantum
[jj] sic *fehlt Mainz 463*
[kk] capellani *VL 1171, VL 2548* capituli
[ll] rite *Bonn 871, VL 2548, Mainz 463* vice
[mm] decrevimus *Bonn 871, Mainz 463* decernimus
[nn] capellanis *VL 2548* capitulis
[oo] eis *Bonn 871, VL 1171* eos
[pp] recurrendum *VL 2548* detinendum
[qq] ex *fehlt Bonn 871*
[rr] Avinione *fehlt Bonn 871, VL 2548, Mainz 463*

39.

***39A. Halle 76**, fol. 115r.*	***Berlin 661**, fol. 164v; **PL 647**, fol. 73v; **Ross. 1035**, fol. 20v; **VL 4990**, fol. 23r; **Kassel 59**, fol. 57r; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 798 Nr. 1404.*
Item concessit procurationibus solitis, que ad maiorem summam ascenderunt, prohibet fieri exactionem sub censura, antequam maioritas limitetur. Littera „Pridem vobis“.	PRIDEM VOBIS[a]. Suspendit sententias legatorum in regno Francie petentes maiores summas contra prelatos et alios latas[b] inscios[c] de huiusmodi maiori summa, quousque declaratum fuerit, an dare debeant, et terminus prefixus super solutione huiusmodi advenerit.

[a] Pridem vobis *Kassel 59; Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* Pridem nobis
[b] latas *PL 647* laicos
[c] inscios *Berlin 661, Ross. 1035* inscias

39B. ***Bonn 871****, fol. 2r-2v;* ***RA 51****, fol. 352v-353r (beschädigt);* ***RV 132 Rubr.****, fol. 15r Nr. 348;* ***RV 132****, fol. 101vb-102va;* ***VL 2548****, fol. 53rb-53vb;* ***Druck:*** *Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 239f. Nr. 379 (nach RV 132);* ***Regest:*** *Benoît XII, Lettres communes 1 S. 487 Nr. 5164. Zur weiteren* ***Überlieferung*** *vgl.* *BROWN, Extravagantes communes S. 406-411 Nr. 16 (mit Incipit* Pridem nobis*).*

MODIFICATIO PROCURATIONUM DOMINUM CARDINALIUM[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei[b], dilectis filiis Petro tituli sancte Praxedis presbitero et Bertrando sancte Marie in Aquiro diacono cardinalibus apostolice sedis nuntiis. **Pridem vobis** ambobus, quos ad regnum Francie pro magnis et arduis negotiis providimus destinandos, pro expensarum vobis incumbentium oneribus facilius supportandis recipiendi vestra negotiorum huiusmodi prosecutione durante tam in presentia quam in absentia similes procurationes, quas unus de cardinalibus sancte Romane ecclesie apostolice sedis legatis vel nuntiis in dicto regno Francie pro suis[c] procurationibus recipere consuevit, que videlicet ad maiorem summam ascenderent, a venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis ac[d] dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus, decanis, prepositis, archidiaconis, archipresbiteris et aliis ecclesiarum prelatis et rectoribus ac ecclesiasticis personis religiosis et secularibus exemptis et non exemptis per nostras certi tenoris litteras ipsos prelatos et personas ecclesiasticas plenius exprimentes nec non contradictores[e] per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendi[f] liberam concessimus inter alia facultatem[g]. Nuper[h] autem ex conquestione gravi quamplurium prelatorum et aliarum personarum ecclesiasticarum[i] certarum partium regni eiusdem percepimus, quod vos seu executores per vos ad executionem collectionis seu exactionis ipsarum vobis debitarum procurationum specialiter deputati, nulla certa determinatione facta vel habita de maiori summa huiusmodi, iuxta quam vobis procurationes deberent exhiberi predicte, eosdem prelatos et personas ecclesiasticas monuistis seu per executores predictos moneri fecistis, ut procurationes ipsas in maiori summa huiusmodi infra certum eis ad hoc prefixum terminum vestris nuntiis sive procuratoribus exhiberent, nonnullis per vos seu executores eosdem adversus prelatos et personas ecclesiasticas antedictos huiusmodi vestris seu executorum ipsorum monitionibus non parentes per processus super hoc[j] habitos sententiis promulgatis, ex quibus ipsi prelati et persone ecclesiastice, cum paratos se asserant[k] dictas procurationes etiam in predicta maiori[l] summa, si de illa certitudo, quam ipsi non[m] habere se asserunt, plenior habeatur, obedienter et liberaliter exhibere, maxime propter sententias latas in eos, ut pretangitur, se multipliciter reputant aggravatos. Cum igitur procurationes dictorum legatorum seu nuntiorum in regno[n] predicto solite[o] sint hactenus, sicut intelleximus, uniformiter exhiberi, nos rationabile reputantes et

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

equum, quod de maiori summa predicta habeatur, antequam ratione illius adversus dictos prelatos et personas ecclesiasticas de illa, ut asseritur, inscios procedatur, prout melius et securius[p] fieri poterit certitudo, volumus et discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus illis summis, que uni ex eisdem cardinalibus, legatis vel nuntiis ad dictum regnum per eandem sedem transmissis pro dictis procurationibus ab eisdem prelatis et ecclesiasticis personis consueverunt exsolvi, quousque de maiori summa huiusmodi plena notitia per nos habeatur[q], contenti, processus prefatos et sententias in eis promulgatas, quantum concernunt illud, ad quod ultra summas, ut prefertur, communiter solitas[r] ratione dicte maioris summe possent ascendere, suspendatis et nihilominus, ut vobis nihil detrahatur super eadem maiori summa, cum certificari de ipsa poteritis, memoratos prelatos et personas ecclesiasticas certiores efficere ac ipsis ad exhibendum vobis, quod de illa solvendum restabit, competentem assignare terminum, si forsan iam prefixus terminus in dictis processibus nimis[s] sit artus, rei huiusmodi qualitate pensata curetis. Nos vero formidantes periculum animarum, si forte suspensio huiusmodi per vos infra prefixum[t] super solvendis vobis procurationibus terminum facta non existeret, ne prelatos[u] et personas predictos propter incertitudinem dicte[v] maioris summe sententiis latis in prefatis processibus involvi contingat, interim[w] processus prelibatos et sententias in eis promulgatas, quantum ad illam incertitudinem dicte maioris summe se possunt extendere, quousque declarata fuerit et terminus super eius solutione prestanda prefigendus, ut premissum est, advenerit, ducimus[x] auctoritate presentium suspendendos. Datum Avinione, III idus novembris pontificatus nostri[y] anno tertio[z1].

---

[1] *1337 November 11*.

---

[a] Modificatio - cardinalium *Bonn 871; RV 132* Littera patens cardinalibus nuntiis in Francia et Anglia, quod, cum ratione procurationum, quas unus cardinalis legatus consuevit recipere, que ad maiorem summam non ascendunt, eis per dominum papam concessarum, ipsi vel executores per eos deputati - nulla certa determinatione de huiusmodi maiori summa habita - processus contra prelatos et personas ecclesiasticas fecerint, nonnullas summas continentes suspenduntur huiusmodi sententie quoad dictam maiorem summam, donec per ipsos fuerit declarata

[b] *Bonn 871, VL 2548 folgt* Ad perpetuam rei memoriam

[c] *VL 2548 folgt* negotiis

[d] ac *VL 2548* a

[e] *VL 2548 folgt* et rebelles

[f] compescendi *Bonn 871* compellandi

[g] *Bonn 871 folgt* concedimus

[h] Nuper *Bonn 871, VL 2548* Nunc

[i] ecclesiasticarum *Bonn 871, VL 2548* ecclesiarum

[j] hoc *fehlt Bonn 871*

[k] asserant *Bonn 871, VL 2548* offerunt

[l] *VL 2548 folgt* forma

[m] non *fehlt Bonn 871*

[n] *Bonn 871 folgt* Francie

[o] solite *Bonn 871* solute
[p] securius *Bonn 871* seriosius
[q] habeatur *VL 2548* habetur
[r] solitas *Bonn 871, VL 2548* solutas
[s] nimis *VL 2548* nimius
[t] prefixum *Bonn 871* proximum
[u] prelatos *Bonn 871* prefatos
[v] dicte *Bonn 871, VL 2548* de
[w] interim *Bonn 871* item
[x] ducimus *Bonn 871, VL 2548* duximus
[y] pontificatus nostri *fehlt RA 51, VL 2548*
[z] tertio *Bonn 871* primo

40.

40A. Halle 76, *fol. 115r.*	***Berlin 661****, fol. 164v-165r;* ***PL 647****, fol. 74r;* ***Ross. 1035****, fol. 21r;* ***VL 4990****, fol. 23r;* ***Kassel 59****, fol. 57r;* ***Regest:*** *Nova Alamanniae 2/2 S. 820 Nr. 1468.*
Item statuit contra expectantes in forma pauperum, quod non admittantur, si grossi fructus, distributiones, redditus et proventus excedant summam in litteris nominatam. Et incipit littera „Ad providam circumspectionem“.	AD PROVIDAM[a]. Declarat, quod impetrantes in forma pauperum non possunt prebendas acceptare, ubi grossi fructus summas earundem litterarum excedunt, tamen si aliqui sunt adepti tali modo huiusmodi prebendas, non vult preiudicium generari.

[a] Ad providam *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*

40B. Bonn 871*, fol. 6r-6v;* ***Arm. 82****, fol. 77v-78v;* ***RA 55****, fol. 27r (Rubrik), fol. 138v;* ***RA 56****, fol. 39r-39v;* ***RV 129****, fol. 1v Nr. 25 (Rubrik), fol. 37r-37v;* ***RV 147 Rubr****., fol. 1r;* ***RV 147****, fol. 6v;* ***BL 2825****, fol. 66v-67v;* ***BL 2850****, fol. 48r-48v;* ***OL 778****, fol. 3v (Rubrik), fol. 32r;* ***VL 3984****, fol. 85r-85v;* ***VL 6343****, fol. 64v-65v;* ***Firenze 45****, fol. 11vb-12ra;* ***Mainz 39****, fol. 300v-301v;* ***Mainz 463****, fol. 65v-66v;* ***Napoli 12****, fol. 62r-62v;* ***Paris 4172****, fol. 77v-78r;* ***Stuttgart 61,*** *fol. 435r-436r;* ***Trier 987****, fol. 32v-33r;* ***Wolfenbüttel 75****, fol. 54r-55r;* ***Druck:*** *LUX, Constitutionum S. 76 Nr. 24 (nach BL 2825); Benoît XII, Lettres closes ... à la France Sp. 568-570 Nr. 896;* ***Regest:*** *Benoît XII, Lettres communes 2 S. 394 Nr. 9149; Lettres de Benoît XII S. 372f. Nr. 705. Zur weiteren* ***Überlieferung*** *vgl. BROWN, Extravagantes communes S. 412-417 Nr. 1 und S. 411-417 Nr. 1. Vgl. auch Clemens VI. Nr. 44B.*

QUOD IMPETRANTES IN FORMA PAUPERUM NON ADMITTANTUR IN ECCLESIIS COLLEGIATIS, IN QUIBUS GROSSI PREBENDARUM CUM DISTRIBUTIONIBUS COTIDIANIS EXCEDUNT SUMMAM IN IPSORUM LITTERARUM CONTENTAM[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ad providam circumspectionem sedis apostolice pertinere dinoscitur inter[b] personas ecclesiasticas litigiorum amputare materiam et occurrentes dubietatis[c] scrupulos submovere[d]. Nuper siquidem ad apostolatus nostri pervenit auditum, quod in nonnullis collegiatis ecclesiis fructus, redditus et proventus grossi singularium prebendarum ad decimam sunt taxati, distributiones vero seu alii redditus et proventus, quos singuli dictarum ecclesiarum canonici preter[e] grossos fructus predictos[f] percipiunt annuatim, taxati ad decimam non existunt[g] et quod in aliis plerisque ecclesiis distributiones seu proventus et redditus[h] huiusmodi sunt[i] taxati, sed grossi fructus ad decimam[j] taxati[k] nequaquam existunt, ac in multis aliis ecclesiis collegiatis nulla fructuum, prebendarum et distributionum, quas[l] eorum canonici particulariter percipiunt[m], habetur ad decimam taxatio, sed omnes fructus, redditus[n] et proventus capitulorum ecclesiarum ipsarum sunt taxati ad huiusmodi decimam in communi quodque licet fructus grossi seu distributiones, proventus et redditus singulorum canonicatuum et prebendarum dictarum ecclesiarum taxati ad decimam iuxta taxationem huiusmodi vel secundum quantitatem, que est pro illis hactenus persolvi pro decima consueta, nequaquam excedant summas contentas quoad beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura in litteris apostolicis obtentis in forma, secundum quam pro pauperibus clericis beneficiandis interdum dicta sedes scribere consuevit, tamen grossi fructus et distributiones, proventus et redditus huiusmodi taxati et non taxati insimul computati nec non[o] fructus, redditus et proventus ac distributiones singulorum canonicatuum et prebendarum dictarum ecclesiarum, in quibus ipsorum[p] particularis[q] taxatio, ut prefertur, ad decimam non habetur, quos[r] singuli canonici percipiunt annuatim, predictas summas secundum distinctionem[s] de curatis et non curatis beneficiis in litteris ipsis[t] expressam[u] excedere dinoscuntur, et quod impetrantes litteras[v] in forma premissa de canonicatibus et prebendis in ecclesiis ipsis pro tempore vacantibus summas easdem taliter[w] excedentibus sibi fecerunt et faciunt[x] per easdem litteras provideri, propter quod[y] nonnulla dubia, lites, dissentiones[z] et controversie sunt exorta. Volentes igitur super hiis litium et dubietatis cuiuslibet materiam amputare auctoritate apostolica presenti[aa] constitutione sancimus[bb], ut nulli[cc] ex eis, qui impetraverunt hactenus vel in posterum impetrabunt a prefata sede litteras in forma predicta ad canonicatus et prebendas ecclesiarum ipsarum, quorum grossi fructus, distributiones, redditus et proventus dictas summas, ut prefertur, excedunt, quomodolibet admittantur, et quod huiusmodi littere nec non processus auctoritate earum[dd] habiti et habendi ad canonicatus et prebendas eosdem nullatenus extendantur. Presentem constitutionem etiam ad lites, causas et negotia sive per appellationes vel alias quovis modo et ubicumque

premissorum occasione suborta et pendentia volentes extendi. Per constitutionem autem huiusmodi eis[ee], qui in dicta forma litteras, ut premittitur, impetraverunt et per eas sunt canonicatus et prebendas in eisdem ecclesiis pacifice assecuti, et illis etiam, qui nondum sunt ipsarum vigore beneficia assecuti, quoad alia[ff] beneficia eis per dictas litteras competentia nullum[gg] volumus preiudicium generari, decernentes irritum et inane, quidquid contra tenorem constitutionis huiusmodi attemptatum est hactenus vel in posterum contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis et voluntatis[hh] infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, X[ii] kalendas novembris pontificatus nostri[jj] anno septimo[1].

---

[1] *1341 Oktober 23*.

---

[a] Quod - contentam *OL 778; Bonn 871* Constitutio de canonicatibus et prebendis in ecclesiis collegiatis*; Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* Constitutio, quod impetrantes in forma pauperum non admittantur in ecclesiis collegiatis, in quibus grossum *(!)* prebendarum cum distributionibus cotidianis excedunt summam litterarum ipsorum*; RA 55, RV 129* Ad perpetuam rei memoriam. Fit constitutio, ut aliqui ex illis, qui impetrarunt vel impetrabunt litteras in forma pauperum, ad canonicatus et prebendas ecclesiarum collegiatarum, quorum grossi fructus, distributiones, redditus et proventus summas contentas quoad beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura in litteris apostolicis obtentis in forma, secundum quam pro pauperibus clericis beneficiandis interdum sedes apostolica scribere consuevit, nullatenus admittantur*; Mainz 463* Declaratio, ad que se non extendant gratie in forma pauperum

[b] inter *BL 2850* aut*; VL 6343* autem

[c] dubietatis *Napoli 12* dubietates

[d] submovere *BL 2850, VL 6343* summopere

[e] preter *RA 56, RV 147 propter*

[f] predictos *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Stuttgart 61*

[g] ad decimam - existunt *VL 3984* nequaquam existunt

[h] et redditus *fehlt OL 778*

[i] sunt *Stuttgart 61* fructus

[j] ad decimam *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*

[k] ad decimam - taxati *fehlt Mainz 463;* sed - taxati *fehlt Stuttgart 61*

[l] quas *fehlt Firenze 45*

[m] percipiunt *VL 3984* accipiunt

[n] redditus *fehlt VL 3984*

[o] non *fehlt Stuttgart 61*

[p] ipsorum *fehlt OL 778; Arm. 82, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Stuttgart 61* ipsarum*; Napoli 12* ipsa

[q] particularis *fehlt Stuttgart 61; Bonn 871* particulariter

[r] quos *Bonn 871, Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* quod

[s] distinctionem *OL 778, BL 2850, VL 3984, Firenze 45* distributionem

[t] ipsis *fehlt Firenze 45; Napoli 12 folgt* concesse

[u] expressam *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* expresse

[v] litteras *fehlt VL 3984*

[w] taliter *Bonn 871* totaliter

[x] et faciunt *fehlt Bonn 871*

[y] quod *fehlt Mainz 463*

[z] dissentiones *RV 129* dissensiones
[aa] presenti *fehlt VL 3984*
[bb] sancimus *Bonn 871* sentimus*; Arm. 82, RA 56, RV 147, BL 2825, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* sanximus*; BL 2850, VL 6343* statuimus
[cc] nulli *OL 778* nonnulli
[dd] earum *fehlt Napoli 12; Bonn 871* predicta
[ee] eis *fehlt Stuttgart 61*
[ff] alia *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* illa
[gg] nullum *fehlt Stuttgart 61*
[hh] voluntatis *RA 55, RV 129* voluntatum
[ii] X *Bonn 871* nono
[jj] pontificatus nostri *fehlt RA 55, RV 129*

***40K. Mainz 463**, fol. 66v.*

Clemens VI.[1]

REVOCATA FUIT PUBLICE IN CONSISTORIO PER CLEMENTEM PAPAM VI[a]. NON CURETIS[b].

Anno Domini millesimo CCCXLII die mercurii XVII mensis iulii[2] pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini Clementis pape VI constitutio felicis recordationis Benedicti pape XII super ‹fructibus› beneficiorum edita fuit revocata in consistorio per dominum Clementem papam predictum.

[1] *Vgl. Clemens VI. Nr. 44.*
[2] *1342 Juli 17.*

[a] VI *von jüngerer Hand zu* VII *verschlimmbessert*
[b] Revocata - curetis *im Anschluss an die Überschrift von Nr. 40B*

41.

***Halle 76**, fol. 115r-115v.*

Item, si beneficium meum sit reservatum propter assecutionem a sede apostolica faciendam et interim aliunde mihi conferatur beneficium incompatibile et obtineam confirmationem primi, ac si nulla reservatio fuisset, adhuc me moriente remanet beneficium primum reservatum. Et incipit constitutio „Dudum omnes canonicatus[a1]“.

[1] = *Clemens VI. Nr. 37, vom Schreiber also fälschlicherweise zu den Regeln Benedikts XII. gesetzt.*

[a] *Layoutendnote*

42.

***Halle 76**, fol. 115v.*

Item declaravit, quod panis et potus, qui dantur canonicis ut in ecclesia sancti Pauli, non computantur in cotidianis distributionibus[a1].

[1] = *Johannes XXII. Nr. 69B.*

[a] *Layoutendnote*

43.

***Halle 76**, fol. 115v.*

Item, quod de beneficiis non taxatis medietas veri valoris pro fructibus Camere apostolice solvendis computetur. Littera „Tenorem[1]“. Idem habet constitutio Iohannis XXII „Suscepti regiminis[a2]“.

[1] *Die Kanzlei verwendete das Incipit* Tenorem quarundam litterarum *für nachträgliche Ausfertigungen von Konstitutionen, vgl.* MEYER*, Hist. Canon Law S. $$$ bei Anm. 15.*
[2] *= Johannes XXII. Nr. 64.*

[a] *Layoutendnote*

44.

Berlin 661**, fol. 76v-79v; **Berlin 861**, fol. 166r-169r; **Bonn 871**, fol. 3v-6r; **RV 128 Rubr.**, fol. 2r Nr. 42; **RV 128**, fol. 21v-23r; **OL 911**, fol. 91r-94v; **PL 647**, fol. 6r-8v; **VL 2665**, fol. 112r-114r; **VL 3983**, fol. 5v-8r; **VL 4990**, fol. 3v-5r; **Firenze 103**, fol. 4r-6r; **Köln 25b**, fol. 123r-124v; **Mainz 39**, fol. 204v-207v; **Mainz 463**, fol. 66v-70r; **Paris 4133A**, fol. 127va-128va (z.T. verblasst); **Paris 4169**, fol. 102v-106v; **Paris 5376**, fol. 204r-204v; **Stuttgart 61**, fol. 409v-412v; **Wien 5474**, fol. 56r-58v (= a), fol. 141v-143v (= b); **Druck: Dietrich von *Nieheim, Liber cancellariae S. 196-203 (nach Paris 4169);* TANGL*, KO S. 118-124 Nr. 16 (nach OL 911/Paris 4169); **Regest:** Lettres de Benoît XII 2 S. 299 Nr. 8270.*

Constitutio de advocatis et procuratoribus[a]

(1) Benedictus episcopus servus servorum Dei[b]. Ad perpetuam rei memoriam. Decens et necessarium[c] extimamus[d], ut patroni[e] causarum, qui in Romana curia officium advocationis exercent[f], deinceps discreto et opportuno[g] ordine[h] dirigantur.

[a] Constitutio - procuratoribus *Bonn 871, Paris 5376; RV 128 Rubr.* Ad perpetuam rei memoriam ponitur constitutio super reformatione officiorum advocatorum et procuratorum Romane curie*; OL 911, Mainz 39, Paris 4169, Wien 5474(b)* Constitutio Benedicti pape XII iuxta ordinem et salarium advocatorum et modum proponendi*; VL 3983, VL 4990, Firenze 103* Constitutiones Benedicti XII*; Firenze 103* Constitutiones Benedicti duodecimi de advocatis ac ordine et salario ipsorum*; Köln 25b* Ordinationes per felicis recordationis domini Benedicti XII circa reformationem advocatorum et procuratorum Palatii causarum apostolici*; Wien 5474(a)* Ordinationes facte per dominum Benedictum XII circa reformationem notariorum et pro‹to›notariorum Palatii causarum apostolici
[b] Benedictus - Dei *fehlt RV 128, Mainz 463*
[c] necessarium *Köln 25b* rectum
[d] extimamus *PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Wien 5474(a)* existimamus
[e] patroni *Wien 5474(a)* patrem
[f] exercent *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* assumunt
[g] opportuno *Wien 5474(a)* optimo
[h] ordine *Stuttgart 61* remedio

QUOD ADVOCATI SCRIBANTUR IN MATRICULA CANCELLARIE[a].

(2) Ut igitur dicti[b] patroni absque tumultuosis clamoribus iurgantium[c] et alias causas[d] cum debita gravitate et ordinatione proponant, presenti decreto[e] statuimus, ut[f] nomina[g] patronorum, qui deinceps pro procurandis[h] causis[i] consistorium Romani pontificis introibunt[j], in matricula[k] apud Cancellariam[l] sancte Romane ecclesie conservanda[m] specialiter[n] annotentur[o],

---

[a] Quod - Cancellarie *Paris 4169; PL 647, VL 3983, Firenze 103* De advocatis ac ordine et salario ipsorum etc.*; Mainz 463* Quod nullus admittatur nec sit scriptus in matricula et cause pauperii post proponentur et nullus eorum causam iniustam assumat, alias expensas omnes alteri parti persolvat
[b] dicti *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* ipsi
[c] iurgantium *fehlt VL 4990 (Lücke); Berlin 661* vigentium*; PL 647, VL 3983, Firenze 103* ingentium
[d] causas *fehlt Stuttgart 61 (Lücke)*
[e] decreto *Bonn 871, Mainz 463* discreto*; VL 3983* de cetero
[f] ut *PL 647, Wien 5474(a)* et*; Stuttgart 61* ac
[g] nomina *VL 4990* nomine
[h] pro procurandis *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a) Paris 5376* proponendis*;* procurandis *Bonn 871, Köln 25b, Mainz 39* proponendis
[i] pro - causis *Berlin 861* procurando causas
[j] Romani - introibunt *Berlin 661, VL 2665* Romane curie insistunt*; PL 647* Romane curie visitant*; VL 3983, VL 4990, Firenze 103* Romane curie institant*; Köln 25b* Romane ecclesie conservando visitant*; Wien 5474(a)* Romane curie insistant*;* introibunt *Paris 4133A* intrabunt
[k] matricula *Paris 4133A* matricularia
[l] Cancellariam *RV 128* cancellarium*; Bonn 871, Paris 5376* Vicecancellariam
[m] apud - conservanda *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a);* conservanda *Bonn 871* observanda
[n] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a) folgt* scribantur et
[o] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a) folgt* secundum ordinem

QUOD STENT ET PROPONANT IUXTA PRIORITATEM RECEPTIONIS[a].

(3) cuius annotationis ordinem[b] iidem patroni[c] de primo ad ultimum tam in stando quam in proponendo in eodem consistorio studeant observare[d],

---

[a] Quod - receptionis *Paris 4169*
[b] cuius annotationis ordinem *fehlt VL 3983*
[c] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a) folgt* volvendo
[d] observare *Paris 5376* observari

QUOD NON DESCRIPTUS INTRET NEC SE AUDEAT IN LOCO ALIQUO LOCARE SINE PAPE LICENTIA ET IN CONSISTORIO[a].

(4) districtius inhibentes[b], ne[c] deinceps[d] quicumque alius[e] in dicta matricula non conscriptus[f] presumat[g] in dicto consistorio tamquam cause[h] patronus alicui[i] patrocinium[j] impertiri[k] vel in loco pro[l] ipsis patronis in eodem consistorio deputato se ponere vel locare[m], nisi de licentia Romani pontificis super hoc ab eo[n] petita specialiter et obtenta.

[a] Quod - consistorio *Paris 4169*
[b] inhibentes *Paris 5376* inhibemus
[c] ne *Paris 5376* ut
[d] ne deinceps *fehlt OL 911;* deinceps *fehlt Wien 5474(b)*
[e] alius *Paris 5376* aliis
[f] conscriptus *Bonn 871, Paris 5376* scriptus
[g] presumat *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[h] cause *Bonn 871* esse
[i] alicui *Bonn 871* aliter*; VL 2665* alicuius
[j] patrocinium *Stuttgart 61* patronum
[k] impertiri *OL 911, Paris 4169* impetrari*; Stuttgart 61, Wien 5474(b)* impetrare
[l] pro *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103; Mainz 463* quod
[m] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a) folgt* presumant
[n] ab eo *fehlt Bonn 871;* eo *Paris 4133A* eis*;* eo *Stuttgart 61* ea

QUOD PROCURATORES ET PRINCIPALES PERSONE POST ADVOCATUM STENT IN CONSISTORIO[a].

(5) Permittimus[b] tamen, quod principales persone[c] ac procuratores et promotores causarum possint retro[d] prope advocatos suos consistere[e], ut[f], si advocato[g] aliquid ad memoriam de facto vel de iure voluerint reducere[h], submissa voce sine strepitu aliquo[i] dicere valeant, quod[j] intendunt, nisi forte urgens causa[k] celeris[l] protestationis[m] incumbens aut[n] quod in continenti corrigere[o] advocati vellent errorem proponendi[p] alta voce[q] eis[r] necessitatem inducat, dum inferri[s] sibi[t] preiudicium aliquod[u] ex taciturnitate[v] verentur[w].

[a] Quod - consistorio *Paris 4169*
[b] permittimus *Berlin 861* promittimus*; Stuttgart 61, Wien 5474(b)* premittimus
[c] persone *Wien 5474(b)* presbiter
[d] retro *fehlt Bonn 871*
[e] consistere *Wien 5474(b)* assistere
[f] ut *VL 4990* et
[g] advocato *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* advocatus
[h] reducere *fehlt Berlin 661, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[i] aliquo *Paris 5376* aliquod
[j] quod *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990* quid
[k] causa *Stuttgart 61* tam*; Berlin 861 folgt* tam
[l] celeris *Bonn 871, Paris 5376* talis*; Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* sceleris*; Wien 5474(a)* coloris
[m] protestationis *VL 2665, VL 3983, VL 4990* pro testimoniis
[n] aut *Paris 4133A et*
[o] corrigere *Berlin 861* contingerit*; Mainz 39* contigerit
[p] proponendi *Paris 5376* promovendi
[q] alta voce *Bonn 871* alto voto
[r] eis *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[s] inferri *Wien 5474(b)* inferiori
[t] sibi *Bonn 871* si
[u] aliquod *fehlt Paris 5376*
[v] taciturnitate *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* tacita veritate
[w] verentur *Paris 5376* vocceretur*; Wien 5474(b)* viderent

QUOD PRINCIPALES POSSINT DE LICENTIA SUMMI PONTIFICIS PROPONERE PER SE IPSOS[a].

(6) Principalibus[b] autem personis concedimus, ut[c] prius petita a Romano pontifice licentia et obtenta[d] factum et[e] ius suum possint[f] proponere per se ipsas[g].

[a] Quod - ipsos *Paris 4169*
[b] principalibus *Wien 5474(a)* principales
[c] ut *Wien 5474(b)* et
[d] et obtenta *fehlt Stuttgart 61*
[e] factum et *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[f] possint *fehlt Wien 5474(a)*
[g] per - ipsas *Köln 25b, Paris 5376, Wien 5474(b)* pro se ipsis*;* ipsas *Berlin 661, Bonn 871, PL 647, VL 3983, Firenze 103, Mainz 463, Wien 5474(a)* ipsos

ORDO SERVENDUS IN PROPOSITIONIBUS CONSISTORIALIBUS[a].

(7) In causis vero in dicto consistorio[b] proponendis hunc ordinem statuimus observandum, ut primo[c] cause pauperum, quarum patrocinium gratis pro Deo patroni assumpserint, et post eas electionum et postulationum[d], que fuerint in concordia celebrate, et deinde[e] electionum et postulationum[f] discordium[g] seu oppositorem vel oppositores[h] habentium, primo[i] cathedralium[j] et post eas regularium ecclesiarum et aliarum[k] inferiorum dignitatum ac subsequenter[l] querele, denuntiationes[m] et accusationes[n] et alie iurgantium[o] cause seu negotia, si[p] qua[q] fuerint, proponantur, ita videlicet ut primo advocatus pauperum[r] unam[s] causam dumtaxat pauperis, quam viderit magis piam[t], et nullam aliam quam[u] pauperum[v] causam proponat, post quem[w] alius primus[x] post eum[y] in matricula scriptus[z] possit, si velit, proponere unam causam pauperis gratis[aa] pro Deo ac subsequenter unam aliam causam electionis[bb] in concordia, si habeat, et, si non[cc] habeat, per eundem modum et ordinem proponat[dd] alius immediatus[ee] post ipsum, et sic[ff] reliqui alii successive proponant[gg], donec omnes et singuli auditi fuerint servato ordine supradicto.

[a] Ordo - consistorialibus *Paris 4169*
[b] consistorio *Wien 5474(b)* palatio
[c] primo *Wien 5474(a)* prius
[d] *Paris 5376 folgt* omnia
[e] deinde *Wien 5474(b)* inde
[f] que - postulationum *fehlt Berlin 661, Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[g] discordium *VL 2665, Wien 5474(a)* discordiam
[h] oppositorem - oppositores *Berlin 661* oppositione vel oppo(siti)ones*; Wien 5474(b)* expositorem vel expositores
[i] primo *Stuttgart 61* pro
[j] cathedralium *Paris 5376* cathedrali
[k] et aliarum *fehlt Berlin 861, Paris 5376;* aliarum *Stuttgart 61, Wien 5474(a)* aliorum
[l] subsequenter *Köln 25b* consequenter
[m] denuntiationes *Wien 5474(a)* dominationes
[n] et accusationes *fehlt Berlin 661*
[o] iurgantium *Berlin 661* vigentium*; PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* urgentium*; Wien 5474(a)* coniugantium *(!)*
[p] si *fehlt VL 3983*

[q] qua *Berlin 661, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Paris 5376, Wien 5474(a)* que
[r] pauperum *fehlt Berlin 861, Mainz 39*
[s] unam *fehlt Stuttgart 61*
[t] piam *Wien 5474(b)* pravi
[u] aliam quam *fehlt Bonn 871*
[v] unam - pauperum *fehlt VL 3983(b);* pauperum *OL 911, Mainz 39, Paris 4169, Wien 5474(b)* pauperis
[w] quem *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Mainz 463* que*; Bonn 871, Wien 5474(a)* quam
[x] primus *fehlt Bonn 871*
[y] quem - eum *Paris 5376* quam aliud*;* eum *Stuttgart 61* quam
[z] scriptus *fehlt Paris 5376; Stuttgart 61 folgt* est
[aa] gratis *fehlt PL 647*
[bb] electionis *fehlt Paris 5376*
[cc] non *Berlin 861* vero
[dd] proponat *fehlt Berlin 661, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[ee] immediatus *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Paris 4133A, Wien 5474(a)* immediate
[ff] sic *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a); Wien 5474(b)* si
[gg] alius - proponant *fehlt Stuttgart 61*

(8) Et si omnes in primo consistorio audiri non possint, ille primus in sequenti[a] consistorio[b] ad hoc deputato incipiat et proponat[c], qui post ultimo proponentem[d] in consistorio[e] precedenti[f] proponere debuisset, et sic[g] alii successive causas habentes similes audiantur, quibus expletis redeatur[h] ad primum[i] per eum[j] et alios advocatos successive huiusmodi ordine[k] observando[l].

[a] sequenti *Paris 5376* consequenti
[b] audiri - consistorio *fehlt Bonn 871*
[c] ad - proponat *fehlt VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[d] post - proponentem *fehlt VL 2665, VL 3983, Firenze 103*
[e] ad - consistorio *fehlt Paris 5376;* consistorio *fehlt VL 2665, Firenze 103*
[f] ad - precedenti *fehlt Berlin 661;* precedenti *fehlt Wien 5474(b)*
[g] sic *fehlt Wien 5474(b); Berlin 861, OL 911, VL 3983, Mainz 39, Paris 4169, Stuttgart 61, Wien 5474(a)* si
[h] redeatur *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* redeant
[i] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a) folgt* ordinem
[j] per eum *fehlt Berlin 861;* eum *Paris 4169* eos
[k] ordine *fehlt Bonn 871; Köln 25b, Paris 5376, Stuttgart 61, Wien 5474(b)* ordinem
[l] huiusmodi - observando *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)* habitum*;* observando *fehlt Köln 25b*

(9) Electionum autem et postulationum[a] in concordia causis secundum premissum ordinem propositis et auditis, post eas electionum et postulationum[b] factarum in discordia cause[c] per eundem ordinem[d] et eis expletis[e] querele, denuntiationes[f], accusationes et controversie aliaque negotia proponantur.

[a] *PL 647, VL 4990, Firenze 103 folgt* scilicet*; VL 3983 folgt* si
[b] eas - postulationum *Berlin 861* electionem et postulationem
[c] cause *Berlin 861* ecclesie
[d] propositis - ordinem *fehlt Wien 5474(b)*

[e] expletis *Bonn 871* exceptis*; VL 2665* completis
[f] denuntiationes *fehlt Berlin 861*

(10) Quilibet[a] tamen dictorum patronorum[b] unam causam pauperis gratis pro Deo primo[c] possit proponere, si voluerit, ut prefertur, quod, si forte aliquis eorum causam secundum predictum[d] ordinem[e] non habuerit, quam proponat, illum, qui eum immediate[f] sequitur, de hoc[g] certificet et, si[h] is[i] similiter[j] causam non habeat[k], quam proponat[l], certificet alium subsequentem; et sic de aliis, ut per certificationem huiusmodi promptius possint cause[m] proponi et[n] etiam negotia expediri[o].

[a] Quilibet *Berlin 861, Stuttgart 61* Quibus
[b] patronorum *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* advocatorum
[c] primo *fehlt Bonn 871, Wien 5474(b)*
[d] *Paris 5376 folgt* moderamen et
[e] ordinem *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a) folgt* immediate
[f] immediate *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)*
[g] de hoc *fehlt Wien 5474(a)*
[h] si *fehlt VL 3983, VL 4990*
[i] is *fehlt Berlin 661, Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a); Mainz 39* hiis
[j] *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a) folgt* hic
[k] habeat *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* habuerit
[l] illum - proponat *fehlt Mainz 463, Stuttgart 61;* certificet - proponat *fehlt Bonn 871*
[m] cause *fehlt Stuttgart 61*
[n] et *Wien 5474(a)* ut
[o] de hoc - expediri *fehlt Paris 5376*

(11)[a] Et quia responsiones, quas per[b] advocatos[c] interdum expedit fieri ad[d] obiecta, non[e] principaliter proponuntur, sed accessorie[f] fiunt[g], volumus, quod[h], si quis[i] advocatus in quacumque[j] causa[k] responderit alteri[l] proponenti, talis responsio vel replicatio non imputetur[m] sibi inter causas per[n] eum secundum[o] premissum ordinem proponendas.

[a] *(11) fehlt Paris 5376*
[b] per *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[c] advocatos *VL 4990* advocatus
[d] ad *fehlt Berlin 861, Mainz 39; Bonn 871* ab
[e] non *fehlt Bonn 871*
[f] accessorie *Mainz 463* accesione
[g] fiunt *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)*
[h] quod *fehlt VL 3983*
[i] quis *fehlt Berlin 661*
[j] quacumque *fehlt Stuttgart 61*
[k] quacumque causa *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* quocumque
[l] alteri *Wien 5474(a)* actu
[m] imputetur *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Stuttgart 61, Wien 5474(a)* computetur
[n] per *PL 647* preter
[o] secundum *Mainz 39* sed

(12)[a] Similiter etiam, ubi eiusdem facti duo fuerint advocati et uno[b] principaliter proponente[c], coadvocatus[d] eius propositionem ipsius coadiuvabit[e] forsitan vel complebit[f], talis coadiuvatio[g] vel suppletio[h] sibi, quominus secundum premissum ordinem possit[i] alias causas[j] proponere, minime[k] imputetur[l].

---

[a] *(12) fehlt Paris 5376*
[b] uno *OL 911, Mainz 39, Paris 4169, Paris 5376* duo
[c] etiam - proponente *fehlt Berlin 861;* proponente *Berlin 661* proponere*; Bonn 871* opponente*; Mainz 39, Paris 5376* proponentes
[d] coadvocatus *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* et alio coadiuvante
[e] ipsius coadiuvabit *PL 647* ipse qui adiuvabit*; Berlin 661, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* ipsi qui adiuvabit*; Köln 25b* ipsius qui adiuvabit*; Wien 5474(b)* eius coadunabit
[f] complebit *Paris 4133A* supplevit
[g] eius - coadiuvatio *fehlt Wien 5474(a);* coadiuvatio *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* ordinatio*; OL 911, Paris 4169, Wien 5474(b)* coadunatio*; Stuttgart 61* coadvocatio
[h] suppletio *OL 911, Mainz 463, Wien 5474(b)* completio
[i] ordinem possit *Berlin 861* post
[j] causas *fehlt Mainz 463*
[k] minime *Berlin 861* nunc
[l] imputetur *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* computetur

QUOD ADVOCATI NON PROPONANT ELECTIONES IN DISCORDIA CELEBRATAS FORE IN CONCORDIA CELEBRATAS[a].

(13)[b] Ceterum attente caveant advocati, ut[c] electiones et postulationes, quas sciverint in discordia factas vel oppositorem[d] seu oppositores[e] habere[f], non asserant fuisse[g] in concordia[h] celebratas, neve[i] causas preposterent, sed prius[j] antiquas[k] proponant secundum ordinem, quo prius[l] ad eorum patrocinium devenerunt[m], nisi eis per Romanum pontificem aliud mandaretur.

---

[a] Quod - celebratas *Paris 4169*
[b] *(13) fehlt Paris 5376*
[c] ut *Bonn 871, VL 2665* et
[d] oppositorem *VL 3983* oppositionem
[e] oppositores *VL 4990, Wien 5474(a)* oppositiones
[f] habere *fehlt OL 911, Wien 5474(b)*
[g] fuisse *fehlt Bonn 871*
[h] fuisse - concordia *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b* in concordia fore*; Wien 5474(a)* in discordia fore*;* concordia *Paris 4169* exordia
[i] neve *Berlin 661* nec*; Paris 4133A* novas
[j] prius *VL 4990* causas
[k] antiquas *fehlt Wien 5474(a); Firenze 103* antiquis
[l] prius *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[m] devenerunt *PL 647, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Paris 4133A, Wien 5474(a)* devenerint*; Wien 5474(b)* pervenerint

QUALIS DEBET ESSE ADVOCATUS ET QUID AGERE DEBERET PROPONENDO[a].

(14)[b] Sit[c] autem cause[d] patronus in proponendo efficax atque brevis[e] pertinentia[f] dumtaxat ad negotium, de quo agitur, recitans, superflua et impertinentia[g] non[h] admiscens[i] nec ultra, quam[j] litium[k] exposcit[l] utilitas, in licentiam[m] convitiandi[n] et maledicendi[o] temeritate[p] prorumpat[q].

---

[a] Qualis - proponendo *OL 911, Paris 4169*
[b] *(14) fehlt Paris 5376*
[c] Sit *Mainz 463* Si
[d] cause *Bonn 871* esse
[e] brevis *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[f] pertinentia *Bonn 871* preeminentia*; Mainz 39* pertinacia
[g] dumtaxat - impertinentia *fehlt Bonn 871*
[h] non *Bonn 871* vero
[i] admiscens *Berlin 661, Berlin 861, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Köln 25b, Wien 5474(a)* admittens
[j] quam *Berlin 861, Köln 25b* quod
[k] litium *fehlt Bonn 871; Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)* cause*; Köln 25b* adhuc
[l] exposcit *Bonn 871* possit*; Wien 5474(a)* possunt
[m] in licentiam *Berlin 861* malitiam
[n] convitiandi *Köln 25b* convincendi*; Wien 5474(a)* commiscendi
[o] et maledicendi *fehlt VL 4990*
[p] temeritate *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)* temeritatem
[q] prorumpat *Wien 5474(a)* corrumpat

(15)[a] Proponentem autem causidicum secundum ordinem prelibatum[b], quamdiu sibi[c] per Romanum pontificem audientia concedetur, alii patienter audiant et expectent nec[d] verba[e] ipsius ullatenus[f] interrumpant[g].

---

[a] *(15) fehlt Paris 5376*
[b] prelibatum *Berlin 861, OL 911, Mainz 39, Paris 4169, Stuttgart 61, Wien 5474(b)* premissum
[c] sibi *Wien 5474(a)* si
[d] nec *Berlin 861, Bonn 871* ne
[e] verba *fehlt Berlin 861*
[f] ullatenus *Berlin 661 Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Stuttgart 61, Wien 5474(a+b)* nullatenus*; Berlin 861, Mainz 39* aliquatenus
[g] interrumpant *fehlt Berlin 861*

QUOD ADVOCATI DE CAUSIS PAUPERUM NIHIL PERCIPIANT, ETIAM A VOLENTIBUS[a].

(16)[b] Caveant tamen advocati predicti, ne de causis pauperum[c] predictorum, quas per illos[d], qui eas proponere voluerint, gratis proponi volumus[e], quidquam omnino recipiant etiam[f] ipsorum pauperum prompta instantia liberalitatis[g] oblatum[h].

---

[a] Quod - volentibus *Paris 4169; Stuttgart 61* Vide, quod advocati a pauperibus, si quid recipiant, non arguunt lucrum
[b] *(16) fehlt Paris 5376*
[c] pauperum *fehlt VL 4990*
[d] illos *Berlin 661, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* illorum*; Berlin 861* illas
[e] volumus *Wien 5474(a)* nolumus
[f] *PL 647, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a) folgt* de*; Stuttgart 61 folgt* si

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[g] liberalitatis *Berlin 861* liberaliter*; Mainz 463* libertatis*; Stuttgart 61* liberalitas
[h] oblatum *Köln 25b* oblata

Et si percipiunt, restituant, et ad hoc per vicecancellarium compellan[tur], ut [...][a].

(17)[b] Qui autem ab eis aliquid[c] receperint, nequaquam dominium eius acquirant[d], sed ad[e] restitutionem dupli eius, quod receperint[f], sic eos teneri volumus et astringi, ut etiam nihil per dictos pauperes remitti possit eisdem. Ad quam quidem restitutionem per vicecancellarium sancte Romane ecclesie, qui erit pro tempore, per censuram ecclesiasticam compellantur[g].

[a] Et - [...] *Paris 4169*
[b] *(17) fehlt Paris 5376*
[c] aliquid *fehlt Bonn 871*
[d] acquirant *fehlt Mainz 463*
[e] ad *VL 3983* per
[f] *VL 2665 folgt interlinear* teneant et
[g] compellantur *Berlin 861* compescantur

Quod advocati non recipiant plures causas, quam sit facultas patroni[a].

(18)[b] Ne vero, quod absit, cupiditatis[c] ardor incitet advocatos pro[d] immoderato[e] lucro captando ad suscipiendum[f] causarum multitudinem, ad quarum patrocinium non sufficiunt[g] non[h] absque ipsarum detrimento causarum et clientulorum[i] suorum irreparabili[j] preiudicio[k] et iactura, omnibus advocatis eiusdem Romane curie presentibus et futuris districtius inhibemus, ne quisquam eorum tot causas suscipiat, quod eis opportunitatem necessarii studii et sollertiam debitam[l] in prosequendis seu dirigendis eisdem nequeat adhibere[m], cum melius sit bene[n] paucis[o] intendere[p] quam multa suscipere periculose,

[a] Quod - patroni *Paris 4169; VL 2665* Quod advocati tot causas suscipiant, quot ad eorum patrocinium possint intendere
[b] *(18) fehlt Paris 5376*
[c] cupiditatis *Berlin 661, Bonn 871, VL 3983, Firenze 103* cupiditas
[d] pro *Berlin 861* quod
[e] immoderato *Bonn 871* moderato
[f] ad suscipiendum *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* et suscipiendo
[g] sufficiunt *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b* sufficiat*; Berlin 861, Bonn 871, OL 911, Mainz 39, Mainz 463, Paris 4133A, Paris 4169, Stuttgart 61* sufficiant*; Wien 5474* sufficit
[h] non *VL 3983* nos
[i] clientulorum *Berlin 661, VL 3983* clericulorum
[j] irreparabili *Bonn 871, Mainz 463* irrecuperabili*; Wien 5474(a)* recuparabili
[k] preiudicio *Bonn 871* iudicio
[l] suscipiat - debitam *fehlt Berlin 861*
[m] adhibere *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)* exhibere
[n] bene *Berlin 661* bona
[o] paucis *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)* pauca
[p] intendere *Berlin 861* impedire*; Köln 25b, Wien 5474(a)* attendere

Quod advocati teneantur ad restitutionem damnorum et expensarum in causis per eius negligentiam perditis, si plures recepit, quam sit facultas eius[a].

(19)[b] quod, si forte[c] contra inhibitionem huiusmodi tot causas receperint, ut[d] eisdem singulis non possint debitum studium[e] et necessariam sollertiam exhibere[f] et ob[g] hoc[h] dictas[i] causas vel earum aliquam perire[j] vel nimis[k] dispendiose[l] differri[m] contingat, ad restaurationem[n] expensarum et damnorum et interesse partis, si talis sit causa[o], que[p] extimationem recipiat vel de cuius[q] interesse possit satisfieri, integraliter teneantur,

---

[a] Quod - eius *Paris 4169*
[b] *(19) fehlt Paris 5376*
[c] forte *fehlt Bonn 871*
[d] ut *Wien 5474(b)* in
[e] studium *fehlt VL 4990*
[f] necessariam - exhibere *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* necessitatem solitam adhibere*; VL 4990* necessitatem debitam adhibere*;* exhibere *Bonn 871* adhibere
[g] et ob *fehlt Bonn 871;* ob *Berlin 661* ad
[h] hoc *fehlt Berlin 861, Bonn 871, Stuttgart 61*
[i] dictas *Stuttgart 61* ductus
[j] perire *Wien 5474(a)* preterire
[k] nimis *Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a+b)* minus
[l] dispendiose *Wien 5474(a)* dispensare
[m] differri *Köln 25b, Wien 5474(a)* differre
[n] restaurationem *Bonn 871* restitutionem
[o] causa *fehlt Berlin 861, Mainz 39; Wien 5474(a)* causam
[p] que *Berlin 861* quod ad
[q] de cuius *Mainz 39, Paris 4169, Stuttgart 61* decimis

Quod omnes advocati puniantur arbitrio iudicis, ubi ex eorundem defectu succumbunt in causa[a].

(20)[b] alioquin ultra expensas[c] easdem pro[d] eiusdem vicecancellarii[e] in causis consistorialibus, in causis[f] vero aliis, quas apud sedem apostolicam agitari[g] contigerit, pro[h] auditorum[i] ipsarum causarum[j], sive auditores ipsi sint[k] sancte[l] Romane ecclesie cardinales[m] sive alii, qui[n] apud sedem predictam[o] huiusmodi causas audient[p], arbitrio[q] puniantur.

---

[a] Quod - causa *Paris 4169; VL 2665* Nota, quod advocati delinquentes coram auditore vel iudice per eum debent puniri
[b] *(20) fehlt Paris 5376*
[c] expensas *fehlt Berlin 861*
[d] pro *PL 647, VL 3983* per
[e] vicecancellarii *Berlin 661, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* vicecancellario
[f] in causis *fehlt Mainz 463*
[g] agitari *Bonn 871* agi
[h] pro *Berlin 861, Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Mainz 463, Wien 5474(a)* per
[i] auditorum *Berlin 861, Bonn 871, VL 4990, Wien 5474(a)* auditores*; Mainz 463* auditorem*; Wien 5474(b)* auditoribus
[j] causarum *fehlt Wien 5474(b)*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[k] sive - sint *Wien 5474(b)* seu pro auditore ipsius sive
[l] sancte *Stuttgart 61* secrete
[m] cardinales *Wien 5474(a)* cardinalium
[n] sive alii qui *Wien 5474(a)* aliqui
[o] predictam *fehlt Mainz 463; Berlin 861* apostolicam*; Berlin 661, PL 647, VL 2665 (durchgestrichen), VL 3983, Firenze 103 folgt* qui
[p] audient *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* audierint
[q] arbitrio *Stuttgart 61* arbitro

QUID FACIET ADVOCATUS ANTEQUAM PROPONAT VEL DIRIGAT CAUSAM?[a]

(21)[b] Rursus quilibet advocatus, antequam causam proponendam et dirigendam suscipiat, factum clientuli, cuius erit negotium, cum ipso[c] principali, si poterit, vel cum procuratore seu promotore[d] cause ipsius et que munimenta qualesque probationes super dicto negotio clientulus[e] habeat vel habere poterit, examinet diligenter et, si ex informatione[f] huiusmodi reperiat[g] iustam, rationabilem et probabilem[h] eius causam, quam informationem ad cautelam[i] in[j] scriptis redactam[k] sibi[l] faciat exhiberi, eam[m] assumere poterit[n] suo[o] patrocinio adiuvandam[p].

[a] Quid - causam *Paris 4169*
[b] *(21) fehlt Paris 5376*
[c] ipso *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[d] promotore *Berlin 861* procuratore*; Stuttgart 61* promotione
[e] clientulus *Stuttgart 61* clientulis
[f] informatione *PL 647* forma cause
[g] reperiat *PL 647* recipiat
[h] et probabilem *fehlt PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Stuttgart 61*
[i] ad cautelam *fehlt PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[j] in *fehlt Paris 4133A*
[k] redactam *VL 2665, VL 4990* reductam
[l] sibi *fehlt VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[m] eam *fehlt Bonn 871; Berlin 861* etiam*; PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* causam
[n] examinet - poterit *fehlt Berlin 661*
[o] suo *Wien 5474(a)* sine
[p] adiuvandam *fehlt Wien 5474(a); Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* admittendam

SE INFORMET ET IMPROBAM NON ASSUMAT, SED CONSULAT CLIENTULO, NE SEQUATUR[a].

(22)[b] Si[c] vero iniustam et improbam[d] ex dicta informatione repererit, eam[e] non assumat, sed a patrocinio suo[f] repellat partique repulse consulat, quod dictam causam dimittat[g] nec in prosecutione ipsius se et alteram[h] partem vexet laboribus et expensis[i].

[a] Se - sequatur *Paris 4169*
[b] *(22) fehlt Paris 5376*
[c] Si *Berlin 861* sed
[d] *Wien 5474(a) folgt* causam
[e] eam *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* causam
[f] suo *fehlt Bonn 871*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[g] dimittat *PL 647* omittat
[h] alteram *Mainz 39* altam
[i] *Mainz 39, Paris 4169 folgt* Ad idem *(wohl eine in den Text gerutschte Marginalie)*

IURAMENTUM ADVOCATORUM ET PROCURATORUM[a].

(23)[b] Ad hec statuimus[c], quod omnes et singuli advocationis et procurationis in causis officia[d] in Romana curia exercentes[e] presentes et posteri[f] tactis sacrosanctis evangeliis prestent corporaliter iuramentum, quod partes, quarum patrocinium susceperint, fideliter et[g] sine tergiversatione aliqua[h] adiuvare curabunt et id[i], quod verum et iustum extimaverint, suis clientulis inferre[j] studebunt, causas quoque[k] improbas scienter non recipient[l] et, si quas[m] receperint[n] partis forte[o] mendaciis coloratas[p], que sibi iuste in principio[q] viderentur[r] et in processu iudicii appareant ipsis iniuste[s], ipsarum patrocinium in continenti dimittant[t].

[a] Iuramentum - procuratorum *Paris 4169*
[b] *(23) fehlt Paris 5376*
[c] *Wien 5474(b) folgt* et ordinamus
[d] officia *fehlt Wien 5474(b); VL 4990* efficacis
[e] exercentes *Bonn 871, Mainz 463* existentes
[f] posteri *Wien 5474(a)* postea
[g] fideliter et *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[h] aliqua *Berlin 661* aliquid
[i] id *fehlt Berlin 861*
[j] inferre *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* referre
[k] quoque *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* que
[l] recipient *RV 128, Köln 25b* recipiant
[m] quas *fehlt Bonn 871*
[n] et si - receperint *fehlt Mainz 463*
[o] partis forte *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* partium forsan
[p] coloratas *Berlin 661, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* colorantes
[q] principio *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* presenti
[r] viderentur *VL 2665, Paris 4133A* videbantur; *Berlin 661, PL 647, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* videbuntur
[s] ipsis iniuste *Paris 4133A* ipsas iniustas
[t] dimittant *RV 128* dimittent

QUOD ADVOCATI ET PROCURATORES ANNO QUOLIBET ITERANT IURAMENTUM[a].

(24)[b] Huiusmodi quoque iuramentum advocati et procuratores[c] causarum in dicta[d] Romana curia[e] existentes[f] teneantur in manibus[g] vicecancellarii predicti prestare corporaliter[h], ut prefertur, illudque[i] in[j] kalendis octobris[1] vel per aliquos dies ante annis singulis iterare nec ante prestationem ipsius in[k] consistorio vel per auditores predictos[l] ad exercenda sua officia admittantur.

[1] *Oktober 1.*

[a] Quod - iuramentum

[b] *(24) fehlt Paris 5376*
[c] *Bonn 871 folgt* res
[d] dicta *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[e] curia *fehlt Mainz 39*
[f] existentes *Berlin 861* existentium*; Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* exercentes officia*; Wien 5474(a)* exercentes
[g] manibus *fehlt Berlin 861*
[h] corporaliter *fehlt Wien 5474(b)*
[i] predicti - illudque *fehlt Berlin 861*
[j] in *Berlin 661, Berlin 861, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Stuttgart 61, Wien 5474(a+b)* III
[k] in *fehlt VL 3983*
[l] predictos *fehlt Berlin 861; VL 4990 folgt* vel

De salariis advocatorum in consistorio et extra. Quando proponitur in consistorio electio vel postulatio[a].

(25)[b] In salariis autem eisdem advocatis solvendis tam pro causarum[c] propositione[d] quam ipsarum prosecutione[e] hanc moderationem statuimus observandam[f], ut iidem advocati pro cuiusvis electionis seu postulationis[g] in cathedrali vel regulari ecclesia[h] concorditer vel discorditer celebrate[i] vel accusationis seu denuntiationis cuiuscumque prelati cathedralis vel regularis ecclesie vel alterius cuiuscumque querele[j] propositione in consistorio facienda, si fructus, redditus et proventus annui[k] mense prelati[l], de cuius electione vel postulatione, accusatione vel denuntiatione agitur vel contra quem alia[m] querela proponitur, ad duorum milium[n] florenorum auri valorem iuxta communem[o] extimationem ascendant, ultra duodecim[p], si autem ad duorum milium florenorum valorem[q] annuum[r] proventus[s] huiusmodi non ascendant, ultra decem[t], pro aliis vero minoribus causis, si in dicto consistorio proponantur, ultra[u] octo[v] florenos auri recipere non presumant.

[a] De - postulatio *Paris 4169; VL 2665* De salariis advocatorum*; VL 3983, VL 4990, Firenze 103* De salario advocatorum*; Köln 25b* De salario advocatorum et procuratorum
[b] *(25) fehlt Paris 5376*
[c] causarum *VL 4990* ipsarum
[d] propositione *Berlin 661* requi‹si›tione
[e] prosecutione *VL 4990* dissecutione
[f] observandam *Wien 5474(a)* conservandam
[g] electionis - postulationis *VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Wien 5474(b)* electione - postulatione*;* seu postulationis *fehlt Bonn 871*
[h] ecclesia *Berlin 661, VL 2665, VL 3983, Firenze 103* etiam
[i] celebrate *PL 647* celebrationis
[j] *Berlin 861 folgt* in
[k] annui *VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(b)* anni*; Wien 5474(a)* donni *(!)*
[l] prelati *Stuttgart 61* prelibati
[m] alia *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* illa
[n] milium *fehlt Wien 5474(a)*
[o] communem *fehlt VL 4990*
[p] duodecim *Paris 4133A* XII
[q] valorem - valorem *fehlt Berlin 861, Mainz 39*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[r] valorem annuum *OL 911, Paris 4169, Stuttgart 61* annuum*; Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* auri*; Köln 25b* auri annuum*; Wien 5474(a)* auri anni*; Wien 5474(b)* annuatim
[s] proventus *Berlin 861* proventuum
[t] decem *Paris 4133A* X
[u] ultra *fehlt Wien 5474(a)*
[v] octo *Bonn 871* VII*; PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Paris 4133A* VIII

DE SALARIO IN PRIMA INSTANTIA ADVOCATI IN MAIORIBUS CAUSIS[a].

(26)[b] Pro patrocinio quidem in prima instantia totius cause prestando, si causa fuerit[c] de electione vel postulatione cathedralis vel regularis ecclesie discorditer celebrata vel electo seu postulato[d] aliquis se[e] opponat aut prelatum cuiusvis[f] cathedralis vel regularis[g] ecclesie accusari vel denuntiari contingat[h], sive super[i] eo, quod capitulum cathedralis ecclesie a iurisdictione prelati[j] asserat se exemptum, in Romana curia forsitan contendatur[k], si eiusdem prelati redditus annui duorum milium florenorum auri valorem, ut prefertur, attingant, patronus cause[l] ultra quinquaginta, si autem minus valeant, ultra quadraginta[m],

[a] De - causis *Paris 4169; PL 647* De salario advocatorum in prima, secunda et in tertia instantiis
[b] *(26) fehlt Paris 5376*
[c] fuerit *fehlt Wien 5474(b)*
[d] electo - postulato *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b* electioni vel postulationi*; Wien 5474(a)* electionem vel postulationem
[e] se *Wien 5474(a)* si
[f] cuiusvis *PL 647* in cuius ius
[g] vel regularis *fehlt Wien 5474(a)*
[h] contingat *fehlt Berlin 861*
[i] super *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* pro
[j] a - prelati *fehlt Wien 5474(a);* prelati *fehlt VL 4990, Wien 5474(b)*
[k] forsitan contendatur *Paris 4133A* concorditer*;* contendatur *Berlin 661* commendantur*; Berlin 861, Bonn 871, Firenze 103, Stuttgart 61, Wien 5474(b)* concedatur
[l] cause *Bonn 871* esse
[m] quadraginta *Köln 25b* XL*; Wien 5474(b)* XXXX*; Paris 4133A* XL

SALARIUM IN CAUSIS MINORIBUS[a].

(27)[b] in minoribus[c] vero causis ultra triginta[d],

[a] Salarium - minoribus *Paris 4169*
[b] *(27) fehlt Paris 5376*
[c] minoribus *Stuttgart 61* omnibus
[d] triginta *Bonn 871, PL 647, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(a+b)* XXX

DE SALARIO IN SECUNDA INSTANTIA ET TERTIA[a].

(28)[b] in secunda[c] vero instantia eo[d] casu, quo[e] quinquaginta[f] floreni[g] in prima instantia dari causidico permittuntur[h], ultra viginti[i] quinque[j] et in tertia[k] ultra[l] duodecim[m], ubi autem in

prima instantia quadraginta[n] florenos licet percipere[o] advocato, in secunda[p] ultra[q] viginti[r] et in tertia[s] instantiis[t] ultra decem[u],

---

[a] De - tertia *Paris 4169*
[b] *(28) fehlt Paris 5376*
[c] secunda *PL 647, Firenze 103* 2[a]
[d] eo *fehlt Köln 25b*
[e] quo *Berlin 661, PL 647, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* quod
[f] quinquaginta *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A* L
[g] floreni *fehlt Wien 5474(a); Köln 25b, Paris 4133A* florenos
[h] permittuntur *Berlin 861* promittuntur*; Paris 4133A* permittitur*; Wien 5474(b)* promittantur
[i] viginti *Berlin 861* XX
[j] viginti quinque *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(b)* XXV
[k] tertia *Bonn 871* instantia
[l] ultra *fehlt Wien 5474(a)*
[m] duodecim *PL 647, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(b)* XII
[n] quadraginta *Berlin 661, Berlin 861, Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(a+b)* XL
[o] percipere *Berlin 661, Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a), Wien 5474(b)* recipere
[p] secunda *PL 647, Firenze 103* 2[a]*; Mainz 463* causa
[q] ultra *fehlt VL 3983*
[r] viginti *Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(b)* XX
[s] tertia *Berlin 861, PL 647* 3[a]
[t] instantiis *fehlt Berlin 661, Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b. Wien 5474(a)*
[u] decem *PL 647, Firenze 103, Paris 4133A, Wien 5474(b)* X

In minoribus[a].

(29)[b] in aliis vero causis[c] minoribus, pro quibus in prima instantia licet sibi[d] recipere triginta[e], in secunda[f] ultra quindecim[g] et in tertia[h] instantiis[i] ultra septem[j] florenos auri patronus recipere non presumat.

---

[a] In minoribus *Paris 4169*
[b] *(29) fehlt Paris 5376*
[c] causis *OL 911* casibus*; Wien 5474(b)* causibus *(!)* communibus
[d] sibi *fehlt Berlin 861, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[e] triginta *Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(a)* XXX
[f] secunda *Berlin 661, PL 647, Firenze 103* 2[a] vero*; Wien 5474(b)* 2[a]*; VL 2665, VL 3983, VL 4990 folgt* vero
[g] quindecim *Bonn 871, PL 647, VL 2665, Firenze 103, Köln 25b, Paris 4133A, Wien 5474(b)* XV
[h] tertia *Berlin 861, PL 647, Firenze 103, Köln 25b* 3[a]*; Wien 5474(b)* III
[i] instantiis *Berlin 661, Bonn 871, OL 911, VL 2665, VL 4990* instantia*; Firenze 103* sententia
[j] septem *Bonn 871, PL 647, Paris 4133A, Wien 5474(b)* VII

De salatio procuratoris[a].

(30)[b] Procuratores vero causarum, que[c] in Romana curia agitantur[d], medietatem salariorum, que[e] secundum moderationes supradictas recipient advocati, possint recipere et non ultra.

[a] De - procuratoris *Paris 4169; PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103* De salario procuratorum
[b] *(30) fehlt Paris 5376*
[c] que *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, Firenze 103, Köln 25b, Stuttgart 61, Wien 5474(a+b)*
[d] agitantur *fehlt Berlin 661, Berlin 861, OL 911, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Mainz 39, Paris 4169, Stuttgart 61, Wien 5474(a+b)*
[e] salariorum que *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* salarii quod

MODERATIO PRO ADVOCATIS ET PROCURATORIBUS[a].

(31)[b] Et[c] quia nonnulle sunt ecclesie ac monasteria, quorum redditus et proventus ad duorum milium[d] florenorum[e] valorem[f] annuum non ascendunt[g], per premissa non intendimus[h] clientulis solvendi necessitatem imponere vel advocatis exigendi[i] integraliter summas predictas[j] tribuere facultatem, sed dicti advocati pro consideratione facultatum ecclesiarum et monasteriorum aliorumque locorum[k] et pro valore rerum[l] et conditione[m] litigantium non turpe compendium, sed laudis augmenta querentes infra[n] predictas summas sua salaria taliter[o] moderentur[p], quod divinam non incurrant[q] offensam[r] nec expediat super hoc de alio opportuno remedio provideri,

[a] Moderatio - procuratoribus *VL 2665*
[b] *(31) fehlt Paris 5376*
[c] Et *fehlt PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103*
[d] milium *fehlt OL 911, Mainz 39, Paris 4169*
[e] *Berlin 661, Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Mainz 39, Wien 5474(a) folgt* auri
[f] valorem *fehlt Mainz 39*
[g] ascendunt *Stuttgart 61, Wien 5474(a)* excedunt
[h] intendimus *Bonn 871* intendunt
[i] advocatis exigendi *Wien 5474(a)* advocatum exigendum*;* exigendi *Wien 5474(b)* exigendis
[j] predictas *Berlin 661* super dictas
[k] locorum *Wien 5474(b)* colorum
[l] rerum *fehlt PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[m] conditione *Bonn 871* contractione
[n] infra *Bonn 871* iuxta
[o] taliter *Berlin 661, Stuttgart 61* totaliter
[p] sua salaria - moderentur *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b* suum salarium - moderent
[q] incurrant *Wien 5474(b)* occurant
[r] offensam *VL 4990* sinonum *(!)*

QUID FIET DE SALARIO, SI PARTES SINT CONCORDES VEL ALIAS IN CASU FORTUITO[a].

(32)[b] quod, si forte, postquam[c] conventum fuerit pro cause prosecutione de certo[d] salario patrono[e] vel procuratori solvendo, contigerit per Romanum pontificem absque alia lite negotium[f] terminari vel partes ad[g] invicem[h] concordare vel casu[i] fortuito in personam advocati seu procuratoris vel etiam clientuli contingente a lite inchoata[j] cessari[k], equitatem preferendo[l] rigori volumus, quod dictum salarium eis conventum[m] nequeant petere[n], immo, si

forte in totum vel in partem eis fuerit persolutum[o], illud parti solventi restituere teneantur. Si tamen in talibus causis patronus seu procurator forsitan laboraverint, in consistorialibus per vicecancellarium, in aliis vero causis per auditores earum[p] huiusmodi laboris[q] extimatio fiat et[r] iuxta eam ad mandatum vicecancellarii vel auditorum predictorum[s] pro dicto labore[t] competens[u] dicto patrono seu procuratori satisfactio impendatur.

---

[a] Quid - fortuito *Paris 4169*
[b] *(32) fehlt Paris 5376*
[c] postquam *fehlt Stuttgart 61*
[d] de certo *VL 4990* decreto
[e] *Wien 5474(b) folgt* sibi
[f] negotium *fehlt Wien 5474(b)*
[g] ad *fehlt Berlin 861*
[h] ad invicem *Stuttgart 61* admittere
[i] casu *Bonn 871* causa
[j] a - inchoata *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* litem inchoatam
[k] cessari *Wien 5474(a)* cassari
[l] preferendo *Stuttgart 61* preficiendo
[m] conventum *Bonn 871* contentum
[n] petere *fehlt Wien 5474(a)*
[o] persolutum *Berlin 661, Berlin 861, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* solutum
[p] earum *Berlin 661 PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* causis*; Berlin 861, Stuttgart 61, Wien 5474(a)* causarum*; Bonn 871* eadem*; OL 911* eorum
[q] laboris *PL 647, VL 2665* laborum
[r] et *Berlin 861* ut
[s] laboris - auditorum predictorum *fehlt Köln 25b*
[t] extimatio - labore *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)*
[u] competens *OL 911, Paris 4169* computens*; Stuttgart 61* competentes*; Wien 5474(b) folgt* in

(33)[a] Postremo eisdem advocatis et procuratoribus causarum iniungimus, ut premissa inviolabiliter studeant observare.

---

[a] *(33) fehlt Paris 5376*

QUOD NON RECIPIANT ULTRA SALARIUM ETIAM GRATIS OBLATUM[a].

(34)[b] Caveant etiam, quod ultra conventum salarium etiam ratione palmarii vel alias[c] nihil omnino lite pendente recipiant, quantumcumque[d] gratis oblatum[e], nec cum[f] clientulis vel aliis pro ipsis contractum[g] ineant[h] nec[i] aliquam faciant pactionem,

---

[a] Quod - oblatum *Paris 4169*
[b] *(34) fehlt Paris 5376*
[c] etiam ratione - alias *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a);* palmarii - alias *Wien 5474(b)* salarii*;* alias *Bonn 871* aliquando
[d] quantumcumque *VL 3983, Firenze 103* quamcumque
[e] oblatum *Wien 5474(a)* tollatum
[f] cum *Wien 5474(b)* c(aus)a/ta(m)

[g] contractum *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a); Berlin 861* conventum*; Mainz 39* contentum*; Wien 5474(b)* conctractis
[h] ineant *Bonn 871* initiunt*; Wien 5474(a)* iurant
[i] *Wien 5474(a) folgt* pro ipsis

SI CONTRA FECERIT, TENETUR AD RESTITUTIONEM[a].

(35)[b] alioquin ad restitutionem dupli eius, quod receperint ultra dictam conventionem, teneantur - nulla remissione partis in hoc pro futura[c] - et contractus[d] et pactiones[e] huiusmodi viribus[f] non subsistant[g] et alias per eundem vicecancellarium in causis consistorialibus, in aliis vero causis per auditores earum[h], prout eis[i] visum fuerit, puniantur.

[a] Si - restitutionem *Paris 4169*
[b] *(36) fehlt Paris 5376*
[c] futura *Wien 5474(a)* factura
[d] contractus *Wien 5474(a)* contractis
[e] et pactiones *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*
[f] viribus *fehlt VL 4990; TANGL* iuribus
[g] subsistant *Mainz 463* obsistant
[h] earum *Wien 5474(a+b)* causarum
[i] eis *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)*

ADVOCATI ET PROCURATORES ULTRA RECIPIENTES QUALITER TRACTENTUR[a].

(36)[b] Si quis autem eorundem advocatorum et procuratorum ultra moderationes huiusmodi quidquam receperit etiam a volente[c], ad[d] duplum eius, quod[e] ultra receperit[f], restituendum clientulo in causis consistorialibus per vicecancellarium[g], in aliis vero per auditores causarum[h] absque lite et[i] appellatione qualibet per censuram ecclesiasticam compellantur, nulla eis in hiis remissione vel donatione facta a partibus valitura.

[a] Advocati - tractentur *Paris 4169; VL 2665* Nota, quod advocatus contra constitutionem istam faciens per auditorem possit puniri
[b] *(37) fehlt Paris 5376*
[c] volente *PL 647* nolente
[d] ad *fehlt Bonn 871*
[e] receperit - quod *fehlt Köln 25b*
[f] receperit *Paris 4133A* perceperit
[g] per vicecancellarium *fehlt Köln 25b*
[h] causarum *fehlt Berlin 861*
[i] lite et *fehlt Bonn 871*

DE PENA ADVOCATORUM ET PROCURATORUM PROPTER INFIDELITATEM VEL NEGLIGENTIAM ETC.[a]

(37)[b] Premissis quoque adiciendum[c] providimus[d], ut, si dicti advocati vel procuratores minus[e] fideliter vel negligenter causas assumptas duxisse seu direxisse vel scienter malam[f] causam vel improbam assumpsisse inventi fuerint, per prefatum[g] vicecancellarium[h] in cau-

sis consistorii[i] et per auditores in causis, quas audient, ad emendationem damnorum et satisfactionem expensarum, que et quas ex hoc partes incurrerint, omni appellatione cessante censura simili astringantur[j] et, si eisdem vicecancellario vel auditoribus forsitan videatur ex qualitate vel frequentia dictorum excessuum vel defectuum dictos advocatos seu procuratores fore gravius puniendos, possint ad tempus vel in perpetuum eis interdicere[k] officia prelibata.

---

[a] De - etc. *Paris 4169*
[b] *(38) fehlt Paris 5376*
[c] adiciendum *Berlin 861* adiciendis
[d] providimus *Wien 5474(b)* previdimus
[e] minus *OL 911, Mainz 39, Mainz 463, Paris 4169* nimis
[f] malam *Wien 5474(a)* in aliam
[g] prefatum *Berlin 861, Bonn 871, OL 911, Köln 25b, Mainz 39, Mainz 463, Paris 4169* prefatos
[h] vicecancellarium *Firenze 103* cancellarium
[i] consistorii *Berlin 661, Berlin 861, Bonn 871, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* consistorialibus
[j] astringantur *Paris 4133A* constringantur
[k] interdicere *Wien 5474(a)* indicere

De pena advocatorum non servantium hanc constitutionem[a].

(38)[b] Si vero advocati predicti in consistorio constitutionem[c] presentem[d] in proponendo non[e] servaverint, per dictum vicecancellarium ad certum tempus vel, si nimis[f] frequentaverint[g], in perpetuum, prout ei[h] videbitur, a dicto officio suspendantur.

---

[a] De - constitutionem *Paris 4169; VL 2665* Nota, quod auditor possit suspendere advocatum perpetuo vel ad tempus
[b] *(38) fehlt Paris 5376*
[c] constitutionem *Wien 5474(b)* causarum
[d] presentem *PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Köln 25b, Wien 5474(a)* predictam
[e] in proponendo non *Bonn 871* imponendo vel
[f] nimis *Wien 5474(a+b)* minus
[g] per - frequentaverint *fehlt PL 647*
[h] ei *Berlin 661, Bonn 871, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* eis

Quod advocati dividantur inter partes[a].

(39)[b] Denique, quia[c] periculosum posset esse partibus, si patroni causarum, quos aut[d] meritum[e] peritiores[f] fecerit aut vetustas in[g] una parte consistant sicque partem aliam necesse sit[h] a rudibus atque tironibus[i] sustineri[j], statuimus, ut, si partes hoc petierint, par[k] causidicorum distributio[l], prout melius fieri poterit, fiat et exequetur[m] partibus auxilium singulorum ac huiusmodi equa divisio[n] in causis, que tractantur in consistorio, per vicecancellarium, in aliis vero per auditores ipsarum causarum fiat, ac[o] duobus advocatis dumtaxat pars quelibet sit contenta nec plures[p] valeat obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc pa-

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

ginam nostrorum statutorum inhibitionis, permissionis[q], concessionis, voluntatum, intentionis, iniunctionis[r] et adiectionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, VI kalendas novembris pontificatus nostri[s] anno sexto[t1].

---

[1] *1340 Oktober 27.*

---

[a] Quod - partes *Paris 4169*
[b] *(39) fehlt Paris 5376*
[c] quia *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)*
[d] aut *fehlt Wien 5474(b)*
[e] meritum *fehlt PL 647; Berlin 661, VL 3983, VL 4990* nimium*; VL 2665, Wien 5474(a)* invitum*; Firenze 103* nu(meru)m
[f] peritiores *PL 647* imperitiores*;* peritiores *Wien 5474(a)* pauciores
[g] in *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a)*
[h] sit *Stuttgart 61* si
[i] tironibus *PL 647* tirannibus
[j] sustineri *Berlin 661* abstinere
[k] par *fehlt Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 4990, Firenze 103, Wien 5474(a); Bonn 871* pars*; VL 3983* hoc*; Köln 25b* pro*; Stuttgart 61, Wien 5474(b)* per
[l] distributio *Berlin 661, VL 3983, VL 4990, Firenze 103, Stuttgart 61* distribution(e)
[m] exequetur *Berlin 661, PL 647, VL 2665, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* exequatur pro*; Köln 25b, Wien 5474(b)* exequatur*; Wien 5474(a)* equaliter
[n] divisio *Bonn 871* divisi
[o] ac *Berlin 861* a
[p] plures *PL 647, VL 3983, VL 4990, Firenze 103* plus
[q] permissionis *fehlt Berlin 861; Stuttgart 61* promissionis
[r] iniunctionis *fehlt Mainz 39; Wien 5474(b)* dimittationis
[s] pontificatus nostri *fehlt RV 128;* nostri *Mainz 463* domini Benedicti pape XII
[t] sexto *Bonn 871* septimo*; Wien 5474(b)* VI etc.

45.

***RA 53**, fol. 25r (Rubrik); **RA 55**, fol. 22v (Rubrik); **RA 91**, fol. 343v (verblasst und beschädigt); **RV 127**, fol. 1v Nr. 24 (Rubrik), fol. 45v-46r; **BL 2825**, fol. 54v-55r; **BL 2850**, fol. 37r; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 24v-25r; **VL 3984**, fol. 74r; **VL 6343**, fol. 56r-56v; **Firenze 45**, fol. 10va; **Mainz 39**, fol. 290r-290v; **Napoli 12**, fol. 53v; **Paris 4172**, fol. 62v-63r; **Trier 987**, fol. 24v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 42r-42v; **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 2 S. 220 Nr. 7520; Lettres de Benoît XII S. 285 Nr. 580. Aus Nr. 31B wörtlich übernommene Teile sind in Petit gesetzt.*

ALIA RESERVATIO IN TERRIS ECCLESIE[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Attendentes, quod circa confovendum et manutenendum in terris ecclesie[b] Romane immediate subiectis statum pacificum et tranquillum non parum utile inter cetera reputatur, quod in ecclesiis * cathedralibus et aliis precipuis locis ecclesiasticis infra terras ipsas consistentibus prelati et rectores per apostolice sedis providentiam preficiantur * idonei, qui divinis intenti beneplacitis pacem et iustitiam diligant, * nobis et

eidem ecclesie Romane devoti et fideles existant et ipsis ecclesiis et locis preesse velint et sciant utiliter et prodesse. Hiis * et aliis rationabilibus causis ad id moventibus aninum nostrum inducti omnium et singularum archiepiscopalium, episcopalium[c] ac collegiatarum ecclesiarum nec non abbatiarum, monasteriorum et prioratuum conventualium regularium et secularium exemptorum et non exemptorum infra terras predictas consistentium nunc vacantium vel vacaturorum in antea, in quibus prelati seu rectores per electionem consueverunt assumi, provisiones et dispositiones, quotiens casus vacationis emerserit, usque ad biennium a data presentium computandum nobis et eidem sedi auctoritate apostolica specialiter[d] reservamus, universis ecclesiarum, abbatiarum[e], monasteriorum et prioratuum predictorum capitulis et conventibus ac aliis, quorum interest, districtius inhibentes, ne * ad electionem, postulationem, nominationem vel quamcumque[f] aliam provisionem prelatorum et rectorum preficiendorum in eis[g] interim quoquo modo procedant, ac decernentes ex nunc irritum et inane, quidquid contra reservationem et inhibitionem[h] huiusmodi per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter * contigerit attemptari. Ceterum * nostre intentionis et voluntatis existit, quod huiusmodi reservatio, inhibitio et decretum * ad monasteria monialium vel aliarum religiosarum mulierum vel ad ecclesias seu prioratus non conventuales seu quorum fructus, redditus et proventus * quinquaginta[i] florenorum auri valorem annuum non excedunt, nullatenus extendatur. Nulli ergo etc. nostre reservationis, inhibitionis et constitutionis infringere etc. Datum Avinione, IIII[j] nonas iunii pontificatus nostri[k] anno quinto[l1].

---

[1] *1339 Juni 2.*

---

[a] Alia - ecclesie *BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Wolfenbüttel 75; RA 53, RV 127* Ad futuram rei memoriam. Cathedrales et collegiate ecclesie ac monasteria et prioratus conventuales regulares et seculares infra terras Romane ecclesie subiectas consistentes usque ad biennium reservantur*; RA 55* Ad futuram rei memoriam. Reservatio generalis ecclesiarum cathedralium, abbatiarum ac beneficiorum vacantium in terris ecclesie
[b] ecclesie *VL 3984* ecclesis
[c] episcopalium *fehlt BL 2850*
[d] specialiter *fehlt Wolfenbüttel 75*
[e] abbatiarum *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[f] quamcumque *Wolfenbüttel 75* quomodocumque
[g] in eis *fehlt Napoli 12*
[h] et inhibitionem *fehlt BL 2850*
[i] quinquaginta *OL 778* L
[j] IIII *fehlt Firenze 45*
[k] pontificatus nostri *fehlt RA 91, Firenze 45*
[l] Datum - quinto *fehlt Wolfenbüttel 75;* quinto *BL 2850, VL 6343* V

46.

***46A. Berlin 661**, fol. 164v; **PL 647**, fol. 74r; **Ross. 1035**, fol. 20v-21r; **VL 4990,** fol. 23r.*	***Kassel 59**, fol. 57r; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 802 Nr. 1414.*
EXCOMMUNICAMUS[a].	EXCOMMUNICAMUS.

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

Excommunicat omnes hereticos, saracenos, Patarenos[b] et pauperes Lugduni, Arnaldistas[c], speronistas[d], passaginos et alios quoscumque, quocumque nomine nuncupantur, et fautores[e] et defensores eorum. Item omnes piratos[f], cursaros et latrinculos maritimos et fautores et recep‹ta›tores et defensores eorum. Item omnes, qui spoliant, cupiunt et presumunt detinere temeritate propria venientes ad curiam et recedentes ab ea. Item omnes cuiuscumque status[g], dignitatis, qui iudices, procuratores, advocatos vel alios quoscumque super causis suis mutilant, percutiunt vel occidunt. Non possunt preterquam in mortis articulo et cum cautione de satisfaciendo nisi per Romanum pontificem absolvi et, si[h] quis eos absolverit aliter, est excommunicatus, et interdicitur sibi predicationis, lectionis, administrationis[i] sacramentorum et audiendi[j] confessiones officium.	Excommunicat certos, vide melius infra Innocentius VI sub eodem titulo videlicet „Excommunicamus[1]". Et legitur in cena Domini.

[1] = *Innozenz VI. Nr. 6a.*

[a] Excommunicamus *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990*
[b] Patarenos *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* paratenos
[c] Arnaldistas *PL 647, Ross. 1035, VL 4990* amadistas
[d] speronistas *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* precinistas
[e] et fautores *fehlt Berlin 661*
[f] piratos *PL 647, VL 4990* pirtacos
[g] status *fehlt Berlin 661, Ross. 1035*
[h] et si *fehlt PL 647*
[i] predicationis - administrationis *Berlin 661, Ross. 1035* predication(em) lection(em) administrationem
[j] audiendi *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* audit(oris)

***46B. Bonn 871**, fol. 2v-3r; **RA 52**, fol. 1r (Rubrik), fol. 12av (Fragment); **RV 125 Rubr.**, fol. 1r; **RV 125 Rubr.**, fol. 1r; **RV 125**, fol. 1r-1v; **RV 141 Rubr.**, fol. 10v**;** **RV 141**, fol. 47v-48r; **BL 2825**, fol. 55r-55v; **BL 2850**, fol. 37r-38r; **OL 778**, fol. 3r (Rubrik), fol. 25r-25v (= a), fol. 60v-61r (= b); **VL 1171**, fol. 114r-114v; **VL 3984**, fol. 74r-74v; **VL 6343**, fol. 56v-57r; **Firenze 45**, fol. 10vb; **Mainz 39**, fol. 290v-291r; **Mainz 463**, fol. 61r-61v; **Napoli 12**, fol. 53v-54r; **Paris 4172**, fol. 63r-64r; **Stuttgart 61**, fol. 423v-424r; **Trier 987**, fol. 25r-25v;*

***Wolfenbüttel 75**, fol. 42v-43v; **Druck**: Lux, Constitutionum S. 75 Nr. 23 (nach BL 2825); Göller, Pönitentiarie 1/1 S. 250-254 (nach RV 141); **Teildruck:** Riezler, Vatikanische Akten S. 703f. Nr. 1941 (nach RV 125); **Regest**: Benoît XII, Lettres communes 2 S. 111 Nr. 6357 (nach RA 52/RV 125); Lettres de Benoît XII S. 222f. Nr. 469. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. Brown, Extravagantes S. 412-417 (sie unterscheidet Excommunicamus - hereticos = Nr. 8 von Excommunicamus - illos qui - capiunt = Nr. 7). Zur weiteren Entwicklung dieser Konstitution vgl. Göller, Pönitentiarie 1/1 S. 242-272, 2/1 S. 190-208, Lux, Constitutionum S. 105-107 Nr. 52 (Urban V.), Angela Frascadore, Citazioni, processi e scommuniche degli anni 1409-1411, in: Dall'Archivio Segreto Vaticano. Miscellanea di testi, saggi e inventari 8, Città del Vaticano 2015, S. 9-141, hier S. 134-137 (Alexander V. von 1410 = RV 339, fol. 76v-78r), S. 138-141 (Gregor XII. von 1411), Paris, Archives nationales, $$$ (Clemens VII.), ASV Reg. Aven. 349, fol. 9r-11v (Benedikt XIII anno 23) sowie hier Innozenz VI. Nr. 11B, Gregor XI. Nr. 93, Martin V. ME 60 und Paul II. Nr. 193.*

Constitutio per dominum B(enedictum) facta[a].

Alle anderen Textzeugen.	*RV 141.*
	Ad futuram rei memoriam. Tenorem quarundam litterarum felicis recordationis Benedicti pape XII predecessoris nostri in eius registro repertum de verbo ad verbum presentibus annotari fecimus, qui talis est:

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Excommunicamus et anathematizamus[1] ex parte Dei omnipotentis, patris et filii et spiritus sancti auctoritate quoque beatorum[b] apostolorum[c] Petri et Pauli ac nostra omnes hereticos, Gazaros, Patarenos, pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas et Passaginos et omnes alios, quocumque nomine censeantur, et omnes fautores, receptatores[d] et defensores eorum. Item excommunicamus et anathematizamus omnes piratas, cursarios[e] et latrunculos marinos et omnes fautores, receptatores[f] et defensores eorum[g]. Item excommunicamus et anathematizamus[h] omnes, qui in terris suis nova[i] pedagia imponunt[j]. Item excommunicamus et anathematizamus omnes **illos, qui** equos, arma, ferrum[k], lignamina vel alia prohibita deferunt saracenis, quibus christianos[l] impugnant. Item excommunicamus et anathematizamus[m] omnes falsarios bulle seu litterarum nostrarum[n]. Item excommunicamus et anathematizamus[o] omnes illos[p], qui ad sedem apostolicam venientes vel recedentes ab ea nec non illos, qui iurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes in eadem curia morantes temeritate propria **capiunt**[q], spoliant et detinere[r] presumunt et qui talia fieri faciunt sive mandant. Item excommunicamus et anathema-

[1] *Die Anfangsworte wiederholen das Incipit der 3. Konstitution des 4. Laterankonzils 1215, vgl. COD S. 233-235 = X 5.7.15.*

tizamus[s] omnes illos, qui per se vel alium seu alios quascumque personas ecclesiasticas[t] vel seculares ad Romanam curiam super eorum[u] causis et negotiis recurrentes[v] illaque in eadem curia prosequentes aut procuratores, gestores, advocatos vel promotores[w] ipsorum vel etiam auditores seu iudices, qui super[x] dictis causis seu negotiis[y] deputantur[z] occasione causarum vel negotiorum huiusmodi verberant, mutilant vel occidunt, cuiuscumque preeminentie, dignitatis, ordinis, conditionis aut status fuerint, predicta vel eorum aliqua committentes, non obstantibus quibuscumque privilegiis et indulgentiis eis vel eorum alicui seu aliquibus a predicta sede sub quavis forma vel tenore concessis, quod excommunicari non possint, que, ne[aa] contra huiusmodi nostras[bb] sententias et processus, quominus includantur in eis, per[cc] ea[dd] valeant se tueri, quoad hoc prorsus[ee] tollimus et revocamus omnino. A quibus quidem sententiis nullus per alium quam per Romanum pontificem possit, nisi dumtaxat in mortis articulo constitutus, absolvi nec etiam tunc[ff], nisi de stando mandatis ecclesie, satisfactione vel sufficienti cautione premissis. Eos[gg] vero, cuiuscumque fuerint preeminentie, dignitatis, ordinis, conditionis aut status, qui contra tenorem presentium talibus vel eorum alicui absolutionis beneficium de facto[hh] impendere presumpserint, excommunicationis et anathematis sententia innodamus[ii] eisque interdicimus predicationis, lectionis, administrationis sacramentorum et audiendi confessiones[jj] officium, predicentes a parte[kk] transgressoribus et contemptoribus[ll] supradictis nos gravius contra eos spiritualiter et temporaliter, prout expedire viderimus, processuros. Ut autem huiusmodi nostri processus ad communem omnium notitiam deducantur, cartas sive membranas processus continentes eosdem in maioris ecclesie Avinionensis appendi vel affigi hostiis sive superliminaribus[mm] faciemus[nn], que processus ipsos suo quasi sonoro preconio et patulo indicio[oo] publicabunt, ut predicti, quos ipsi processus contingent, nullam possint excusationem pretendere vel ignorantiam allegare, quod ad eos processus[pp] huiusmodi non pervenerint[qq] vel quod ignoraverint[rr] eosdem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus fuerit publicatum. Actum[ss] Avinione in Palatio nostro apostolico in die cene Domini pontificatus nostri anno quarto[tt][2].

	Decernimus itaque tenorem taliter annotatum illam fidem ubique tam in iudicio quam extra iudicium posse, facere et habere ac eandem vim eundemque vigorem ubique

[2] *1338 April 9.*

	per omnia obtinere, quas et quem originales littere dicti predecessoris exinde confecte possent facere et haberent et etiam obtinerent, si forent exhibite vel ostense, ac eidem tenori stetur firmiter, sicut staretur eisdem originalibus litteris, ubicumque fuerit exhibitus vel ostensus. Per hoc autem nullum ius de novo alicui vel aliquibus acquiri volumus[uu], sed antiquum tantummodo conservari. Nulli ergo etc. Datum Avinione, XI kalendas augusti anno sexto[3].

[3] *1347 Juli 22.*

[a] Constitutio - facta *OL 778; Bonn 871* Constitutio contra illos, qui male faciunt venientibus et stantibus in curia Romana*; RV 125 Rubr.* Ad perpetuam rei memoriam. Excommunicantur heretici, patareni et multa alia genera excedentium personarum*; RV 141 Rubr.* Item ad futuram rei memoriam super excommunicatione et anathematizatione hereticorum, Gazarorum, Patarenorum, pauperum de Lugduno et Arnaldistarum etc.*; BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* Constitutio domini Benedicti legenda in cena Domini*; VL 1171* Aggravatio rebellium ecclesie*; Mainz 463* Plures sententie, quas tulit papa in die cene in etc.
[b] beatorum *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Trier 987*
[c] apostolorum *fehlt Bonn 871*
[d] receptatores *Napoli 12* receptores
[e] cursarios *VL 1171* cursores
[f] receptatores *fehlt Napoli 12; Mainz 463* receptores
[g] Item - eorum *fehlt Paris 4172*
[h] excommunicamus - anathematizamus *fehlt Stuttgart 61*
[i] nova *fehlt Stuttgart 61*
[j] Item excommunicamus et anathematizamus omnes qui - imponunt *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[k] arma ferrum *fehlt Napoli 12* ferrea
[l] christianos *Wolfenbüttel 75* christianis
[m] excommunicamus - anathematizamus *fehlt Stuttgart 61*
[n] Item excommunicamus et anathematizamus omnes falsarios - nostrarum *fehlt VL 3984, Firenze 45*
[o] excommunicamus - anathematizamus *fehlt Stuttgart 61;* et anathematizamus *fehlt Wolfenbüttel 75*
[p] omnes illos *fehlt Bonn 871;* illos *fehlt OL 778(b)*
[q] capiunt *BL 2850* cupiunt
[r] detinere *VL 3984, Wolfenbüttel 75* dimittere*; Stuttgart 61* dimittere non
[s] excommunicamus et anathematizamus *fehlt Stuttgart 61*
[t] *BL 2850, VL 6343 folgt* regulares
[u] eorum *BL 2825, OL 778(a+b), VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* earum
[v] recurrentes *fehlt OL 778(a)*
[w] promotores *Stuttgart 61* procuratores
[x] super *VL 1171* sub
[y] seu negotiis *fehlt VL 1171*
[z] deputantur *fehlt Mainz 463*
[aa] ne *fehlt Bonn 871, BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[bb] nostras *Stuttgart 61* litteras
[cc] per *VL 1171* qui

[dd] per ea *BL 2850, VL 6343* propterea*;* ea *Paris 4172* eas
[ee] prorsus *Napoli 12* processus
[ff] nec - tunc *fehlt VL 1171*
[gg] Eos *fehlt Bonn 871; VL 1171* eorum
[hh] de facto *fehlt Firenze 45*
[ii] innodamus *Mainz 463* mandamus
[jj] confessiones *Paris 4172* confessionis
[kk] a parte *fehlt VL 1171; BL 2825, Trier 987, Wolfenbüttel 75* aperte
[ll] et contemptoribus *fehlt OL 778(a);* contemptoribus *RV 141* competitoribus
[mm] superliminaribus *BL 2825, BL 2850, OL 778(a), VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* liminaribus
[nn] faciemus *fehlt Bonn 871*
[oo] indicio *RV 141* iudicio
[pp] contingent - processus *fehlt BL 2850*
[qq] pervenerint *VL 1171* procuraverint*; Firenze 45* provenerint*; Stuttgart 61* promoverint
[rr] vel - ignoraverint *fehlt Mainz 463*
[ss] Actum *VL 1171, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* Datum
[tt] et indulgentiis - quarto *fehlt RA 52;* in Palatio - quarto *Wolfenbüttel 75* etc.*;* quatro *BL 2825, VL 1171* IIII
[uu] volumus *RV 141* nolumus

47.

***47A. Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 19v; **VL 4990,** fol. 22v; **Kassel 59**, fol. 56v; **München 3063,** fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 796 Nr. 1399.*

EX COTIDIANA[a].

Revocat[b] decimas regi Francie concessas pro passagio et iam receptas[c] iubet restitui.

[a] Ex cotidiana *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[b] Revocat *Berlin 661* Revocatio*; Kassel 59, München 3063* Retractat
[c] *München 3063 folgt* per collectores

***47B. Bonn 871**, fol. 9r-9v; **Arm. 82**, fol. 63r-64v; **RA 49**, fol. 14v Nr. 612 (Rubrik), fol. 356r-356v (bis fol. 357v für weitere Adressaten)(= a), fol. 358v-359r (bis fol. 359v für weitere Adressaten) (= b); **RA 50**, fol. 1v (Rubrik), fol. 53r-53v; **RV 121**, fol. 270r (= a) (bis fol. 270v für andere Erzbischöfe), fol. 271r-271v (= b) (für exempte Bischöfe); **RV 122 Rubr.**, fol. 1r; **RV 122,** fol. 16v-17r (bis fol. 17v für weitere Adressaten); **BL 2825**, fol. 57r-58v; **BL 2850**, fol. 39r-40r; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik), fol. 26r-27r; **VL 1171**, fol. 116r-117r; **VL 2548**, fol. 49ra-49va; **VL 3984**, fol. 75v-76v; **VL 6343**, fol. 58r-59r; **Kassel 59**, fol. 68r-68v; **Mainz 39**, fol. 292v-293r; **Mainz 463**, fol. fol. 51r-51v; **Napoli 12**, fol. 55v-56r; **Paris 4172**, fol. 66r-67v; **Stuttgart 61**, fol. 424v-426r; **Trier 987**, fol. 26v-27r; **Wolfenbüttel 75**, fol. 45r-46r; **Druck:** Benoît XII, Lettres closes Sp. 162-165 Nr. 251 (nach RV 121), Sp. 165f. Nr. 252 (nach RV 122); BOMBI, Registro S. 215-216; **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 364 Nr. 3954f., S. 369f. 3998f. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 2. Wegen der Vielzahl der Varianten habe ich die Konstitution in Abschnitte geteilt, obwohl sie in den Textzeugen immer in einem Textblock erscheint.*

REVOCATIO DECIMARUM REGI FRANCIE CONCESSARUM EXTRA REGNUM SUUM ET QUOD LEVATA RESTITUANTUR[a].

(1) Benedictus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus ..[b] archiepiscopo Ebredunensi[c] eiusque suffraganeis[d], salutem et apostolicam benedictionem[e]. **Ex cotidiana** instantia nobis licet immeritis[f] superne[g] dispositionis arbitrio super cunctas orbis ecclesias incumbente super earum cura sollicite vigilamus easque, cum possumus, ab oneribus[h] libenter eximimus et ab eis gravamina submovemus.

---

[a] Revocatio - restituantur *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75; RA 49* Archiepiscopo Ebredunensi eiusque suffraganeis mandatur et inhibetur eis, ne de cetero ad levationem et collectionem decime regi Francie pro passagio concesse procedere presumant*; RA 50, RV 122 Rubr.* Archiepiscopo Aquensi et suffraganeis suis mandatur, ut ecclesiis et personis ecclesiasticis restituant omnes decimas, quas ab eisdem ratione decime sexannalis auctoritate apostolica pro Terre Sancte subsidio imposite receperint *(die letzten 2 Wörter fehlen RA 50); RV 121(a)* Littere ad archiepiscopos et eorum suffraganeos super revocatione decime pro passagio concesse*; RV 121(b)* Littere ad episcopos exemptos super revocatione decime pro passagio concesse*; VL 1171* De revocatione decimare regis Francie*; Kassel 59* Retractat decimas concessas regi Francie pro passagio et iam receptas iubet restitui

[b] .. *fehlt VL 2548, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12, Trier 987; Arm. 82* N.

[c] Ebredunensi *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548, VL 3984, Kassel 59, Mainz 463; Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987* Toletano*; RA 50, RV 122* Aquensi

[d] archiepiscopo - suffraganeis *RA 49(b), RV 121(b)* episcopo Anagnino

[e] episcopus - benedictionem *Wolfenbüttel 75* etc.*;* et - benedictionem *fehlt RA 49(a+b), VL 3984; RA 50, BL 2850, OL 778, VL 6343, Stuttgart 61* etc.

[f] immeritis *VL 2548* vero meritis*; Kassel 59, Mainz 463 folgt* ex

[g] superne *Bonn 871* superare*; Wolfenbüttel 75* super

[h] oneribus *Kassel 59, Mainz 463* omnibus

(2) Dudum siquidem felicis recordationis Iohannes papa XXII[a] predecessor noster totis[b] aspirans desideriis ad subventionem quinimo recuperationem[c] hereditatis dominice videlicet Terre Sancte auctoritate apostolica de fratrum suorum[d] consilio, de quorum numero tunc eramus, passagium generale ad Terram ipsam indixit[e] et, ut[f] tantum negotium felicibus[g] prosperaretur auspiciis[h], imposuit decimam omnium reddituum ecclesiasticorum[i] videlicet VII[j] kalendas augusti[k] pontificatus sui anno decimo septimo[l1] per universas mundi partes usque ad sex[m] annos ex tunc computandos certis terminis cum certis[n] modificationibus persolvendam, mandans[o] vobis[p], quod[q] per vos[r] et alios, quos ad collectionem[s] et exactionem duceretis[t] huiusmodi decime[u] assumendos, tam a[v] vobis[w] ipsis[x] quam ceteris[y] aliis[z] personis ecclesiasticis vobis[aa] subiectis exigeretis[bb] eandem.

---

[1] *1333 Juli 26*.

---

[a] XXII *Stuttgart 61* XXIII

[b] totis *Wolfenbüttel 75* totus*; Napoli 12 folgt* viribus

[c] recuperationem *fehlt Kassel 59, Mainz 463*

[d] suorum *Kassel 59, Mainz 463* nostrorum

[e] indixit *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* induxit

[f] ut *Bonn 871, VL 2548 folgt* ad

[g] felicibus *Stuttgart 61* fratribus*; Bombi* feliciter

[h] auspiciis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[i] ecclesiasticorum *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* ecclesiarum
[j] VII *Mainz 463* XII
[k] augusti *fehlt Stuttgart 61*
[l] decimo septimo *Bonn 871, VL 1171, BL 2850, VL 2548, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* XVII*; BL 2850, VL 6343 folgt* quod
[m] sex *Napoli 12* VI
[n] certis *VL 1171* nostris
[o] certis terminis - mandans *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[p] vobis *Bonn 871, Arm. 82, VL 2548, Napoli 12, Trier 987* nobis
[q] quod *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[r] vobis - vos *RA 49(b), RV 121(b)* quod per te*;* vos *Bonn 871, BL 2825, Napoli 12, Trier 987* nos
[s] collectionem *Napoli 12, Mainz 463, Trier 987, Wolfenbüttel 75* collationem
[t] duceretis *RA 49(b), RV 121(b)* duceres
[u] decime *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[v] a *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* et
[w] vobis *Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12, Trier 987, Bombi* nobis
[x] vobis ipsis *RA 49(b), RV 121(b)* te ipso
[y] ceteris *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[z] aliis *fehlt Bonn 871, RA 49(a), RV 121(a)*
[aa] vobis *RA 49(b), RV 121(b)* tibi*; Bonn 871, BL 2850, OL 778, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12, Trier 987, Bombi* nobis
[bb] exigeretis *RA 49(b), RV 121(b)* exigeres

(3) Idem quoque predecessor in impositione[a] huiusmodi decime voluit[b], quod[c] vos[d] huiusmodi decimam collectam ab aliis et, quam de vestris[e] redditibus solveretis[f], singuli[g] videlicet vestrum[h] una cum capitulo ecclesie[i] cathedralis infra[j] ipsam ecclesiam[k] aut alibi, prout magis expedire cognosceretis[l], in tutiori loco repositam[m] vestris[n] et ipsius capituli expensis[o] faceretis[p] cautius[q] custodiri assignandam, cui idem predecessor vellet sive in dicte Terre Sancte[r] subsidium[s] sive contra hostes fidei convertendam, quod, si forte decimam ipsam huiusmodi commissam custodie vel eius partem aliquam[t] in usus alios converti[u] vel usurpari contingeret, eos, qui in hoc[v] culpabiles forent, excommunicationis incurrere voluit sententiam ipso facto, prout in litteris predecessoris eiusdem super hiis confectis vobis[w] directis[x] plenius et seriosius continetur.

[a] impositione *Kassel 59, Mainz 463* positione
[b] voluit *Napoli 12, Trier 987* noluit
[c] quod *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* per
[d] huiusmodi decime voluit - vos *fehlt Bombi; Bonn 871, VL 2548* per nos*;* vos *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Trier 987* nos*;* vos *RA 49(b), RV 121(b)* tu
[e] vestris *Arm. 82, OL 778, VL 2548, Napoli 12, Trier 987* nostris
[f] solveretis *RV 122* solventur
[g] singuli *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* sigillis
[h] vestris - vestrum *RA 49(b), RV 121(b)* tuis redditibus solveres*;* vestrum *VL 1171* vestris*; Kassel 59, Mainz 463, Trier 987* nostrum
[i] ecclesie *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[j] infra *Kassel 59, Mainz 463* iuxta
[k] *Bonn 871, VL 2548 folgt* reponi fecistis
[l] cognosceretis *RA 49(b), RV 121(b)* cognosceres
[m] repositam *BL 2850, VL 6343* reposito*; Paris 4172 folgt* ipsis

[n] vestris *Bonn 871, RA 49(a), Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12, Trier 987* nostris*; RA 49(b), RV 121(b)* tuis*; BL 2850, VL 3984, VL 6343* vestri
[o] expensis *BL 2850, VL 3984, VL 6343* expensas
[p] faceretis *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463; RA 49(b), RV 121(b)* faceres
[q] cautius *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[r] Terre Sancte *Arm. 82, BL 2825, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987* transacte
[s] *Bonn 871, VL 2548 folgt* fieri
[t] aliquam *fehlt* *Bombi*
[u] converti *VL 3984, Wolfenbüttel 75, Bombi* committi
[v] in hoc *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[w] vobis *Bonn 871, VL 2548, Paris 4172* nobis
[x] vobis directis *fehlt RV 121(b), OL 778*

(4) Cum autem in nonnullis[a] provinciis atque regnis iuxta[b] ordinationes et modificationes in dictis litteris contentas exactio, solutio et depositio[c] seu repositio facte fuerint, certe partis decime supradicte et adhuc restet alterius partis eiusdem decime exactio seu solutio[d] facienda[e], ac predictum passagium propter impedimenta aliqua, que peccatis exigentibus videntur obicem[f] dicto passagio prestitisse[g], sit pro[h] presenti tempore, quod dolenter referimus, impeditum[i], nos decens et congruum reputantes, quod, postquam causa secuta[j] non est nec vicinitus[k] sequi speratur, propter quam impositio ac solutiones[l] huiusmodi decime facte fuerunt, eius[m] deinceps exactio et[n] solutio debeant omnino cessare, quinimo eorum, que pro dicta decima sunt soluta, sit[o] restitutio facienda, de fratrum nostrorum consilio vobis et vestrum cuilibet[p] districtius inhibemus, ne[q] de cetero ad levationem, collectionem[r] et exactionem huiusmodi decime per vos[s] vel per alios procedere quomodolibet[t] presumatis[u].

[a] nonnullis *Kassel 59, Stuttgart 61* nullis
[b] iuxta *Stuttgart 61* extra
[c] depositio *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* dispositio
[d] seu repositio - solutio *fehlt VL 1171*
[e] facienda *Bombi* faciende
[f] obicem *Arm. 82, BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75, Bombi* obicere
[g] prestitisse *Bombi* perstitisse
[h] sit pro *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* sic quod*; BL 2850* si quid
[i] impeditum *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* impeditur*; Bombi* impedimentum
[j] secuta *Bonn 871, VL 1171, VL 2548, Kassel 59* consecuta*; Mainz 463* consueta
[k] vicinitus *fehlt Stuttgart 61 (Lücke); VL 1171* intuitus*; VL 2548, Mainz 463, Bombi* vicinitas
[l] solutiones *Arm. 82, RA 49(b), RA 50, RV 121(b), BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 1171, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75, Bombi* solutio
[m] eius *VL 1171* etiam
[n] solutiones - et *fehlt Bonn 871*
[o] sit *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75*
[p] vobis - cuilibet *RA 49(b), RV 121(b)* tibi
[q] ne *fehlt Bombi*
[r] collectionem *Mainz 463* collationem
[s] vos *RA 49(b), RV 121(b)* te

[t] quomodolibet *fehlt Bombi*
[u] presumatis *RA 49(b), RV 121(b)* presumas

(5) Nos enim omnes processus et sententias excommunicationis, suspensionis et interdicti, quos contra inhibitionem huiusmodi per vos[a] vel auctoritate[b] commissionis[c] vel subdelegationis[d] vestre[e] per quoscumque haberi vel fieri seu ferri[f] vel promulgari contingет[g], decernimus cassos, vacuos, irritos et inanes et nullius penitus existere firmitatis, precipientes nihilominus[h] vobis et vestrum cuilibet[i], ut[j] prefatam decimam, si quam propterea per[k] vos vel alios collegistis[l], etiamsi iuxta ordinationem[m] predecessoris eiusdem una cum capitulis[n] cathedralium ecclesiarum[o] infra[p] ipsas ecclesias[q] aut alibi in tutioribus locis reponi fecistis[r], singulis personis ecclesiasticis, a quibus exacta extitit et soluta, si dicte persone adhuc superstites rebus humanis existant et[s] presint[t] eisdem beneficiis, ratione quorum huiusmodi decimam persolverunt, alioquin, si forte[u] dicte persone defecerint vel alias[v] dicta beneficia dimiserint, eisdem beneficiis, ratione quorum huiusmodi decima extitit persoluta, in[w] utilitatem dictorum beneficiorum per certas[x] personas, que super hoc vobis[y] rationem reddere teneantur, fideliter convertendam[z] infra unius mensis spatium post receptionem presentium cum integritate, quantum ad vos[aa] pertinet, restituatis et per alios restitui faciatis[bb], alioquin ex tunc singuli vestrum[cc], si[dd] ultra predictum tempus predictam decimam eisdem contra preceptum huiusmodi restituere seu restitui facere differatis[ee], duplum eius[ff] personis seu beneficiis huiusmodi infra alium mensem solvere teneamini[gg], quod, si forte duplum ipsum eis, ut premittitur, infra dictum tempus[hh] restituere distuleritis[ii], ingressum ecclesie vobis noveritis[jj] interdictum, capitula[kk] vero suspensionis[ll] sententiam incurrere volumus ipso facto, nulla[mm] vobis[nn] super hiis remissione, donatione vel gratia eorum, quibus huiusmodi debet fieri[oo] restitutio, valitura[pp], vobis nihilominus penas alias iuxta nostrum arbitrium proculdubio subituris[qq], si super hoc detecti[rr] fueritis[ss] committere negligentiam vel malitiam[tt] sive fraudem.

[a] vos *VL 3984, VL 6343, Napoli 12, Trier 987* nos*; RA 49(b), RV 121(b)* te
[b] vos - auctoritate *RA 49(a), RV 121(a)* auctoritatem*;* auctoritate *Bombi* auctoritatem
[c] commissionis *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* concessionis
[d] subdelegationis *Napoli 12* delegationis
[e] vestre *Bonn 871, Arm. 82, RA 50, RV 122, BL 2850, VL 1171, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Trier 987, Wolfenbüttel 75, Bombi* nostre*; RA 49(b), RV 121(b)* tue
[f] seu ferri *fehlt RA 49(a), Arm. 82;* ferri *Paris 4172* fieri
[g] continget *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* contingerit
[h] nichilominus *fehlt BL 2850, VL 6343*
[i] vobis - cuilibet *RA 49(b), RV 121(b)* tibi
[j] ut *fehlt Napoli 12*
[k] per *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75* in

---

[l] vos - collegistis *RA 49(b), RV 121(b)* te - collegisti
[m] si quam - ordinationem *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[n] capitulis *RA 49(b), RV 121(b)* capitulo
[o] ecclesiarum *fehlt RV 121(a); RV 121(b)* ecclesie
[p] *VL 1171 folgt* temporis
[q] ipsas ecclesias *RV 121(b)* ipsam ecclesiam
[r] tutioribus - fecistis *RA 49(b), RV 121(b)* tutiori loco reponi fecisti
[s] *Bonn 871, VL 2548 folgt* ad hunc
[t] presint *Kassel 59, Mainz 463* presertim*; Trier 987* prosint
[u] forte *fehlt RA 49(b), RV 121(b), Bombi*
[v] alias *VL 2548* alia
[w] alioquin - in *Kassel 59, Mainz 463* eisdem perstitit persolutam et
[x] *VL 2548 folgt* litteras
[y] vobis *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463; RA 49(b), RV 121(b)* tibi
[z] convertendam *fehlt Bonn 871; BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75* committendam*; VL 2548* unius*; Kassel 59, Mainz 463* exercendam
[aa] vos *Arm. 82, VL 2548, VL 3984, Napoli 12* nos*; Kassel 59, Mainz 463* quos
[bb] vos - restituatis - faciatis *RA 49(b), RV 121(b)* te - restituas - facias
[cc] singuli vestrum *fehlt RA 49(b), RV 121(b)*
[dd] *RA 49(b) folgt* tu
[ee] differatis *RA 49(b), RV 121(b)* differas
[ff] eius *RV 121(a), Kassel 59, Mainz 463, Trier 987* eis*; VL 1171* eisdem
[gg] teneamini *RA 49(b), RV 121(b)* tenearis
[hh] infra dictum tempus *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[ii] distuleritis *RA 49(b), RV 121(b)* distuleris
[jj] vobis noveritis *RA 49(b), RV 121(b)* tibi noveris
[kk] capitula *RA 49(b), RV 121(b)* capitulum
[ll] suspensionis *VL 2548* suspensam
[mm] nulla *Kassel 59, Mainz 463* nullo
[nn] vobis *RA 49(b), RV 121(b)* tibi*; Bonn 871, Kassel 59, Mainz 463, Bombi* nobis
[oo] debet fieri *fehlt VL 3984, Wolfenbüttel 75; Bombi* fieret
[pp] valitura *fehlt VL 1171*
[qq] vobis - subituris *RA 49(b), RV 121(b)* te - subituro
[rr] detecti *OL 778* directi*; VL 1171, VL 2548* decepti*; VL 6343, Wolfenbüttel 75* decreti*; Kassel 59, Mainz 463* percepti*; Stuttgart 61* debiti
[ss] detecti fueritis *RA 49(b), RV 121(b)* detectus fueris
[tt] vel malitiam *fehlt Bombi*

(6) Ceterum[a] volumus[b] et mandamus, quod omnes sententias excommunicationis, suspensionis[c] et interdicti in quascumque personas, capitula[d], collegia seu conventus[e] eorumque ecclesias sive loca occasione[f] huiusmodi decime in statutis terminis[g] non solute prolatas[h] absque difficultate qualibet relaxetis[i], imposita tamen eisdem personis pro modo culpe penitentia **salutari**. Datum Avinione, XV[j] kalendas ianuarii[k] pontificatus nostri[l] anno secundo[m1].

---

[1] *1336 Dezember 18.*

---

[a] Ceterum *fehlt VL 1171, Kassel 59, Mainz 463*
[b] volumus *VL 2548* nolumus
[c] suspensionis *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75*
[d] capitula *fehlt Bonn 871, RV 121(b), VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463*
[e] conventus *Kassel 59, Mainz 463* can(onica)tus
[f] occasione *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75*
[g] terminis *VL 1171* sententiis

[h] prolatas *Napoli 12* prelatas
[i] relaxetis *RA 49(b), RV 121(b)* relaxes
[j] XV *Kassel 59, Mainz 463* XII*; Napoli 12* decimoquinto
[k] ianuarii *Kassel 59, Mainz 463* februarii
[l] pontificatus nostri *fehlt RA 49(a+b), RV 121(b), RV 122, OL 778, VL 3984, Stuttgart 61*
[m] Avinione - secundo *Wolfenbüttel 75* etc.*; OL 778, VL 1171, VL 3984* II*; Kassel 59, Mainz 463* tertio

48.

***48A. Berlin 661**, fol. 164v; **PL 647**, fol. 74r; **Ross. 1035**, fol. 21r; **VL 4990,** fol. 23r; **Kassel 59**, fol. 57r; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 813 Nr. 1445.*

QUIA NONNULLI[a].

Excommunicat omnes, qui per fraudem permittunt[b] se pro aliis examinari[c], et irritat litteras et processus taliter impetratos. Et tales, si habent beneficia, sint ipso iure privati, si non habent, sint inhabiles ad obtinenda.

[a] Quia nonnulli *Berlin 661*, *PL 647*, *Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59*
[b] permittunt *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* mittunt
[c] examinari *PL 647, Ross. 1035, VL 4990* examinare*; Berlin 661* excommunicare

***48B. Arm. 82**, fol. 64v-65r; **RA 53**, fol. 25r (Rubrik); **RA 55**, fol. 22v (Rubrik); **RA 91**, fol. 343v (verblasst); **RV 127**, fol. 1v Nr. 25 (Rubrik), fol. 46r; **BL 2825**, fol. 58v; **BL 2850**, fol. 40v; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik), fol. 27r; **VL 3984**, fol. 76v; **VL 6343**, fol. 59r; **Firenze 45**, fol. 11ra-11rb; **Graz 708**, fol. 325r; **Mainz 39**, fol. 293v-294r; **Napoli 12**, fol. 56r-56v; **Paris 4172**, fol. 67v-68r; **Stuttgart 61**, fol. 426r-426v; **Trier 987**, fol. 27r-27v; **Wolfenbüttel 75**, fol. 46v; **Druck:** BR 4 S. 462 Nr. 17; TANGL, KO S. 117f. Nr. 15; **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 2 S. 224 Nr. 7551; Lettres de Benoît XII S. 305 Nr. 609.*

INHABILITATIO ILLORUM, QUI PER FRAUDEM, UT HABEANT BENEFICIA, LOCO SUI ALIUM FACIANT SUBIRE EXAMEN[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam nonnulli, sicut[b] accepimus, honestati nequitiam et animarum saluti temporalia commoda preferentes ad subeundum examen, quod hii, qui ad[c] ecclesiastica beneficia ex[d] provisionis nostre gratia fuerint promovendi, in litteratura subire tenentur, se minus idoneos sententes[e] ad illud supponunt[f] alios loco sui, qui se dictorum minus idoneorum habere nomina et cognomina et esse de civitate seu diocesi eorundem mendaciter confingentes examen subeunt pro[g] eisdem sicque prefati minus idonei nullum subeuntes examen per fraudem huiusmodi beneficia ecclesiastica[h] consequuntur. Nos volentes huiusmodi fraudi penis debitis percellende[i] salubriter[j] obviare, omnes huiusmodi, qui alios supponunt examini[k] loco sui, nec non eos[l], qui aliorum mentitis[m] nominibus huiusmodi examen subeunt pro[n]

eisdem, excommunicationis sententie ipso facto decernimus subiacere ac litteras nostras per huiusmodi fraudem obtentas et in posterum obtinendas omnesque processus ipsarum pretextu habitos vel habendos fore cassos, vacuos, irritos et inanes et nullius penitus existere firmitatis. Predicti insuper, qui sibi falsa nomina imponentes pro aliis examen subeunt, ut prefertur, omnibus beneficiis ecclesiasticis, si qua habent, sint eo ipso privati, si vero nulla beneficia ecclesiastica obtineant, eo ipso efficiantur inhabiles ad beneficia ecclesiastica obtinenda. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, nonis decembris pontificatus nostri[o] anno quinto[p1].

[1] *1339 Dezember 5.*

[a] Inhabilitatio - examen *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75; RA 53, RA 55, RV 127* Ad futuram rei memoriam. Fertur excommunicationis sententia in illos, qui ad subeundeum examen supponunt alios loco sui, et qui pro aliis examen subeunt supradictum, privantur beneficiis, si qua habent, et, si non habent, redduntur inhabiles ad quecumque in posterum beneficia obtinenda*; Graz 708* Inhabilitatio illorum, qui faciunt alios pro se examinari tempore gratiarum*; BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12 folgt* ecclesie etc.
[b] sicut *fehlt Firenze 45*
[c] ad *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Wolfenbüttel 75*
[d] ex *BL 2850, VL 6343, Firenze 45* et
[e] sentientes *Wolfenbüttel 75* facientes
[f] supponunt *VL 3984* apponunt
[g] pro *OL 778* ex
[h] ecclesiastica *fehlt Wolfenbüttel 75*
[i] percellende *Arm. 82, Paris 4172* procellende*; BL 2850, VL 6343* petrollende *(!); OL 778* pretollende*; Firenze 45* precellende
[j] salubriter *fehlt Stuttgart 61*
[k] examini *VL 3984, Graz 708, Stuttgart 61,* Wolfenbüttel 75 examen*; Firenze 45* ex omni
[l] eos *Trier 987* eis
[m] mentitis *fehlt Stuttgart 61*
[n] pro *Graz 708* quod
[o] pontificatus nostri *fehlt RA 91, Firenze 45, Stuttgart 61*
[p] hominum - quinto *fehlt Wolfenbüttel 75;* nonis - quinto *fehlt VL 3984;* quinto *BL 2850* primo*; OL 778, Firenze 45, Graz 708, Paris 4172* V*; Napoli 12* quarto

49.

***49A. Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 19v; **VL 4990,** fol. 22v**; Kassel 59**, fol. 56v; **München 3063**, fol. 255v; **Regest:** Nova Alamanniae 2/2 S. 796 Nr. 425α.*

VAS ELECTIONIS[a].

Taxat omnes procurationes et exactiones prelatorum[b] in toto mundo.

[a] Vas electionis *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*
[b] prelatorum *fehlt Kassel 59*

***49B**. **Bonn 871**, fol. 7r-9r; **Arm. 82**, fol. 70r-75v; **RA 49**, fol. 17r (Rubrik), fol. 419r-421v; **RA 74**, fol. 1v (Rubrik), fol. 38r-40v; **RL 272**, fol. 292r-295v; **RV 121 Rubr.** fol. 1r Nr. 14; **RV 121**, fol. 8r-9v; **BL 2825**, fol. 62r-65v; **BL 2850**, fol. 43r-46v; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik), fol. 29r-31r; **VL 1171**, fol. 109v-112r; **VL 2548**, fol. 48ra-49ra; **VL 3984**, fol. 82r-84r; **VL 6343**, fol. 61v-64r; **Firenze 45**, fol. 6vb-7rb; **Halle 54**, fol. 192v-193r; **Kassel 59**, fol. 69r-71v; **Mainz 39**, fol. 296v-299v; **Mainz 463**, fol. 52r-54v; **Napoli 12**, fol. 58v-61r; **Napoli 20**, fol. 358r-360r; **Paris 306** (nicht kollationiert); **Paris 4172**, fol. 72r-76r; **Stuttgart 61**, fol. 430r-433r; **Trier 987**, fol. 29v-31v; **Wien 5474**, fol. 147r-149r; **Wolfenbüttel 75**, fol. 50r-53r; **Druck:** FRIEDBERG, Corpus iuris canonici 2 Sp. 1280-1284 = Extravag. Com. 3.10.un.; **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 370 Nr. 4000; Lettres de Benoît XII S. 157 Nr. 355; BARBICHE, Actes 3 S. 237 Nr. 2809. Zur weiteren **Überlieferung** vgl. BROWN, Extravagantes S. 406-411 Nr. 1. Wegen der Vielzahl der Varianten habe ich die Konstitution in Abschnitte geteilt, obwohl sie in den Textzeugen immer in einem Textblock erscheint.*

ORDINATIO SUPER PROCURATIONIBUS PRELATORUM ET TAXATIONIBUS EARUNDEM[a].

Alle anderen Textzeugen.	*RA 74.*	*RL 272.*
	‹Clemens episcopus servus servorum Dei›. Ad futuram rei memoriam. Tenorem quarundam litterarum felicis recordationis Benedicti pape XII predecessoris nostri in registro ipsius predecessoris repertum ad dilecti filii nostri Guilielmi[1] sancte Marie in Cosmedin diaconi cardinalis supplicationis instantiam de registro ipso de verbo ad verbum transcribi et presentibus annotari fecimus, qui talis est:	Martinus etc. Ad futuram rei memoriam. Provisionis nostre debet provenire subsidio, ut suum ius cuilibet conservetur. Hinc est, quod nos tenorem quarundam litterarum felicis recordationis Benedicti pape XII predecessoris nostri in quaterno Cancellarie nostre repertum pro eo, quod, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii magistri Petri Negrandi[2] archidiaconi de Brienceio in ecclesia Pictavensi scriptoris nostri petitio continebat, ipse huiusmodi tenore ex certis causis se asserit indigere, de quaterno ipso de verbo ad verbum transcribi et ad ipsi-

[1] *Guilielmus de Judice.*
[2] *$$$*

		us Petri supplicationis instantiam presentibus annotari fecimus, qui talis est:

(1) Benedictus episcopus servus servorum Dei[b]. Ad perpetuam rei memoriam. Vas electionis Paulus apostolus[c] egregius predicator se et eos, qui secum erant, propriis manibus exhibebat, ut[d] pseudo et subdolis operariis sub predicationis specie lucra sectantibus[e] locum[f] precluderet et[g] hiis, quos ipse pascebat pabulo verbi[h] Dei, non existeret onerosus[i].

[a] Ordinatio - earundem *OL 778; Bonn 871* Constitut[io] [de p]rocurationibus s[eu] [mo]derationibus visita[tionum]*; Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* Ordinatio super procurationibus prelatorum et taxationibus et subsidio *(Arm. 82, Paris 4172 folgt* percipiendo*); RA 49, RA 121 Rubr.* Ad perpetuam rei memoriam statuitur, quomodo prelati visitent et procurationes recipiant*; RA 74* Ad futuram rei memoriam exemplatur et extrahitur de registro quedam constitutio super procurationibus edita per dominum Benedictum papam XII ad instantiam Guilielmi sancte Marie in Cosmedin diaconi cardinalis*; VL 1171* Constitutio facta de procurationibus prelatorum seu a prelatis recipiendis*; Halle 54* Constitutio Benedicti de visitationibus, procurationibus seu subsidio caritativo*; Kassel 59* De visitationibus et procurationibus prelatorum. Vas electionis. Taxat omnes procurationes et exactiones in toto mundo*; Mainz 463* De visitationibus episcoporum et expensis pro ipsis fiendis singulis diebus
[b] Benedictus - Dei *fehlt Halle 54*
[c] apostolus *fehlt RV 121, VL 3984; VL 1171 folgt* domini nostri Iesu Christi
[d] ut *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[e] sectantibus *OL 778, VL 3984, Firenze 45* spectantibus*; Wien 5474* sacrantibus
[f] locum *fehlt Wien 5474; Kassel 59, Mainz 463* latum latum *(!)*
[g] et *RL 272* ut
[h] verbi *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Paris 4172, Wien 5474, Wolfenbüttel 75* verbo*; Stuttgart 61* verbum
[i] Paulus - onerosus *Halle 54* etc.*;* onerosus *Arm. 82, RL 272, BL 2825, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 20, Paris 4172, Wolfenbüttel 75* otiosus*; VL 2548, Firenze 45* honerosus

(2) Sane licet circa modestiam[a] in exigendis procurationibus observandam a predecessoribus nostris Romanis pontificibus salubria manaverint[b] instituta, quia[c] tamen, sicut[d] experientia docet, nonnulli prelatorum[e] sic se reddiderunt et reddunt[f] in dictarum[g] procurationum exactionibus onerosos[h], ut[i] oppressi[j] subditi huiusmodi onera[k] nequeant supportare, et victum longi temporis brevis hora consumat.

[a] *Bonn 871, VL 2548 folgt* non
[b] manaverint *Halle 54, Friedberg* emanaverint*; Halle 54 folgt* consilia ac*; Wien 5474 folgt* ut extra de procura(toribus) *(= X 1.19)* et ex pact(is) *(= X 1.18)* per totum
[c] quia *Wien 5474* qui
[d] sicut *Halle 54* ut
[e] *Friedberg folgt* nec non diocesis nuntiorum vel legatorum apostolice sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expresse
[f] et reddunt *fehlt OL 778, Kassel 59, Mainz 463*
[g] in dictarum *fehlt Wien 5474*
[h] onerosos *VL 1171* onerosis
[i] ut *Stuttgart 61, Wien 5474* et
[j] oppressi *VL 2548, Wien 5474* expressi

[k] onera *fehlt Bonn 871, VL 2548*

IN FRANCIE, NAVARRE, MAIORICARUM REGNA[a].

(3) Nos attendentes, quod parentes debent thesaurizare filiis[b] non fastuosis[c] deliciis eorum substantiam absorbere, ac cupientes[d] pro diversitate conditionum visitantium prelatorum et provinciarum ac ecclesiasticarum etiam facultatum certum modum sufficientem visitantibus et supportabilem[e] visitatis[f] in premissis fore de cetero observandum, de fratrum nostrorum consilio presentis constitutionis edicto statuimus, quod, cum[g] in Francie, Navarre[1] et Maioricarum[h2] regnis ac terris[i], provinciis et partibus adiacentibus et[j] vicinis eisdem[k] nec non in Delphinatu[3] et Burgundie[4], Sabaudie[5], Provincie[6] et Forcalquerii[7] comitatibus archiepiscopi et episcopi aliique prelati et persone ecclesiastice, quibus[l] id de iure vel consuetudine competit, suos subditos personaliter[m] visitabunt, iidem archiepiscopi a suis vel suffraganeorum suorum cathedralibus ecclesiis pro procuratione unius diei sive in victualibus sive a volentibus in pecunia ultra trecentorum[n], a monasteriis vero ac ecclesiis aliis vel prioratibus[o] secularibus vel regularibus habentibus collegium vel conventum[p] duodecim[q] vel plurium personarum ultra ducentorum ac quinquaginta[r], ab habentibus[s] vero pauciorum[t] personarum[u] collegium seu conventum[v] et quibusvis aliis ecclesiis, prioratibus et locis ultra ducentorum[w], episcopi vero ab ecclesiis[x] cathedralibus ultra ducentorum[y], a monasteriis vero et ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus collegium habentibus duodecim[z] vel plurium[aa] personarum[bb] ultra centum et sexaginta[cc], ab habentibus vero personarum[dd] collegium pauciorum et quibuslibet aliis ecclesiis[ee], prioratibus et locis ultra[ff] centum et quadraginta[gg], abbates quoque a monasteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim[hh] vel plurium personarum ultra centum[ii], ab aliis vero[jj] habentibus minus collegium ac ecclesiis, prioratibus[kk] et locis quibuscumque ultra octuaginta[ll], archidiaconi quoque ultra triginta quinque[mm], archipresbiteri[nn] vero ultra[oo] octo[pp] Turonensium argenti valorem recipere non presumant[qq].

[1] *Königreich Navarra, Spanien.*
[2] *Mallorca, Balearische Inseln, Spanien.*
[3] *Grafschaft Dauphiné, Frankreich.*
[4] *Grafschaft Burgund, Frankreich.*
[5] *Grafschaft Savoyen, Frankreich.*
[6] *Grafschaft Provence, Frankreich.*
[7] *Grafschaft Forcalquier, Frankreich.*

[a] *BL 2825* In Francie, Navarre, Maioricarum regna*; Napoli 20 am rechten Rand* Francia, Navaria et Mariorica, Delphinatus, Burgundia, Sabaudia, Forcalquerii *und am linken* prima divisio regionum
[b] filiis *VL 2548* aliis

---

[c] fastuosis *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Mainz 39, Napoli 12* faustuosis *(!); OL 778, VL 2548* fatuosis*; Wien 5474* studiosis*; FRIEDBERG* fastidiosis
[d] cupientes *Halle 54* cupiditates
[e] supportabilem *Kassel 59, Mainz 463* super talibus*; Wien 5474* supportantibus
[f] visitatis *Kassel 59, Mainz 463* visitationibus*; Napoli 20* visitationem
[g] cum *fehlt VL 2548*
[h] Maioricarum *fehlt Halle 54*
[i] edicto - terris *fehlt Stuttgart 61;* terris *VL 3984* ceteris
[j] *FRIEDBERG folgt* in
[k] *Stuttgart 61 folgt* et Maioricarum regnis ac terris, provinciis et partibus adiacentibus et vicinis eisdem
[l] quibus *Mainz 463* qui*; Kassel 59* quibus *verbessert aus* qui*; RL 272 folgt* hiis
[m] quibus - personaliter *fehlt Trier 987*
[n] trecentorum *Bonn 871, Wien 5474* CCC
[o] prioratibus *RA 74* prioribus
[p] vel conventum *fehlt VL 1171, Napoli 12*
[q] duodecim *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XII
[r] ducentorum ac quinquaginta *Napoli 12* centum et sexaginta
[s] habentibus *VL 1171* abbatibus
[t] pauciorum *FRIEDBERG* paucarum
[u] ultra ducentorum - personarum *fehlt VL 2548, VL 3984, Mainz 39*
[v] seu conventum *fehlt Napoli 12*
[w] ultra ducentorum *fehlt VL 2548;* ducentorum *VL 1171* CC
[x] prioratibus et - ecclesiis *fehlt VL 3984, Wolfenbüttel 75*
[y] ducentorum *VL 1171* CC
[z] duodecim *VL 1171, Stuttgart 61* XII
[aa] vel plurium *fehlt VL 2548*
[bb] ultra ducentorum - personarum *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[cc] centum et sexaginta *VL 1171* CLX*;* sexaginta *FRIEDBERG* quadraginta
[dd] personarum *fehlt RL 272*
[ee] ecclesiis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[ff] ducentorum episcopi - ultra *fehlt Wien 5474;* centum et sexaginta - ultra *fehlt VL 3984*
[gg] centum - quadraginta *VL 1171* CXL*; Wien 5474* C et quinquaginta*;* quadraginta *Bonn 871* quinquaginta*; Kassel 59, Mainz 463* XL
[hh] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XII
[ii] centum *VL 1171, Stuttgart 61* C
[jj] habentibus collegium duodecim vel plurium personarum ultra centum - vero *fehlt OL 778;* vero *VL 2548* non
[kk] habentibus collegium duodecim vel plurium personarum ultra centum - prioratibus *fehlt VL 3984, Trier 987*
[ll] octuaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* LXXX
[mm] tringinta quinque *Bonn 871, VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XXXV
[nn] archipresbiteri *VL 2548* archiepiscopi
[oo] ultra *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[pp] octo *VL 1171, Stuttgart 61* VIII
[qq] et terris - presumant *Halle 54* etc. quia hic prose(quitur) de visitationibus et procuratione per totam Galliam postea sequitur*;* a monasteriis - presumant *fehlt Firenze 45*

EX PRIVILEGIO IN DICTIS REGNIS. IN FRANCIA, QUANDO VISITANT PER ALIUM[a].

(4)[b] Si vero prefati[c] archiepiscopi, episcopi[d] et prelati ac persone ecclesiastice ex privilegio apostolico per alios[e] visitare et procurationes recipere valeant[f] in pecunia numerata, iidem archiepiscopi a suis et aliis[g] cathedralibus ecclesiis ultra centum et viginti[h], a monasteriis vero et ecclesiis aliis ac prioratibus[i] secularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim[j] vel plurium[k] personarum ultra centum[l], ab habentibus vero minus collegium et quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus et locis[m] ultra octuaginta[n], episcopi etiam ab eisdem

ecclesiis[o], monasteriis, prioratibus atque locis ultra octuaginta[p], abbates ultra[q] sexaginta[r], archidiaconi ultra triginta[s] Turonensium argenti valorem non recipiant quoquo modo.

---

[a] Ex - alium *BL 2825, Mainz 39; Napoli 20* [...]sis, qui visitant, re..ne privilegi.. per alios
[b] *(4) fehlt Firenze 45, Halle 54*
[c] prefati *Kassel 59, Mainz 463* prelati
[d] episcopi *fehlt VL 3984, Friedberg*
[e] per alios *fehlt Bonn 871, RA 49 (nachgetragen), RV 121, BL 2825 (nachgetragen), BL 2850, OL 778, VL 1171, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 20, Stuttgart 61, Trier 987, Wien 5474, Wolfenbüttel 75*
[f] valeant *Paris 4172* valeat *(!)*
[g] et aliis *fehlt Stuttgart 61*
[h] centum et viginti *VL 1171* CXX*; Stuttgart 61* C et XX*; Wien 5474* C et XXI
[i] aliis ac prioratibus *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[j] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XII
[k] plurium *VL 2548* privillegium
[l] centum *fehlt VL 2548; VL 1171* C
[m] et quibuslibet - locis *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[n] octuaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* LXXX
[o] prioratibus et - ecclesiis *fehlt Trier 987*
[p] episcopi etiam - octuaginta *fehlt VL 1171, VL 3984, Kassel 59, Mainz 463; BL 2850* et*;* octuaginta *Wien 5474* LXXX
[q] ultra *fehlt Wien 5474; VL 1171* vero
[r] sexaginta *VL 1171, Wien 5474* LX*; Napoli 20* septuaginta
[s] triginta *Bonn 871, VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XXX

In Alamannia, Anglie, Ungarie, Boemie, Polonie, Norwegie, Dacie, Scotie et Suetie regnis[a].

(5)[b] In Alemanie quoque, Anglie, Ungarie, Boemie, Polonie, Norwegie[c], Dacie, Scotie[d] et Suetie[e] regnis ac terris[f], provinciis et partibus eisdem adiacentibus[g] archiepiscopi et episcopi aliique prelati ac persone ecclesiastice, cum[h], ut premittitur, personaliter visitabunt[i], iidem archiepiscopi[j], etiamsi primates existant, a suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus et personis earum pro[k] procuratione unius diei sive in victualibus sive a volentibus in pecunia ultra trecentorum et viginti[l], a monasteriis vero et aliis ecclesiis et prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim[m] vel plurium personarum ultra[n] ducentorum et sexaginta[o], ab aliis vero monasteriis, ecclesiis seu prioratibus minus collegium habentibus aliisque ecclesiis, prioratibus et locis ultra ducentorum et viginti[p], episcopi etiam a cathedralibus ecclesiis ultra ducentorum et viginti[q], a monasteriis vero et aliis ecclesiis et prioratibus[r] secularibus et regularibus habentibus collegium duodecim[s] vel plurium personarum ultra[t] centum et octuaginta[u], ab habentibus vero minus collegium[v] et quibuslibet aliis[w] ecclesiis, prioratibus atque locis ultra centum et quinquaginta[x], abbates insuper a monasteriis vel prioratibus[y] seu ecclesiis habentibus collegium

duodecim[z] vel plurium personarum ultra centum[aa], ab habentibus[bb] vero minus[cc] collegium ac ecclesiis[dd], prioratibus et aliis locis quibuslibet ultra octuaginta[ee],

ARCHIDIACONI, ARCHIPRESBITERI[ff]

archidiaconi[gg] vero ultra quadraginta[hh], archipresbiteri etiam ultra decem[ii] Turonensium argenti valorem recipere non presumant[jj].

---

[a] In - regnis *BL 2825, Mainz 39; Napoli 20* Secunda divisio regionum
[b] *(5) fehlt Firenze 45*
[c] Norwegie *fehlt Wien 5474*
[d] Scotie *fehlt Napoli 20*
[e] Norwegie - Suetie *Halle 54* etc.; Suetie *Wien 5474* Hibernie
[f] terris *Kassel 59, Wien 5474* ceteris
[g] *Wien 5474 folgt* et vicinis
[h] cum *fehlt Wien 5474*
[i] visitabunt *fehlt Wolfenbüttel 75; Bonn 871, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* visitantes
[j] iidem archiepiscopi *fehlt VL 1171*
[k] pro *fehlt VL 3984*
[l] trecentorum - viginti *Bonn 871, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* CCC et XX; viginti *Stuttgart 61* XX
[m] duodecim *VL 1171, VL 2548, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XII
[n] ultra *fehlt Napoli 12*
[o] ducentorum - sexaginta *VL 1171* ducentorum et LX; *Halle 54, Kassel 59, Mainz 463* CC et LX
[p] ducentorum - viginti *VL 1171, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463* CC et XX; viginti *Stuttgart 61* XX
[q] episcopi etiam - viginti *fehlt Bonn 871, VL 3984, Mainz 463;* ducentorum - viginti *VL 1171, Halle 54, Kassel 59* CC et XX; viginti *Stuttgart 61* XX
[r] prioratibus *Stuttgart 61* parochialibus
[s] duodecim *VL 1171, VL 2548, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XII
[t] ducentorum et sexaginta - ultra *fehlt Wien 5474*
[u] centum - octusginta *VL 1171* CLXXX; *Halle 54, Kassel 59, Mainz 463* C et LXXX; *Stuttgart 61* C et octuaginta
[v] collegium *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[w] aliis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[x] centum - quinquaginta *VL 1171* CL; *Halle 54, Kassel 59, Mainz 463* C et L; *Stuttgart 61* C et quinquaginta
[y] atque - prioratibus *fehlt VL 3984*
[z] duodecim *VL 1171, VL 2548, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[aa] centum *VL 1171, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* C
[bb] habentibus *BL 2850* abbatibus
[cc] collegium duodecim vel plurium personarum ultra centum - minus *fehlt Bonn 871*
[dd] ecclesiis *Wolfenbüttel 75* aliis
[ee] octuaginta *VL 1171, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463* LXXX
[ff] Archidiaconi, archipresbiteri *BL 2825*
[gg] archidiaconi *Napoli 12* archiepiscopi
[hh] quadraginta *FRIEDBERG* quinquaginta
[ii] decem *VL 1171, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* X
[jj] persumant *Trier 987* formidant

SI EX PRIVILEGIIS[a].

(6)[b] Si vero iidem[c] archiepiscopi, episcopi[d] et prelati ac persone ecclesiastice ex privilegio apostolico per alios[e] visitare et procurationes recipere valeant in pecunia numerata, dicti archiepiscopi, etiamsi primates existant, ab huiusmodi ecclesiis, monasteriis, prioratibus

atque locis ultra centum[f], episcopi ultra octuaginta[g], abbates ultra sexaginta[h], archidiaconi ultra triginta[i] Turonensium argenti[j] valorem pro procuratione qualibet unius diei recipere non presumant.

---

[a] Si - privilegiis *BL 2825*
[b] *(6) fehlt Firenze 45*
[c] iidem *Bonn 871, VL 2548* proxime nominati
[d] episcopi *fehlt Napoli 12*
[e] alios *Wien 5474* aliquas
[f] centum *VL 1171, Halle 54, Stuttgart 61* C
[g] octuaginta *Halle 54, VL 1171, Wien 5474* LXXX
[h] sexaginta *VL 1171, Halle 54, Wien 5474* LX
[i] abbates - triginta *fehlt VL 3984;* triginta *Bonn 871, VL 1171, Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XXX
[j] argenti *fehlt Kassel 59, Mainz 463, Napoli 12*

In Castelle, Aragonie et Portugalie regnis[a].

(7)[b] In Castelle quoque, Legionis[c], Aragonie et Portugalie regnis ac dominiis, terris et provinciis regum Castelle[d], Aragonie et Portugalie[e] et partibus adiacentibus et[f] vicinis eisdem - excepto Sardinie et Corsice regno - archiepiscopi, episcopi et prelati ac persone ecclesiastice, cum, ut premittitur, personaliter[g] visitabunt[h], iidem archiepiscopi[i] a suis et suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro[j] procuratione unius diei sive in victualibus sive a volentibus in pecunia ultra centum et quinquaginta[k], a monasteriis vero et ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus[l] vel regularibus habentibus[m] collegium duodecim[n] vel plurium personarum ultra centum et viginti[o], ab habentibus vero minus collegium aliisque ecclesiis, prioratibus[p] atque locis ultra centum[q], episcopi etiam a cathedralibus ecclesiis ultra centum[r], a monasteriis vero ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim[s] vel plurium personarum ultra octuaginta[t], ab habentibus vero minus collegium aliisque ecclesiis, prioratibus et locis ultra sexaginta[u], abbates etiam a monasteriis vel prioratibus habentibus collegium[v] duodecim[w] vel plurium personarum ultra[x] quinquaginta[y], ab habentibus vero[z] minus collegium et[aa] quibuslibet aliis[bb] ecclesiis, prioratibus et locis[cc] ultra[dd] quadraginta[ee], archidiaconi[ff] vero ultra[gg] viginti quinque[hh], archipresbiteri autem ultra quinque[ii] Turonensium argenti valorem recipere non attemptent[jj].

---

[a] In Castelle - regnis *BL 2825, Mainz 39; Napoli 20* Tertia divisio regionum
[b] *(7) fehlt Firenze 45, Halle 54*
[c] Legionis *Kassel 59, Mainz 463* region(e)
[d] Castelle *fehlt VL 2548*
[e] regnis - Portugalie *fehlt VL 3984, Trier 987*
[f] et *Friedberg* etiam
[g] personaliter *fehlt RA 74*
[h] visitabunt *Kassel 59, Mainz 463* visitantes
[i] iidem archiepiscopi *fehlt Bonn 871*

[j] pro *fehlt BL 2850*
[k] centum - quinquaginta *VL 1171* CL*; Kassel 59, Mainz 463* C et L*; Stuttgart 61* C et quinquaginta*;* quinquaginta *BL 2850, VL 6343* L*;* FRIEDBERG quadraginta
[l] secularibus *fehlt Napoli 12*
[m] habentibus *fehlt VL 3984*
[n] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[o] centum - viginti *VL 1171* CXX*; Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* C et XX
[p] prioratibus *Stuttgart 61* ultra C
[q] centum *VL 1171, Kassel 59, Stuttgart 61, Mainz 463* C
[r] et quinquaginta - centum *fehlt Napoli 20;* episcopi etiam - centum *fehlt Bonn 871, Kassel 59, Mainz 463;* centum *VL 1171, Stuttgart 61* C
[s] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* XII
[t] octuaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463* LXXX
[u] sexaginta *VL 1171* LX
[v] collegium *fehlt VL 3984*
[w] duodecim *VL 1171, VL 2548, Stuttgart 61* XII
[x] centum et viginti - ultra *fehlt Wien 5474;* ultra *fehlt Napoli 20*
[y] quinquaginta *VL 1171* L
[z] vero *fehlt Paris 4172*
[aa] collegium et *fehlt Wien 5474*
[bb] aliis *fehlt RA 49, RA 74*
[cc] et locis *fehlt VL 2548*
[dd] sexaginta - ultra *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[ee] quadraginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XL
[ff] archidiaconi *Napoli 12* archiepiscopi
[gg] ultra *fehlt VL 3984*
[hh] viginti quinque *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* XXV*; Wien 5474* XXI
[ii] quinque *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* V
[jj] attemptent *Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* presumant

EX PRIVILEGIO IN ABSENTIA[a].

(8)[b] Si vero proxime nominati archiepiscopi, episcopi et prelati et alie persone ecclesiastice ex privilegio apostolico per alios visitare et procurationes recipere possint in pecunia numerata, iidem archiepiscopi ab eisdem suis et suffraganeorum suorum ecclesiis ultra octuaginta[c], a monasteriis vero[d] et ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus[e] vel regularibus habentibus collegium duodecim[f] vel plurium personarum ultra sexaginta[g], ab habentibus vero minus collegium ac quibuslibet aliis ecclesiis[h], prioratibus sive locis ultra quinquaginta[i], episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus sive locis[j] ultra quadraginta[k], abbates vero ab eorum monasteriis, prioratibus, ecclesiis sive locis ultra triginta[l], archidiaconi vero ultra viginti[m] Turonensium argenti[n] valorem recipere non attemptent.

[a] Ex - absentia *BL 2825, Mainz 39; Napoli 20* Quando per alios visitant
[b] *(8) fehlt Firenze 45, Halle 54*
[c] octuaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* LXXX
[d] ecclesiis - vero *fehlt Wolfenbüttel 75*
[e] secularibus *fehlt VL 1171*
[f] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[g] sexaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* LX
[h] ecclesiis *fehlt Napoli 20*
[i] quinquaginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* L*; Wolfenbüttel 75* quadraginta

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[j] quinquaginta - ultra *fehlt VL 3984, Trier 987*
[k] episcopi etiam - quadraginta *fehlt Napoli 12;* quadraginta *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XL
[l] triginta *Bonn 871, VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XXX
[m] viginti *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XX
[n] argenti *fehlt RL 272, RV 121, Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Napoli 20, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*

IN ITALIA[a].

(9)[b] In Apulie vero, Calabrie[c], Terre Laboris, Sicilie[d], Lombardie, Tuscie, Sardinie, Corsice et ceteris[e] aliis Italie partibus nec non Sclavonie[f], Achaie, Cipri ac ceteris[g] regnis, insulis ac aliis[h] provinciis et partibus omnibus ultramarinis[i] et etiam transmarinis[j] patriarche, archiepiscopi et episcopi ac prelati alii ac persone ecclesiastice consistentes[k], cum, ut premittitur, personaliter visitabunt, iidem patriarche et archiepiscopi[l] a suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro procuratione unius diei sive in victualibus sive a volentibus in pecunia[m] ultra sexaginta[n], a monasteriis vero et ecclesiis aliis ac prioratibus[o] secularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim[p] vel plurium[q] personarum ultra quinquaginta[r], ab habentibus vero minus collegium et quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis ultra[s] quadraginta[t], episcopi etiam a cathedralibus ecclesiis ultra quinquaginta[u], a monasteriis vero aliisque ecclesiis et prioratibus secularibus vel regularibus[v] habentibus collegium duodecim[w] vel plurium personarum ultra quadraginta[x], ab habentibus vero minus collegium[y] et ecclesiis aliis seu prioratibus vel locis quibuslibet ultra triginta[z], abbates vero a suis monasteriis vel prioratibus[aa] simile collegium vel maius habentibus ultra[bb] viginti[cc], ab habentibus vero minus collegium et quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis ultra sedecim[dd], archidiaconi ultra decem[ee] Turonensium argenti valorem non audeant recipere quoquo modo.

[a] In Italia *BL 2825*
[b] *(9) fehlt Halle 54*
[c] *BL 2850 folgt* viginti Turonen(sium)
[d] Sicilie *Kassel 59, Mainz 463* sive
[e] ceteris *fehlt VL 1171; Arm. 82, RL 272, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Napoli 20, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* terris*; Bonn 871, VL 2548 folgt* regnis
[f] Sclavonie *Kassel 59, Mainz 463* Salomonie
[g] ceteris *Wolfenbüttel 75* terris
[h] ac aliis *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[i] ultramarinis *Bonn 871, Arm. 82, RL 272, BL 2825, BL 2850, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Napoli 20, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* ultramontanis
[j] transmarinis *Kassel 59, Mainz 463* ultramontanis
[k] ac persone ecclesiastice consistentes *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[l] archiepiscopi *Wien 5474* episcopi
[m] pecunia *VL 6343* provincia
[n] sexaginta *BL 2850* septuaginta*; VL 1171, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* LX

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[o] prioratibus *fehlt Napoli 12*
[p] duodecim *fehlt VL 2548; VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[q] plurium *fehlt Mainz 463*
[r] quinquaginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* L*; Wien 5474* LX
[s] minus - ultra *fehlt Stuttgart 61*
[t] ultra quadraginta *fehlt Bonn 871;* quadraginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* XL
[u] quinquaginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463* L*; Wien 5474* LX
[v] vel regularibus *fehlt BL 2850, VL 6343, Stuttgart 61*
[w] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Napoli 20, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[x] quadraginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XL*; Napoli 20* quindecim
[y] collegium *fehlt Napoli 12*
[z] triginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XXX
[aa] vel locis - prioratibus *fehlt VL 3984;* prioratibus *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[bb] ultra *fehlt Mainz 463*
[cc] viginti *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XX
[dd] sedecim *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XVI
[ee] decem *VL 1171, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* X

SI EX PRIVILEGIO[a].

(10) Si vero prefati[b] patriarche, archiepiscopi[c], episcopi et prelati[d] ac persone ecclesiastice proxime nominati[e] ex privilegio apostolico per alios visitare et procurationes[f] recipere valeant in pecunia numerata, dicti patriarche seu archiepiscopi[g] ab eisdem suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus ultra quadraginta[h], a monasteriis quoque et ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim[i] vel plurium personarum ultra triginta[j], ab habentibus vero minus collegium et aliis ecclesiis, prioratibus sive locis et subditis quibuscumque ultra viginti octo[k], episcopi[l] quoque a suis cathedralibus et quibuslibet aliis[m] ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis ultra[n] viginti[o], abbates etiam ultra decem[p] nec non archidiaconi ultra quinque[q] Turonensium[r] argenti valorem[s] recipere non presumant, ita[t] quod expense seu sumptus universi seu taxatio pecuniaria unius[u] procurationis totius videlicet diei in pecunia vel victualibus et necessariis aliis predictam summam vel valorem aliquatenus non excedant[v] nec ultra dictas summas vel taxationes seu valores earum pretextu cuiusvis consuetudinis vel alias[w] ipsis prelatis vel familiis[x] eorundem[y] quidquam exigere vel recipere liceat etiam a volente[z].

[a] Si - privilegio *BL 2825, Mainz 39, Napoli 12; Napoli 20* Si per alium visitat
[b] prefati *FRIEDBERG* prelati
[c] archiepiscopi *fehlt Napoli 20*
[d] et prelati *fehlt FRIEDBERG*
[e] proxime nominati *fehlt RA 74*
[f] procurationes *Napoli 20* procuratores
[g] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* seu episcopi
[h] quadraginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* XL
[i] duodecim *VL 1171, VL 2548, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XII
[j] triginta *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Paris 4172, Stuttgart 61, Wien 5474* XXX
[k] viginti octo *BL 2850, VL 2548, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XXVIII*; VL 1171* XXVII

[l] episcopi *Wien 5474* ipsi
[m] et quibuslibet aliis *fehlt Bonn 871, VL 2548, Wien 5474*
[n] ultra *fehlt Trier 987*
[o] viginti *fehlt VL 2548; BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61, Wien 5474* XX
[p] ultra decem *fehlt Bonn 871, VL 2548, Wien 5474;* decem *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Kassel 59, Mainz 463, Stuttgart 61* X
[q] quinque *VL 1171* V*; Wien 5474* X
[r] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* grossorum
[s] valorem *fehlt Wien 5474*
[t] recipere - ita *Kassel 59, Mainz 463* non reciperant item
[u] unius *Friedberg* huiusmodi
[v] Si vero - excedant *fehlt Halle 54;* excedant *Friedberg* excedat
[w] *Friedberg folgt* vel ab
[x] familiis *VL 3984, Kassel 59, Mainz 463, Friedberg* familiaribus*; VL 6343* famulis
[y] eorundem *Friedberg* earundem
[z] volente *Friedberg* volentibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quod propter predicta non plus solvant

(11)[a] Illud quoque, quod de[b] archidiaconis superius duximus[c] ordinandum[d], locum habere volumus etiam in decanis, prepositis aliisque personis ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium et procurationis receptio ex privilegio sedis apostolice vel de iure seu de consuetudine competere dinoscuntur - decanis ruralibus dumtaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus[e] archipresbiteri nominantur, circa quos in receptione huiusmodi procurationis id, quod supra statutum est de aliis archipresbiteris[f], volumus observari.

[a] *(11) fehlt Halle 54*
[b] de *fehlt VL 2548, Wien 5474*
[c] duximus *fehlt VL 2548; Wien 5474, Friedberg* diximus
[d] ordinandum *fehlt Wien 5474*
[e] regionibus *Firenze 45* religionibus
[f] archipresbiteris *Bonn 871* presbiteris

(12) Nostre tamen intentionis existit, quod, si ex conventione vel consuetudine ecclesie tam cathedrales quam collegiate et alie quelibet seculares vel regulares[a] ac etiam monasteria, prioratus conventuales et loca alia quevis ecclesiastica eorumque[b] capitula, collegia[c] seu conventus[d], rectores[e] etiam et persone prelatis quibusvis visitantibus, ut prefertur, minus debeant vel consueverint solvere[f], quam per nos superius est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem huiusmodi nullatenus astringantur, sed super hiis circa eos[g] conventio et consuetudo huiusmodi observentur[h].

[a] vel regulares *fehlt Friedberg*
[b] eorumque *Paris 4172* eorundemque*; Friedberg* earumque
[c] eorumque - collegia *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61*
[d] conventus *Wien 5474* canonicatus
[e] rectores *Kassel 59, Mainz 463* rectorum
[f] solvere *fehlt Friedberg*
[g] circa eos *fehlt Halle 54*

[h] observentur *Wien 5474* conserventur

(13)[a] Huiusmodi etiam moderationes et taxationes ad prelatos quoslibet, qui pretextu cuiusvis consuetudinis in monasteriis vel locis aliis ecclesiasticis[b] gratis recipiuntur[c], ad pabulum caritatis extendimus et etiam prorogamus, proviso[d] nihilominus quod in locis quibuslibet, secundum[e] quod maior vel minor rerum[f] copia fuerit, in eisdem nec non iuxta maiorem vel minorem[g] personarum et evectionum[h] numerum[i] huiusmodi visitantium expensarum maiorum vel minorum debita moderatio teneatur, ita tamen quod maiores expense non excedant summam superius[j] limitatam.

[a] *(13) fehlt Halle 54*
[b] ecclesiasticis *fehlt OL 778*
[c] recipiuntur *Friedberg* recipiantur
[d] proviso *BL 2850, Mainz 463, Wien 5474, Wolfenbüttel 75* provisio
[e] secundum *Kassel 59, Mainz 463* sed
[f] rerum *fehlt VL 3984*
[g] maiorem - minorem *Mainz 463* maiorum vel minorum*;* vel minorem *fehlt Stuttgart 61*
[h] et evectionum *fehlt Stuttgart 61;* evectionum *Firenze 45* conventionum*; Wien 5474* annectionum
[i] numerum *fehlt VL 3984, Napoli 20, Wien 5474; Napoli 12* minimum
[j] superius *fehlt OL 778*

(14)[a] Insuper predictis omnibus patriarchis[b], primatibus[c], archiepiscopis, episcopis[d] et aliis superius nominatis visitantibus, ne ultra[e] conventionem vel consuetudinem huiusmodi circa[f] personas et loca, ubi fuerint, nec[g] ultra[h] moderationes et taxationes predictas, quidquam presumant recipere, districtius[i] inhibemus.

[a] *(14) fehlt Halle 54*
[b] patriarchis *fehlt Friedberg*
[c] primatibus *fehlt Stuttgart 61; Firenze 45* prioratibus
[d] episcopis *fehlt Trier 987*
[e] ultra *fehlt VL 3984*
[f] circa *Wien 5474* certas
[g] nec *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Kassel 59, Mainz 39, Mainz 463, Napoli 12, Stuttgart 61* ne
[h] ultra *fehlt RV 121*
[i] *Friedberg folgt* nihilominus

(15) Volentes etiam constitutionem presentem pene adiectione iuvari[a] statuimus, quod, si[b] dicti visitantes[c] per se vel, si ex privilegio eis competat, per alios visitationis[d] officium exercuerint et procurationes receperint, ut prefertur[e], ipsi vel familiares eorum ultra moderationes et[f] taxationes predictas aliquid[g] scienter exegerint vel receperint[h] etiam[i] a volente, duplum eius, quod ipsi iidem prelati vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia[j] taliter[k] exegerint vel receperint[l], infra[m] duos menses post receptionem[n] seu scientiam huiusmodi ecclesiis, monasteriis et locis aliis, a quibus illa receperint, restituere teneantur[o].

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

---

[a] iuvari *Wien 5474* maiori
[b] si *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61*
[c] visitantes *VL 1171* visitationes
[d] visitationis *VL 3984* visitantes
[e] Volentes - prefertur *Halle 54* Et si ultra huius
[f] moderationes et *fehlt* FRIEDBERG
[g] ut - aliquid *fehlt Wien 5474;* eorum - aliquid *fehlt Halle 54*
[h] vel receperint *fehlt Wien 5474*
[i] *Halle 54 folgt* scienter
[j] familia *BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343* familiares*; Mainz 39, Napoli 20* familia(rum)*; Napoli 12* familia(ris)
[k] taliter *Bonn 871* totaliter
[l] etiam - receperint *fehlt Firenze 45;* vel receperint *fehlt OL 778*
[m] infra *Stuttgart 61* ultra
[n] receptionem *Bonn 871* attemptationem
[o] quod ipsi - teneantur *fehlt RA 74*

(16) Si vero dictis prelatis per alios visitantibus[a] hii, qui pro eis visitationis officium exercebunt[b], per se vel per alios ultra moderationes seu taxationes predictas quidquam exegerint seu receperint etiam a volente[c], duplum eius, quod ultra[d] receperint, ecclesiis et monasteriis vel locis aliis, a[e] quibus id[f] receptum fuerit, infra prefatum terminum reddere[g] teneantur, alioquin ex tunc[h] dicti prelati, qui ultra moderationes et taxationes[i] predictas seu conventionem vel consuetudinem huiusmodi[j] recipient[k] in pecunia numerata, duplum ipsum eisdem ecclesiis, monasteriis sive locis ultra dictum tempus restituere differentes[l] ingressum ecclesie sibi noverint interdictum.

---

[a] Si - visitantibus *fehlt RA 74*
[b] exercebunt *Arm. 82, BL 2825, BL 2850, VL 2548, VL 3984, VL 6343, Napoli 20, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* exercebant
[c] volente FRIEDBERG volentibus
[d] ultra *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[e] a *fehlt VL 2548*
[f] id *fehlt Arm. 82, RL 272, BL 2825, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Napoli 20, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[g] reddere FRIEDBERG restituere
[h] tunc *Stuttgart 61* nunc
[i] et taxationes *fehlt Wolfenbüttel 75*
[j] seu conventionem - huiusmodi *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[k] recipient FRIEDBERG receperint
[l] Si - differentes *Halle 54* alias*;* differentes *Wolfenbüttel 75* deferentes

(17) Hii vero pro[a] dictis prelatis visitationem huiusmodi, ut premittitur, exercentes[b] ab officio et beneficio noverint se suspensos, quousque gravatis ecclesiis et monasteriis sive locis de huiusmodi duplo[c] plenariam satisfactionem impendant.

---

[a] pro *fehlt Wolfenbüttel 75; Halle 54* qui*; Firenze 45, Wien 5474* qui pro
[b] exercentes *Firenze 45* exercebunt
[c] quousque - duplo *Halle 54* donec

(18)[a] Adicientes constitutioni presenti, quod, si quis de[b] familia prelati personaliter visitantis aliquid ultra moderationes et taxationes prefatas per se vel alios[c] prelato ignorante nec ratum habente receperit ab ecclesiis, monasteriis et locis aliis visitatis, duplum eius, quod ultra receperit, de suo proprio infra duos menses post receptionem huiusmodi ecclesiis, monasteriis et locis aliis, a quibus illa receperit, reddere teneatur, alioquin ex tunc[d] talis[e] recipiens, si clericus fuerit, tamdiu[f] ab officio et beneficio sit eo ipso suspensus, si vero laicus, tamdiu ingressum ecclesie sibi noverit[g] interdictum et a communione[h] eucharistie ipso facto sentiat[i] se suspensum, donec de[j] duplo huiusmodi gravatis ecclesiis, monasteriis sive locis satisfecerit, cum effectu nulla eisdem ultra moderationes et taxationes predictas[k] recipientibus in hiis donantium[l] remissione[m], liberalitate seu gratia valitura[n].

---

[a] *(18) fehlt Halle 54*
[b] de *fehlt VL 2548*
[c] per - alios *fehlt VL 2548*
[d] ex tunc *fehlt Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474*
[e] talis *fehlt* F*RIEDBERG*
[f] tamdiu *fehlt Stuttgart 61*
[g] noverit *Bonn 871* voluerit
[h] si vero - communione *fehlt Napoli 12;* a communione *Wien 5474* communicatione
[i] sentiat F*RIEDBERG* noverit
[j] de *fehlt RL 272*
[k] predictas *fehlt Wolfenbüttel 75; BL 2825, BL 2850, Mainz 39, Paris 4172, Stuttgart 61* predictis
[l] donantium *Kassel 59, Mainz 463* donatione
[m] moderationes - remissione *fehlt Napoli 12*
[n] adicientes - valitura *fehlt Halle 54*

(19)[a] Ceterum moderationes et taxationes huiusmodi in illis locis volumus[b] observari, in quibus id fieri[c] poterit secundum[d] ecclesie, monasterii vel loci alterius[e] facultates.

---

[a] *(19) fehlt Halle 54*
[b] volumus *Arm. 82, Wolfenbüttel 75* nolumus
[c] fieri *Wien 5474* ferri
[d] secundum *fehlt Mainz 463; Kassel 59* sed
[e] alterius *BL 2850* ulterius

(20) In aliis autem tantam[a] precipimus modestiam[b] adhiberi[c], quod per hec, que[d] ad exonerationem[e] locorum ecclesiasticorum[f] statuenda[g] providimus[h], non debeant[i] se gravari nec per hoc dicti prelati exigendi amplius, quam ipsi subditi pati possint, indultam sibi[j] extiment[k] potestatem.

---

[a] tantam *fehlt VL 2548; Stuttgart 61* tamquam
[b] modestiam *VL 2548* molestiam
[c] adhiberi *fehlt VL 2548*
[d] per - que *fehlt RL 272*
[e] exonerationem *VL 2548* executionem*; Stuttgart 61, Wien 5474* onerationem
[f] ecclesiasticorum F*RIEDBERG* ecclesiarum

[g] statuenda *Wien 5474* faciendam*; Friedberg* statuendam
[h] providimus *Wien 5474* preiudicium*; Firenze 45 folgt* loca ipsa
[i] debeant *Arm. 82, RA 74, RL 272, BL 2825, Mainz 39, Paris 4172, Trier 987, Wolfenbüttel 75, Friedberg* doleant
[j] sibi *fehlt Stuttgart 61*
[k] extiment *Friedberg* existiment

De subsidio[a].

(21) Premissis quoque adiciendo statuimus, quod, si[b] dicti prelati vel aliquis eorundem ex apostolica indulgentia vel consuetudine seu de iure petant sibi[c] ab ecclesiis[d], monasteriis et locis aliis ecclesiasticis[e] eorumque capitulis[f], collegiis[g] vel conventibus, rectoribus seu personis moderatum[h] seu caritativum subsidium[i] exhiberi[j], non possint a singulis ecclesiis[k], monasteriis[l] sive locis pro subsidio huiusmodi ultra[m] petere vel recipere etiam a volente[n], nisi quantum ascenderent singule procurationes in pecunia[o] per nos superius moderate[p], quas iidem prelati reciperent[q], quando ex privilegio per alium visitarent.

[a] De subsidio *BL 2825, Mainz 39*
[b] si *fehlt Wien 5474*
[c] *Halle 54 folgt* subsidium
[d] ecclesiis *VL 3984* ipsis
[e] ecclesiasticis *fehlt Friedberg*
[f] capitulis *fehlt Napoli 12; Halle 54* capellis*; Kassel 59* capellanis
[g] collegiis *fehlt VL 3984*
[h] moderatum *Friedberg* moderativum
[i] subsidium *Bonn 871* fastidum
[j] exhiberi *Wien 5474* adhiberi
[k] ecclesiis *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[l] monasteriis *fehlt Paris 4172*
[m] ultra *fehlt Halle 54*
[n] volente *Friedberg* volentibus
[o] pecunia *Friedberg* pactum
[p] moderate *Halle 54, Kassel 59, Mainz 463, Wien 5474* moderata*; Friedberg* moderatum
[q] reciperent *Friedberg* possent recipere

(22) Porro Turonenses predictos tales fore intelligimus, quod duodecim[a] ipsorum valeant unum florenum[b] boni et puri auri[c] legalis ponderis et conii[d] Florentini[e].

[a] duodecim *VL 2548, Kassel 59, Mainz 463* XII
[b] *Friedberg folgt* auri
[c] auri *Friedberg* et
[d] conii *Wien 5474* communi
[e] Porro - Florentini *Halle 54* Turonenses XII debent valere I Florenum*;* boni - Florentini *fehlt Trier 987*

(23)[a] Per constitutionem autem huiusmodi nolumus[b], quod dicti prelati vel alii, quibus visitationis officium et procurationum receptio ex privilegio sedis apostolice vel alias de consuetudine vel de iure[c] competere[d] minime[e] dinoscuntur, ius visitandi seu procurationes

recipiendi sibi valeant vendicare nec per constitutionem eandem aliis constitutionibus super premissis per predecessores nostros dudum editis[f] quoad alia contenta in eis aliquatenus derogetur.

[a] *(23) fehlt Halle 54*
[b] nolumus *BL 2850, VL 1171, VL 3984, VL 6343, Firenze 45, Kassel 59, Mainz 463, Napoli 20, Stuttgart 61, Wien 5474* volumus
[c] consuetudine - iure *fehlt OL 778*
[d] competere *VL 3984, Mainz 39, Napoli 12* competenter*; Wien 5474* petere
[e] minime *fehlt* F*RIEDBERG*; *Wien 5474* nunc
[f] nostros - editis *VL 1171* nostrorum deductis

(24) Insuper[a] abbates Cisterciensis ordinis sua monasteria visitantes sub presenti[b] constitutione nostra nolumus[c] comprehendi, cum super eis per aliam ordinationem[d] nostram duxerimus specialiter providendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionum, intentionis, inhibitionis, adiectionis et precepti ac voluntatum[e] infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum[f]. Datum Avinione, XV[g] kalendas ianuarii pontificatus nostri[h] anno secundo[i1].

<table>
<tr><td></td><td colspan="2">Ceterum, ut earundem litterarum tenor huiusmodi sic insertus omnimodam rei seu facti certitudinem faciat, apostolica[j] auctoritate decernimus, ut illud idem robur eamque vim eundemque vigorem dictus tenor per omnia habeat, quem haberent originales littere supradicte, et eadem[k] prorsus eidem tenori fides adhibeatur, quandocumque et ubicumque sive in iudicio vel alibi, ubi fuerit exhibitus vel ostensus, et eidem[l] stetur firmiter in omnibus, sicut eisdem originalibus litteris staretur, si forent exhibite vel ostense. Per hoc autem nullum ius de novo alicui[m] acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari. Nulli ergo etc. nostre constitutionis et voluntatis infringere etc.</td></tr>
<tr><td></td><td>Datum Avinione, kalendis iulii anno secundo[2].</td><td>Si quis etc. Datum Rome apud Sanctos Apostolos,</td></tr>
</table>

[1] *1336 Dezember 18.*
[2] *1343 Juli 1.*

		tertio idus augusti anno decimo[3]. Ia‹cobus›. Gratis pro socio. de Cerretanis[4].

[3] *1427 August 11.*
[4] *Jacobus de Cerretanis.*

[a] Insuper *Halle 54* Et
[b] ordinis sua monasteria visitantes sub presenti *Halle 54* etiam*;* presenti FRIEDBERG prefata
[c] nolumus *BL 2850, Wolfenbüttel 75* volumus
[d] ordinationem *BL 2850, VL 3984, VL 6343, Napoli 20, Stuttgart 61,* FRIEDBERG constitutionem
[e] intentionis - voluntatum *fehlt Arm. 82*
[f] nolumus - incursurum *Halle 54* includuntur quantum ad eorum visitatione suorum monasteriorum
[g] XV *RL 272* quintodecimo
[h] pontificatus nostri *fehlt RA 49, RV 121, Napoli 20, Stuttgart 61;* nostri *Firenze 45* sui
[i] secundo *BL 2850, VL 1171* II*; Wien 5474* tertio
[j] *RL 272 folgt* tibi
[k] eadem *RL 272* etiam
[l] *RL 272 folgt* tenori
[m] alicui *RL 272* cuiquam

50.

***50A. Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 20r**;** **VL 4990**, fol. 22v; **München 3063**, fol. 255v.*

EX COTIDIANA[a].

Revocatio generalis decimarum pro passagio Terre Sancte facta[b], quod de solutis fiat restitutio.

[a] Ex cotidiana *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, München 3063*
[b] facta *PL 647, VL 4990* fact(is) et

***50B. Bonn 871**, fol. 1r-1v; **Arm. 82**, fol. 75v-77r; **RA 51**, fol. 343r-343v (beschädigt) (= a), fol. 344r-344v (beschädigt) (= b); **RV 123 Rubr.**, fol. 8r Nr. 358; **RV 123**, fol. 153v-154r; **RV 124 Rubr.**, fol. 1r Nr. 2 (Nr. 3 und 4 für andere Adressaten); **RV 124**, fol. 1r-1v (= a) (fol. 1v für zwei weitere Adressaten), fol. 11r-11v (= b); **BL 2825,** fol. 65v-66v; **BL 2850**, fol. 47r-48r; **OL 778**, fol. 3v (Rubrik), fol. 31r-31v; **VL 1171**, fol. 112r-113r; **VL 2548**, fol. 52va-52vb; **VL 3984**, fol. 84r-85r; **VL 6343**, fol. 64r-64v; **Mainz 39**, fol. 299v-300v; **Napoli 12**, fol. 61r-61v; **Paris 4172**, fol. 76r-77r; **Stuttgart 61**, fol. 433v-435r; **Trier 987**, fol. 31v-32r; **Wolfenbüttel 75**, fol. 53r-54r; **Druck:** Benoît XII**,** Lettres closes ... à la France Sp. 168-170 Nr. 260 (nach RV 124[a]); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 465 Nr. 4985 (nach RV 123)**,** S. 485 Nr. 5139 (nach RV 124[a]), S. 485 Nr. 5140 (nach RV 51/RV 124[a+b]). Zur weiteren **Überlieferung** vgl.* BROWN*, Extravagantes S. 406-411 Nr. 13. Aus Nr. 47B wörtlich übernommene Teile sind in Petit gesetzt.*

REVOCATIO DECIMARUM REGI FRANCIE INFRA REGNUM SUUM CONCESSARUM[a].

Alle anderen Textzeugen.	*RA 51(b), RV 124(b).*

(1) Benedictus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus ..[b] archiepiscopo

Narbonensi[c1]	Lugdunensi[2]

eiusque suffraganeis[d], salutem et apostolicam benedictionem[e]. **Ex cotidiana** instantia omnium ecclesiarum[f] nobis licet immeritis ex superne dispositionis[g] arbitrio incumbente super cura ipsarum sollicite vigilantes libenter, cum possumus, ab oneribus ipsas eximimus[h] et ab eis gravamina submovemus.

[1] *Narbonne, Languedoc-Roussillon, Frankreich.*
[2] *Lyon, Rhône-Alpes, Frankreich.*

[a] Revocatio - concessarum *Arm. 82, BL 2825, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75; Bonn 871* Constitutio decimarum in regno Francie solvendarum*; RV 123 Rubr.* Mandatur archiepiscopo Burdegalensi et eius suffraganeis, quod cessent ab exactione et collectione decimarum impositarum pro passagio generali*; RV 124 Rubr.* Archiepiscopo Narbonnensi eiusque suffraganeis mandatur eis, quod collectione et exactione decime sexennalis pro passagio Terre Sancte regi Francie concesse cessent et abstineant omnino*; VL 1171* De decimis pro rege Francie
[b] .. *fehlt Bonn 871, BL 2850, VL 1171, VL 2548, VL 6343, Napoli 12, Trier 987; Arm. 82* N
[c] Narbonensi *fehlt Stuttgart 61; Bonn 871, VL 2548* Senonensi *(= Sens); VL 1171* Bituricensi *(= Bourges); RV 123* Burdegalensi *(= Bordeaux)*
[d] eiusque suffraganeis *fehlt Stuttgart 61*
[e] et apostolicam benedictionem *fehlt RA 51(a+b); VL 3984, Napoli 12, Stuttgart 61* etc.
[f] omnium ecclesiarum *fehlt Bonn 871, VL 2548; VL 1171* cum ecclesias
[g] dispositionis *VL 3984* distributionis
[h] eximimus *fehlt VL 3984; Stuttgart 61* eximius

(2) Dudum siquidem felicis recordationis Iohannes papa XXII predecessor noster totis aspirans desideriis ad subventionem quinimo recuperationem hereditatis dominice videlicet Terre Sancte auctoritate[a] apostolica de fratrum suorum[b] consilio, de quorum numero tunc eramus, passagium generale ad Terram ipsam indixit[c] et carissimum in Christo filium nostrum[d] Philippum[e1] regem Francorum[f] illustrem tunc[g] ad eiusdem terre[h] subsidium ferventi desiderio aspirantem totius exercitus christiani, qui[i] in illo passagio transfretaret[j], rectorem constituit et capitaneum generalem et, ut tantum negotium felicibus prosperaretur auspiciis, imposuit decimam omnium reddituum ecclesiasticorum[k] videlicet VII[l] kalendas augusti pontificatus sui anno decimo septimo[m2] per universas mundi partes usque ad sex annos ex tunc computandos certis[n] terminis cum certis modificationibus persolvendam.

[1] *Philipp VI., 1328-1350 König von Frankreich.*
[2] *1333 Juli 26.*

[a] auctoritate *fehlt Napoli 12*
[b] suorum *BL 2850, VL 6343* nostrorum
[c] indixit *Bonn 871, BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61* induxit
[d] omnium *(in [2])* – nostrum *RA 51(b)* etc. ut in tertia superiori, que dirigitur archiepiscopo Narbonensi usque
[e] Philippum *fehlt Wolfenbüttel 75; Trier 987* Iohannem
[f] Francorum *RA 51(b), RV 124(b), VL 1171* Francie
[g] tunc *fehlt RV 124(b)*
[h] *VL 1171 folgt* sancte
[i] qui *fehlt Bonn 871*
[j] transfretaret *Stuttgart 61* transfecerat
[k] ecclesiasticorum *VL 1171* ecclesiarum

[l] VII *fehlt VL 1171*
[m] decimo septimo *Bonn 871, BL 2850, OL 778, VL 1171, VL 6343* XVII
[n] certis *Wolfenbüttel 75* terris

(3) Voluit quoque idem predecessor, quod in regno Francie eadem decima auctoritate sedis apostolice[a] per ordinarios vel collectores ab eis[b] auctoritate apostolica[c] deputandos[d]

	cum certis aliis subsidiis

colligi deberet iuxta modum[e] in litteris predecessoris eiusdem super hoc ordinariis eisdem directis contentum et quod, si forte contingeret dictum regem infra terminum, qui fuit in proximis preteritis kalendis augusti[1], quas kalendas tam[f] eidem regi quam ceteris pro dicto passagio[g] crucesignatis et crucesignandis pro termino ad transfretandum[h] duxerat[i] assignandas, impedimento perpetuo impediri[j] vel tali, propter quod[k] probabiliter[l] appareret duobus prelatis super hoc per sedem deputandis eandem, quod nec in dicto termino vel alio per dictam sedem ex causa aliqua forsitan prorogato nec[m] infra spatium etiam[n] septem[o] mensium[p] terminum ipsum immediate sequentium[q] idem rex iter dicti passagii posset arripere illudque prosequi, ut prefertur, nisi per sedem predictam super hoc aliud ordinatum existeret[r], tam decimam quam subsidia alia propter hoc ei concessa[s] exigendi seu colligendi per sedem eandem commissa potestas[t] quam[u] ipsarum collectio expirarent[v].

[1] *1336 August 1.*

[a] apostolice *RV 124(a+b)* predicte
[b] subsidium - eis *RA 51(b)* etc. usque
[c] per ordinarios - apostolica *fehlt Bonn 871*
[d] deputandos *Trier 987* computandos*; Bonn 871, VL 1171, VL 2548 folgt* cum certis aliis subsidiis
[e] modum *Bonn 871* mandatum
[f] tam *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[g] pro - passagio *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[h] transfretandum *RV 124(b), Stuttgart 61* transferendum*; Wolfenbüttel 75* transferendam
[i] duxerat *BL 2850* dumtaxat
[j] impediri *VL 1171* impediti contingeret*; Bonn 871, VL 2548* impediti
[k] propter quod *Bonn 871* quod tradatur*; VL 1171* quod non crederetur*; VL 2548* quod vero credatur
[l] *Bonn 871, VL 1171, VL 2548 folgt*
[m] appareret - nec *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* cassaturum
[n] spatium etiam *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[o] septem *Bonn 871, VL 1171* VII
[p] mensium *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* menses
[q] sequentium *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* sequentes eo ipso
[r] idem - existeret *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[s] alia - concessa *Bonn 871, RA 51(a), RV 124(a+b), VL 1171, VL 2548* supradicta
[t] iuxta – potestas *RA 51(b)* etc. usque
[u] quam *VL 2548* quod
[v] *Bonn 871, VL 1171, VL 2548 folgt* Nisi per sedem prefatam *(VL 1171* presentem*)* dictus terminus foret ex causa aliqua prorogatus

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

(4) Cum autem idem rex adeo[a] fuerit impeditus[b], quod	Postmodum vero eodem rege taliter impedito, quod ipse

in predicto termino iam[c] elapso[d] iter non arripuit ad huiusmodi passagium prosequendum

	, cum

nec per sedem eandem dictus terminus extiterit prorogatus nec etiam constet[e], quod eisdem duobus[f] prelatis ad hoc per sedem deputatis eandem apparuerit[g], quod[h] infra dictos septem menses dictum terminum immediate sequentes impedimentum[i] huiusmodi cessare[j] deberet[k], nec credatur ad presens[l] probabiliter infra dictos septem[m] menses[n]

, de quibus modicum superest[o], impedimentum huiusmodi posse cessare[p], et propterea non sit	impedimentum huiusmodi fore cessandum et propterea non cesset

dubium secundum premissa[q] potestatem et collectionem[r] predictas totaliter expirasse,

licet nonnulli ex vobis[s] super hoc hesitantes nos propterea[t] duxerint consulendos, universitati vestre de fratrum nostrorum consilio per apostolica scripta mandamus, quatenus a predictis collectione[u] et exactione decime pro futuris terminis dictorum sex annorum nec non et aliorum subsidiorum predictorum per vos et alios cessetis et abstineatis omnino.	nos decens et congruum reputantes, quod, postquam causa secuta non erat nec sequi vicinitus sperabatur, propter quam impositio ac solutio huiusmodi decime facte fuerant, eius deinceps exactio et solutio deberent omnino cessare et quod eorum, que pro dicta decima erant soluta, foret restitutio facienda, de fratrum nostrorum consilio vobis et vestrum cuilibet districtius duximus inhibendum, ne de cetero ad levationem, collectionem vel exactionem huiusmodi decime per vos vel alios presumeretis procedere quoquo modo ac nihilominus vobis et vestrum cuilibet precipimus, ut prefatam decimam, si qua per vos vel alios de mandato nostro erat propterea recollecta, singulis personis ecclesiasticis, a quibus exacta extiterat et soluta, vel in earum defectu beneficiis, ratione quorum huiusmodi decima soluta extiterat et exacta, infra certum terminum restitueritis et per alios restitui faceretis,

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

	prout in litteris nostris super hoc vobis directis plenius continetur.

[a] adeo *fehlt Bonn 871; Paris 4172* a Deo
[b] impeditus *fehlt Bonn 871*
[c] iam *fehlt Stuttgart 61; BL 2850* non
[d] iam elapso *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* quod dolenter referimus
[e] constet *RV 124(b)* constaret
[f] duobus *fehlt OL 778*
[g] apparuerit *RV 124(b)* appareret
[h] quod *fehlt BL 2850, VL 3984, VL 6343, Stuttgart 61*
[i] impedimentum *RV 123* impedimento
[j] cessare *VL 3984, Stuttgart 61* cassare
[k] nec - deberet *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[l] ad presens *fehlt Bonn 871, RA 51(b), RV 124(b), VL 1171, VL 2548*
[m] septem *Bonn 871, VL 1171, Stuttgart 61* VII
[n] dictum terminum - menses *fehlt Wolfenbüttel 75*
[o] *Bonn 871, VL 1171, VL 2548 folgt* dinoscitur
[p] posse cessare *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* cessaturum nec per sedem apostolicam dictus terminus extiterit prorogatus*; RV 123* cessaturum*;* cessare *VL 3984, Stuttgart 61, Wolfenbüttel 75* cassare
[q] premissa *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* easdem litteras predecessoris eiusdem
[r] collectionem *BL 2850, VL 1171, VL 6343, Wolfenbüttel 75* collationem
[s] *Bonn 871, VL 1171, VL 2548 folgt* dubitantes, ubi dubitandi non est
[t] hesitantes - propterea *Bonn 871, VL 2548* nobis*; VL 1171* nos
[u] collectione *BL 2850, VL 6343* collatione

(5) Nos enim omnes excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias per vos vel per quoscumque alios in contrarium iam prolatas vel in posterum proferendas revocamus, cassamus et irritamus omnino et nullius fore decernimus firmitatis, vobis insuper et vestrum cuilibet presentium tenore districte[a] precipimus, ut, si quam decimam pro futuris terminis supradictis per vos vel alios forsitan collegistis seu recepistis[b] vel deinceps recipere vos continget, singulis personis ecclesiasticis, a quibus huiusmodi decima exacta extiterit vel soluta, si dicte persone * superstites rebus humanis extiterint et presint eisdem beneficiis, ratione quorum huiusmodi decimam duxerint persolvendam, alioquin, si dicte persone forsan defecerint[c] vel alias[d] dicta beneficia dimiserint, eisdem beneficiis, pro quibus huiusmodi decima fuerit	Verum quia, sicut accepimus, idem predecessor attendens, quod nonnulli archiepiscopi et episcopi extra regnum Francie constituti infra illud suarum provinciarum et diocesium certas partes et nonnulle alie persone ecclesiastice seculares et regulares extra et infra regnum ipsum similiter consistentes in dictis provinciarum et diocesium predictarum partibus monasteria, prioratus, ecclesias, grangias, capellas, domos, possessiones et alia bona noscebantur habere, de quorum proventibus et redditibus iuxta confessionem huiusmodi per dictos sex annos erat dicto regi pro suarum subsidio expensarum ad dictum passagium peragendum decima persolvenda in terminis antedictis. Qui quidem archiepiscopi et episcopi

persoluta[e], in utilitatem eorum per certas personas, que super hoc vobis ordinariis eorundem rationem reddere teneantur, fideliter convertendam[f], eandem decimam infra unius mensis[g] spatium post[h] presentium obtentam notitiam cum integritate, quantum ad vos pertinet, restituatis et per alios restitui faciatis, alioquin ex tunc[i] singuli vestrum, si[j] ultra dictum tempus ipsam decimam eisdem contra[k] preceptum huiusmodi restituere seu restitui facere[l] differatis, duplum eius personis seu beneficiis huiusmodi infra alium mensem immediate sequentem solvere teneamini, quod, si forte duplum ipsum eis, ut prefertur[m], infra dictum tempus restituere distuleritis, ingressum ecclesie vobis noveritis interdictum, * nulla vobis super hiis remissione, donatione[n] vel gratia eorum, quibus huiusmodi fieri debet restitutio, valitura, vobis nihilominus penas alias iuxta nostrum arbitrium proculdubio subituris, si super hoc detecti[o] fueritis committere negligentiam vel malitiam sive fraudem. Per presentes autem litteras aliis ordinationibus per dictum predecessorem super negotiis[p] dicti passagii factis et habitis non intendimus quomodolibet derogare. Datum Avinione, XII kalendas februarii[q] pontificatus nostri[r] anno tertio[s1].

et persone ecclesiastice in litteris predecessoris eiusdem archiepiscopis et episcopis regni predicti super exactione et collectione decime dicte directis includi minime noscebantur, venerabilibus fratribus nostris .. Parisiensi[2] et ..[t] Aniciensi[3] et .. Carnotensi[4] episcopis suis dedit litteris in mandatis, ut ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios, quos ad executionem huiusmodi ducerent deputandos a dictis archiepiscopis et episcopis extra regnum prefatum consistentibus et infra idem regnum suarum provinciarum et diocesium certas partes habentibus nec non a personis aliis quibuscumque sive extra sive infra regnum prefatum consistentibus secularibus et regularibus exemptis et non exemptis pro monasteriis, prioratibus, ecclesiis, capellis, grangiis, domibus et bonis aliis quibuscumque infra regnum predictum in dictis tamen provinciarum et diocesium partibus constitutis decimam omnium suorum proventuum et reddituum ecclesiasticorum quolibet anno dictorum sex annorum in terminis prelibatis - certis personis et locis exceptis in dictis litteris eiusdem predecessoris expressis - levarent et exigerent illamque burgensibus idoneis, quos idem rex ad receptionem, conservationem et distributionem ipsius decime pro utilitate dicti passagii iuxta ordinationem per dictum pre-

[1] *1337 Januar 21.*
[2] *Paris, Île-de-France, Frankreich.*
[3] *Le Puy-en-Velay, Auvergne, Frankreich.*
[4] *Chartres, Centre-Val de Loire, Frankreich.*

	decessorem super hiis factam deputaret, studerent integraliter assignare, prout in eisdem prefati predecessoris litteris super hoc confectis ac eisdem Parisiensi, Aniciensi et Carnotensi episcopis super hoc directis plenius et seriosius continetur. Cum autem, sicut fidedigna relatione percepimus, nos in partibus Lugdunensis provincie consistentibus infra regnum prefatum per vos vel per alios huiusmodi decimam pro certis preteritis terminis terminum proximi preteriti festi purificationis beate Marie precedentibus exigendam duxeritis ac levandam, licet iuxta mandatum et ordinationem predecessoris eiusdem per eundem Parisiensem episcopum eiusque collegas debuisset exigi et levari, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus circa dictam decimam per vos vel alios de mandato vestro[u] in dictis ipsius provincie partibus infra dictum regnum consistentibus recollectam, mandatum et ordinationem predecessoris eiusdem studeatis inviolabiliter observare, mandatum aliud per alias nostras super huiusmodi decima vobis directum in aliis partibus dictarum provinciarum extra dictum regnum consistentibus diligenter nihilominus exequentes. Datum Avinione, idus februarii anno tertio[5].

[5] *1337 Februar 13.*

[a] districte *fehlt Napoli 12; Bonn 871, VL 2548* districtius
[b] seu recepistis *fehlt VL 3984*
[c] defecerint *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* decesserint*; VL 1171 folgt* sed defecerint
[d] alias *fehlt Bonn 871, VL 1171, VL 2548*
[e] decima fuerit persoluta *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* decime fuerint persolute

[f] convertendam *Bonn 871* advertandam
[g] mensis *RV 124(a)* mensium
[h] post *fehlt VL 3984*
[i] ex tunc *fehlt Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75;* tunc *Bonn 871, VL 2548* causa
[j] si *fehlt Stuttgart 61*
[k] contra *Arm. 82, Paris 4172* citra
[l] facere *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[m] prefertur *Bonn 871, VL 1171, VL 2548* premittitur
[n] donatione *fehlt RA 51(a), RV 124(a), Arm. 82, BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 3984, VL 6343, Mainz 39, Napoli 12, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75*
[o] detecti *VL 1171* decepti*; VL 2548* detenti
[p] negotiis *Bonn 871, Arm. 82, RV 123, RV 124(a), BL 2825, BL 2850, OL 778, VL 2548, VL 6343, Mainz 39, Paris 4172, Stuttgart 61, Trier 987, Wolfenbüttel 75* negotio
[q] februarii *BL 2850, VL 6343, Stuttgart 61* ianuarii
[r] pontificatus nostri *fehlt RV 123, RV 124(a), BL 2850, VL 6343, Stuttgart 61*
[s] XII - tertio *fehlt VL 3984;* tertio *Bonn 871* primo*; BL 2850* secundo*; VL 1171* III
[t] .. *fehlt RA 51(b)*
[u] vestro *RA 124(b)* nostro

51.

***RV 129**, fol. 1r Nr. 9 (Rubrik), fol. 26r; **RV 136**, fol. 120vb-121ra; **OL 778**, fol. 56v; **Druck:** Benoît XII, Lettres closes ... à la France, Sp. 543f. Nr. 847 (nach RV 136); **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 2 S. 393 Nr. 9144; Lettres de Benoît XII S. 364 Nr. 686.*

PROROGATIO RESERVATIONIS BENEFICIORUM HIC DESIGNATORUM AD ALIUM BIENNIUM[a].

Benedictus etc. Ad futuram rei memoriam. Dudum diligenti meditatione pensantes, quod ad confovendum statum terrarum ecclesie Romane immediate subiectarum pacificum et tranquillum non parum inter cetera expediens credebatur, quod in ecclesiis cathedralibus et aliis locis ecclesiasticis precipuis infra dictas terras consistentibus prelati et rectores preficerentur per apostolice sedis providentiam idonei, qui beneplacitis divinis intenti ac nobis et ecclesie memorate fideles et devoti pacem, veritatem ac iustitiam diligerent ac ipsis ecclesiis et locis vellent, scirent et possent preesse pariter et prodesse. Hiis et aliis iustis et rationabilibus causis, que ad id nostrum animum induxerunt, omnium et singulorum archiepiscopalium et episcopalium ac collegiatarum ecclesiarum nec non abbatiarum, monasteriorum et prioratuum conventualium regularium et secularium exemptorum et non exemptorum infra terras predictas consistentium tunc vacantium vel in antea vacaturorum, in quibus prelati seu rectores per electionem consueverunt assumi, provisiones et dispositiones, quotiens casus vacationis emersisset, nobis et eidem sedi videlicet IIII nonas iunii pontificatus nostri anno quinto[1] usque ad biennium ex tunc computandum, auctoritate apostolica specialiter reservantes, universis ecclesiarum, abbatiarum, monasteriorum et

[1] *1339 Juni 2.*

prioratuum predictorum capitulis et conventibus duximus districtius inhibendum, ne ad electionem, postulationem, nominationem vel quamcumque aliam provisionem prelatorum et rectorum preficiendorum in eis medio tempore procederent quoquo modo, et ex tunc decrevimus irritum et inane, quidquid contra inhibitionem et reservationem huiusmodi per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Voluimus tamen reservationem, inhibitionem et decretum huiusmodi ad monasteria monialium vel aliarum religiosarum mulierum seu ad ecclesias aut prioratus non conventuales seu, quorum fructus, redditus et proventus quinquaginta florenorum auri valorem annuum nequaquam excederent, non extendi. Cum autem reservationis, inhibitionis et decreti huiusmodi terminus appropinquet, nos eisdem ducti causis et considerationibus eandem reservationem, inhibitionem et decretum sub modo et forma predictis a fine dicti termini usque ad aliud biennium ex tunc computandum auctoritate apostolica extendimus tenore presentium et etiam prorogamus. Nulli ergo etc. nostre extensionis et prorogationis infringere etc. Datum Avinione, kalendis iunii pontificatus nostri anno septimo[2].

---

[2] *1341 Juni 1.*

---

[a] Prorogatio - biennium *OL 778; RV 129* Ad futuram rei memoriam. Prorogat terminum reservationis facta ecclesiarum archiepiscopalium et episcopalium ac collegiatarum ecclesiarum etc. usque ad aliud biennium

52.

Kassel 59*, fol. 71v;* ***Mainz 463****, fol. 54v;* ***Druck:*** *Nova Alamanniae 2/2 S. 789f. Nr. 1370 (nach Kassel 59); MAIER, Schriften S. 178 Anm. 111 (mit Datierungsvorschlag 1335 Januar 10), und BOMBI, Registro S. 210f. Nr. 49 (beide nach BL 2126).*

DE RECESSU PRELATORUM[a].

Mandat dominus noster summus pontifex[b] sub pena excommunicationis omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis et abbatibus, prioribus, decanis et prepositis conventualibus, qui sunt in curia Romana, ut infra mensem immediate sequentem[c] recedant de ipsa curia[d] et ad ecclesias, monasteria seu ad alia loca sibi commissa accedant, nisi ab eodem domino nostro mandatum vel licentiam habeant remanendi vel nisi in officio vel servitio suo[e] vel apostolice sedis existant vel nisi ab illis, quorum interest, sint delati. Si quas vero alias causas[f] rationabiles remanendi[g] habere se dicant, infra dictum mensem[h] eidem domino nostro[i] eas[j] exponant vel exponi[k] faciant[l].

Item fuit lecta in Audientia, die XII mensis februarii pontificatus nostri anno secundo[m1].

---

[1] *1336 Februar 12.*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

[a] De recessu prelatorum *Kassel 59, Mainz 463; Maier* Copia mandati facti per dominum meum papam, quod omnes prelati et alii curam habentes animarum recedant de curia sub pena excommunicationis
[b] pontifex *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[c] mensem - sequentem *Maier* infra XV dies immediate sequentes
[d] curia *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[e] vel servitio suo *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[f] *Kassel 59, Mainz 463 folgt* et
[g] remanendi *fehlt Kassel 59, Mainz 463*
[h] mensem *Maier* tempus
[i] nostro *fehlt Kassel 59*
[j] eas *fehlt Maier; Kassel 59, Mainz 463* eis
[k] exponi *Mainz 463* poni
[l] exponi faciant *Maier* vicecancellario exponendas per eum eidem domino nostro
[m] Item - secundo *fehlt Maier*

53.

***Kassel 59**, fol. 71v; **Mainz 463**, fol. 54v; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 782f. Nr. 1359 (nach Kassel 59); Maier, Schriften S. 178 Anm. 111 (mit Datierungsvorschlag 1335 Januar 10), und Bombi, Registro S. 210f. Nr. 49 (beide nach BL 2126).*

DE RECESSU CURATORUM[a].

Item[b] et eo eodem modo mandat omnibus prioribus, decanis, prepositis non conventualibus[c], archidiaconis ac personatus obtinentibus, si curam habeant animarum, et omnibus aliis beneficiatis curam animarum habentibus, qui in dictis ecclesiis, officiis[d] vel servitio aut familiares domestici dominorum cardinalium non existant, cum intimatione, nisi mandatis pareant, huiusmodi inobedientes pena docente cognoscant, quantum excesserint non parendo[e].

Lecta et publicata fuerunt Avinione in Audientia litterarum contradictarum, die VIII mensis iunii pontificatus nostri anno primo[f1].

[1] *1335 Juni 8*.

[a] De recessu curatorum *Kassel 59, Mainz 463*
[b] *Maier folgt* in omnibus et per omnia
[c] *Kassel 59 folgt* si curam habeant animarum, et omnibus
[d] ecclesiis officiis *Maier* officio
[e] cum - parendo *fehlt Maier*
[f] Lecta - primo *fehlt Maier*

54.

***Kassel 59**, fol. 71v-72r; **Mainz 463**, fol.54v-55r; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 827 Nr. 1510 (nach Kassel 59).*

DE PROHIBITIONE HABITUS MONACHORUM IN CURIA NON FERENDI.

(1) Mandat et committit dominus noster papa auditori curie Camere sue, quatenus cuicumque monacho ordinis seu religionis sancti Benedicti portanti in Romana curia capucium inhonestum vel prohibitum seu rotundellum, clociam sive cucullam manticatam seu epitogatam[a] aut vestem superiorem habitui proximam cum manicis lingwatis consuticiis seu quomodolibet botonatis, auferat seu auferri faciat, ea sibi et pauperibus eroget amoto prius capucio de predicta cuculla talemque monachum transgressorem sic alias debite corrigat, ut ceteri a similibus arceantur.

(2) Mandat insuper prefatus dominus noster papa omnibus et singulis suis cursoribus sub pena amissionis officii eorum, ut, quotiens aliquem dicti ordinis vel religionis monachum aliquid predictorum in curia ipsa portantem invenerint, eum citent coram auditore predicto hocque ei nuntient indilate.

Et hec mandata vult legi publice in Audientia litterarum et affigi ianuis Audientie causarum earundem.

---

[a] epitogatam *Kassel 59, Mainz 463* epithoiatam

55.

***55A. Berlin 661**, fol. 163v; **PL 647**, fol. 73r; **Ross. 1035**, fol. 19v-20r**; VL 4990,** fol. 22v**; Kassel 59**, fol. 56v; **München 3063,** fol. 255v; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 823 Nr. 1477 (nach Kassel 59).*

QUARE DILECTUS[a].

Concedit[b] cardinali legato, quod possit per alium visitare suas commendas et procurationes in pecuniam recipere.

---

[a] Quare dilectus *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*
[b] Concedit *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990* Succedit

***55B**. **RA 49**, fol. 405r-407v (an andere Adressaten); **RA 50**, fol. 16r (Rubrik), fol. 461v (es folgen bis fol. 464r weitere Briefe an andere Adressaten); **RV 121**, fol. 279r (es folgen bis fol. 282r weitere Briefe an andere Adressaten); **RV 122 Rubr.**, fol. 8v Nr. 426; **RV 122**, fol. 179v (es folgen bis 181r weitere Briefe an andere Adressaten); **VL 1171**, fol. 117r-117v; **Regest:** Benoît XII, Lettres communes 1 S. 302-304 Nr. 3319-3352.*

LITTERE DOMINORUM CARDINALIUM, QUOD POSSINT SUA BENEFICIA PER ALIOS VISITARE[a].

RA 49, RA 50, RV 121, RV 122.	*VL 1171.*

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio (..) tituli sancti (..) cardinali, salutem et apostolicam benedictionem. **Quanto Romanam** ecclesiam,	Benedictus episcopus etc., venerabili fratri episcopo Brixiensi[1] et dilectis filiis decano Atrebatensi[2] ac .. thesaurario Albiensi[3], salutem et apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius noster Ber. tituli .. Romanam ecclesiam,

cuius honorabile membrum existis, honoras plenius tuorum[b] magnitudine meritorum, tanto per eam attolli mereris[c] favoris gratia potioris. Hinc est, quod nos tuis[d] supplicationibus inclinati, ut[e] ecclesias, monasteria et alia loca ecclesiastica in archidiaconatu tuo .. in ecclesia .., quem ex concessione et dispensatione sedis apostolice obtinere dinosceris[f], consistentia eorumque personas, in quibus tibi[g] ratione archidiaconatus predicti visitationis officium de consuetudine vel de iure competit, possis[h] libere per aliquam seu aliquas personam seu personas idoneas, quam vel quas[i] ad hoc duxeris[j] deputandam seu etiam deputandas, usque ad sex annos, quotiens tempus visitationis ingruerit[k], visitare et ab eisdem ecclesiis, monasteriis, locis et personis taliter visitatis semel dumtaxat[l] procurationes ratione visitationis huiusmodi tibi[m] debitas in pecunia numerata recipere, dummodo procurationes huiusmodi summam triginta[n] Turonensium argenti pro die qualibet non excedant[o], non obstantibus constitutionibus a felicis recordationis Innocentio IIII[p4] et Gregorio X[5] et quibuslibet aliis Romanis pontificibus predecessoribus nostris in contrarium editis ac privilegiis et indulgentiis apostolicis quibuscumque generalibus vel specialibus, de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris specialem oporteat fieri mentionem, per que presentibus[q] non expressa vel totaliter non inserta effectus huiusmodi gratie impediri valeat quomodolibet vel differri,

discretioni tue auctoritate[r] presentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit	eidem cardinali tenore dictarum litterarum nostrarum duximus indulgendum, quo circa discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus per vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios faciatis auctoritate nostra huiusmodi personam seu personas, quam vel quas idem

1 *Brescia, Lombardei, Italien*.
2 *Arras, Nord-Pas-de-Calais Frankreich*.
3 *Albi, Midi-Pyrénées, Frankreich*.
4 *VI 3.20.1.*
5 *VI 3.20.2.*

incursurum.	cardinalis ad premissum visitationis officium duxerit, ut premittitur, deputandam seu deputandas, ad illud admitti[s] eidem, quod cardinali vel procuratori suo pro eo procurationes predictas iuxta huiusmodi concessionis nostre tenorem per predictos sex annos integre ministrari, non obstantibus omnibus supradictis aut si aliquibus communiter vel divisim a sede apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi ‹vel excommunicari› non possint per litteras apostolicas ‹non› facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.

Datum Avinione, IIII idus decembris pontificatus nostri[t] anno secundo[u6].

[6] *1336 Dezember 10.*

[a] Littere - visitare *RV 121; RA 50, RV 122 Rubr.* Petro tituli sancte Praxedis presbitero cardinali concedit privilegium visitandi ratione decanatus ecclesie Compostellane et archidiaconatus de Salalues *(RV 122 Rubr.* Salves*)* in eadem ecclesia*; VL 1171* Pro cardinalibus
[b] existis honoras - tuorum *VL 1171* existit honoret - suorum
[c] mereris *VL 1171* mereret
[d] tuis *VL 1171* eiusdem cardinalis
[e] ut *fehlt VL 1171*
[f] dinosceris *VL 1171* dinoscitur
[g] tibi *VL 1171* sibi
[h] possis *VL 1171* posset
[i] *VL 1171 folgt* idem cardinalis
[j] duxeris *VL 1171* duceret
[k] ingruerit *VL 1171* ingrueret
[l] semel dumtaxat *fehlt RA 50, RV 122, VL 1171*
[m] tibi *VL 1171* sibi
[n] triginta *RA 50, RV 122 viginti; VL 1171* XXX
[o] excedant *VL 1171* excederent
[p] IIII *RA 50, RV 122* quarto
[q] presentibus *VL 1171* dictis nostris litteris
[r] auctoritate *RV 122* tenore
[s] admitti *VL 1171* admittere
[t] pontificatus nostri *fehlt RA 49, RA 50*
[u] secundo *VL 1171* II

56.

***56A. Berlin 661**, fol. 164r; **PL 647**, fol. 73v; **Ross. 1035**, fol. 20r; **VL 4990,** fol. 22v**; Kassel 59**, fol. 57r; **München 3063**, fol. 255v; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 823 Nr. 1478 (nach Kassel 59).*

AD NOSTRUM[a] *(!)*.

Revocat omnes uniones beneficiorum factas per predecessores[b] a XXX[c] annis citra et prohibet fieri, dans ordinem servandum circa[d] curatos talium preteritos et presentes.

[a] Ad nostrum *Berlin 661, PL 647, Ross. 1035, VL 4990, Kassel 59, München 3063*
[b] predecessores *München 3063* dioc(eses)
[c] XXX *PL 647* XX
[d] et - circa *fehlt PL 647*

***56B.** (nicht in RA 48, 49); **RA 133**, fol. 523r (Rubrik), fol. 532v-533r; **VL 1171**, fol. 107r-107v; **Mainz 463**, fol. 59v und 61r; **Regest:** - (keine Registerüberlieferung feststellbar).*

REVOCATIO UNIONUM[a].

Benedictus episcopus etc. Ad perpetuam rei memoriam[b]. Ad nostri apostolatus[c] officium spectare dinoscitur, ut ecclesias, prout earum statui expedire cognoscimus, reformationem accommodam impendamus[d]. Sane nonnullos diocesanos locorum etiam[e] cum suis capitulis vel de ipsorum assensu[f] ordinasse accepimus[g], quod in quibusdam parochialibus ecclesiis eis subiectis ab olim per rectores singulos solitis gubernari sint quedam perpetua beneficia sine cura prioratus vel personatus seu scolarie[h] aut ecclesiagia vel[i] alio nomine appellata et quod in[j] dictis ecclesiis sint perpetui capellani seu vicarii vel rectores, qui curam animarum eisdem[k] ecclesiis imminentem soli et insolidum habeant et[l] certam de ipsarum ecclesiarum[m] redditibus percipiant[n] portionem aliique redditus[o] ipsarum[p] ecclesiarum sint priorum[q] et personarum vel aliorum quovis alio nomine nuncupatorum, propter que quamplurimum curam animarum gerentium in ecclesiis ipsis redditus eis assignati vel, qui eis post[r] ordinationem huiusmodi remanserunt, adeo sunt tenues et exiles, quod ex eis nequeunt commode sustentari et alia etiam onera incumbentia[s] supportare, immo sepe[t] contingit, quod non inveniuntur persone idonee, que huiusmodi ecclesias seu vicarias vel capellanias velint recipere sicque frequenter minus idoneis conferuntur et ex hoc pericula[u] imminent animarum. Super hiis igitur de opportuno remedio providere volentes ordinationes huiusmodi et eis[v] similes deinceps fieri de[w] fratrum nostrorum consilio inhibemus, quod, si secus attemptari contingerit, irritum decernimus et inane. De iam vero factis ordinationibus predictis sic volumus observari, ut in illis, que a[x] XXX annis citra facte fuerunt, ipsis prioribus vel personis seu aliis scolanias[y] seu ecclesiagia[z] vel alia beneficia sine cura predicta quocumque nomine nuncupata obtinentibus cedentibus vel decedentibus dicta

beneficia sine cura[aa] hoc ipso cessent et singule dicte ecclesie[bb] reintegrentur omnino et ad statum antiquum et solitum revertantur et redditus dictorum beneficiorum sine cura rectoribus[cc] vel vicariis seu capellanis[dd], qui tunc erunt, curam[ee] dictarum ecclesiarum habentibus applicentur. Et ne[ff], quod absit, earundem ecclesiarum rectores vel vicarii[gg] seu capellani curam animarum[hh] gerentes[ii] interim defectum in facultatibus seu necessariis patiantur, volumus, quod per diocesanos dictarum ecclesiarum de fructibus et redditibus dictorum beneficiorum sine cura sic[jj] defectus huiusmodi[kk] suppleatur, quod prefati rectores vel vicarii seu capellani curam huiusmodi in dictis ecclesiis exercentes possint exinde cum aliis suis redditibus convenienter vivere et incumbentia eis[ll] onera sustinere. Et hoc ipsum de huiusmodi suppletione fieri volumus circa istas[mm] alias quoque[nn], que[oo] ante[pp] triginta[qq] annos per ordinationem seu ordinationes consimiles ad gerendum[rr] curam fuerunt in dictis ecclesiis instituti, decernimus observandum. Ceterum per premissa[ss] dictas ordinationes approbare[tt] non intendimus, que[uu] possint[vv] per illos, quorum interest, impugnari[ww], si ex iuris[xx] sollemnitate omissa vel alias fuerint impugnande. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam etc. Si quis autem hoc attemptare presumpserit etc. Datum Avinione etc.[1]

---

[1] *Vor 1336 Juli 25, vgl. Benoît XII, Lettres communes 1 S. 355 Nr. 3888.*

---

[a] Revocatio unionum *Mainz 463 am linken Rand und als Überschrift* De prioratibus*; RA 133* Revocatio Benedicti de unionibus factis [...]*; VL 1171* De unionibus revocatis
[b] Benedictus - memoriam *fehlt RA 133, Mainz 463*
[c] nostri apostolatus *VL 1171* apostolatus nostri
[d] accommodam impendamus *Mainz 463* ac commodum
[e] etiam *fehlt Mainz 463*
[f] de ipsorum assensu *Mainz 463* earum cum sensu
[g] accepimus *VL 1171* accepisse
[h] scolarie *RA 133* scolanie
[i] ecclesiagia vel *Mainz 463* non
[j] in *fehlt VL 1171*
[k] eisdem *Mainz 463* eiusdem
[l] et *Mainz 463* ad
[m] ipsarum ecclesiarum *Mainz 463* ecclesiasticis
[n] percipiant *fehlt VL 1171*
[o] redditus *Mainz 463* redditibus
[p] ipsarum *fehlt VL 1171*
[q] priorum *Mainz 463* priores
[r] post *VL 1171* propter
[s] etiam - incumbentia *VL 1171* incumbentia illis onera
[t] sepe *Mainz 463* sepius
[u] *VL 1171 folgt* innumera
[v] eis *Mainz 463* ex eis
[w] de *Mainz 463* et
[x] a *Mainz 463* ad
[y] scolanias *RA 133* scolaniis*; VL 1171* scolariis
[z] ecclesiagia *RA 133* ecclesiagiis*; Mainz 463* ecclesiastica
[aa] predicta - cura *fehlt VL 1171*
[bb] ecclesie *fehlt Mainz 463*
[cc] rectoribus *fehlt Mainz 463*

[dd] capellanis *Mainz 463* appellationis
[ee] curam *VL 1171* cum
[ff] ne *fehlt Mainz 463*
[gg] vicarii *VL 1171* vicarios
[hh] animarum *fehlt Mainz 463*
[ii] *VL 1171 folgt* nostrum
[jj] sic *RA 133, VL 1171* sit
[kk] cura - huiusmodi *Mainz 463* de facto huiusmodi
[ll] eis *Mainz 463* eius
[mm] *RA 133 folgt* circa
[nn] circa - quoque *VL 1171, Mainz 463* circa istos circa quoque alios
[oo] que *fehlt RA 133, VL 1171; Mainz 463* qui
[pp] ante *VL 1171* per
[qq] triginta *VL 1171, Mainz 463* XXX
[rr] gerendum *VL 1171* regendum
[ss] per premissa *VL 1171* quod premissas
[tt] approbare *VL 1171* probare
[uu] que *RA 133* quem*; VL 1171, Mainz 463* quando
[vv] possint *fehlt VL 1171*
[ww] impugnari *Mainz 463* repugnare
[xx] iuris *Mainz 463* iure

57.

***57A. Berlin 661**, fol. 164r; **PL 647**, fol. 73v; **Ross. 1035**, fol. 20v; **VL 4990,** fol. 23r**; Kassel 59**, fol. 57r; **Druck:** Nova Alamanniae 2/2 S. 823 Nr. 1479 (nach Kassel 59).*

CECA CORDIS[a].

Revocat omnes gratias expectativas, in quibus non sit in re vel ad rem ius quesitum, factas a quibuscumque predecessoribus suis.

[a] Ceca cordis *Berlin 661, Ross. 1035* Cetera ord(o)*; PL 647* Ceta oud. *(!); VL 4990, Kassel 59* Ceta ord(o)

***57B. Bonn 871**, fol. 14v und 1r; (nicht in RA 48, 49); **VL 1171**, fol. 106r-107r; **VL 2548**, fol. 52rb-52va; **Mainz 463**, fol. 58v-59r. Zur weiteren **Überlieferung** vgl.* BROWN*, Extravagantes S. 406-411 Nr. 12. (keine Registerüberlieferung feststellbar)*

REVOCATIO GRATIARUM SUB EXPECTATIONE[a].

Benedictus episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam[b]. Ceca cordis cupiditas et ambitiosus mentis affectus sic nonnullos super beneficiorum ecclesiasticorum[c] assecutione insatiabiles affecerunt, ut, sicut[d] experientia edocet, per[e] improbam, immo reprobam ipsorum instantiam a[f] nonnullis precesssoribus nostris Romanis pontificibus multi hactenus multas et diversas in multis et diversis ecclesiis atque locis[g] per orbem[h] diffusis super collationibus, provisionibus, reservationibus[i] et concessionibus dignitatum, prioratuum, personatuum, officiorum, canonicatuum, prebendarum, ecclesiarum[j], prestimoniorum aliorumque[k] beneficiorum[l] ecclesiasticorum vacaturorum[m] conferendorum[n] eisdem litteras

apostolicas impetrarunt. Nos igitur ob premissa et alias certas causas, que ad id rationabiliter nos inducunt, volentes in hac parte salubriter providere presentis constitutionis edicto omnes reservationes et concessiones super canonicatibus et prebendis, dignitatibus, prioratibus, personatibus, officiis, portionibus[o], prestimoniis, ecclesiis parochialibus et ruralibus et aliis quibuscumque ecclesiasticis[p] beneficiis vacaturis secularibus et regularibus[q] cum[r] cura vel sine cura, quocumque[s] nomine[t] censeantur, ac etiam collationes seu provisiones super canonicatibus in[u] cathedralibus vel collegiatis[v] ecclesiis cum reservatione prebendarum, dignitatum, personatuum, officiorum vel aliorum beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque cum cura vel sine cura, in quibus non sit in re licet ad rem ius quesitum[w], a quibuscumque predecessoribus[x] Romanis pontificibus factas sive concessas quibuscumque[y] personis[z] cuiuscumque conditionis, preeminentie, ordinis sive status per eorundem predecessorum litteras sub[aa] quibuscumque tenore, modo, forma vel conceptione[bb] verborum omnesque processus habitos per eosdem, etiamsi in canonicos sint recepti ac etiamsi per[cc] executores earum[dd] facte fuerint reservationis[ee] decreti interpositiones et dicta beneficia iam vacaverint et[ff] per impetrantes petitum fuerit ab[gg] executoribus, quod illa conferrent[hh] eisdem, dummodo ad collationem dictorum beneficiorum sic vacantium minime sit processum, ac etiamsi aliqui[ii] auctoritate dictarum litterarum in aliquibus ecclesiis ultra[jj] numerum inibi statutum in canonicos sint recepti, quantum ad capitulum et ad chorum et[kk] perceptionem[ll] distributionum[mm] cotidianarum et plenitudinem iuris canonici habeant, sed in eis prebendas, dignitates, personatus sive portiones vel alia beneficia, que dantur tantum existentibus de numero, nunc expectent, auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio[nn] cassamus, irritamus et evacuamus[oo], cassas, irritas et vacuas nuntiamus et nullius existere firmitatis. Verum, si huiusmodi recepti ultra numerum[pp] distributiones et alia ut canonici de numero existentes sic percipiunt, quod per cessionem vel[qq] decessum illorum, qui sunt intra[rr] numerum, ex vigore dictarum litterarum nil amplius[ss] assequi expectent[tt] nisi distributionum et perceptionum[uu] suarum[vv] augmentum, cum forsan sit[ww] in ecclesia, in qua[xx] canonicorum non autem[yy] portionum numerus vel prebendarum distinctio habeatur, quantoque[zz] inter pauciores eiusdem ecclesie dividuntur proventus, tanto[aaa] maiores fieri possunt singulorum percipientium portiones, ad istos vel etiam ad eos, qui per litteras[bbb] facultatum dictorum predecessorum in aliquarum ecclesiarum[ccc] canonicos sint recepti licet prebendas vel alia beneficia expectent, presentem constitutionem volumus[ddd] non extendi. Nos insuper[eee] decernimus[fff] irritum et inane, si secus super hiis[ggg] a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attemptari. Nulli

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

ergo omnino hominum liceat hanc paginam etc. Si quis autem hoc attemptare presumpserit etc. Datum Avinione[hhh], XV kalendas ianuarii pontificatus nostri anno primo[iii][1].

---

[1] *1335 Dezember 18.*

---

[a] Revocatio - expectatione *Bonn 871; VL 1171* De revocatione beneficiorum prima*; Mainz 463 De revocatione gratiarum sub expectatione*
[b] Benedictus - perpetuam *fehlt Mainz 463*
[c] beneficiorum ecclesiasticorum *Mainz 463* dignitatum, prioratuum, personatuum, officiorum, canonicatuum et prebendarum et ecclesiasticorum, parochialium et ruralium, prestimoniorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum curatorum et non curatorum
[d] affecerunt - sicut *fehlt VL 1171;* sicut *VL 2548* sic et
[e] edocet per *VL 1171* docet quod
[f] a *Bonn 871, VL 2548* et
[g] locis *fehlt VL 1171*
[h] orbem *Bonn 871, VL 2548* ordinem
[i] reservationibus *fehlt VL 1171*
[j] ecclesiarum *VL 1171* ecclesiasticarum
[k] prestimoniorum aliorumque *VL 1171* prestimoniorumque
[l] ecclesiarum - beneficiorum *fehlt Mainz 463*
[m] *Mainz 463 folgt* alias concedendorum
[n] conferendorum *VL 2548* concedendorum
[o] portionibus *VL 1171* prioratibus
[p] ecclesiasticis *fehlt Bonn 871*
[q] et aliis - regularibus *fehlt VL 2548*
[r] cum *fehlt Mainz 463*
[s] quocumque *VL 1171* quecumque
[t] nomine *fehlt Mainz 463*
[u] in *VL 1171* et
[v] vel collegiatis *fehlt Bonn 871*
[w] quesitum *VL 1171* acquisitum
[x] *Mainz 463 folgt* nostris
[y] predecessoribus - quibuscumque *fehlt VL 1171*
[z] personis *fehlt Bonn 871*
[aa] litteras sub *Mainz 463* nostras super
[bb] conceptione *Bonn 871, VL 2548* concessione
[cc] ac etiamsi per *VL 1171* et etiam super
[dd] earum *Bonn 871, VL 1171* illorum*; Mainz 463* illarum
[ee] reservationis *Bonn 871, VL 1171, VL 2548, Mainz 463* reservationes
[ff] et *fehlt Bonn 871, VL 2548*
[gg] ab *fehlt Mainz 463*
[hh] conferrent *VL 1171* conferunt
[ii] aliqui *VL 1171* alia
[jj] ultra *Bonn 871* vel
[kk] chorum et *VL 1171* chori
[ll] perceptionem *Bonn 871, VL 2548* perceptionum
[mm] distributionum *VL 1171, Mainz 463* distributionem
[nn] consilio *VL 2548* consiliorum
[oo] et evacuamus *fehlt VL 1171; Mainz 463* vacuamus
[pp] numerum *Bonn 871, VL 2548* videlicet
[qq] vel *Mainz 463* etiam per
[rr] intra *VL 1171* ultra
[ss] nil amplius *VL 1171* vel aliud
[tt] expectent *VL 1171* spectant
[uu] perceptionum *VL 1171* personatuum
[vv] suarum *fehlt Bonn 871*
[ww] ex - sit *fehlt Mainz 463*
[xx] qua *fehlt Mainz 463*
[yy] autem *VL 1171* esset

[zz] quantoque *VL 1171* quanto
[aaa] tanto *Bonn 871* tantum
[bbb] *Mainz 463 folgt* apostolicas
[ccc] ecclesiarum *Bonn 871, VL 2548* ecclesiis in
[ddd] volumus *Bonn 871, VL 2548* nolumus
[eee] insuper *fehlt VL 1171*
[fff] decernimus *Bonn 871, Mainz 463* decernentes
[ggg] hiis *VL 2548* premissis
[hhh] Avinione *fehlt Mainz 463*
[iii] primo *VL 1171* I

58.

***RV 131 Rubr.**, fol. 7r Nr. 162; **RV 131**, fol. 45va-45vb; **Regest:** Benoît XII, Lettres closes ... autres que la France 1 Sp. 252 Nr. 966.*

ITEM LITTERA PATENS IACOBO DE LENGRES DECLARATORIA DE DATA DIEI, QUA PRIMO DOMINUS IOHANNES PAPA XXII FRUCTUS ANNALES BENEFICIORUM ECCLESIASTICORUM APUD SEDEM APOSTOLICAM VACANTIUM CAMERE APOSTOLICE APPLICAVIT.

Dilecto filio Iacobo de Lengres[1] sacriste ecclesie Carpentoracensis in partibus regni Ungarie apostolice sedis nuntio. Cum in partibus regni Ungarie colligendi et recipiendi fructus annales beneficiorum ecclesiasticorum, que apud sedem apostolicam vel alibi ex reservatione generali vel speciali seu alias ad dispositionem sedis eiusdem immediate spectantia vacaverint, per felicis recordationis Iohannem papam XXII predecessorem nostrum certis temporibus reservatos et sue Camere pro relevandis utilius eius necessitatibus applicatos dudum tibi per nostras certi tenoris litteras dederimus potestatem tuque de tempore huiusmodi reservationis et applicationis ignarus, ut asseris, eos, quorum interest, qui a te petunt, de tempore certiorari predicto, nequeas efficere certiores, nos tibi et illis, quorum interest, prefatum predecessorem, sicut in registris continetur ipsius, dictos fructus primo reservavisse et applicasse sue predicte Camere usque ad unum annum X kalendas martii pontificatus sui anno decimo[2] ac deinde de anno in annum dictas reservationem et applicationem prorogasse et extendisse usque ad decimum novum annum sui pontificatus predicti, quo, sicut domino placuit, ab hac luce migravit, quodque ultimus annus reservationis et applicationis ipsarum VIII kalendas februarii pontificatus nostri anno primo[3] extitit terminatus, tenore presentium intimamus. Datum Avinione, IIII kalendas iulii anno secundo[4].

---

[1] *Jacobus de Lengres.*
[2] *1326 Februar 20, = Johannes XXII. Nr. 82.*
[3] *1335 Januar 25.*
[4] *1336 Juni 28.*

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl

59.

***RV 132 Rubr.**, fol. 10r Nr. 229; **RV 132**, fol. 64v-65v; **Regest:** Benoît XII, Lettres closes ... autres que la France 1, Sp. 420 Nr. 1450.*

LITTERA PATENS THESAURARIO DOMINI PAPE DECLARATORIA SUPER GENERALI RESERVATIONE FRUCTUUM BENEFICIORUM ECCLESIASTICORUM VACANTIUM IN ROMANA CURIA A TEMPORE RESERVATIONIS EORUM PRO TOTO TEMPORE, QUO VACABUNT.

Venerabili fratri Iohanni[1] episcopo Avinionensi thesaurario nostro. Dudum pro relevandis Camere nostre necessitatibus fructus, redditus et proventus omnium et singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, etiamsi dignitates, personatus vel officia forent et curam animarum haberent, tunc apud apostolicam sedem vacantium et vacaturorum in antea pro toto tempore vacationis ipsorum - ecclesiis cathedralibus et monasteriis conventualibus ac beneficiis ecclesiasticis ex causa permutationis resignatis vel resignandis dumtaxat exceptis - eidem Camere usque ad nostrum beneplacitum per nostras certi tenoris litteras reservandos duximus et etiam deputandos, te tunc canonico Biterrensi capellano et thesaurario nostro ad collectionem dictorum fructuum, reddituum et proventuum specialiter deputato. Cum autem, sicut accepimus, nonnulli reservationem et deputationem huiusmodi contra intentionem nostram, quam tunc gerebamus et gerimus, restringere molliantur, nos volentes super hoc omnem hesitationis materiam amputare tenore presentium auctoritate apostolica declaramus nostre intentionis fuisse et esse, quod fructus, redditus et proventus omnium et singulorum beneficiorum ecclesiasticorum huiusmodi ubicumque tunc vacantium et vacaturorum in antea ex nostra vel predecessorum nostrorum Romanorum pontificum generali vel speciali reservatione seu alias ad collationem vel dispositionem nostram immediate spectantium a tempore reservationis huiusmodi per totum tempus vacationis ipsorum - ecclesiis cathedralibus et monasteriis conventualibus, que per abbates vel alios sunt solita gubernari, ac beneficiis ecclesiasticis ex causa permutationis resignatis vel resignandis dumtaxat exceptis - in reservatione et deputatione predictis includerentur et etiam includantur durante beneplacito predicto, non obstantibus quibuscumque statutis et consuetudinibus quorumcumque ecclesiarum vel monasteriorum seu locorum ecclesiasticorum contrariis aut, si fructus, redditus et proventus primi anni huiusmodi beneficiorum vacantium ecclesie, fabrice vel defuncto vel alteri usui seu cuicumque singulari persone de speciali consuetudine, privilegio vel statuto forsitan debeantur, quibus huiusmodi dictorum

[1] *Johannes de Coiordano.*

beneficiorum vacatione seu beneplacito nostro cessantibus nullum, quominus ex tunc dictos fructus libere percipere valeant, volumus preiudicium generari, ut autem fructus, redditus et proventus predicti iuxta intentionem nostram huiusmodi efficaciter colligantur, fraternitati tue per apostolica ‹scripta› committimus et mandamus, quatenus per locorum ordinarios seu diocesanos vel officiales seu vicarios eorundem vel alios, de quibus tibi videbitur, quos ad hoc duxeris deputandos, eosdem fructus, redditus et proventus iuxta declarationem predictam nomine dicte Camere colligi facias et levari, contradictores etc., non obstantibus omnibus supradictis seu, si aliquibus communiter vel divisim ab apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, quod tu et alii pro te ad collectionem huiusmodi, ut premittitur, deputandi attentius providere curetis, quod propter collectionem et levationem fructuum, reddituum et proventuum predictorum cultus divinus in ecclesiis, beneficiis et locis ecclesiasticis nullatenus minuatur nec propter hoc ecclesie, beneficia et loca huiusmodi debitis et consuetis obsequiis aliquatenus defraudentur neque ministri ipsorum opprimantur indebite vel etiam pregraventur quodque illi, qui per te ad collectionem et levationem huiusmodi fuerint deputati, alios subcollectores fide ac facultatibus idoneos, si expedient, constituere et removere valeant, qui compescendi contradictores quoscumque per censuram ecclesiasticam similem habeant potestatem. Datum Avinione, VII idus augusti anno tertio[2].

---

[2] *1337 August 7.*

60.

***PL 685**, fol. 46r-46v; **VL 3986**, fol. 6v-7r; **Druck:** Teige, Audientia S. XII-XIII Nr. 7.*

Constititiones domini Beltramini[a]

(1) Nos Beltraminus[b1] miseratione divina episcopus Bononiensis Audientie litterarum contradictarum domini pape auditor calumniis impedientium in eadem Audientia litteras apostolicas, que super executione unius, que nulla provocatione suspensa in rem transivit iudicatam, vel trium sententiarum diffinitivarum sive interlocutariarum aut super[c] sequestratione beneficii ecclesiastici iuxta constitutionem in generali concilio[d] Viennensi editam[2] im-

---

[1] *Beltraminus Paravicini.*
[2] *Clem. 2.11.1; Clem. 2.6.un.*

petrantur, prout ad nostrum spectat officium, et[e] experientia docente pena solita non sufficiat, plenius occurrere cupientes statuimus, ut, si quis litteras huiusmodi post triduum, postquam earundem copiam habuerit vel per eum steterit, quominus habuerit, iniuste, quod declarabit eventus futurus, presumpserit impedire, pro diebus singulis, quibus idem impedimentum duraverit, pena duodecim[f] grossorum Turonensium argenti multetur. Possit tamen auditor Audientie memorate huiusmodi tridui spatium augere vel minuere, prout videbitur expedire.

---

[a] Constititiones - Beltramini *VL 3986; PL 685* Sequuntur constitutiones bone memorie domini Beltrami‹ni› episcopi Bononiensis et Audientie litterarum contradictarum domini pape auditoris
[b] Beltraminus *PL 685* Beltramus
[c] super *fehlt PL 685*
[d] in - concilio *PL 685* concilii generalis
[e] *VL 3986* et *PL 685* cum
[f] duodecim *PL 685* XII

Innocenz VI.

Anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo, sexto kalendas decembris pontificatus domini Innocentii pape sexti anno octavo[1], super expensis revocationum littere denuntiationis ad partes ordinatum fuit per reverendum patrem dominum G‹uidonem[2]› episcopum Massan(um) tunc officium gerentem, quod pro qualibet die solveretur unus grossus, prout in registro Audientie sub hiis anno, die, mense, pontificatus continetur[a].

---

[1] *1360 November 26.*
[2] *Guido.*

---

[a] Anno - continetur *fehlt VL 3986*

QUOD PROCURATORIUM SIT SUFFICIENTISSIMUM[a].

(2) Item attendentes, quod per impetrationem litterarum apostolicarum, que in supradicta Audientia sunt legende, negotio in eis contento preiudicium regulariter non paratur, sed vel ipsius[b] cognitio et decisio aut eius, quod iam provide peractum est[c], executio demandatur vel eidem sic peracto confirmationis robur impenditur, et quod[d] per contradictionem litteris eisdem et conventionem iudicum et locorum, quas[e] in Audientia fieri contingit, sepe iudices et loca suspecta utilius tempore impetrationis prefate quam post[f] ipsam in partibus excluduntur et quod per conventionem iamdictam ad plurium, quod est solidius, iudicium devenitur, decernimus[g] procuratorium, quod pro universitate, capitulo, collegio seu conventu aliquo in forma publici instrumenti exbiberi contigerit in Audientia supradicta, ex eo dumtaxat non debere in impetrando vel contradicendo et de iudicibus et locis conveniendis[h] pro ipsis insufficiens reputari, quod in ipso procuratorio nomina omnium universitatem,

capitulum, collegium seu conventum huiusmodi constituentium aut maioris partis eorum non fuerint expressa vel quod[i] eidem procuratorio[j] sigillum aliquod appositum non extiterit vel appensum, dum tamen notarius publicus inscriptus in procuratorio predicto[k] sufficienter attestetur in eo procuratorium ipsum per prelatum, rectorem seu caput immediatum ipsius universitatis, capituli, collegii seu conventus aut[l] per universitatem, capitulum, collegium seu conventum eisdem loco et more solitis ad id faciendum in unum congregatos fore factum[m] eiusdem nihilominus prelati, rectoris seu capitis prelationem, dignitates, officium seu administrationem ac nomen proprium exprimendo et alias procuratorium huiusmodi in se habeat ea, que in instrumentis publicis ac in premissis de iure vel consuetudine dicte Audientie requiruntur.

---

[a] Quod - sufficientissimum *VL 3986*
[b] ipsius *VL 3986* ipsi
[c] est *fehlt PL 685*
[d] quod *fehlt PL 685*
[e] quas *PL 685* quam
[f] post *VL 3986* postquam
[g] *PL 685 folgt* quod
[h] conveniendis *PL 685* conveniendo
[i] quod *VL 3986* quis
[j] procuratorio *fehlt PL 685*
[k] predicto *fehlt PL 685*
[l] aut *PL 685* ac
[m] *PL 685* folgt et iidem

(3) Insuper universos religionem aliquam de religionibus per sedem apostolicam approbatis professos nullam prelationem, rectoriam vel administrationem habentes etiam a contradicendo ratione coniunctionis sanguinis litteras apostolicas, quas contra personas aliquas quovis gradu coniunctas eisdem per dictam Audientiam contigerit impetrari, decernimus totaliter repellendos, per hoc tamen religiosis prelationes, rectorias vel administrationes huiusmodi obtinentibus quidquam tribui non intendimus, quod eis alias non competat[a] de iure vel observantia Audientie memorate[1].

---

[1] *Undatiert; Beltraminus war seit 1340 November 6 Bischof von Bologna.*

---

[a] competat *PL 685* competebat

61.

***PL 685**, fol. 46v; **VL 3986**, fol. 7r; **Druck:** Teige, Audientia S. XIII Nr. 8.*

Constitutiones domini Beltramini auditoris et episcopi Bononiensis[a].

Quia sepe contigit litteras, que per Audientiam litterarum apostolicarum impetrantur, a plerisque successive in eorum, quorum ipse[b] sunt littere, grande dispendium plus debito retardari, ideo nos Beltraminus[c1] episcopus Bononiensis eiusdem Audientie litterarum contradictarum auditor huic morbo, ne invalescat ulterius, occurrere cupientes statuimus et etiam ordinamus, quod quicumque deinceps alicui littere per eandem Audientiam impetrande voluerit contradicere, secunda die[d], postquam primo huiusmodi littera publice, ut moris est, legitur eadem coram nobis vel locumtenenti nostro[e], in Audientia compareant personaliter propposituri causam, si quam habeant rationabilem, cur eidem littere contradicunt[f], quod, nisi fecerint, legitimo impedimento cessante ex tunc a contradictione talis littere eo ipso noverint penitus se exclusos[2].

---

[1] *Beltraminus Paravicini.*
[2] *Undatiert; Beltraminus war seit 1340 November 6 Bischof von Bologna.*

---

[a] Constitutiones - Bononiensis *VL 3986; PL 685* Sequitur alia constitutio predicti domini Beltrami episcopi Bononiensis
[b] ipse *fehlt VL 3986*
[c] Beltraminus *PL 685* Beltramus
[d] secunda die *PL 685* secundo
[e] primo - nostro *fehlt VL 3986*
[f] contradicunt *VL 3986* contradicant

Diese Seite ist ein Angebot des FB 06 der Universität Marburg,
http://www.uni-marburg.de/fb06/forschung/webpubl/magpubl/paepstlkanzl